

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ปริญญาานิพนธ์

ของ

กฤษณา สมบัติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม 2553

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ปริญญาานิพนธ์

ของ

กฤษฎณา สมบัติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

บทคัดย่อ
ของ
กฤษฎณา สมบัติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม 2553

กฤษณา สมบัติ. (2553). คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.

ปริญญาานิพนธ์ ศศม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะกรรมการผู้ควบคุมรองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตรผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี ภูประดิษฐ์

การศึกษาเรื่อง “คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่” ในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปรากฏร่วม โครงสร้าง และความสัมพันธ์ของเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาโดยวิธีเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้บอกภาษาหลักในท้องถิ่นดังกล่าวจำนวน 10 คน จากผลการศึกษา พบว่า

ด้านการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์มี 2 ลักษณะ คือ การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง และการปรากฏร่วมทางความหมาย จากการศึกษาการปรากฏร่วมทางโครงสร้าง พบว่า คำแสดงภาพลักษณ์สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลัก 3 หมวดคำ ได้แก่ หมวดคำนาม หมวดคำกริยา และหมวดคำวิเศษณ์ อีกทั้งสามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกันได้มากกว่าหนึ่งคำ ด้านการปรากฏร่วมทางความหมาย คำแสดงภาพลักษณ์หนึ่งคำสามารถบอกความหมายได้หลายลักษณะในคราวเดียวกัน เช่น บอกขนาด บอกปริมาณ บอกรูปร่าง บอกอาการ เป็นต้น

ด้านการศึกษาโครงสร้างตามจำนวนพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ สามารถจำแนกลักษณะโครงสร้างตามจำนวนพยางค์ได้ 4 ลักษณะ คือ คำพยางค์เดียว, คำ 2 พยางค์, คำ 3 พยางค์ และคำ 4 พยางค์

ด้านการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประกอบด้วยสระหน้า /i i:/ /e e:/ มักจะสื่อความหมายถึงสิ่งที่มีขนาดเล็กหรือมีปริมาณน้อยมาก สระ /e e:/ แสดงความหมายต่างไป คือ มักสื่อความหมายถึงสิ่งที่มีขนาดใหญ่ หรือมีปริมาณมาก คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประกอบด้วยสระกลาง /u u:/ /o o:/ /a a:/ มักจะสื่อความหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะใหญ่ และเน้นปริมาณมาก คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประกอบด้วยสระหลัง /u u:/ /o o:/ /o v:/ นั้นมักจะสื่อความหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะกลมมน ปริมาณน้อย ขนาดเล็ก แต่ใหญ่กว่าคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประกอบด้วยสระหน้า และคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระประสม /ia i a:/ /ua u a:/ /ua u a:/ นั้นไม่สามารถเจาะจงความหมายลักษณะใดลักษณะหนึ่งได้อย่างชัดเจน

IMAGERY WORDS OF MAE CHAEM DIALECT, CHIANG MAI PROVINCE.

AN ABSTRACT

BY

KRITSANA SOMBAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Arts Degree in Thai

at Srinakharinwirot University

March 2010

Kritsana Sombat. (2010). *Imagery Words of Mae Chaem Dialect, Chiang Mai Province* .

Master's thesis, M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor Committee: Assoc. Prof. Pakasri Yenbutra, Asst. Prof. Suwadee Phupradit.

The aim of this research was to study the collocation, grammatical structure, and vowel quality and semantic relationships of imagery words of Mae Cham dialect spoken in Mae Cham District, Chiangmai Province, Thailand. The data collecting via fieldwork interviews with six local residents revealed three aspects of the findings.

Collocation of imagery words can be classified into grammatical structure-based and semantic-based. The grammatical structure of imagery words found in this study falls into three groups of words: nouns, verbs, and adverbs. Imagery words used in collocation contain words within and across all three groups. In terms of semantic-based collocation, one imagery word indicates various meanings including sizes, quantities, shapes, and manners.

Imagery words, based on the number of syllables, can be classified into four groups: one-syllable, two-syllable, three-syllable, and four-syllable groups.

The result based on the vowel quality and meanings revealed that the imagery words with front vowels /i i:/ and /ɛ ɛ:/ indicate small sizes and quantities, while vowels /e e:/ are used to identify large sizes and quantities. In contrast, imagery words using mid-vowels /ʊ ʊ:/, /ə ə:/, and /a a:/ express large sizes and large quantities. The words that contain back vowels /u u:/, /o o:/ and /ɔ ɔ:/ have meanings associated with round shapes as well as small sizes and quantities, but larger than imagery words with front vowels. Words using the diphthongs /ia ia:/, /ua u:a/, and /ua ua:/ do not specify a clear semantic property.

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

ของ

กฤษฎา สมบัติ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ ..... เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร)

(อาจารย์ ดร.พธาดา สุวัธนนิช)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี ภูประดิษฐ์)

(รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี ภูประดิษฐ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทสำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์
ผกาศรี เย็นบุตร ประธานกรรมการควบคุมปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี ภูประดิษฐ์
กรรมการควบคุมปริญญาโท ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ทำให้ผู้วิจัย
ได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พรธาดา สุวัธนวนิช ประธานคณะกรรมการบริหาร
หลักสูตร ที่กรุณาให้แนวคิด ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกจนปริญญาโท
ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สำเนียงงาม คณะกรรมการสอบ
ปริญญาโท ที่ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะต่างๆ ทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตร ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้และประโยชน์อันเกิดจาก
การผลิตงานด้านวิชาการ เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพตนเองต่อไป

ขอขอบพระคุณผู้บอกภาษาทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลอันมีค่ายิ่ง ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้องทุกคน ผู้เป็นกำลังใจที่ดีเยี่ยม
และให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ ตลอดจนเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์
ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

กฤษณา สมบัติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์.....	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย... ..	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่.....	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่.....	19
3 ภูมิหลังเกี่ยวกับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.....	31
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานอำเภอแม่แจ่ม.....	31
ประวัติความเป็นมาของอำเภอแม่แจ่ม.....	32
ไทยพวน คนเมือง กับแม่แจ่ม.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
ที่ตั้ง.....	33
การเดินทาง.....	33
การปกครอง.....	33
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานตำบลท่าผา.....	33
ลักษณะทางภูมิศาสตร์.....	33
สภาพเศรษฐกิจ.....	35
สภาพสังคม.....	36
การบริการพื้นฐาน.....	36
ข้อมูลอื่นๆ.....	37
4 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่นเชียงใหม่.....	41
คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำนาม.....	41
คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยา.....	59
กริยาอาการและกริยากรรม.....	59
กริยากรรมย่อย.....	108
คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำวิเศษณ์.....	122
คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดเดียวกัน หรือหมวดคำหลัก ต่างชนิดกันได้มากกว่าหนึ่งคำ.....	134
5 ลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์.....	142
คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว.....	142
คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์.....	148
คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้อนเสียง.....	148
คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ.....	163
คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์.....	171
คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์.....	173

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ ที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน.....	174
คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำทั้งคำ ที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน.....	178
คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำ 2 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน.....	180
คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน.....	180
6 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย.....	184
ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระเดี่ยวกับความหมาย.....	184
หน่วยเสียงสระหน้า /i i:/ /e e:/ /ɛ ɛ:/.....	184
หน่วยเสียงสระหน้า /i i:/.....	184
หน่วยเสียงสระหน้า /e e:/.....	186
หน่วยเสียงสระหน้า /ɛ ɛ:/.....	187
หน่วยเสียงสระกลาง /u u:/ /ə ə:/ /a a:/.....	193
หน่วยเสียงสระกลาง /u u:/.....	193
หน่วยเสียงสระกลาง /ə ə:/.....	196
หน่วยเสียงสระกลาง a a:/.....	197
หน่วยเสียงสระหลัง /u u:/ /o o:/ /ɔ ɔ:/.....	203
หน่วยเสียงสระหลัง /u u:/.....	203
หน่วยเสียงสระหลัง /o o:/.....	207
หน่วยเสียงสระหลัง /ɔ ɔ:/.....	212
ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสมกับความหมาย.....	216
หน่วยเสียงสระประสม /ia i:a/.....	216
หน่วยเสียงสระประสม /ua u:a/.....	217
หน่วยเสียงสระประสม /ua u:a/.....	217

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
7 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	219
สรุปลผลการศึกษาค้นคว้า.....	219
อภิปรายผล.....	222
ข้อเสนอแนะ.....	224
บรรณานุกรม.....	225
ภาคผนวก.....	228
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	231

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่.....	19
2 หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่.....	20
3 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่.....	21
4 หน่วยเสียงสระในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่.....	22
5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่แบบ 8 เสียง.....	23
6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่แบบ 6 เสียง.....	24
7 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำนาม.....	42
8 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยาชนิด อกรรมกริยา และสกรรมกริยา.....	60
9 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำกริยาอกรรมย่อ.....	109
10 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำวิเศษณ์.....	122
11 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์กับหมวดคำหลักชนิดเดียวกัน และต่างชนิดกันได้มากกว่าหนึ่งคำ.....	134
12 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์กับคำหลักที่มีความหมาย ในทิศทางเดียวกันหรือคล้ายกัน.....	140
13 ตัวอย่างคำแสดงภาพลักษณ์บางคำที่สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลัก ต่างชนิดกันได้หลายคำ.....	141
14 คำแสดงภาพลักษณ์ พยางค์เดียว.....	143
15 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำช่อนเสียง.....	149
16 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ.....	163
17 คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์.....	172
18 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน.....	174

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำทั้งคำ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน.....	178
20 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำ 2 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน.....	180
21 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน.....	181
22 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /i i:/.....	184
23 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /e e:/.....	187
24 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ε ε:/.....	188
25 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /u u :/.....	193
26 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ə ə:/.....	196
27 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /a a:/.....	197
28 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /u u:/.....	204
29 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /o o:/.....	207
30 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ɔ ɔ:/.....	212
31 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ia i:a/.....	217
32 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ua u:a/.....	217
33 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ua u:a/.....	218
34 การเปรียบเทียบระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์กับคำวิเศษณ์.....	222

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่จังหวัดเชียงใหม่.....	38
2 แผนที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.....	39
3 แผนที่ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.....	40

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ เป็นภาษาย่อยที่อยู่ในกลุ่มภาษาไทยถิ่นเหนือ ใช้สื่อสารกันใน 8 จังหวัดภาคเหนือของไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน กลุ่มผู้พูดภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไทยวนซึ่งเรื่องเดช บันเขื่อนขัติย์ (2531: 143-144) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาลานหรือภาษาคำเมือง เจ้าของภาษาจะเรียกว่า “คำเมือง” ส่วนภาษาลานนาที่พูดอยู่ทางภาคกลางของประเทศมักจะเรียกว่า “ภาษายวน” และจากการศึกษาการกระจายของภาษาในตระกูลภาษาต่างๆตามลักษณะความสัมพันธ์ พันธุ์ด้านการร่วมเชื้อสายกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาในประเทศไทยของ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547: 18) พบว่า ตระกูลภาษาสามารถจัดได้เป็น 5 ตระกูล ซึ่ง ภาษายวน หรือ เรียกว่าไทยเหนือหรือคำเมือง อยู่ในกลุ่มของภาษาตระกูลไท และแยกมาจากภาษากลุ่มไต ซึ่งในภาษากลุ่มนี้ยังพบภาษาถิ่นย่อยอื่นๆอีก เช่น ชานหรือไทใหญ่ ลื้อ ไช่ หรือไทดำ ชิน ยองและไทเย่า และจากการสำรวจพบว่าในประเทศไทยมีผู้พูดภาษาในตระกูลนี้เป็นจำนวนร้อยละ 94 ของประชากรในประเทศ

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่เป็นภาษาที่มีผู้สนใจศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมาก การศึกษาเท่าที่ปรากฏ พบว่า ในภาษาถิ่นเชียงใหม่มีคำชนิดหนึ่งที่มีการให้ความหมายของคำชัดเจนและทำให้เห็นภาพตาม เช่น การให้ความหมายของคำว่า “ไหล” ว่า ไหลกั้งกั้ง /lay¹kan⁶kan⁶/ หมายถึง น้ำไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่ มีปริมาณมาก ไหลโละโละ /lay¹lo⁰lo⁰/ หมายถึง น้ำไหลแบบพุ่งไปแรงๆ และมีปริมาณมาก จะเห็นได้ว่าคำว่า กั้งกั้ง /kan⁶kan⁶/ โละโละ /lo⁰lo⁰/ สามารถขยายความหมายของคำว่า น้ำไหล ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แตกต่างจากน้ำไหลธรรมดา คำที่มาขยายหรือตามหลังคำว่า “ไหล” นั้นเรียกว่า “คำแสดงภาพลักษณ์” ซึ่งธนานันท์ ตรงดี (2535: 20) ได้ให้ความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ (Imagery) ว่าเป็นคำประเภทหนึ่งที่เจ้าของภาษาสร้างขึ้นเพื่อแสดงภาพลักษณ์ ของอาการหรือท่าทาง สี เสียง กลิ่น รส และสัมผัส โดยใช้เสียงในคำเป็นตัวสื่อความหมายโดยตรง

คำแสดงภาพลักษณ์มักจะปรากฏร่วมกับคำชนิดต่างๆ เช่น คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ดังที่สุริยา ทองคำ (2550: 30-32) ได้ศึกษาการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร พบว่า คำแสดงภาพลักษณ์สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำ 3 ชนิด คือ หมวดคำวิเศษณ์ คำกริยา และคำนาม ซึ่งหมวดคำวิเศษณ์ เป็นหมวดคำที่มีคำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วมมากที่สุด เช่น *kha:w¹ ชาว /ca:k⁶pha:k⁶/* หมายถึงชาวเต็มไปหมด ส่วนหมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วมมากเป็นอันดับสองคือหมวดคำกริยา เช่น *ten⁶ กระโดด /don⁵ don⁵/* หมายถึง ตัวขนาดใหญ่

กระโดดสูงมาก และหมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏว่มน้อยที่สุดคือ หมวดคำนาม เช่น $khe:w^2$ ฟัน / $ki:k^6$ $si:k^6$ / หมายถึง ฟันซี่เล็กถี่และแหลม

การศึกษาด้านลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์ ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์ อุษณา อารี (2546: 74-83) ได้ศึกษาพบว่า โครงสร้างของคำกริยาวิเศษณ์ (คำแสดงภาพลักษณ์) สามารถแบ่งออกเป็น 9 แบบตามจำนวนพยางค์ คือ คำวิเศษณ์พยางค์เดียวแบบ A, คำกริยาวิเศษณ์ 2 พยางค์ แบบ AA, AB, ...A...B, คำกริยาวิเศษณ์ 3 พยางค์ แบบ ABC, คำกริยาวิเศษณ์ 4 พยางค์ แบบ AABB, ABAB, ABAC และ ABCD และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของมาลี ไพรสน (2540: 114) ทำให้พบว่าเสียงกับความหมายของคำนั้นมีความสัมพันธ์กัน เช่น หน่วยเสียงสระหลังได้แก่ สระโอะ, โอ หรือ เอาะ, ออ มักจะใช้สื่อความหมายที่มีขนาดใหญ่กว่า หรือปริมาณมากกว่าสระหน้า เช่น สระอิ, อี หรือ แอะ, แอ เป็นต้น

นอกจากนี้จิราภรณ์ ไชยศรี (2527: 105) ได้ศึกษาคำกริยาในภาษาถิ่นลำพูน และให้ข้อสังเกตไว้ว่า คำวิเศษณ์บางคำถ้าเปลี่ยนเสียงสระ จะทำให้ความหมายเกี่ยวกับขนาดและสัดส่วนเปลี่ยนแปลงไป เช่น จักปึก/ $ci:k^2$ $pi:k^2$ / หมายถึง เล็กๆ ตัดขึ้น จักปอก/ $ci:k^2$ $po:k^2$ / หมายถึง เล็กๆ ป้อมๆ ตัดขึ้น จักปุก/ cuk^2 $pu:k^2$ / หมายถึง เล็กค่อนข้างกลม วางเด่นอยู่

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเหนือแต่ละถิ่นมีความแตกต่าง และมีลักษณะเด่นเฉพาะถิ่นนั้นๆ สามารถแสดงเอกลักษณ์ทางภาษาของแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และจากการศึกษาสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ พบว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ของภาษาถิ่นเชียงใหม่อีกมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ซึ่งจะทำให้เห็นลักษณะการปรากฏว่มน โครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่สะท้อนจากวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่นที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน ทำให้เข้าใจความหมายและการใช้ภาษาถิ่นได้ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การตระหนักถึงความสำคัญและการอนุรักษ์วัฒนธรรมการใช้ภาษาถิ่น และอาจเป็นร่องรอยในการสืบค้นเกี่ยวกับชาติพันธุ์ได้มากขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางในการศึกษาภาษาถิ่นอื่นๆ อีกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการปรากฏว่มนโครงสร้าง และความสัมพันธ์ของเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์ในงานวิจัยนี้จะทำให้เห็นลักษณะและการใช้คำแสดงภาพลักษณ์ของภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ในลักษณะต่างๆ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ทางภาษาของคนในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจ หวงแหนและสืบสานวัฒนธรรมทางภาษาของตนสืบไป

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ได้ศึกษาภาษาเชียงใหม่ที่พูดในอำเภอแม่แจ่ม โดยศึกษาจากคำแสดงภาพลักษณ์ที่ชาวแม่แจ่มใช้ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งเลือกศึกษาจากผู้ออกภาษาใน 3 หมู่บ้านได้แก่ หมู่บ้านอาฮาม หมู่บ้านยางหลวงและหมู่บ้านไร่ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2552 รวม 6 เดือน มีผู้ออกภาษาทั้งสิ้น 6 คน และศึกษาตามขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาการปรากฏร่วม โครงสร้าง และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น โดยศึกษาว่าคำแสดงภาพลักษณ์สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำชนิดใดบ้าง

2. ศึกษาโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาโครงสร้างที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์ ว่าคำแสดงภาพลักษณ์สามารถจำแนกได้กี่พยางค์ และเป็นคำซ้ำ หรือคำซ้อนเท่านั้น

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ด้านวรรณยุกต์ ใช้หมายเลขแทนเสียงวรรณยุกต์ของจรรยา บุรุษพันธ์และคณะ (2524) เท่านั้น
2. ด้านความหมาย ศึกษาความหมายตามที่ผู้ออกภาษาอำเภอแม่แจ่มใช้เท่านั้น
3. ด้านการจำแนกชนิดคำหลัก แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ โดยยึดตามกรอบประโยคของ มาลี ไพโรชน (2540: 41-44)

นิยามศัพท์

คำแสดงภาพลักษณ์ หมายถึง คำประเภทหนึ่งในภาษาซึ่งแสดงความหมายเกี่ยวกับลักษณะ รูปร่าง ท่าทาง เสียง สี อากาการ ผิวสัมผัส เพื่อขยายความหมายของคำหลักให้มีความหมายมากขึ้น โดยคำแสดงภาพลักษณ์ 1 คำจะแสดงความหมายตั้งแต่ 2 ความหมายขึ้นไป

คำหลัก คือ หมวดคำที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นหลักในการวิจัย ได้แก่
  - 1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์
  - 1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่
2. รวบรวมข้อมูลและศึกษาเอกสาร เพื่อคัดเลือกคำ โดยเลือกคำที่มีการใช้ในชีวิตประจำวัน และปรากฏในสังคมของคนแม่แจ่ม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการคัดเลือก 2 ขั้นตอน คือ
  - 2.1 คัดเลือกจากพจนานุกรม 3 เล่ม คือ
    - 2.1.1 คัดเลือกคำหลักจากพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ของ อุดม รุ่งเรืองศรี (2547) เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาคำหลักและคำแสดงภาพลักษณ์
    - 2.1.2 คัดเลือกคำหลักจาก “คลังคำ” ของ นววรรณ พันธุเมธา (2544) เป็นแนวทางในการเลือกคำหลักที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงภาพลักษณ์ เกี่ยวกับอิริยาบถต่างๆ เช่น การยืน การเดิน การนอน การนั่ง เป็นต้น
    - 2.1.3 นำคำหลักที่ได้มาพิจารณาตามกรอบประโยคของ มาลี ไพรสน (2540: 41-44) เพื่อจำแนกชนิดของคำตามการปรากฏร่วม
    - 2.1.4 นำคำหลักมาเรียงลำดับอักษรตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542)
  - 2.2 นำคำที่คัดเลือกจากพจนานุกรม ไปสอบถามผู้บอกภาษา คำใดที่ไม่ปรากฏในชีวิตประจำวันของผู้บอกภาษา อำเภอแม่แจ่ม จะคัดออก
3. คัดเลือกผู้บอกภาษา จากเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้
  - 3.1 อายุ คัดเลือกจากบุคคลในชุมชนที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป เนื่องจากบุคคลในกลุ่มนี้เป็นวัยที่มีการใช้ภาษาถิ่นเป็นเวลานานจึงทำให้มีความเคยชินในการใช้ภาษาถิ่นแบบดั้งเดิม ทำให้สามารถรักษาภาษาเดิมไว้มากกว่าบุคคลในวัยอื่นๆ

3.2 เพศ คัดเลือกผู้บอกภาษาทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยแต่ละหมู่บ้านเลือกผู้บอกภาษาจากเพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน หมู่บ้านละ 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน

3.3 อาชีพ คัดเลือกผู้บอกภาษาที่มีอาชีพที่มีโอกาสติดต่อกับคนต่างถิ่นน้อยที่สุด ซึ่งจะสามารถรักษาเอกลักษณ์ในการใช้ภาษาถิ่นของตนได้อย่างแท้จริงเพราะไม่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นมากนัก

3.4 การศึกษา คัดเลือกผู้บอกภาษาที่จบการศึกษาไม่เกินภาคบังคับ เนื่องจากมีโอกาสได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นน้อย

3.5 การตั้งถิ่นฐาน ผู้บอกภาษาต้องอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นตั้งแต่เกิดและเป็นผู้ที่ไม่เคยย้ายไปถิ่นอื่น

4. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาโดยใช้วิธีการสนมมุติสถานการณ์ และโดยวิธีการบอกคำหลักที่มักมีค่าแสดงภาพลักษณ์ปรากฏรวม แล้วบันทึกเสียง

5. นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกมาถ่ายถอดเป็นตัวอักษรโดยใช้สัทอักษรสากล IPA (International Phonetic Alphabet) แล้วถอดแถบบันทึกเสียงคำพูดเฉพาะที่เป็นค่าแสดงภาพลักษณ์เท่านั้นส่วนบทสนทนาอื่นๆจะไม่ถอดแถบบันทึกเสียง รวมถึงบันทึกความหมายของค่าแสดงภาพลักษณ์เพื่อใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

6. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ 3 ประเด็น ดังนี้

6.1 วิเคราะห์การปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดต่างๆและการสร้างคำของค่าแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

6.2 วิเคราะห์โครงสร้างของค่าแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์

6.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

7. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ ดังนี้

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ และนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาประกอบในงานวิจัยดังนี้

มีวรรณ สิริวัฒน์ (2525: 97-98) ได้ศึกษาคำขยายในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ และให้ความหมายของคำขยาย ว่าหมายถึง “คำที่ช่วยให้ความหมายของคำต่างๆ หนักแน่น ชัดเจน แจ่มแจ้ง เพิ่มดีกรียิ่งขึ้น มองเห็นภาพมากยิ่งขึ้น” คำขยายนี้ใช้ประกอบคำนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ก็ได้ และจากการศึกษาพบว่า คำขยายในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มีมากมาย ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปถ้าดูแต่เฉพาะคำขยายจะไม่มี ความหมายเลย แต่เมื่อเอาประกอบเข้ากับคำอื่นทำให้ความหมายแจ่มแจ้งขึ้น เช่น

ฐาน ¹	คำขยาย	ความหมาย
แจ้ง	ฮ่าม	สว่าง เช่น ท้องฟ้ามีแสงอร่ามตา มีแดดกล้า
ไป	ห้วง	ไปอย่างไม่มีร่องรอย
หาย	แล็บ	หายวับไป

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2528: 47-50) ได้เขียนบทความเรื่อง “ลักษณะคำซ้ำในภาษาลานนา” จากบทความนี้ได้กล่าวถึงการศึกษาลักษณะคำซ้ำในภาษาลานนาหรือล้านนา คือกล่าวถึงระบบเสียงใน

¹ ในงานของมีวรรณ สิริวัฒน์ (2525: 97-98) ใช้คำว่า “ฐาน” มีความหมายและตำแหน่งตรงกับคำว่า “คำหลัก” ส่วน “คำขยาย” มีความหมายและตำแหน่งตรงกับ “คำแสดงภาพลักษณ์”

ภาษาลานนา (Phonology) รูปแบบของคำซ้ำ (Patterns of Reduplication) และคำซ้ำกับความหมาย (Semantic Aspects of Reduplication) ทำให้พบว่าคำซ้ำในภาษาลานนามีลักษณะคล้ายคำแสดงภาพลักษณ์ เช่น

/ca:ŋ - ca:ŋ - ca:ŋ /	“จืดที่สุด”
/la-ʔɔ:n- la-ʔɔ:n /	“เป็นเด็กมาก”
/sum - sim/	“พลบค่ำ”
/mɔʔ - maʔ /	“เผละ เช่น ข้าวเผละ”

กรรณิการ์ วิมลเกษม (2549: 27) ได้ศึกษาการรวมหน่วยคำ โดยการนำหน่วยคำไม่อิสระ รวมกับหน่วยคำไม่อิสระหรือหน่วยคำอิสระ คำที่เกิดใหม่เรียกว่า คำผสม หรือ คำประสม (Complex Words) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับคำแสดงภาพลักษณ์ เช่น ซิงฮิง เผื่อเลื้อ มุกกุก อึ้งอึ้ง เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำหลัก ¹	คำขยาย	ความหมาย
แดง	ซิงฮิง	สีแดงอ่อนๆ
แดง	เผื่อเลื้อ	สีแดงแปด
มุ่ม	มุกกุก	มุ่มมาก ๆ
ต๋อง	อึ้งอึ้ง	ท้อโตมาก ๆ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ข้างต้น สรุปได้ว่าคำแสดงภาพลักษณ์มักจะทำหน้าที่ขยายคำที่อยู่ข้างหน้าและมักจะมีลักษณะเป็นคำคำเดียวหรือคำซ้ำ หรือคำซ้อนเพื่อเสียงทำให้ความหมายของคำมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่ามีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่นต่างๆ แต่ใช้ชื่อเรียกต่างกัน บางท่านอาจใช้คำว่า คำขยาย คำวิเศษณ์ คำซ้ำหรือการเน้นความหมาย จนกระทั่งมีนักวิจัยชาวไทยได้บัญญัติศัพท์คำว่า “คำแสดงภาพลักษณ์” ตามที่ปรากฏในงานวิจัย ดังนี้

ธนานันท์ ตรงดี (2535: 20,162) ได้ศึกษาความเป็นสากลของศัพท์วลีลักษณะในภาษาไทยเหนือ และให้นิยามของคำแสดงภาพลักษณ์ไว้ว่า “คำแสดงภาพลักษณ์ หมายถึง คำประเภทหนึ่งที่เจ้าของภาษาสร้างขึ้นเพื่อแสดงภาพลักษณ์ ของอาการหรือท่าทาง สี เสียง กลิ่น รส และสัมผัส โดยใช้เสียงในคำเป็นตัวสื่อความหมายโดยตรง” และจากการศึกษาลักษณะของคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่า

¹ ในงานของกรรณิการ์ วิมลเกษม (2549: 27) ใช้คำว่า “คำหลัก” มีความหมายตรงกับคำว่า “ฐาน” ในงานของมีวรรณ สิริวัฒน์ (2525: 97-98) และ “คำขยาย” มีความหมายตรงกับ “คำแสดงภาพลักษณ์”

คำแสดงภาพลักษณ์มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์คล้ายกับคำกริยาวิเศษณ์ คือมีตำแหน่งหลังกริยาและทำหน้าที่ขยายกริยา คำแสดงภาพลักษณ์คำหนึ่งๆ มักปรากฏร่วมกับคำกริยาคำใดคำหนึ่งเท่านั้น หรืออาจปรากฏร่วมกับคำกริยาหลายคำได้

นอกจากนี้ยังได้อ้างถึงนักภาษาศาสตร์ชาวต่างชาติหลายท่านที่ให้ความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ไว้ดังนี้

ดูค (ธนานันท์ ทรงดี. 2535: 18; อ้างอิงจาก Doke. 1935) ได้ให้นิยามไว้ว่า “a word, often onomatopoeia, which describes a predicate, qualificative or adverb in respect to manner, colour, sound, action, state or intensity ” (คำแสดงภาพลักษณ์ คือ คำประเภทหนึ่งซึ่งมีลักษณะของคำเลียนเสียง ทำหน้าที่พรรณนาภาคแสดง ภาคขยาย หรือกริยาวิเศษณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับท่าทาง สี เสียง อาการ สภาพ หรือการเน้นความหมาย)

ซิมมาริน (ธนานันท์ ทรงดี. 2535: 19; อ้างอิงจาก Samarin. 1970) ได้แสดงตัวอย่างคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาต่างๆ ในทวีปแอฟริกา อเมริกาเหนือ และภาษาในทวีปเอเชีย และสรุปว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาเหล่านี้มีลักษณะร่วมกันที่สำคัญหลายประการ คือ มีลักษณะการซ้ำพยางค์ (reduplication) ลักษณะทางเสียงบางอย่างแตกต่างจากคำธรรมดาอื่นๆ มีลักษณะทางความหมายที่ยากจะให้ความหมายได้อย่างชัดเจนได้ มักทำหน้าที่กริยาวิเศษณ์ มีการเล่นเสียงในคำเป็นอย่างมาก (they display a great deal of play with sounds) และเป็นคำที่แสดงให้เห็นภาพ และคำแสดงภาพลักษณ์ นอกจากจะใช้คำว่า ideophone แล้วยังมีอีกหลายชื่อ เช่น descriptive radical, descriptive adverb, onomatopoeia adverb, intensive interjection, interjectional adverb, mimetic adverb, phonesthetic particle, word picture และอื่นๆ

มาลี ไพรสน (2540: 44) ได้ศึกษาคำวิเศษณ์ในภาษาล้านนา เกี่ยวกับโครงสร้าง ตำแหน่งหน้าที่ ความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย โดยเน้นศึกษาเฉพาะคำวิเศษณ์สองพยางค์ พบว่า โครงสร้างของคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาล้านนามี 2 ลักษณะ คือ ประเภทซ้ำทั้งคำ และประเภทซ้ำบางส่วน มีตำแหน่งอยู่หลังคำนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์บางคำ ทำหน้าที่ขยายความหมายของคำที่อยู่ข้างหน้าให้รายละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น ในด้านความหมายของคำวิเศษณ์สองพยางค์จำแนกประเภทคำสื่อความหมายได้ 11 ประเภท ได้แก่ ประเภทสื่อความหมายบอกกลิ่น ขนาด และน้ำหนัก ปริมาณ รส รูปร่าง สภาพ สันฐาน สี แสง เสียง และประเภทสื่อความหมายบอกอาการ ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง เสียงกับความหมาย พบว่า เสียงสระจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจำแนกความแตกต่างของความหมายของคำในเชิงขนาด หรือปริมาณใหญ่-เล็ก หรือมาก-น้อย ด้วย

อุษณา อารี (2546: 74-83) ได้ศึกษาคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยถิ่นอำเภอสริมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าโครงสร้างของคำกริยาวิเศษณ์ แบ่งออกเป็น 9 แบบ โดยแบ่งเป็น คำกริยาวิเศษณ์พยางค์เดียว คำกริยาวิเศษณ์ 2 พยางค์ คำกริยาวิเศษณ์ 3 พยางค์ และคำกริยาวิเศษณ์ 4 พยางค์ เช่น คำกริยาวิเศษณ์ 2 พยางค์อาจมีโครงสร้างพยางค์แรกกับพยางค์หลังเหมือนกันหรือต่างกัน แต่อาจมีลักษณะร่วมกันบางส่วน เช่น อาจมีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ หรือเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกันก็ได้ เช่น

กริยาบริบท	กริยาวิเศษณ์	ความหมาย
ร้องไห้ /haj ⁵ /	/suk ⁶ suk ⁶ /	เบาๆ ไม่หยุด
เดิน /k̄a:ŋ ⁴ /	/ʔɔ:j ⁶ ʔiŋ ³ /	ช้าๆ ทอดน่อง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ข้างต้น ทำให้เข้าใจถึงความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ดังที่ ธนานันท์ ตรงดี (2535: 20,162) ได้กล่าวไว้ข้างต้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเหนือต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่ามีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

นวรรธณ พันธุเมธา (2549: 37-62) ได้ศึกษาคำขยายในภาษาไทย ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่า คำขยายสามารถแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา คำที่ขยายคำนาม คำที่ขยายคำกริยา และคำที่ขยายคำขยาย และจากการศึกษาพบว่าคำที่ขยายคำกริยา ชนิดคำพิเศษณ์¹ มีลักษณะคล้ายกับคำแสดงภาพลักษณ์ เช่น

ยายหนูเดินเตาะแตะเข้ามาหา (แสดงอาการ)

เขาเหลาดินสอแหลมเบี๊ยะบ(บอกสภาพ)

เขาเย็นวาบที่ปลายเท้า(แสดงการประสบ)

¹ คำพิเศษณ์ ตามความหมายของ นวรรธณ พันธุเมธา (2549: 62) หมายถึง คำที่ช่วยแสดงคุณสมบัติของคำกริยาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คำกริยาที่ใช้คำพิเศษณ์ขยายอาจเป็นคำกริยาที่แสดงอาการ แสดงสภาพ หรือแสดงการประสบ

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คำว่า “เตาะแตะ เบี้ยบ และ วาบ” ต่างเป็นคำที่ขยายความหมายของคำที่อยู่ข้างหน้าให้มีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อบอกอาการ สภาพ และการประสพ ซึ่งตรงกับ ความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ได้ศึกษาข้างต้น

ส่วน อุดม รุ่งเรืองศรี (2547: ญ-ฎ) ได้รวบรวมคำภาษาไทยถิ่น ในพจนานุกรมล้านนา – ไทยฉบับแม่ฟ้าหลวง พบว่า มีคำประเภทหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกับคำแสดงภาพลักษณ์ เรียกว่า คำสร้อย หมายถึง คำที่เสริมกับคำอื่นเพื่อขยายความของคำที่ปรากฏก่อนหน้าคำนั้นให้ชัดเจนขึ้นหรือให้ความหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งคำที่เติมเข้ามานั้นอาจมีความหมาย หรือเป็นคำซึ่งมีเสียงที่สร้างสัญลักษณ์ (sound symbolism) ก็ได้ เช่น

เหลืองแอมแ่ม หมายถึง สีเหลืองสดแต่ไม่เป็นที่พอใจ

นอนงอหล้งห้ง หมายถึง นอนขดตัวอยู่, งอโค้งอชิง

น้ำเย็นจิวๆ หมายถึง น้ำเย็นจัด

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “แอมแ่ม หล้งห้ง และ จิวๆ” ล้วนเป็นคำที่ช่วยขยายความหมายของคำที่อยู่ข้างหน้า ซึ่งมักเป็นคำชนิดคำวิเศษณ์ ให้มีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และมีลักษณะคล้ายกับคำขยายกริยาดังที่ นววรรณ พันธุเมธา (2549: 37-62) ได้ศึกษาไว้ข้างต้น

จากเอกสารดังกล่าว สามารถแสดงชนิดคำที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงภาพลักษณ์ได้ 2 ชนิด คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาและคำวิเศษณ์ เป็นต้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ ดังนี้

มาลี ไพรสน (2540: 41-44) ได้ศึกษาตำแหน่งหน้าที่ของคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาล้านนา พบว่า คำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาล้านนา จะปรากฏอยู่ในประโยค หรือข้อความในตำแหน่งหลังคำนาม หลังคำกริยา และหลังคำวิเศษณ์ เพื่อทำหน้าที่ขยายความหมายของคำที่อยู่ข้างหน้าให้ละเอียดชัดเจนขึ้น ดังนี้

1. ตำแหน่งหลังคำนาม ปรากฏอยู่ในกรอบประโยคทดสอบ ต่อไปนี้

1.1.ก นาม _____ อกรรมกริยา คำหลังกริยา

lek⁷ kɔk⁷ ŋɔk⁷ tan⁵ yu:³ han⁵ (เหล็กเส้นงอขมตั้งอยู่ตรงนั้น)

1.1.ข นาม สกรรมกริยา นาม _____

ca:w² ba:n⁵ ta:m¹ fay² mo:ŋ²-mo:ŋ² (ชาวบ้านจุดไฟสว่างโพล่ง;หลายอัน)

2. ตำแหน่งหลังคำกริยา

2.1.ก นาม อกรรมกริยา _____

fon¹ tok⁷ suy¹ suy¹ (ฝนตกปรอยๆ)

2.1.ข นาม สกรรมกริยา นาม _____

la?³ ?vn³ do:t³ loŋ² na:m⁶ p^hom⁴ p^ham⁴ (เด็กโตดลงน้ำตุ้มตาม)

3. ตำแหน่งหลังคำวิเศษณ์

3.1.ก นาม อกรรมกริยา วิเศษณ์ _____

luŋ² ?a:y⁵ nan⁴ ŋaw¹ kok⁵ - ŋok⁵ (ลุงย้ายนั่งท่าทางหมดอาลัยตายอยาก)

3.1.ข นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์ _____

ca:w² ba:n⁵ khut⁷ din² dan² bwuk⁸ -bwuk⁸ (ชาวบ้านขุดดินดั่งบึกๆ)

3.1.ค นาม วิเศษณ์ _____ สกรรมกริยา นาม

sa:w¹ ncy⁵ cit⁸ hit⁸ ?u:⁵ ba:w³ (สาวรุ่นกระเตาะคุยกับหนุ่ม)

3.1.ง นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์ _____

?a:y⁵ say³ sw:a⁵ la:y² to:⁵ -te:⁵ (พี่ชายสวมเสื้อลายใหญ่)

การศึกษาคำปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ของ มาลี ไพโรชน เป็นการศึกษาที่ค่อนข้างละเอียด โดยอาศัยกรอบประโยค ดังตัวอย่างข้างต้น อีกทั้งยังทำให้ทราบว่าคำแสดงภาพลักษณ์นั้นสามารถปรากฏร่วมกับคำชนิดใดได้บ้างซึ่งตรงกับการศึกษาคำปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร ของสุริยา ทองคำ แต่ของสุริยา ทองคำนั้นศึกษาเฉพาะคำที่เก็บข้อมูลเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามคำแสดงภาพลักษณ์นั้นสามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำนาม หมวดคำกริยา และหมวดคำวิเศษณ์ได้เหมือนกัน ดังนี้

สุริยา ทองคำ (2550: 30-32) ได้ศึกษาคำปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร สรุปได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำ 3 ชนิด คือ คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ โดยหมวดคำวิเศษณ์ เป็นหมวดคำที่มีคำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วมมากที่สุด โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์ จะทำหน้าที่ขยาย หรืออาจบอกลักษณะ ขนาด รูปร่าง และเพิ่มความหมายให้กับคำวิเศษณ์ เช่น kha:w¹ ชาว /ca:k⁶ pha:k⁶/ หมายถึงชาวเต็มไปหมด ส่วนหมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วมมากเป็นอันดับสองคือหมวดคำกริยา โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา จะทำหน้าที่ขยาย หรืออาจบอกลักษณะ ขนาด รูปร่าง และเพิ่มความหมายให้กับกริยา เช่น ten⁶ กระโดด /doŋ⁵ doŋ⁵/ หมายถึงตัวขนาดใหญ่กระโดดสูงมาก และหมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วมน้อยที่สุดคือ หมวดคำนาม โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่

ปรากฏร่วมกับคำนามจะทำหน้าที่ขยายคำนาม หรืออาจบอกลักษณะ ขนาด รูปร่าง และเน้นย้ำความหมายให้กับคำนาม เช่น *khɛ:w² ฝืน /ki:k⁶ si:k⁶/* หมายถึงฝืนที่เล็กถี่และแหลม

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์กับคำหลักชนิดต่างๆ ได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักการกรอบประโยคของ มาลี ไพโรชน(2540: 41-44) ในการจำแนกชนิดคำหลักตามกรอบประโยคดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ดังนี้

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ที่ใช้ในการศึกษาและประกอบในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สำออง หิริญบุญธนะ (2522: 56 -73) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย โดยเสนอไว้ในบทความเรื่อง “การเข้าถึงวรรณคดีด้วยวิธีทางสัตศาสตร์” ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าเสียงสระและพยัญชนะมีความสัมพันธ์กับความหมายในบางแง่มุม เช่น ถ้าต้องการให้เกิดการตัดขาด จะใช้พยัญชนะเสียงกักเป็นตัวสะกด เช่น กัก กักดัก ถีบ หยอด กัดบ ฯลฯ ถ้าต้องการให้เกิดการเสียดสี ก็จะใช้เสียงเสียดแทรก เช่น ซ่าน ซัด สูสี แล้ ฟู่ฟ่า ฟุดพิด สอด แทรก ฯลฯ ถ้าต้องการให้โค้งจะใช้สระกลม (ริมฝีปากห่อ) เช่น ขด คอ งอ หม้อ กลม ก้ม โอบ วง วน ฯลฯ ถ้าต้องการเปิดจะใช้สระเออ เช่น ผย เียดฉัน ระเบิด เป็นต้น

สุวิฒนา เลี่ยมประวัติ (2528: 56-57) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายที่แสดงถึงขนาดและปริมาณของสิ่งที่ขยาย พบว่าสระบางเสียงมีความสัมพันธ์กับความหมาย เช่น สระ /u/ กับ /i/

/sǎn kuʔ-duʔt/	หมายถึง	สั้นแต่ใหญ่
/sǎn kiʔ-diʔt/	หมายถึง	สั้นแต่เล็ก

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (2549: 188) ได้ประธานข้อสังเกตเกี่ยวกับเสียงพยัญชนะในภาษาไทยไว้ว่า คำในภาษาไทยที่มีเสียง “คล” กล้า มักเป็นคำแสดงอาการ “เคลื่อนไหว คลาดเคลื่อน ไม่เที่ยง” เช่น คลอ คลอง คล่อง คล่อง คลอด คลอน คล้อย คละ คลัก คลั่ง คลับคล้าย คลับคลา คลางแคลง คลาด คลาน คลาย คล้าย คล้ำ คล้ำ คล้ำ คล้ำ ไคลง คลี่ คลึง คลื่น คลุก คลุ้ง คลุม เคล็ด เคล็ดัน เคล้า เคลิบเคลิ้ม เคลื่อน เป็นต้น

สุริยา รัตนกุล (2544: 131) ได้กล่าวถึงสัญลักษณ์ (sound symbolism) และสัทสุนทรีย (phonesthesia) ไว้ว่า เป็นเสียงที่เกี่ยวข้องกับความหมาย โดยตัวของมันเองมีลักษณะพิเศษพาตีงไปถึงความหมายในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งสัญลักษณ์และสุนทรียลักษณ์ มีความแตกต่างกัน คือ สัทสุนทรีย (phonesthesia) มีความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายที่ไม่ต่างกันเป็นขั้นๆ ลักษณะทางเสียงก็ไม่ต่างกันเป็นขั้นๆด้วย มักจะศึกษาว่าเสียงใดสื่อความหมายไปทางใดมากกว่า เช่น สระ “เอ” ในภาษาไทยมักให้ความหมายที่ไม่ตรง เช่น เซ เป้ เก เย้ เจ เป็นต้น

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สอนศรี พิลาไชย (2549: 30-38) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของเสียงสระเสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ของคำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านโครงสร้างทางภาษาประกอบด้วยโครงสร้างลักษณะพยางค์ โครงสร้างลักษณะของเสียงพยัญชนะ และโครงสร้างลักษณะของเสียงสระและโครงสร้างลักษณะของเสียงวรรณยุกต์

ผลจากการศึกษา พบว่า โครงสร้างลักษณะพยางค์ส่วนมากประกอบด้วยคำวิเศษณ์บอกลักษณะสองพยางค์ ซึ่งพบว่ามี 2 รูปแบบ คือ คำวิเศษณ์บอกลักษณะสองพยางค์ที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านเสียงสระและเสียงพยัญชนะกับคำวิเศษณ์สองพยางค์ที่มีความเหมือนกันในรูปแบบของคำซ้ำแท้และคำซ้ำเทียม และยังมีโครงสร้างลักษณะพยางค์ของคำวิเศษณ์บอกลักษณะสี่พยางค์ที่เกิดจากคำเดิมสองพยางค์ในรูปแบบของคำซ้ำอีกด้วย และในส่วนของโครงสร้างลักษณะของเสียงพยัญชนะประกอบด้วยโครงสร้างของเสียงพยัญชนะต้นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นโครงสร้างที่พบมากที่สุด โครงสร้างของเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ปรากฏเสียงพยัญชนะที่เหมือนกันมากที่สุด ส่วนในคำวิเศษณ์บอกลักษณะสี่พยางค์ปรากฏโครงสร้างของเสียงพยัญชนะต้นพยางค์ที่ 1 เป็นเสียงเดียวกันกับเสียงพยัญชนะต้นพยางค์ที่ 3 มากที่สุด โครงสร้างของเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ของพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 3 มีความเหมือนกันหรือเป็นเสียงเดียวกันปรากฏมากกว่าเสียงอื่นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

/phet ⁵ ka? ² do: ³ /	เผ็ด กะ ด้อย	เผ็ดจ้ง
/ka: ¹ to: ³ to: ³ /	ถวย ด้อย ด้อย	เดินด้อยๆ ไม่รีบร้อน

/cɔː ³ can ³ phoːt ³ /	จ้อ จัน โปด	กระชั้นชิดเกินไป
/nɔːn ¹ jiat ² khin ³ nin ³ /	นอน เหยียด คิ่ง นิ่ง	นอนเหยียดตัวตรงแหงน
/het ⁴ sa ² məːj ³ kəːj ³ /	เฮ็ด สะ เม้ย เก้ย	ทำทำยื่นเข็ดหน้า, วางท่าหยิ่ง
/waw ³ ma ² nɔŋ ⁶ ma ² nɛŋ ⁶ /	เว้า มะ หนอง มะ แหน่ง	พูดเหนือๆ
/faː ³ ma ² hɪːt ³ thɪːt ³ thaw ³ /	ฟ้า มะ ฮืด ทืด ถ้ำ	ท้องฟ้าครึ้มฝน
/het ⁴ suː ⁶ luː ⁶ phaː ⁶ saː ⁶ laː ⁶ pia ¹ /	เฮ็ด ซู ลู ผ่า ซา ลา เปี้ย	ทะเล้งพรวดพราดเข้าไป

โดยไม่ดูหน้าดูหลัง

ธนานันท์ ตรงดี (2535: 83-89) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในภาษาไทยเหนือ พบว่า เสียงสระในคำแสดงภาพลักษณ์จะทำหน้าที่สื่อความหมายใน 3 ลักษณะ คือ สื่อระดับมาก-น้อย สื่อขนาดใหญ่-เล็ก และสื่อรูปร่างกลม-แบน เช่น

สระหน้า /e ɛ e/ และสระหลัง /ɔ/ จะบอกความหมายในระดับน้อย เช่น /caːŋ ɿ'ew ɿ'ew/ หมายถึง จืดนิดหน่อย /waː[˥] n lɛːm lɛːm / หมายถึง หวานไม่มากนัก /ʔ[˥] on jɔm jɔm/ หมายถึง นิ่มไม่มาก ส่วนสระหลัง /u ə a u o/ จะบ่งบอกความหมายในระดับมาก เช่น /meː[˥] cuː[˥]ŋ cuː[˥]ŋ / หมายถึง เหม็นมาก /lɔː[˥] ŋ lə[˥] hə[˥] / หมายถึง เหลืองมาก /so[˥] m taː[˥] p taː[˥] p/ หมายถึง เปรี๊ยะจัด /xu[˥] ŋ su[˥] ŋ mu[˥] ŋ/ หมายถึง ชุ่มมาก /ce[˥] p tho[˥] t tho[˥] t/ หมายถึง เจ็บมาก เป็นต้น

อุษณา อารี (2546: 113) ได้ศึกษาคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยวน อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและความหมายว่า ไม่เพียงแต่เสียงสระเท่านั้นที่ให้ความหมายทางความรู้สึก แต่พบว่าเสียงพยัญชนะในคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยวนยังให้ความหมายแสดงความรู้สึกได้เช่นกัน เช่น เสียง /s/ ให้ความรู้สึกว่ามีอาการกระจายออกกระเด็นอย่างไม่สามารถระบุมิศทางได้ เช่น /sa²ʔ⁶/ “เกลื่อนกลาด ไม่เป็นที่เป็นทาง”

สุรียา ทองคำ (2550: 37-61) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพยางค์กับความหมาย ปรากฏ 3 ลักษณะ คือ

1. คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวมักจะสื่อความหมายถึงลักษณะที่มาก กะทันหัน หนักแน่น และรวดเร็วกว่าคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ และ 4 พยางค์ เช่น

[tok¹] ตก [puk⁵] ตกดังปึก

2. คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำทั้งคำ มักสื่อความหมายของลักษณะอาการ หรือการเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น

[lay¹] ไหล [co:k⁶ co:k⁶] ไหลแรงและตกจากที่สูง

2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำบางส่วน มักจะบอกทั้งลักษณะท่าทาง อากา และปริมาณของคำที่มาขยาย เช่น

[ho²] ห้อย [ton⁵le:n⁵] ของชิ้นใหญ่ ห้อยแกว่งไปมา

3. คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ มักมีความหมายไปในลักษณะที่ไม่เรียบร้อย วุ่นวาย หยาบคาย โครมคราม ระโยงระยาง เรือยเปื้อย หรืออุกตะหนก ส่วนมากสื่อความหมายไปในทางที่ไม่ค่อยดีนัก เช่น

[khu:⁴] คือ [ma² ɲw:⁴ ma² ɲw:⁶] ลักษณะที่คดงอไม่เป็นระเบียบ

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมาย พบว่า เสียงพยัญชนะจะแสดงความหมายในลักษณะที่บอกอาการ เช่น กระตุก ชะงัก เคลื่อนไหว หนักแน่น แผ่ซ่าน ค่อยๆ แทรก ออกมา คำแสดงภาพลักษณ์ที่เสียงพยัญชนะแสดงความหมายที่ชัดเจนมากที่สุด คือ กลุ่มคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำกริยา ที่เป็นเช่นนี้เพราะ คำแสดงภาพลักษณ์ที่มาขยายคำกริยานั้น ต้องแสดงอาการตามคำกริยาที่ขยายจึงทำให้เสียงพยัญชนะแสดงความหมายได้มาก เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[yim ⁶] ยิ้ม	[pəy ⁶ pəy ⁶] ยิ้มกว้างค้ำ
[k̄a:n ⁵] เดิน	[kom ⁵ koʔ ⁵] ตัวใหญ่เดินเขยอกหลังค่อม

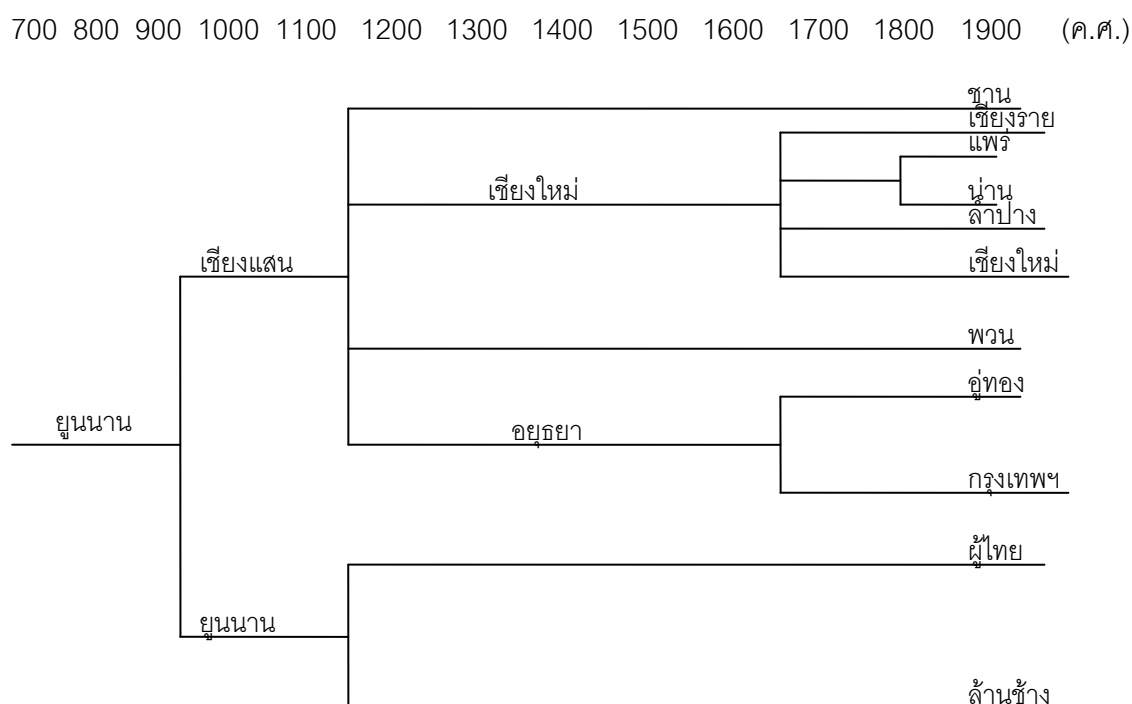
ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร เสียงสระจะแสดงความหมายเพื่อบอกลักษณะ และปริมาณ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร แสดงความหมายออกมาใน 2 ลักษณะ คือ วรรณยุกต์ /2/ /3/ และ /5/ แสดงความหมายในลักษณะเสมอ เช่น เรือยๆ หนึ่งๆ และวรรณยุกต์ต่างระดับ /1/ /4/ และ /6/ จะแสดงความหมายในลักษณะเคลื่อนไหว หรือขึ้นลง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหมายกับเสียงวรรณยุกต์ที่มีความสัมพันธ์กัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายข้างต้น สังเกตได้ว่าเสียงสระ เสียงพยัญชนะและเสียงวรรณยุกต์มีความสัมพันธ์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ คือ ช่วยทำให้ความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์มีความชัดเจนและเพิ่มรายละเอียดในความหมายของแต่ละคำในแง่ของขนาด ปริมาณ รูปร่าง ฯลฯ เช่น การประสมสระที่เป็นสระหน้ากับสระหลังทำให้ความหมายในแง่ขนาดมีการเปลี่ยนแปลง เช่น รุจี้หิ้ว /ci:⁵ wi:⁵/ หมายถึง รุขนาดเล็กมาก ส่วนรุจี้หิ้ว /co:⁵ wo:⁵/ หมายถึงรุขนาดใหญ่มาก เป็นต้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

บราวน์ (เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์ชัย. 2531: 67-69; อ้างอิงจาก Brown.1985. *From Ancient Thai to Modern Dialects.*) ได้แสดงวิวัฒนาการของภาษาไทยถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ไว้ในงานวิจัยเรื่อง *From Ancient Thai to Modern Dialects* ว่า ภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ มีวิวัฒนาการมาจากภาษาเชียงแสน โดยแยกออกไปเป็นภาษาย่อยถิ่นต่าง ๆ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมินี้ สืบได้ว่าภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มีวิวัฒนาการมาจากภาษากลุ่มเชียงแสน ประมาณปี ค.ศ. 1150 กลุ่มเชียงแสนแยกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มชาน กลุ่มเชียงใหม่ กลุ่มพวนและกลุ่มอโยธยา จากนั้นภาษาเชียงใหม่ก็แยกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ เชียงราย, แพร์-น่าน, ลำปาง และเชียงใหม่ (ประมาณปี ค.ศ. 1650)

การอาศัยหลักทางภูมิศาสตร์ในการจัดแบ่งภาษา โดยยึดเอาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการที่จะบอกตำแหน่งของภาษาที่พูดอยู่ในที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย บราวน์นำเอากลุ่มภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ที่ลี (Li, Fang Kuei) แบ่งไว้มาแบ่งเป็น 7 กลุ่มภาษาใหญ่ ๆ (Languages) ซึ่งในแต่ละกลุ่มภาษาประกอบไปด้วยภาษาไทยถิ่นเล็ก ๆ อีกมากมาย (Dialects) ภาษาไทยถิ่นใหญ่ ๆ ทั้ง 7 ภาษาซึ่งอยู่ในกลุ่มภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ บราวน์ได้แบ่งไว้มีดังต่อไปนี้

1. ภาษาไทยใหญ่ (Shan) พูดอยู่ในรัฐชานประเทศพม่า มีภาษาถิ่นที่สำคัญ 3 ภาษาถิ่น คือภาษาชานเหนือ ภาษาชานใต้ และภาษาชานตะวันออก

2. ภาษาไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai) หรือภาษาลานนา (Lanna) พุตกันทางภาคเหนือของประเทศไทย บรรวณแบ่งภาษาไทยเหนือเป็น 5 ภาษาถิ่น ได้แก่ ภาษาถิ่นเชียงราย ภาษาถิ่นแพร่ ภาษาถิ่นน่าน ภาษาถิ่นลำปาง และภาษาถิ่นเชียงใหม่

3. ภาษาไทยพวน (Phuan) พุตกันอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตภาคกลางของประเทศไทย ไทยพวนส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากพวนที่ถูกกวาดต้อนมาจากประเทศลาวเมื่อประมาณ 150 ปี ล่วงมาแล้ว

4. ภาษาไทยกลาง (Central Thai) พุตกันอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ภาษาที่พุตกันมีความแตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อยตามท้องที่และตามอิทธิพลของภาษาถิ่นกรุงเทพฯ คือ ภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยมาตรฐาน) บรรวณแบ่งภาษาไทยกลางออกเป็น 3 ภาษาถิ่นย่อย คือ 1) ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ 2) ภาษาไทยถิ่นสุพรรณบุรี 3) ภาษาไทยถิ่นโคราช

5. ภาษาผู้ไทย (Phu Thai) พุตกันอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอเมือง อำเภอดานรง นิเวศจังหวัดกาฬสินธุ์ และในเขตจังหวัดนครพนม ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

6. ภาษาไทยลาว (Lao) พุตกันทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและลาว บรรวณแบ่งภาษาลาวออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มหลวงพระบาง 2) กลุ่มเวียงจันทร์และ 3) กลุ่มย่อย

7. ภาษาไทยถิ่นใต้ (Southern Thai) พุตกันทางภาคใต้ของประเทศไทยและ บรรวณได้แบ่งภาษาไทยถิ่นใต้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มตากใบ (Tak Bai) พุตกันแถบใกล้ชายแดนไทย – มาเลเซีย ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

2) กลุ่มภาษาใต้ (ภาษาไทยถิ่นใต้) พุตกันอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ทางภาคใต้ที่เหลือทั้งหมด บรรวณแบ่งภาษาไทยถิ่นใต้เป็น 18 ภาษาถิ่นตามสำเนียงที่พุตกันในแต่ละจังหวัด

จากการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ พบว่า มีผู้ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ในหลายประเด็น ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ชอนกลิน พิเศษสกุลกิจ (2510: 642-643) กล่าวว่า หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ มีทั้งหมด 20 หน่วยเสียง คือ

/b/ /บ/ ระเบิด ก้อง เกิดที่ริมฝีปากทั้งคู่

/p/ /ป/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่ริมฝีปากทั้งคู่

/t/ /ต/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่ปุ่มเหงือก

/k/ /ก/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่เพดานอ่อน

/d/ /ด/ ระเบิด ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก

/f/ /ฝ, ฟ/ เสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่ริมฝีปากล่าง-ฟันบน

/s/ /ส, ซ/ เสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก
 /h/ /ห, ฮ/ เสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่เส้นเสียง
 /c/ /จ/ กึ่งเสียดแทรก
 /m/ /ม/ นาสสิก ก้อง เกิดที่ริมฝีปากทั้งคู่
 /n/ /น, ณ/ นาสสิก ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก
 /ŋ/ /ง/ นาสสิก ก้อง เกิดที่เพดานอ่อน
 /l/ /ล/ ข้างลิ้น ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก
 /w/ /ว/ เสียงเปิด ก้อง เกิดที่ริมฝีปากทั้งคู่
 /ph/ /ผ, พ, ภ/ ระเบิด ไม่ก้อง มีลม เกิดที่ริมฝีปากทั้งคู่
 /th/ /ถ, ท/ ระเบิด ไม่ก้อง มีลม เกิดที่ปุ่มเหงือก
 /kh/ /ข, ค/ ระเบิด ไม่ก้อง มีลม เกิดที่เพดานอ่อน
 /tʰ/ /ญ/ นาสสิก ก้อง เกิดที่เพดานแข็ง
 /y/ /ย, หย/ เปิด ก้อง เกิดที่เพดานแข็ง
 /ʔ/ /อ/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่เส้นเสียง

หน่วยเสียงพยัญชนะทั้ง 20 หน่วยเสียงนี้ ตรงกับภาษาราชการ 19 หน่วยเสียง หน่วยเสียงที่ภาษาเชียงใหม่มีแต่ภาษาราชการไม่มี ได้แก่ ญ เป็นเสียงนาสิก ซึ่งภาษาราชการออกเสียงเป็น ย หน่วยเสียงพยัญชนะที่มีในภาษาราชการ แต่ไม่มีในภาษาเชียงใหม่ ได้แก่ หน่วยเสียง ซ (จ) และ ร หน่วยเสียง ญ ที่ออกเสียงขึ้นจมูกได้แก่คำต่อไปนี้

ภาษาเชียงใหม่	ภาษาราชการ
ญ้ำ	หญ้ำ
ญาก	ยาก
ญีม	ยีม

หน่วยเสียงพยัญชนะ ซ มีในภาษาราชการ แต่ไม่มีในภาษาเชียงใหม่ หน่วยเสียง ซ ในภาษาราชการจะเป็น จ และ ฌ (ซ) ในภาษาเชียงใหม่

ภาษาเชียงใหม่	ภาษาราชการ
จ้ำ	ซำ
ซอบ	ซอบ
ซาก	จาก

หน่วยเสียงพยัญชนะ ร ภาษาเชียงใหม่ไม่มี จะใช้เสียง ล หรือเสียง ฮ แทน

ภาษาเชียงใหม่	ภาษากรุงเทพฯ
ฮับ	รับ
เล็่ม	เร็่ม
ฮีม	ริม

จากเอกสารการศึกษาด้านเสียงพยัญชนะต้นดังกล่าว พบว่าภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ มีเสียงพยัญชนะทั้งสิ้น 20 เสียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล (2505: 36) ที่ศึกษาเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ซึ่งพบ 20 เสียง และยังคงศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเสียงพยัญชนะท้าย ซึ่งพบ 9 เสียง ดังนี้

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล (2505: 36) ได้กล่าวถึงพยัญชนะต้นในภาษาเชียงใหม่โดยสรุปเป็นตารางไว้ดังนี้

ตาราง 1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

ประเภทของเสียง	ฐานที่เกิดเสียง ลักษณะเสียง	ริม ฝีปาก ทั้งสอง	ริม ฝีปาก ล่าง ฟันบน	พิน และ ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	ช่อง เส้น เสียง
ระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม ไม่ก้อง มีลม ก้อง	p- ph- b-		t- th- d-		k- kh-	?-
กึ่งเสียดแทรก เสียดแทรก			f-	s-	c-		h-
นาสิก		m-		n-	ŋ-	ŋ-	
ข้างลิ้น				l-			
กึ่งสระ		w-			y-		

หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย หรือตัวสะกดในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มี 9 หน่วยเสียงดังนี้ /-p/, /-t/, /-k/, /-ʔ/, /-m/, /-n/, /-ŋ /, /-y/, /-w/ มีที่ก่เกิดและประเภทของเสียงดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

ประเภทของเสียง	ฐานที่เกิด	ริม	ริม	ฟัน	เพดาน	เพดาน	ช่อง เส้น เสียง
	เสียง ลักษณะเสียง	ฝีปาก ทั้งสอง	ฝีปาก ล่าง ฟันบน	และ ปุ่ม เหงือก	แข็ง	อ่อน	
ระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม	p-		t-		k-	ʔ-
นาสิก		m-		n-		ŋ-	
กึ่งสระ		w-			y-		

หน่วยเสียงพยัญชนะประสมหรือพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ดังที่ เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2531: 179-180) ได้กล่าวไว้ในภาษาถิ่นตระกูลไทย พบว่ามีหน่วยเสียงได้แก่

กว /kw-/	กวาด
ขว /khw-/	ขวา
จว /cw/	จว่า(ซึ่ม)
งว /ŋw/	งว้าย(หันกลับ)
ตว /tw/	ตว้าย(ทำนาย)
ลว /lw/	ลวัก(ฉลาด)
ยว /yw/	ยवाद(ข่วน)
สว /sw/	สว้าย(เขย่า)
อว /ʔw/	อว้าย(หันหน้า)
ถว /thw/	ถว้าย

ส่วนวิไลศักดิ์ กิ่งคำ(2544: 56-57) ศึกษาภาษาไทยถิ่นเหนือ พบว่ามีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำซึ่งทำหน้าที่เป็นพยัญชนะคำต้นหรือต้นพยางค์มีเพียงหน่วยเสียงเดียว ได้แก่ /w/ เท่านั้น ซึ่งมีทั้งหมด 11 หน่วยเสียง ได้แก่

ตาราง 3 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ

หน่วยเสียงพยัญชนะ	ภาษาไทยถิ่นเหนือ	การถอดเสียงแสดง หน่วยเสียง	ความหมาย
kw	กว้าง	kwa:ŋ	กว้าง
	กวาด	kwa:t	กวาด
khw	ควั่น	khwan	ควั่น
	ควาย	khwa:y	ควาย
	ขวา	khwa:	ขวา
tw	ตวาย	twa:y	ทำนายนาย
thw	ถวาย	thawa:y	ถวาย
cw	จั่ว	cwa:	กระจาย
?w	อวายนหน้า	?wa:yna:	หันหน้า
nw	นวายน	tamnwa:y	ทำนายนาย
sw	สวายน	swa:y	เขย่า
lw	ลว่าก	lwa:k	ฉลาด
	ลवाद	lwa:t	ธาตุ, เลยไป
	ลวาน	lwa:n	เปื่อย
กั	กัว่าด	กัwa:t	ตกลงมา
	กัว่าม	กัwa:m	ขยู่่ม
ŋ	กัวา	กัwa:	ชิม
	งว้าย	ŋwa:y	หันกลับ

จากการศึกษาพยัญชนะควบกล้ำข้างต้น พบว่า พยัญชนะควบกล้ำที่ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2544 : 56-57) ได้ศึกษา มีเพิ่มเติมจากของ เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2531: 179-180) คือ พยัญชนะ นว /nw/ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ อำเภอแม่แจ่ม ไม่พบเสียงดังกล่าว

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงยึดข้อมูลเสียงพยัญชนะควบกล้ำของ เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ ที่ตรงกับข้อมูลที่ได้ศึกษาจากผู้บอกภาษาในอำเภอแม่แจ่มเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

กรรณิการ์ วิมลเกษม (2549 : 40-42) ได้ศึกษาภาษาถิ่นเหนือและได้จำแนกเสียงสระเป็น 2 ประเภท คือเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง เสียงสระประสม 6 หน่วยเสียงดังนี้

หน่วยเสียงสระ

1) หน่วยเสียงสระเดี่ยว มี 18 หน่วยเสียง จำแนกเป็น สระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง และ สระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 หน่วยเสียงสระในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่

ส่วนของลิ้น ระดับลิ้น	หน้า		กลาง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i	i:	u	u:	u	u:
กลางค่อนข้างสูง	e	e:	ə	ə:	o	o:
กลางค่อนข้างต่ำ	ɛ	ɛ:			ɔ	ɔ:
ต่ำ			a	a:		

2) หน่วยเสียงสระประสมมีทั้งสิ้น 6 หน่วยเสียง เป็นสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวอย่างละ 3 หน่วยเสียง คือ

/ia/	เอียะ	/i:a/	เอีย
/ua/	เอือะ	/u:a/	เอือ
/ua/	อัวะ	/u:a/	อิว

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ดังที่ จรูญ บุญพันธ์ และคณะ (2524: ๓๓-๓๔) ได้ศึกษาไว้มีดังนี้

ตาราง 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่แบบ 8 หน่วยเสียง

เสียงวรรณยุกต์	ลักษณะการออกเสียง	ใช้แทนเสียง	ตัวอย่าง
เสียงที่ 1	ต่ำ - ขึ้น 	เสียงจัตวา	ขา [kha: ¹] กีน [kin ¹]
เสียงที่ 2	กลาง - ระดับ 	เสียงสามัญ	บิน [bin ²] นา [na: ²]
เสียงที่ 3	ต่ำ - ตก 	เสียงเอก	ข่า [kha: ³] บาด [ba:t ³]
เสียงที่ 4	สูง - ตก 	เสียงโท	ป้อ [pɔ: ⁴] ญ่าง [ña:n̄ ⁴]
เสียงที่ 5	สูง - ตกและเส้นเสียงปิด 	เสียงโทเหนือ	ป้า [pa: ⁵] ส้ม [som ⁵]
เสียงที่ 6	สูง - ขึ้น - ตก 	เสียงตรี	น้อง [nɔ:n̄ ⁶] แล้ว [lɛ:w ⁶]
เสียงที่ 7	กลาง - ขึ้น 	คล้ายจัตวา	กุด [kut ⁷] จก [cok ⁷]
เสียงที่ 8	สูง - ขึ้น 	คล้ายตรี	วัด [wat ⁸] พัวะ [phua? ⁸]

จากตารางแสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ข้างต้นมีตัวอย่างคำเพื่อใช้เทียบเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 8 เสียง ดังนี้

เสียงที่ 1	ขา [kha: ¹]	สาม [sa:m ¹]
	กีน [kin ¹]	ปี [pi: ¹]
เสียงที่ 2	บิน [bin ²]	ดาว [da:w ²]
	นา [na: ²]	ป้อ [pɔ: ²]
เสียงที่ 3	ข่า [kha: ³]	ไก่ [kay ³]
	บาด [ba:t ³]	บ่าว [ba:w ³]
เสียงที่ 4	ป้อ [pɔ: ⁴]	ลูก [lu:k ⁴]

	ญา่ง [ña:ŋ ⁴]	ตี้ [ti: ⁴]
เสียงที่ 5	ข้า [kha: ⁵]	ป่า [pa: ⁵]
	ส้ม [som ⁵]	ต้ม [tom ⁵]
เสียงที่ 6	น้อง [nɔw:ŋ ⁶]	ต๋อง [tɔw:ŋ ⁶]
	ว่อง [wɔw:ŋ ⁶]	แล้ว [lɛ:w ⁶]
เสียงที่ 7	จับ [cap ⁷]	มัด [mat ⁷]
	กัด [kut ⁷]	จัก [cok ⁷]
เสียงที่ 8	น่ก [nok ⁸]	ลัก [lak ⁸]
	วัด [wat ⁸]	พั่ว [puə? ⁸]

ในกรณีที่เป็นเสียงต่ำปกติจะไม่ได้เลขกำกับวรรณยุกต์ เช่น kha?ɔk⁸?ɔk⁸?ɛk⁸ คำว่า /kha?/ ถือเป็นเสียงต่ำปกติ อ่านออกเสียงเหมือนภาษาไทยกลาง “ชะ” และเสียงที่ต่ำปกติที่พบในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ คือ /kha?/ /ka?/ /ca?/ /ba?/ /?a?/ /sa?/ ซึ่งอาจเป็นเสียงสั้นในเสียงที่ 3

ส่วนกรณีการ วิมลเกษม (2549: 46-47) ได้แสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่แบบ 6 หน่วยเสียง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่แบบ 6 หน่วยเสียง

วรรณยุกต์	คำเป็น			คำตาย	
	A ไม่มีรูป วรรณยุกต์	B รูปวรรณยุกต์ เอก	C รูปวรรณยุกต์ โท	DS เสียงสั้น	DL เสียงยาว
พยัญชนะต้น					
1 สูง	/1/	/3/	/5/	/1/	/3/
2 กลางไม่ก้อง					
3 กลาง ก้อง	/2/	/4/	/6/		/4/
4 ต่ำ					

/1/ แทนเสียงต่ำ-ขึ้น วรรณยุกต์เสียงจัตวา เช่น สุก เจ็บ

/2/ แทนเสียงกลางระดับ วรรณยุกต์เสียงสามัญ เช่น บิน นา

/3/ แทนเสียงต่ำ-ตก	วรรณยุกต์เสียงเอก	เช่น	อาบ	ป่า
/4/ แทนเสียงสูง-ตก	วรรณยุกต์เสียงโท	เช่น	ลูก	พ่อ
/5/ แทนเสียงสูง-ตก	วรรณยุกต์เสียงโทเหนือ	เช่น	ส้ม	บ้าน
/6/ แทนเสียงสูง-ขึ้น-ตก	วรรณยุกต์เสียงตรี	เช่น	นก	ห้อง

การศึกษาเรื่องเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่มีผู้ที่ศึกษาไว้อย่างละเอียดซึ่งการเก็บข้อมูลบางแห่งอาจมีสำเนียงหรือวิธีการออกเสียงที่ต่างกันบ้างเมื่อเทียบจากนักวิจัยท่านอื่นๆ ดังที่ ซ่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ (2510: 648-649) ได้ศึกษาเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นเชียงใหม่ ซึ่งได้อธิบายอย่างละเอียดโดยเทียบกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งมีทั้งหมด 5 เสียง คือ สามัญ เอก โท ตรี และจัตวา และจากการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ พบว่า มีเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 6 เสียง เหมือนกับกรรณิการ์ วิมลเกษม (2549: 46-47) แต่อาจมีลักษณะของชื่อเรียกและเสียงที่แตกต่างกันบ้าง ดังนี้

1. เสียงวรรณยุกต์สามัญ ตรงกับเสียงวรรณยุกต์สามัญในกรุงเทพฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชียงใหม่	กรุงเทพฯ
กาง	คาง
ตา	ทา
มา	มา

2. เสียงวรรณยุกต์เอก ซึ่งใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์เอกในภาษากรุงเทพฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชียงใหม่	กรุงเทพฯ
เป่า	เป่า
ซ่า	ซ่า
หมาก	หมาก

3. เสียงวรรณยุกต์โท ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์โทในภาษากรุงเทพฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชียงใหม่	กรุงเทพฯ
กั๋	คู๋
จ็อ	ช็อ
ป๋	พ็

4. เสียงวรรณยุกต์ตรี ในคำเป็นตรงกับเสียงตรีในภาษากรุงเทพฯ แต่ในคำตายเสียงสั้นกว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชียงใหม่	กรุงเทพฯ
แป๊ (ชนะ)	แพ๊

ฟ้า	ฟ้า
มัก	มัก

5. เสียงวรรณยุกต์ตรีเพี้ยน ไม่มีในภาษากรุงเทพฯ เป็นเสียงประสมของเสียงตรีกับโทขึ้นต้นเป็นเสียงตรี แล้วลดลงมาเป็นโท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชียงใหม่	กรุงเทพฯ
เก๊า	เก๊า
ต๋อง	ต๋อง
ฟ้า	ฟ้า

6. เสียงวรรณยุกต์จัตวา เสียงคล้ายกับเสียงจัตวาในภาษากรุงเทพฯ แต่ตั้งต้นต่ำกว่าและขึ้นไปสูงกว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชียงใหม่	กรุงเทพฯ
ก่า	กา
สี่	สี่
ฮัก	หก

จากเสียงวรรณยุกต์ข้างต้นที่ได้กล่าวมา เมื่อศึกษาภาษาถิ่นในอำเภอแม่แจ่ม พบว่า เสียงวรรณยุกต์ที่ศึกษามีความใกล้เคียงกับการศึกษาของ จรุง บุญพันธ์ และคณะมากที่สุด คือมีเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 8 เสียง เนื่องจากมีคำที่ใช้เทียบเสียงและคำอธิบายที่ละเอียดและเข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยจึงเลือกงานวิจัยดังกล่าวเป็นหลักในการศึกษา แม้ว่าจะมีสำเนียงที่ต่างกันบ้างเล็กน้อยแต่ก็ถือว่าเป็นหลักหรือตัวเทียบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นอำเภอแม่แจ่มที่สามารถออกเสียงได้ตรงและชัดเจนที่สุด

อยู่เคียง แซ่ไคว่ (2520) ได้ศึกษาหมวดคำในภาษาเชียงใหม่ ได้จำแนกคำในภาษาเชียงใหม่ ออกเป็นหมวดต่างๆโดยอาศัยตำแหน่งคำในประโยคเป็นเกณฑ์ โดยพิจารณาจากคำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกันได้ หรือปรากฏแทนที่กันได้ในรอบประโยคทดสอบกรอบใดกรอบหนึ่งเป็นคำในหมวดเดียวกัน ซึ่งจากผลการศึกษาสามารถจำแนกหมวดคำได้ทั้งหมด 27 หมวดคำ โดยได้นำ คำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับคำแสดงภาพลักษณ์รวมในหมวดคำดังกล่าว ดังตัวอย่างกรอบประโยค ดังนี้

คำคุณศัพท์ คือ คำที่ปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยค 6 ก และ 6 ข ซึ่งมี 5 ตำแหน่งและ 6 ตำแหน่ง และต้องไม่ใช่คำนาม คำสรรพนาม คำบอกกำหนดเสียงสูง หรือคำบอกลักษณะเสียงสูง-ตก ดังนี้

กรอบ 6 ก เช่น

คำนาม		คำกริยาอาการ 1	คำบุพบท	คำนาม
เสื้อ	ใหม่	อยู่	ใน	ตู้

กรอบ 6 ข เช่น

คำนาม	คำนาม		คำกริยาอาการ	คำบุพบท	คำนาม
เสื้อ	ตัว	ใหม่	อยู่	ใน	ตู้

คำกริยาวิเศษณ์ คือ คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบที่ 12 กรอบใดกรอบหนึ่ง และต้องไม่ใช่คำกริยา คำช่วยหลังกริยา คำหลังกริยา หรือคำลงท้าย

กรอบ 12 ก เช่น

คำนาม		คำกริยาอาการ 1	
น้อง		เตว	ช้า

กรอบ 12 ข เช่น

คำนาม	คำช่วยหน้ากริยา	คำกริยาอาการ	
แม่	จะ	นอน	ก่อน

กรอบ 12 ค เช่น

คำนาม	คำกริยาอาการ	คำนาม	
น้อง	กิน	เข้า	เวย

กรอบ 12 ง

คำนาม	คำกริยาทวิกรรม	คำนาม	คำนาม	
ดำ	สอน	เลข	น้อง	คนเดียว

จากคำอธิบายข้างต้น แสดงให้เห็นว่า คำคุณศัพท์ของ อยู่เคียง แซ่ไคว่ (2520) คำว่า “ใหม่” จะทำหน้าที่คล้ายกับคำวิเศษณ์ คือ ทำหน้าที่ขยายคำนาม ส่วนกริยาวิเศษณ์ ในกรอบ 12 จะอยู่ในตำแหน่งเดียวกับคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อําเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เช่น “น้องเตวคุ่มๆ” คำว่า “คุ่มๆ” ไม่ได้เป็นคำกริยา หรือคำลงท้ายดังกรอบประโยคข้างต้น

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2544: 64-66) ได้ศึกษาโครงสร้างพยางค์ของภาษาไทยถิ่นทั้งหมด ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ อย่างน้อย 3 หน่วยเสียง ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ก็เช่นเดียวกัน และในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มีโครงสร้างพยางค์อยู่ประเภท คือ

- 1) โครงสร้างคำพยางค์เดียว
- 2) โครงสร้างคำสองพยางค์
- 3) โครงสร้างคำมากพยางค์

สัญลักษณ์ที่กำหนดใช้แทนโครงสร้างพยางค์ มีดังนี้

- C แทนหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว
 CC แทนหน่วยเสียงพยัญชนะต้นประสม
 V แทนหน่วยเสียงสระสั้น
 VV แทนหน่วยเสียงสระยาว และสระประสม
 T แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

โดยกำหนดให้

0	แทนเสียงวรรณยุกต์สามัญตก หรือแยกโครงสร้างพยางค์	ใช้สัญลักษณ์	0
~	แทนเสียงวรรณยุกต์กลาง – ขึ้นและกลาง – ขึ้น – ตก	ใช้สัญลักษณ์	1
`	แทนเสียงวรรณยุกต์ต่ำ – ตก	ใช้สัญลักษณ์	2
^	แทนเสียงวรรณยุกต์สูง – ตก	ใช้สัญลักษณ์	3
’	แทนเสียงวรรณยุกต์สูง – ขึ้น	ใช้สัญลักษณ์	4
˘	แทนเสียงวรรณยุกต์ต่ำ – ขึ้น	ใช้สัญลักษณ์	5
-	แทนเสียงวรรณยุกต์เสียงเบญจมา	ใช้สัญลักษณ์	6

โครงสร้างคำพยางค์เดียว

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มีโครงสร้างพยางค์เดี่ยวอยู่ 6 แบบ ซึ่งแต่ละแบบก็ประกอบไปด้วยหน่วยเสียง 3 หน่วยเสียง (พยัญชนะ – สระ – วรรณยุกต์) โครงสร้างพยางค์ทั้ง 6 แบบ ดังนี้

1) CVVT	เช่น	/ma: ⁰ /	“มา”
		/ha: ⁵ /	“หา”
		/pi: ⁵ /	“ปี”
		/ma: ² /	“แช่”
		/mw: ⁶ /	“หม้อ”
2) CCVVT	เช่น	/khwa: ⁵ /	“ขวา”
		/cwa: ³ /	“กระจาย”

		/khwi: ⁰ /	“รบกวน”
3) CVCT	เช่น	/kup ⁵ /	“หมวก”
		/kət ⁵ /	“ขวาง”
		/kop ⁵ /	“กบ”
4) CVVCT	เช่น	/nɔ:n ⁰ /	“นอน”
		/kə:t ² /	“เกิด”
		/hɛ:ŋ ⁰ /	“แรง”
5) CCVCT	เช่น	/khwan ⁰ /	“ควีน”
		/lwak ⁵ /	“ฉลาด”
6) CCWCT	เช่น	/kʰwa:t ⁰ /	“ตกลงมา”
		/ŋwa:y ⁴ /	“หันกลับ”
		/swa:y ² /	“เขย่า”
		/thaw:y ⁵ /	“ถวายเป็น”

โครงสร้างคำสองพยางค์

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มีโครงสร้างสองพยางค์อยู่ 7 แบบ ซึ่งแต่ละแบบมีลักษณะทั่วไป เช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน ดังนี้

1) CVT ⁰ CVVT	เช่น	/sa ² la: ² /	“ช่าง”
		/ca ² lɔ: ² /	“จิ้งเหลน”
2) CVVT ⁰ CVVT	เช่น	/sa: ⁵ la: ⁰ /	“ศาลา”
		/la: ⁰ sa: ⁵ /	“ประมาท”
		/khi: ⁶ ti: ⁶ /	“ดำและเล็ก”
3) CVCT ⁰ CVVT	เช่น	/cak ² ka: ² /	“กิ้งก่า”
		/tok ⁴ to: ⁰ /	“ตุ๊กแก”
4) CVT ⁰ CVCT	เช่น	/sa ² lit ⁵ /	“ทะเลิ่ง”
		/ca ² ?an ⁶ /	“อย่างนั้น”
5) CVVT ⁰ CVCT	เช่น	/ta: ⁵ wan ⁰ /	“ตะวัน”
		/ta:w ³ day ⁰ /	“เท่าไร”
6) CVVT ⁰ CWVCT	เช่น	/ci: ⁰ hi:t ² /	“จิ้งหรีด”
		/la: ² ?v:n ⁶ /	“เด็ก”
7) CVCT ⁰ CWVCT	เช่น	/ka:ŋ ⁰ kha:k ³ /	“คางคก”

โครงสร้างคำมากพยางค์

คำหลายพยางค์ที่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มักเป็นคำประสม ซึ่งเกิดจากการประสมของโครงสร้างพยางค์คำเดียวกับคำโครงสร้างคำสองพยางค์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 แบบ ดังนี้

1) CVT⁰ CVT⁰ CVT เช่น /ba:²⁰ nc:³⁰ ne:³/ “น้อยหน้า”

2) CVT⁰ CWCT⁰ CWCT เช่น /ba:²⁰ kuay³⁰ tɛ:t⁶/ “มะละกอ”

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ดังข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและเก็บข้อมูลสำหรับศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้

บทที่ 3

ภูมิหลังเกี่ยวกับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ทำการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ โดยศึกษาสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานอำเภอแม่แจ่ม

อำเภอแม่แจ่มเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากภูมิประเทศเป็นภูเขา มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอจอมทอง อำเภอฮอด อำเภอแม่วาง อำเภอสะเมิง อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดเชียงใหม่ แม่แจ่มเป็นอำเภอที่ล้อมรอบด้วยภูเขา อีกทั้งผู้คนยังคงยึดถือลักษณะ ประเพณีและวัฒนธรรมไว้อย่างดี จึงทำให้เป็นที่สนใจสำหรับคนต่างถิ่นที่มักจะเข้าไปสัมผัสและเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตและประเพณีของอำเภอแม่แจ่ม ซึ่งถือเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่อีกแห่งหนึ่ง

1.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอแม่แจ่ม

ประวัติความเป็นมาของอำเภอแม่แจ่มตามที่ ฝอยทอง สมวธา (2546) กล่าวไว้ตามตำนานเล่าขานกันมาว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จพร้อมด้วยพระมหากัจจายนะผ่านมาทางที่ราบลุ่มน้ำแจ่มในปัจจุบัน (บริเวณวัดช่างเคิ่ง) ทรงได้เห็นสิ่งทั้งสองพี่น้องต่อสู้กัน พระพุทธเจ้าทรงหยุดแล้วทรงถามได้ความว่า ผู้กันเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ เป็นผู้ปกครองพื้นที่นี้

เมื่อได้ความเช่นนั้นจึงแบ่งพื้นที่การปกครองให้ โดยถามพ่อค้าที่ผ่านมาจากนั้น ขุนน้ำกับสบน้ำนี้ครั้งกันตรงไหน พ่อค้าบอกว่าครั้งกันตรงนี้แหละ พระพุทธองค์จึงทรงเอาไม้ขีดเป็นรอยแล้วตัดสินให้สิ่งผู้ปกครองเขตเหนือ และสิ่งผู้น้องปกครองเขตใต้รอยไม้เท่านั้น

พระองค์ทรงประทานพระเกศาจำนวน 8 เส้น ต่อมาได้กลายเป็นสถูปบรรจุพระเกศา และได้บูรณะเป็นพระธาตุช่างเคิ่ง พร้อมกับปั้นรูปดเหมือนพระมหากัจจายนะไว้ ด้วย ต่อมารอยขีดที่พระพุทธเจ้าทรงขีดไว้เนิ่นกลายเป็นลำห้วย ลำห้วยนั้นจึงได้ชื่อว่าห้วยช่างเคิ่ง ซึ่งมีความหมายว่าลำน้ำ แบ่งครั้งตรงนั้นหรือด้านใดมีพื้นที่เท่ากัน ต่อมาการออกเสียงเพี้ยนไปเป็น ช่างเคิ่ง (มีขุนห้วยบนโรงเรียนแม่แจ่มด้านขวาผ่านบ้านช่างเคิ่งบนไร่วัดบุปผารามบ้านหย่อน ไปออกน้ำแม่แจ่มหน้าวัดพระธาตุช่างเคิ่ง

เช้าวันต่อมาพระพุทธเจ้า ทรงออกบิณฑบาตโปรดสัตว์ มีหญิงแก่ชาวลัวะคนหนึ่งนำปลาบั้งครึ่งตัวมาใส่บาตร พระพุทธเจ้าจึงตรัสถามว่า ปลาอีกครั้งตัวอยู่ไหน หญิงแก่จึงตอบว่าเก็บไว้ให้หลาน พระพุทธเจ้าทรงจำฟังว่า “บ้านนี้เมืองนี้มัน แจ่ม แต่ินช ต่อมาดินแดนแห่งนี้จึงได้ชื่อว่า “เมืองแจ่ม”

คำว่า “แจ่ม” เป็นภาษาลัวะ แปลว่า มีน้อยไม่พอเพียง หรือขาดแคลน(หิวๆขาดๆ) ต่อมาเมื่อคนไทย-ยวน (ไต) มาอยู่จึงเรียกตามสำนวนไทย-ยวน ว่า “เมืองแจ่ม” และเพี้ยนเป็น เมืองแจ่ม หรือ แม่แจ่ม เป็นนามมงคลให้เมืองนี้เป็นเมืองแห่งความแจ่มใส เปลี่ยนความหมายเดิมจาก “แจ่ม” เป็น “แจ่ม” ให้ชื่อเป็นมงคลขึ้นนั่นเอง

1.2 ไทยยวน คนเมือง กับเมืองแจ่ม

ตามที่ ฝอยทอง (สมบัติ) สมวธา (2546: 15-16) กล่าวถึงความเป็นมาของคนไตหรือไทยยวน ในอำเภอแม่แจ่มตามคำบอกเล่าพบว่า ตำนานลัวะเริ่มหมดไป เมื่อคนไทย-ยวนมีมากขึ้น และยึดอำนาจลัวะได้ในสมัยพระยามังรายซึ่งมีเชื้อสายลัวะเช่นกัน บรรพบุรุษของคนเมืองที่อยู่แม่แจ่มปัจจุบันคงอพยพเข้ามาหลายครั้งด้วยกัน คงมาตั้งแต่ลัวะเรื่องอำนาจ ถูกลัวะข่มเหง ดังคำกล่าวของคุณั้นว่า “ลัวะหิง(ผิง)ไฟ ไตหิง(ผิง)เถ่า” คือหน้าหนาวคนไทยยวนก่อไฟผิง พอไฟติดลัวะก็มาไล่ที่ให้ออกไปก่อไฟผิงที่ใหม่ พอไฟกองใหม่ติดไฟกองเก่าก็เริ่มวอด ลัวะก็มาไล่ไปอีก คนไตก็ต้องหิงขี้เถ่ากองไฟเก่าของลัวะ และคำว่า “ลัวะปั้งไห ไตปั้งหม้อ” ก็เป็นอีกคำหนึ่งที่แสดงการมีอำนาจของลัวะ ที่ คนไทยยวนเป็นคนหนึ่ง ข้าวของตนเองเพื่อกิน พอข้าวสุกได้ที่ก็มีลัวะมาปลดเอาข้าวมากิน คนไทยยวนก็ได้แต่ปลดหม้อหนึ่งลงเตา เป็นอย่างนี้เรื่อยมา

คนไทยยวนกลุ่มนี้คงอยู่รวมกับลัวะและต่อสู้กัน ดังเจี้ยนทานบูเสดคำลัวะ จนลัวะเสื่อมอำนาจลง พระยามังรายยึดอำนาจจากลัวะได้ ในที่สุด และได้สร้างเมืองใหม่ หรือหากจะมาอยู่หลังจากนั้นอย่างช้าไม่น่าเกินปี พ.ศ. 2000

ในช่วงที่เชียงใหม่ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า การหนีทัพพม่า หนีเกณฑ์ทหาร และมีชนเผ่าอื่นอยู่ด้วย เช่น ยางหรือปากญอ หลักฐานที่พอมีให้เห็นว่าน่าจะมีคนเมือง (ไทยยวน) อยู่ในช่วงนั้น เช่น คิชฌกูฏ วัดยางหลวง พระเจ้าตนหลวง พระพุทธรูปหล่อด้วยสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นศิลปะเชียงแสน และสุโขทัย ที่มีอายุเกินกว่า 500 ปี

บางยุคบางสมัยคงเจริญรุ่งเรือง จนถึงขั้นมีเจ้าเมืองปกครองซึ่งขึ้นกับเชียงใหม่บางครั้งอาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก มีเรื่องเล่า ถึงการแข่งบุญวาสนาของชายาเจ้าเมืองที่อยู่แม่แจ่มตอนเหนือ ด้วยการบูชาพระธาตุช้างเคื่อง ด้วยการล่องเรือมาตามน้ำแม่แจ่มแล้วเกิดอุบัติเหตุเป็นที่มาของชื่อสถานที่ เช่น หาดเหือหัก กิวหามเหือ บ้านต่อเหือ เป็นต้น

เมืองแจ่มบางครั้งคงร้างไป ยุคที่พม่าปกครองเชียงใหม่ ที่นี้คงเป็นเส้นทางเดินทัพสายหนึ่ง เพราะมีชื่อ “บ้านมาน” สันนิษฐานว่ามีการรบกันด้วย ดังมีชื่อ บ้านแม่ศึก บ้านทัพ ม่อนม้าเหาะ ดอสามสิบหอก มีหลายแห่งที่มีการเก็บหินมากองไว้หรือมีเทือกกำแพงหิน จากข้อมูลดังกล่าวถือเป็นข้อมูลขั้นต้นที่ทำให้ทราบว่าคนไทยยวนเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอแม่แจ่มได้เป็นอย่างดี

1.3 ที่ตั้ง

อำเภอแม่แจ่มมีอาณาเขตติดต่อกับเขตพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดกับอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ทิศใต้ ติดกับอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
- ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอสะเมิง อำเภอแม่วาง และ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย และ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.4 การเดินทาง

การเดินทาง ไปอำเภอแม่แจ่ม สามารถเลือกได้ 2 ทาง คือ

1) จากอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ทางหลวงหมายเลข 1009 (สายจอมทอง-อินทนนท์) เมื่อถึงด่านตรวจอำเภอแม่แจ่ม กม.ที่ 38 แยกซ้ายไปประมาณ 22 กิโลเมตรจะถึงตัวอำเภอแม่แจ่ม

2) จากอำเภอฮอดทางหลวงหมายเลข 108 และแยกขวาเข้าทาง 1088 ระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร

1.5 การปกครอง

อำเภอแม่แจ่มแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 10 ตำบล 131 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลช้างเคื่อง มี 19 หมู่บ้าน ตำบลท่าผา มี 14 หมู่บ้าน ตำบลบ้านทัพ 13 หมู่บ้าน ตำบลแม่ศึก มี 17 หมู่บ้าน ตำบลแม่นาจร มี 19 หมู่บ้าน ตำบลบ้านจันทร์ มี 9 หมู่บ้าน ตำบลปางหินฝน มี 14 หมู่บ้าน ตำบลกองแขก มี 12 หมู่บ้าน ตำบลแม่แดด มี 7 หมู่บ้าน ตำบลแจ่มหลวง มี 7 หมู่บ้าน

2. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานตำบลท่าผา

2.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

1) ที่ตั้ง

ตำบลท่าผา ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่แจ่มไปทางทิศตะวันออกตามเส้นทางสายแม่แจ่ม – อินทนนท์ ประมาณ 2 กิโลเมตร

2) เนื้อที่

ตำบลท่าผา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 115.886 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย

พื้นที่ป่า	63,093	ไร่
พื้นที่อยู่อาศัย	1,570	ไร่
ทำสวน	2,581	ไร่
ทำไร่	3,787	ไร่

ทำนา 2,775.5 ไร่

3) ภูมิประเทศ

ตำบลท่าผาพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงมีลำน้ำแม่แรกไหลผ่านลงไปสู่ลำน้ำแม่แจ่ม ระยะทางจากต้นน้ำถึงปลายน้ำประมาณ 25 กิโลเมตร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ต้นน้ำกำเนิด บริเวณ ดอยอินทนนท์ เป็นแหล่งน้ำด้านการเกษตรของตำบลท่าผาใช้เพื่อการเพาะปลูกข้าวและพืชผัก พืชไร่และจากสภาพป่ายังคงสภาพอุดมสมบูรณ์ทำให้เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ น้ำแม่แรก ไหลผ่านหมู่บ้านในเขตตำบลท่าผาหลายหมู่บ้าน ผ่านหมู่ที่ 1 บ้านสามสบ หมู่ที่ 2 บ้านผานัง หมู่ที่ 3 บ้านเหล่า หมู่ที่ 9 บ้านนาเรือน หมู่ที่ 7 บ้านห้วยไผ่ หมู่ที่ 4 บ้านป่าแดด หมู่ที่ 8 บ้านยางसान และหมู่ที่ 6 บ้านยางหลวง ดังนั้นจึงเป็นลำน้ำที่สำคัญของตำบล โดยมีอาณาบริเวณดังนี้

- ทิศเหนือ จรดเขตตำบลข้างเค็ง
- ทิศใต้ จรดเขตตำบลกองแขก
- ทิศตะวันตก จรดเขตตำบลบ้านทัพ
- ทิศตะวันออก จรดเขตอำเภอจอมทอง

4) จำนวนหมู่บ้าน

ตำบลท่าผามีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ 1 บ้านสามสบ มี 161 ครัวเรือน ประชากรรวม 605 คน ชาย 328 หญิง 277 คน ประกอบด้วยหย่อมบ้านบริวาร ดังนี้

- สามสบ - สามสบไทย - ผาขาว
- กลาง - แม่แรก - ปากกล้วย

- หมู่ที่ 2 บ้านผานัง มี 79 ครัวเรือน ประชากรรวม 312 คน ชาย 162 คน หญิง 150 คน

- หมู่ที่ 3 บ้านเหล่า มี 91 ครัวเรือน ประชากรรวม 353 คน ชาย 189 คน หญิง 164 คน

- หมู่ที่ 4 บ้านป่าแดด มี 131 ครัวเรือน ประชากรรวม 481 คน ชาย 248 คน หญิง 233 คน

ประกอบด้วยหย่อมบ้านบริวารดังนี้

- บ้านอาราม - บ้านใหม่
- บ้านไหล่หิน - เหล่าปากอ่

- หมู่ที่ 5 บ้านทัพ มี 54 ครัวเรือน ประชากรรวม 195 คน ชาย 94 คน หญิง 101 คน

- หมู่ที่ 6 บ้านยางหลวง มี 154 ครัวเรือน ประชากรรวม 329 คน ชาย 304 คน หญิง 325 คน

ประกอบด้วยหย่อมบ้านบริวาร ดังนี้

- บ้านท่าผา - บ้านแม่หม่ม

- หมู่ที่ 7 บ้านห้วยไผ่ มี 76 ครัวเรือน ประชากรรวม 301 คน ชาย 152 คน หญิง 149 คน ประกอบด้วยหย่อมบ้านบริวารดังนี้

- บ้านห้วยไผ่ - บ้านป่าแฉะ - บ้านสามหลัง

- หมู่ที่ 8 บ้านยางสำน มี 102 ครัวเรือน ประชากรรวม 342 คน ชาย 165 คน หญิง 177 คน ประกอบด้วยหย่อมบ้านบริวาร ดังนี้

- บ้านแม่ยางสำนบน - บ้านแม่ยางสำนล่าง - บ้านแม่กองอ

- หมู่ที่ 9 บ้านนาเรือน มี 74 ครัวเรือน ประชากรรวม 277 คน ชาย 128 คน หญิง 149 คน ประกอบด้วยหย่อมบ้านบริวาร ดังนี้

- บ้านป่าหนาด - บ้านนาเรือน

- หมู่ที่ 10 บ้านไร่ มี 174 ครัวเรือน ประชากรรวม 671 คน ชาย 329 คน หญิง 342 คน

2.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

1) อาชีพ

- ทำนา พื้นที่ทำนาทั้งหมดประมาณ 2,775.5 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 527

กิโลกรัม ต่อไร่

- ทำไร่ พื้นที่ทำไร่ทั้งหมดประมาณ 3,787 ไร่

ก. ไร่ถั่วเหลือง ประมาณ 630 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 260 กิโลกรัมต่อไร่

ข. ไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ประมาณ 3,074.5 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 950

กิโลกรัมต่อไร่

- ทำสวน พื้นที่ทำสวนทั้งหมดประมาณ 390 ไร่ ผลไม้ที่ปลูกคือ ลำไยและมะม่วง

- ทำสวนผัก พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,191.5 ไร่

ก. สวนหอมแดง พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,102 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 3,500

กิโลกรัมต่อไร่

ข. สวนกะหล่ำปลี พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 15 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 3,000

กิโลกรัมต่อไร่

- เลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงมากที่สุดคือ ไก่ รองลงมาคือ โค และ สุกร

2) หน่วยธุรกิจในเขต อบต.

- รีสอร์ท	2	แห่ง
- โรงแรม	1	แห่ง
- ร้านอาหาร	2	แห่ง
- คู่มือรถยนต์	2	แห่ง

- บิมน้ำมันขนาดเด็ก	10	แห่ง
- กลุ่มทอผ้า	7	แห่ง
- หมู่บ้านหัตถกรรมเพื่อการท่องเที่ยว	1	แห่ง

2.3 สภาพสังคม

การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา	6	แห่ง
- โรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	2	แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	8	แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด	6	แห่ง
- สำนักสงฆ์	5	แห่ง

การสาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล	1	แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 98		

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ป้อมยามตำรวจ	1	แห่ง
----------------	---	------

2.4 การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

- ถนนลาดยาง	6	สาย
- ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	4	สาย
- ถนนลูกรัง	4	สาย

การโทรคมนาคม

- โทรศัพท์สาธารณะ	14	แห่ง
-------------------	----	------

การไฟฟ้า

- หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ 10 หมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ
  - 1) ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 และ 10
  - 2) ไฟฟ้าโซลาร์เซลล์ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 และ 8

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำห้วย	6	แห่ง
- ลำเหมือง	15	แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	8	แห่ง
- บ่อน้ำตื้น (ประมาณ)	300	แห่ง
- คลองส่งน้ำ	8	แห่ง (หมู่ที่ 2,3,4,5,6,7,9,10)
- คลองชลประทาน	5	แห่ง

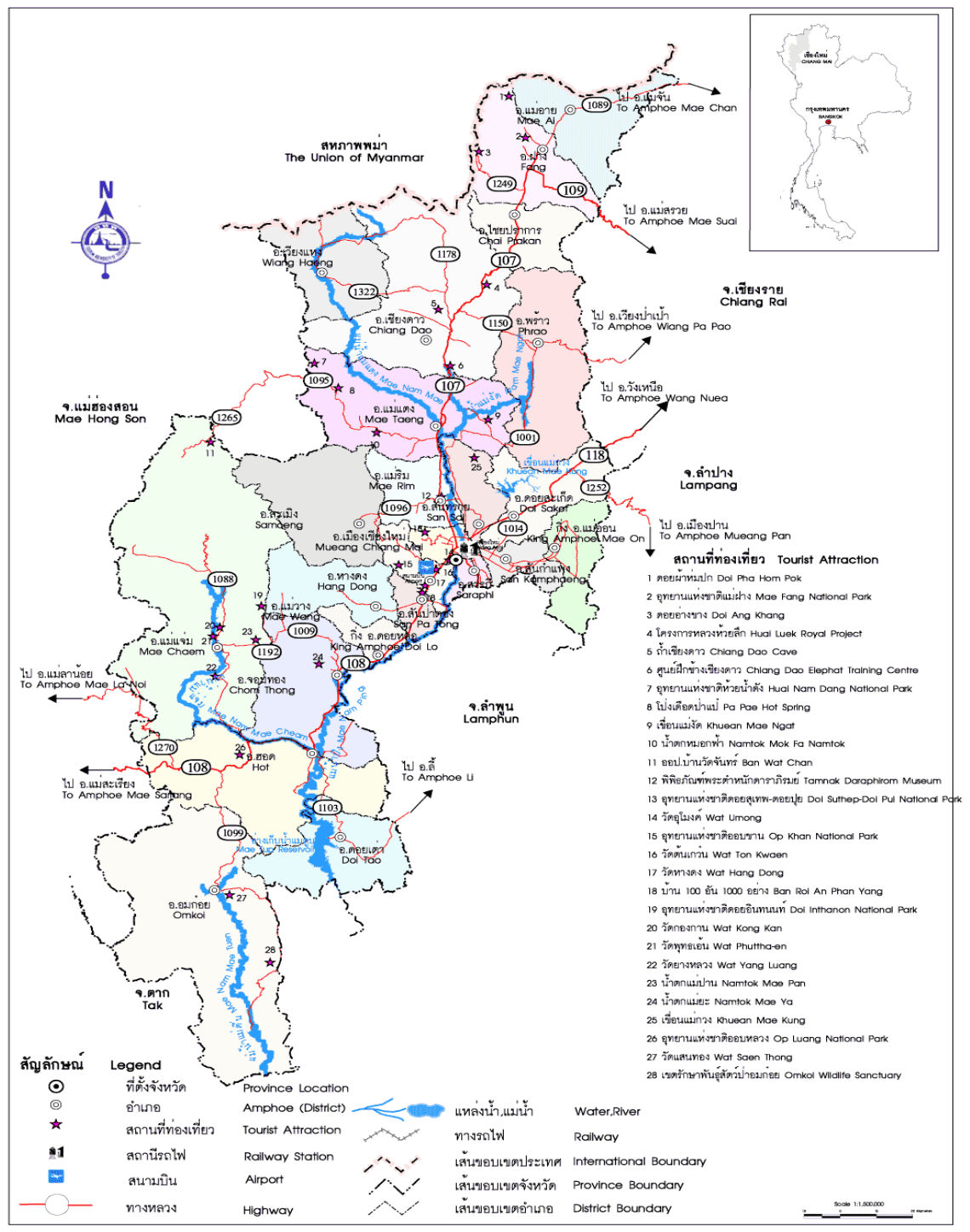
2.5 ข้อมูลอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

- แร่ลิกไนต์
- แร่ดีบุก
- แร่ฟลูออไรด์
- แร่ดินขาว

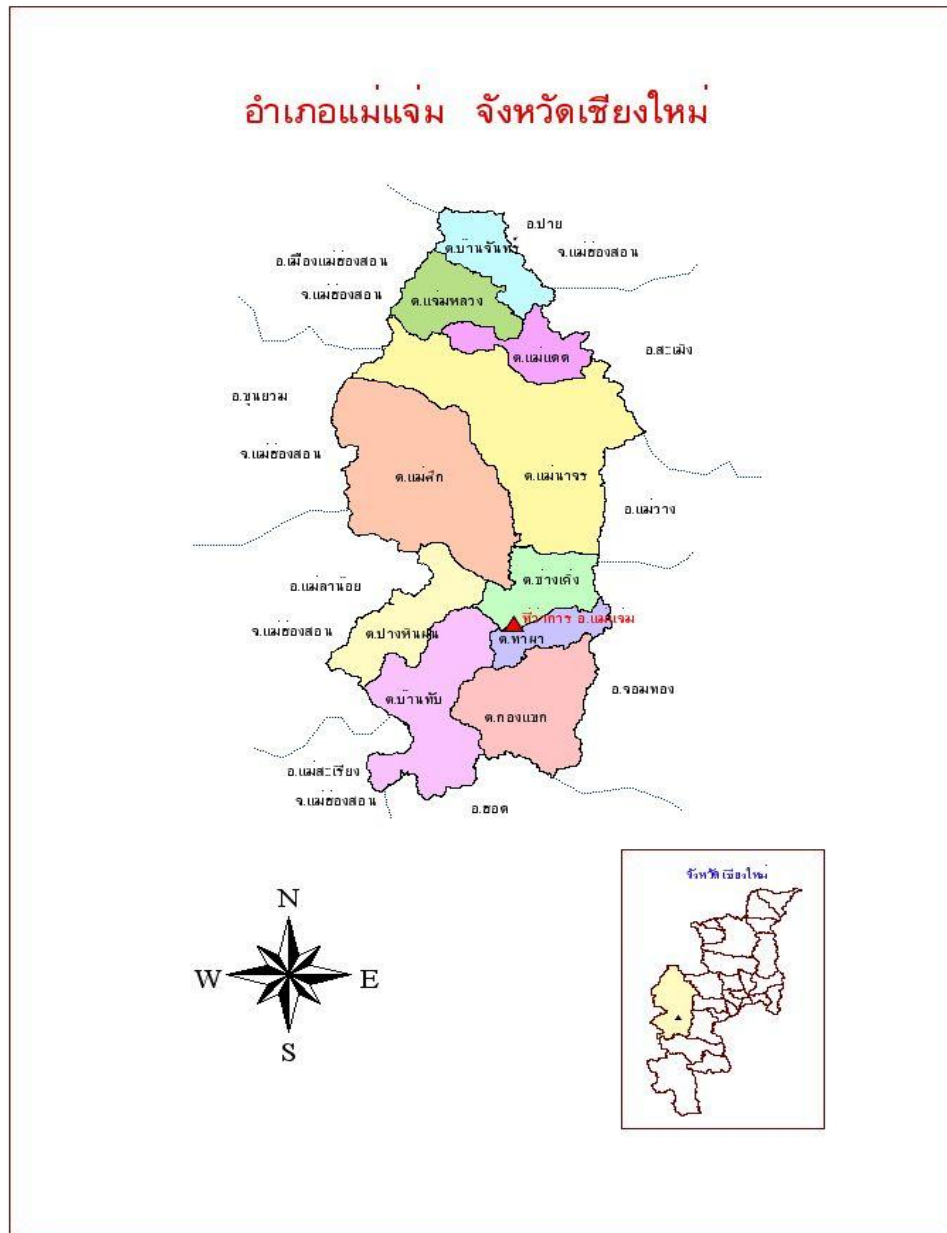
สถานที่ท่องเที่ยว

- น้ำตกห้วยน้ำดง	- ถ้ำโบราณ
- น้ำตกแม่ยางล้าน	- วัดป่าแดด
- น้ำออกภู	- วัดยางหลวง
- น้ำตกแม่หม่อม	- น้ำตกป่าอ้อ

ภาพประกอบ 1 แผนที่จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). แผนที่จังหวัดเชียงใหม่. ออนไลน์.

ภาพประกอบ 2 แผนที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: กรมการปกครอง. (2553). แผนที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. ออนไลน์

ภาพประกอบ 3 แผนที่ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผา. (2553). แผนที่ตำบลท่าผา. ออนไลน์

บทที่ 4

การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่นเชียงใหม่

การปรากฏร่วม หมายถึง การที่คำหลักและคำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏพร้อมกัน หรือการที่คำแสดงภาพลักษณ์คำหนึ่งสามารถสื่อความหมายได้หลายความหมายในการสื่อสารคราวเดียวกัน

ในการศึกษาการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ภาษาไทย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบการปรากฏร่วม 2 ลักษณะ คือ การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง และ การปรากฏร่วมทางความหมาย

1. การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง หมายถึง การที่คำหลักและคำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วมกันตามตำแหน่งและหน้าที่ โดยโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์อยู่ตำแหน่งหลังคำหลัก เพื่อทำหน้าที่ขยายความหมายของคำหลักให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ในการวิเคราะห์การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ใช้หลักการจำแนกชนิดคำหลักตาม มาลี ไพรสน (2540: 41-44) เพื่อเป็นแนวทางในการจำแนกชนิดคำหลักที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงภาพลักษณ์

2. การปรากฏร่วมทางความหมาย หมายถึง การที่คำหนึ่งคำสามารถสื่อความหมายได้หลายลักษณะในคราวเดียวกัน เช่น สื่อถึงบุคคล สิ่งของ ผิวสัมผัส ปริมาณ อาการ ขนาด และระดับตามประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น ก้อนเอ๊ะเมอะ หมายถึง สิ่งที่เป็นก้อนขนาดใหญ่มากมีผิวสัมผัสนุ่มๆตุ๋นอย่าง คำว่า “เอ๊ะเมอะ” สามารถปรากฏความหมายได้หลายลักษณะ คือ บอกขนาด บอกระดับของขนาด และบอกสภาพในคราวเดียวกัน เป็นต้น

เพื่อให้การปรากฏร่วมทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวมีความชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอการปรากฏร่วมทั้ง 2 ลักษณะพร้อมกัน โดยจำแนกตามประเภทคำหลักคือคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ดังต่อไปนี้

1. คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำนาม

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำนาม จะทำหน้าที่ขยายคำนาม และให้รายละเอียดของความหมายของคำนามนั้นๆให้ชัดเจนขึ้น เช่น บอกลักษณะ ขนาด ปริมาณ รูปร่าง เป็นต้น โดยยึดตามกรอบประโยคทดสอบตำแหน่งหลังคำนามของมาลี ไพรสน (2540: 41-44) ดังนี้

ก. นาม _____ อกรรมกริยา คำหลังกริยา

lek⁷ kɔk⁷ ɲɔk⁷ tan⁵ yu:³ han⁵ (เหล็กเส้นงอจุ่มตั้งอยู่ตรงนั้น)

ข. นาม สกรรมกริยา นาม _____

ca:w² ba:n⁵ ta:m¹ fay² mo:ɲ²-mo:ɲ² (ชาวบ้านจุดไฟสว่างโพล่ง;หลายอัน)

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่นเชียงใหม่ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำนามพบว่า มีจำนวนมากเป็นอันดับสองเมื่อเทียบกับคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยา และหมวดคำวิเศษณ์ จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 565 คำ

ปรากฏคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำนาม 27 คำ พบคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำนาม 104 คำ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำนาม

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
กอง kw:ŋ ¹	ก้อนโห่ง ko:n ⁴ ŋo:n ⁴	กองก้อนโห่ง	กองขนาดใหญ่ เช่น กองข้าวที่มีขนาดใหญ่ ปริมาณมาก	-บอกขนาดกองใหญ่ -บอกลักษณะของสิ่งที่กองเล็ก -บอกปริมาณ
	ก้านง่าน ka:n ⁴ ŋan ⁴	กองก้านง่าน	กองขนาดใหญ่มาก สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล	-บอกขนาดกองใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งที่กองว่าแข็ง -บอกระยะทางการมองเห็น
	ก้วนง่วน ku:an ⁴ ŋuan ⁴	กองก้วนง่วน	ลักษณะของขนาดใหญ่และน้ำหนักเบา เช่น จอมปลวก, กองผ้า, กองนุ่น	-บอกขนาดกองใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งที่กองขนาดใหญ่และน้ำหนักเบา
	ก่องโก๊ะก่อง-โกด kw:ŋ ¹ ko ⁸ - kw:ŋ ¹ ko:t ³	ก่องโก๊ะ-ก่องโกด	กองขนาดใหญ่, มีหลายกอง	-บอกขนาดกองใหญ่ -บอกปริมาณว่ามีหลายกอง
	โกองโหญุก ʔo:k ³ kō:k ³	กองโกองโหญุก	กองขนาดใหญ่ ใช้กับสิ่งของที่มีน้ำหนักเบา เช่น กองฟาง	-บอกขนาดกองใหญ่ -บอกประเภทสิ่งของที่น้ำหนักเบา

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
กอง kw:ŋ ¹	อีกหญิง ?w:k ³ ki:w:k ³	กองอีกหญิง	กองขนาดปานกลาง มักเป็นผ้าชุมๆ ของที่เปียกๆ หนักๆ กองอยู่ เช่น ผ้าที่เปียกกองอยู่	-บอกขนาดกองใหญ่ปานกลาง -บอกประเภทสิ่งของที่ชุมน้ำและหนัก
	อากหญาก ?a:k ³ ka:k ³	กองอากหญาก	กองขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกองทิ้งไว้ เช่น กองผ้าเวลารอซัก, กองผักที่ขายไม่หมด	-บอกขนาดกองใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งของที่ถูทิ้งไว้
	อีกหญิง ?ik ⁷ ki:k ⁷	กองอีกหญิง	กองขนาดเล็กใช้กับของแห้ง เช่น มูลนกที่แห้งแล้วกองอยู่	-บอกขนาดกองเล็ก -บอกลักษณะของสิ่งที่กองว่าแข็ง
	อีมี ?i? ⁸ mi? ⁸	กองอีมี	กองขนาดเล็กมาก เช่น กองมูลไก่	-บอกระดับขนาดของกองว่าเล็กมาก -บอกลักษณะสิ่งที่กองว่าเปียก
	อ้อกญ้อก ?w:k ⁷ kw:k ⁷	กองอ้อกญ้อก	กองเล็กๆ เช่น ข้าวสารกองเล็กๆ ผักกองเล็ก หรือกองเสื้อผ้าที่ไม่ได้ซักกองเล็กๆ	-บอกขนาดกองเล็ก -บอกลักษณะสิ่งที่กองว่าถูทิ้งไว้
	อะหญุก- อะหญาก ?aŋo:k ³ - ?aŋa:k ³	กองอะหญุก- อะหญาก	กองขนาดใหญ่และมีหลายกอง เช่น กองผักขนาดใหญ่กองเต็มไปหมด	-บอกขนาดกองใหญ่ -บอกปริมาณหลายกอง

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
กอง kw:ŋ ¹	ขะลุบ khaʔlup ³	กองขะลุบ	กองขนาดใหญ่และลักษณะสิ่งทีกองมีน้ำหนักมากกองอยู่ เช่น ฟืนหรือเสาบ้าน กองอยู่เป็นจำนวนมาก	-บอกลักษณะสิ่งทีกองว่าแข็งและเป็นท่อนๆ -บอกน้ำหนักของสิ่งทีกองว่าหนัก -บอกปริมาณ
ก้อน kw:n ⁵	จิกปึก cik ⁷ pik ⁷	ก้อนจิกปึก	ก้อนแข็งขนาดเล็ก	-บอกขนาดกองเล็ก -บอกลักษณะสิ่งทีกองว่าแข็ง
	จ้อกป้อก cɔk ⁷ pɔk ⁷	ก้อนจ้อกป้อก	ลักษณะก้อนแข็งขนาดใหญ่และใหญ่กว่าจิกปึก	-บอกขนาดของก้อนว่าใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งทีเป็นก้อนว่าแข็ง -บอกระดับขนาด
	จิกปึกจ้อกป้อก cik ⁷ pik ⁷ - cɔk ⁷ pɔk ⁷	ก้อนจิกปึก- จ้อกป้อก	สิ่งทีเป็นก้อนมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ปนกัน	-บอกขนาดของก้อนว่ามีทั้งเล็กและใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งทีเป็นก้อนว่าแข็ง -บอกปริมาณหลายก้อน
	เอื้อะเมอะ ʔəʔ ⁵ məʔ ⁵	ก้อนเอื้อะเมอะ	ก้อนขนาดใหญ่ที่สุด	-บอกลักษณะว่าเป็นก้อนเปี้ยก -บอกระดับขนาด
	อ้อมล่อม ʔw:m ⁶ lɔw:m ⁶	ก้อนอ้อมล่อม	ลักษณะก้อนเล็กๆกลมๆขนาดพอดี	-บอกระดับขนาดก้อนเล็กๆพอดีๆ -บอกลักษณะก้อนกลม

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ก้อน kw:n ⁵	อู่มดุ่ม ?um ⁶ lum ⁶	ก้อนอู่มดุ่ม	ลักษณะก้อนกลม ขนาดใหญ่มาก	-บอกระดับขนาดก้อนใหญ่มาก -บอกลักษณะเป็นก้อนกลม
	ไอ้ะโมะ ?o? ⁸ mo? ⁸	ก้อนไอ้ะโมะ	ก้อนขนาดใหญ่ เช่น มูลควาย	-บอกขนาดก้อนใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งที่เป็นก้อนเปียก
	ไอ้ะโมะ co? ⁸ mo? ⁸	ก้อนไอ้ะโมะ	ก้อนขนาดใหญ่ เช่น มูลควาย	-บอกขนาดก้อนใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งที่เป็นก้อนเปียก
	อ๊ะมะ ?a ⁸ ma ⁸ ?	ก้อนอ๊ะมะ	ก้อนขนาดใหญ่แต่เล็กกว่าไอ้ะโมะมีลักษณะเปียก เช่น มูลวัวมูลควายที่เปียกอยู่	-บอกขนาดก้อนใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งที่เป็นก้อนเปียก
	เอ๊ะมาะ ?v? ⁸ ma? ⁸	ก้อนเอ๊ะมาะ	ก้อนขนาดเล็ก เช่น ก้อนเมียงที่ยังเปียกอยู่	-บอกขนาดก้อนเล็ก -บอกลักษณะสิ่งที่เป็นก้อนเปียก
ขน khon ¹	ซ่ายฮ่าย say ⁴ hay ⁴	ขนซ่ายฮ่าย	ขนยาวรุงรัง เช่น สุนัข ขนยาวรุงรัง	-บอกลักษณะสิ่งที่เป็นเส้นและดูยุ่ง -บอกประเภทสัตว์ที่มีขนยาว
ขนาด mw:k ⁴	ไอ้งชะโหล้ง ?o:ŋ ⁵ - kha?lo:ŋ ⁵	ขนาดไอ้ง- ชะโหล้ง	ขนาดใหญ่ เช่น หลุมขนาดใหญ่, กะละมังขนาดใหญ่	-บอกขนาด -บอกลักษณะว่าเป็นสิ่งที่บรรจุของเหลวทรงกลม

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ขนาด mw:k ⁴	อ็องชะหล็อง ʔw:ŋ ⁵ khaʔw:ŋ ⁵	ขนาดอ็อง-ชะหล็อง	ขนาดเล็ก เช่น หลุมขนาดเล็ก หรือ ภาชนะใส่น้ำขนาดเล็ก	-บอกขนาด -บอกลักษณะว่าเป็นสิ่งที่บรรจุของเหลวทรงกลม
เขา khaw ¹	ไว้ง wo:ŋ ⁶	เขาไว้ง	เขาวัวที่มีขนาดใหญ่และโค้งเข้าหากัน	- บอกประเภทสัตว์ขนาดใหญ่ -บอกลักษณะของเขาคือโค้งและมีขนาดใหญ่ -บอกปริมาณเป็นคู่
	แซ้ว้ง swe:ŋ ⁶	เขาแซ้ว้ง	เขาแมงกว่างขนาดเล็ก ลักษณะแหลมยาว	- บอกประเภทสัตว์ขนาดเล็กที่มีเขา -บอกลักษณะของเขาคือโค้งและมีขนาดเล็ก -บอกปริมาณเป็นคู่
	ไซ้ว้ง swo:ŋ ⁶	เขาไซ้ว้ง	เขาแมงกว่างขนาดใหญ่	- บอกประเภทสัตว์ขนาดเล็กที่มีเขา -บอกลักษณะของเขาคือโค้งและมีขนาดใหญ่ -บอกปริมาณเป็นคู่
ควัน khwan ²	เต๊าๆ taw ⁶ taw ⁶	ควันเต๊าๆ	กลุ่มควันขนาดใหญ่ ลอยเป็นระลอกต่อเนื่อง	-บอกระดับการลอยอย่างต่อเนื่อง -บอกปริมาณ -บอกลักษณะควันขนาดใหญ่

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ควัน khwan ²	อู้ม ʔum ⁵	ควันอู้ม	กลุ่มควันขนาดใหญ่ ลอยขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาจากกองขยะ	-ระดับการลอยอย่างต่อเนื่อง -บอกปริมาณ -บอกที่มาจากกองขยะ
	ตึ่งๆ tuŋ ⁶ tuŋ ⁶	ควันตึ่งๆ	กลุ่มควันขนาดเล็ก ลอยช้าและมีกลิ่นเหม็น มาจากกองไฟ	- บอกขนาดกลุ่มควัน -บอกระดับปริมาณ - บอกอาการ - บอกกลิ่น
	บั้งๆ buŋ ⁶ buŋ ⁶	ควันบั้งๆ	ลมพัดทำให้ควันโขมงมากขึ้น ลอยขึ้นเร็ว ปริมาณมากที่สุด	- บอกสาเหตุที่ทำให้ควันโขมง - บอกระดับอาการลอยขึ้นอย่างรวดเร็วของกลุ่มควัน - บอกปริมาณกลุ่มควันมาก
	จ๋อนๆ cɔŋ ³ cɔŋ ³	ควันจ๋อนๆ	ควันขึ้นเป็นสายเล็กๆ ลอยขึ้นไปอย่างช้าๆ ไกลๆ จะดับ	-บอกลักษณะกลุ่มควันเป็นสายเล็กๆ -บอกระดับอาการลอยขึ้นช้าๆของกลุ่มควัน -บอกปริมาณกลุ่มควัน
จมุ๊ก hu: ² dan ²	แซ้ว้ง swe:ŋ ⁶	สูต้งแซ้ว้ง	จมุ๊กโต้งขนาดเล็ก	-บอกขนาด -บอกลักษณะ
	ไซ้ว้ง swo:ŋ ⁶	สูต้งไซ้ว้ง	จมุ๊กโต้งขนาดใหญ่	-บอกขนาด -บอกลักษณะ

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
แดด de:t ³	แซ่แห้ง se: ⁵ le: ⁵	แดดแซ่แห้ง	แสงแดดจ้าหลังฝนตก	-บอกสภาพอากาศร้อนมาก -บอกระดับแสง
	ฮ้อนแผนๆ hv:n ⁶ phe:n ¹ phe:n ¹	แดดฮ้อน แผนๆ	แดดแสบร้อน เช่น แดดฮ้อนแผนๆจะไปไหน	-บอกสภาพอากาศร้อนมากและมากกว่า แซ่แห้ง -บอกระดับของแสง
ตา ta: ¹	ปู้ดปาดจาด pu:t ⁴ pa:t ³ ca:t ³	ต่าปู้ดปาด จาด	ตาโปนขนาดใหญ่	-บอกขนาดของตา -บอกลักษณะตาปูดโปน
	มาบ ma:p ⁴	ต่ามาบ	ตากลมโต, ตาดู	-บอกขนาดของตา -บอกลักษณะตาที่เบิกกว้าง -บอกอารมณ์โกรธ
	หลี่ li: ⁵	ต่าหลี่	ตาเล็กๆ(ตาดี)	-บอกขนาดของตา -บอกลักษณะตาชั้นเดียว
	ป้อม pom ¹	ต่าป้อม	ลักษณะตาขนาดใหญ่, เปลือกตาปูดใหญ่ (ไทรอยด์)	-บอกขนาดของตา -บอกลักษณะตาที่ลึกและเปลือกตาปูดโปน
ตุ่มที่ ผิวหนัง tum ³	ปกหลก pok ⁷ lok ⁷	ตุ่มปกหลก	ตุ่มตามผิวหนังที่นูนขึ้นมาเห็นได้ชัด	-บอกลักษณะตุ่มที่นูนขึ้นมา -บอกขนาดของตุ่มใหญ่
	แจ๊ะแพะ ce? ⁸ fe? ⁸	ตุ่มแจ๊ะแพะ	ตุ่มบนผิวหนังขนาดเล็กที่เป็นหนอง	-บอกขนาดตุ่มเล็ก -บอกลักษณะตุ่มที่เป็นหนอง

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ถนน ta:ŋ ²	ชะลือกอ้อก อ้อก kha?lɔk ⁸ ?ɔk ⁸ ?ɛk ⁸	ตางชะลือก- อ้อกอ้อก	ถนนแคบและขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ	-บอกพื้นที่ถนนแคบ -บอกลักษณะพื้นผิวถนน ขรุขระ
น้ำ na:m ⁶	ล่องแล่ง lɔŋ ⁴ lɛŋ ⁴	น้ำล่องแล่ง	ใช้กับแกงที่อยู่ในซาม ขนาดเล็กซึ่งมีปริมาณน้ำ แกงมากกว่าเนื้อหรือผัก	-บอกขนาดของภาชนะ -บอกปริมาณของน้ำที่มี ในภาชนะ
	ลุ่มล่าง luŋ ⁴ la:ŋ ⁴	น้ำลุ่มล่าง	ใช้กับแกงที่อยู่ในหม้อ ขนาดใหญ่ซึ่งมีปริมาณ น้ำแกงมาก กว่าเนื้อหรือผัก	-บอกขนาดของภาชนะ -บอกปริมาณของน้ำที่มี ในภาชนะ
ปม pom ¹	ปึกคก pok ⁸ khok ⁸	ป่มปึกคก	ปมแข็งขนาดใหญ่ ใช้กับ สิ่งของ เช่น เชือก หรือใช้ กับกระดูกที่โปนขนาด ใหญ่	-บอกขนาดของปมใหญ่ -บอกลักษณะของสิ่งที่ เป็นปมแข็ง
	ป็อกค้อก pɔ:k ⁸ khɔ:k ⁸	ป่มป็อกค้อก	ปมแข็งขนาดเล็กหรือใช้ กับกระดูกโปนขนาดเล็ก	-บอกขนาดของปมเล็ก -บอกลักษณะของสิ่งที่ เป็นปมแข็ง
	ผะลื้อผะหลีด pha? lu:⁵ - pha? lu:t ⁵	ป่มผะลื้อผะ หลีด	ลักษณะปมปมที่มีขนาด เล็กจำนวนมาก	-บอกขนาด -บอกผิวสัมผัส -บอกปริมาณ
ปลัก ,แ่อง bu:ak ³	โอิงโหม้ง ?oŋ ⁵ moŋ ⁵	บวกโอิงโหม้ง	ปลักหรือแ่องขนาดใหญ่	-บอกขนาด -บอกลักษณะที่เป็นแ่อง หรือปลัก

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ปลัก ,แ่อง bu:ak ³	อ็องหม้อง ?wŋ ⁵ mw:ŋ ⁵	บวกอ็อง หม้อง	ปลักหรือแ่องขนาดเล็ก	-บอกขนาด -บอกลักษณะที่เป็นแ่องหรือปลัก
ผม phom ¹	อ็อย ?wɔy ¹	ผมอ็อย	ผมอ่อนเส้นเล็กบาง ใช้กับผมเด็กเล็กเท่านั้น	-บอกลักษณะของเส้นผมที่เล็ก ๆ -บอกปริมาณน้อย -บอกวัยว่าใช้กับเด็ก
	ปิ๊กซิก pik ⁸ sik ⁸	ผมปิ๊กซิก	ผมน้อย, ผมสั้น ๆ	-บอกลักษณะผมสั้น -บอกปริมาณผมน้อย
	เป็กเซ็ก pək ⁸ sək ⁸	ผมเป็กเซ็ก	ผมที่มัดและมีปริมาณมาก, ผมดก	-บอกลักษณะผมที่รวบเป็นหางม้า -บอกปริมาณผมมาก
	ป็อกซ็อก pɔk ⁸ sɔk ⁸	ผมป็อกซ็อก	ผมที่มัดสูง ๆ และมีผมเหลือน้อย หรือคนผมบางที่รวบผมสูง	-บอกลักษณะผมที่รวบเป็นหางม้า -บอกปริมาณผมน้อย
	ปุกซุก puk ⁸ suk ⁸	ผมปุกซุก	ผมหนา, ดัดผม(แบบพองฟู)	-บอกลักษณะผมดัดและฟู -บอกปริมาณมาก
	ซ่ายฮ่าย say ⁴ hay ⁴	ผมซ่ายฮ่าย	ผมยุ่งแบบไม่ได้หวีผม	-บอกลักษณะผมยุ่ง -บอกปริมาณมาก
	ญีแสนแต่น ki: ² sen ³ ten ³	ผมญีแสนแต่น	ผมตั้งขึ้น คนผมน้อยและชี้ขึ้น	-บอกลักษณะผมชี้ขึ้น -บอกปริมาณน้อย
	ญีส่านต่าน ki: ² san ³ tan ³	ผมญีส่านต่าน	ผมฟูและหนา	-บอกลักษณะผมที่ฟู -บอกปริมาณมาก

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
พุง khi: ⁵ pum ¹	อ็องป็อง ?w:ŋ ⁶ pɔw:ŋ ⁶	ขี้ปุมอ็องป็อง	คนตัวเล็กมีหน้าท้องหรือพุงขนาดใหญ่	-บอกขนาดของพุง -บอกรูปร่างของคนร่างเล็กที่มีพุง
	อ็องญ่อง ?w:ŋ ⁴ kɔw:ŋ ⁴	ขี้ปุมอ็องญ่อง	คนตัวเล็กมีหน้าท้องหรือพุงขนาดใหญ่	-บอกขนาดของพุง -บอกรูปร่างของคนร่างใหญ่ที่มีพุง
	หลาม la:m ¹	ขี้ปุมหลาม	คนร่างใหญ่ที่มีพุงใหญ่	-บอกขนาดของพุง -บอกรูปร่างของคนร่างใหญ่ที่มีพุง
	แต็บ tɛp ⁷	ขี้ปุมแต็บ	คนผอมๆไม่มีพุง (หน้าท้องแบนราบ)	-บอกลักษณะหน้าท้องแบนราบ -บอกรูปร่างคน
	อ้าดฟาด ?a:t ⁴ fa:t ⁴	ขี้ปุมอ้าดฟาด	พุงขนาดใหญ่มากใช้กับคนอ้วน	-บอกรูปร่างคน -บอกระดับขนาดพุงใหญ่มาก
	อ็องญ็อง ?w:ŋ ⁶ kɔw:ŋ ⁶	ขี้ปุมอ็องญ็อง	ลักษณะคล้ายพุงโรกันปอด	-บอกขนาดพุง -บอกรูปร่างคนที่ผอมมาก
พีน khi:aw ⁵	เง็ง ŋeŋ ²	เขี้ยวเง็ง	พีนซี่ที่ยื่นออกมา(พีนเหยิน)แต่ใช้กับพีนซี่เดียว	-บอกลักษณะของพีนที่ยื่น -บอกปริมาณเป็นซี่ๆ
	งุน ŋun ²	เขี้ยวงุน	เขี้ยวซ้อน (อยู่ตำแหน่งพีนหน้าและยื่นออกมาเล็กน้อย)	-บอกลักษณะของพีนที่ยื่นออกมาเล็กน้อย -บอกขนาดพีนซี่เล็ก

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
พิน khi:aw ⁵	แก้งแง ke:ŋ ⁵ ŋe:ŋ ⁵	เขี้ยวแก้งแง	เขี้ยวที่ยื่นออกมาเห็นชัดเจน เช่น เขี้ยวเสน่ห้	-บอกลักษณะของพินที่ยื่นออกมาเห็นชัด -บอกขนาดพินที่เล็ก
	ฮิ้น hin ⁵	เขี้ยวฮิ้น	พินที่เล็กๆและลักษณะสั้นๆ	-บอกขนาดพินที่เล็กๆ -บอกลักษณะพินที่สั้น
ไฟ fay ²	มิบๆ mip ⁸ mip ⁸	ไฟมิบๆ	ไฟกะพริบใช้กับไฟเล็กๆ, ไฟใกล้ดับคล้ายหึ่งห้อย	-บอกขนาดของดวงไฟ -บอกระดับของแสงน้อย -บอกลักษณะการกะพริบถี่ๆ -บอกปริมาณดวงไฟเป็นเอกพจน์
	มิบๆมอบๆ mip ⁸ mip ⁸ mɔp ⁸ mɔp ⁸	ไฟมิบๆมอบๆ	ดวงไฟขนาดเล็กและใหญ่ปนกันปริมาณมากกะพริบอยู่	-บอกขนาดของดวงไฟ -บอกระดับของแสงมาก -บอกลักษณะการกะพริบถี่ๆ -บอกปริมาณดวงไฟเป็นพหูพจน์
	มาบๆ ma:p ⁴ ma:p ⁴	ไฟมาบๆ	ไฟขนาดใหญ่ให้แสงสว่างมาก	-บอกขนาดดวงไฟ -บอกระดับของแสงมาก -บอกปริมาณดวงไฟเป็นเอกพจน์
	โมงๆ mo:ŋ ² mo:ŋ ²	ไฟโมงๆ	ไฟขนาดใหญ่มากกำลังกะพริบ	-บอกขนาดดวงไฟ -บอกระดับของแสง -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ไฟ fay ²	โหมงๆมางๆ mo:ŋ ² mo:ŋ ² - ma:ŋ ² ma:ŋ ²	ไฟโหมงๆมางๆ	ดวงไฟหลายดวงเล็กบ้างใหญ่บ้าง ให้แสงสว่างมากกว่ามีบๆมบๆ	-บอกขนาด -บอกระดับของแสง -บอกปริมาณเป็นพหูพจน์
	เมียงๆ mi:aŋ ² mi:aŋ ²	ไฟเมียงๆ	ไฟขนาดเล็กกำลังกะพริบ	-บอกขนาดดวงไฟ -บอกระดับของแสง -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
ม้วน mu:an ⁶	โคะโละ kho? ⁸ lo? ⁸	ม้วนโคะโละ	ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนขนาดใหญ่ เช่น กระดาษม้วนใหญ่	-บอกขนาดม้วนใหญ่ -บอกประเภทสิ่งที่มีม้วนอยู่เป็นแผ่นหรือผืน -บอกลักษณะเป็นม้วน
	เคาะเลาะ kho? ⁸ lo? ⁸	ม้วนเคาะเลาะ	ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนขนาดกลาง	-บอกขนาดม้วนกลาง -บอกประเภทสิ่งที่มีม้วนอยู่เป็นแผ่นหรือผืน -บอกลักษณะเป็นม้วน
	แคะและ khe? ⁸ le? ⁸	ม้วนแคะและ	ลักษณะสิ่งของม้วนขนาดเล็ก	-บอกขนาดม้วนเล็ก บอกประเภทสิ่งที่มีม้วนอยู่เป็นแผ่นหรือผืน -บอกลักษณะเป็นม้วน
	อะลอมป๊อก ?a ³ lo:m ² - pɔk ⁸	ม้วนอะลอม-ป๊อก	ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนกลมๆๆๆ เช่น ม้วนเชือกที่ไม่ค่อยเป็นระเบียบหรือกลุ่มฝ้ายที่ไม่ค่อยเป็นระเบียบ	-บอกขนาดม้วนกลาง -บอกลักษณะสิ่งที่มีม้วนเป็นเส้นๆม้วนเป็นก้อนกลม

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
รอยบาก bak ⁷	เคอะเลอะ khəʔ ⁸ ləʔ ⁸	บักเคอะเลอะ	ลักษณะรอยที่เกิดจากของมีคมขนาดใหญ่, มีเพียงอันเดียว	-บอกขนาดรอยใหญ่ -บอกลักษณะเป็นรอย -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	เคอะเลอะ- คะละ khəʔ ⁸ ləʔ ⁸ - kha ⁸ laʔ ⁸	บักเคอะเลอะ- คะละ	ลักษณะรอยที่เกิดจากของมีคมฟันสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ฟันต้นไม้เป็นรอยบากและเป็นรอยบากจำนวนมาก	-บอกขนาดรอยเล็กและใหญ่ -บอกลักษณะเป็นรอย -บอกปริมาณเป็นพหูพจน์
รู hu: ²	ใจ้หิ้ว co: ⁵ wo: ⁵	ฮูใจ้หิ้ว	รูขนาดใหญ่มาก ใหญ่กว่าใจดโหวด เช่น ปากถ้ำ	-บอกระดับขนาด -บอกลักษณะของรูที่กว้าง
	ใจดโหวด co:t ³ wo:t ³	ฮูใจดโหวด	รูขนาดกลาง	-บอกระดับขนาด -บอกลักษณะของรูที่กว้าง
	จ้อหิ้ว co: ⁵ wo: ⁵	ฮูจ้อหิ้ว	รูเล็กแต่เล็กกว่า ใจดโหวด รูกลมตรงๆ เช่น รูปู	-บอกระดับขนาด -บอกลักษณะรูเล็ก
	จี้หิ้ว ci: ⁵ wi: ⁵	ฮูจี้หิ้ว	รูขนาดเล็กมาก เช่น รูเข็ม	-บอกระดับขนาด -บอกลักษณะความกว้างของรู
	โกดโหว ko:t ³ wo:t ³	ฮูโกดโหวด	ลักษณะรูขนาดใหญ่ที่ทะลุถึงกัน เช่น เสามีรูขนาดใหญ่	-บอกระดับขนาด -บอกลักษณะรูที่ทะลุถึงกัน

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ฐ hu: ²	กอดหวอด ko:t ⁵ wɔ:t ⁵	ฐกอดหวอด	ลักษณะเป็นรูหรือโพรงเล็ก ๆ	-ระดับขนาด -บอกลักษณะสิ่งที่หนาและเป็นรู
	จึ่งปึ่ง cwŋ ³ pwŋ ³	ฐจึ่งปึ่ง	ลักษณะรูที่ทะลุมีขนาดใหญ่ เช่น ฝาบ้านหรือหลังคาเป็นรูขนาดใหญ่	-บอกระดับขนาดใหญ่ -บอกลักษณะสิ่งที่หนาและเป็นรู
	ตั้งปึ่ง twŋ ³ pwŋ ³	ฐตั้งปึ่ง	ลักษณะรูที่ทะลุมีขนาดใหญ่ เช่น ฝาบ้านหรือหลังคาเป็นรูขนาดใหญ่	-บอกระดับขนาด -บอกลักษณะสิ่งที่หนาและเป็นรู
	โล่งโก๊ะโล่งโก๋น lo:ŋ ⁴ ko? ⁸ lo:ŋ ⁴ ko:n ¹	ฐโล่งโก๊ะโล่งโก๋น	ลักษณะเป็นช่องหรือรูตลอดถึงกันเป็นทางยาว	-บอกลักษณะรูหรือช่อง -บอกระยะการมองเห็น
	เจ็อน cw:an ²	ฐเจ็อน	รูเล็กเล็กน้อยและยาวไปตามแนวนอนเป็นที่อยู่ของสัตว์	-บอกขนาดของรู -บอกประเภทรูที่อยู่ของสัตว์ขนาดเล็ก -บอกลักษณะรูเล็กและเป็นทางยาว
ลม lom ²	บั้ง ๆ baŋ ⁶ baŋ ⁶	ลมบั้ง ๆ	ลมแรงมากพัดอย่างต่อเนื่อง	-บอกระดับการพัดแรง -บอกลักษณะลมที่พัดต่อเนื่อง
	ซ้อย ๆ sw:y ⁶ sw:y ⁶	ลมซ้อย ๆ	ลมหนาวพัดเอื่อย ๆ มาเป็นพัก ๆ	-บอกระดับความแรง -บอกลักษณะความถี่ของการพัด
	จอย cw:y ²	ลมจอย	ลมพัดเย็นสบายพัดเป็นพัก ๆ	-บอกระดับความแรง -บอกลักษณะการพัด

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ลาย la:y ²	พ้อย pɔ:y ⁶	ลายพ้อย	ลักษณะลวดลายเล็กๆ เช่น แมวลายที่มีลายเล็กๆเต็มตัว	-บอกขนาดลาย -บอกประเภทสัตว์ขนาดเล็ก -บอกปริมาณของลาย
	พุย pu:y ⁶	ลายพุย	ลายไม่ใหญ่มากขนาดกลางและมีลายเป็นจำนวนมาก	-บอกระดับขนาดของลาย -บอกปริมาณของลาย
	ลายเบ้อลาย บ้า la:y ² bə: ⁵ la:y ² ba: ⁵	ลายเบ้อลาย บ้า	ลายขนาดใหญ่ เช่น ลายดอกขนาดใหญ่(เสื้อลายดอกปีใหม่)	-บอกขนาดของลาย -บอกปริมาณของลาย
	ต้อแต่ tɔ: ⁵ tɛ: ⁵	ลายต้อแต่	ลายไม่มากนักและลายขนาดเล็ก	-บอกขนาดของลาย -บอกปริมาณของลาย
	ไก้ง ko:ŋ ⁵	ลายไก้ง	ลายเต็มไปหมด และขนาดใหญ่ เช่น สุนัขที่มีลายจุดหรือลายต่างรอบตัว	-บอกขนาดของลาย -บอกประเภทสัตว์ที่มีลาย -ปริมาณของลาย
	เลน len ²	ลายเลน	ลายเส้นเล็กๆ เช่น เสื้อลายทาง	-บอกลักษณะลายที่เป็นเส้น -บอกขนาดของลาย
วง wɔŋ ²	เดินเหวิน tən ⁵ wən ⁵	วงเดินเหวิน	ใช้กับสิ่งของที่วงขนาดใหญ่ เช่น หน้าปัดนาฬิกาทรงกลมขนาดใหญ่	-บอกขนาดวงใหญ่ -บอกประเภทสิ่งของลักษณะกลม
	แต้นแห้วน tɛ:n ⁵ wɛ:n ⁵	วงแต้นแห้วน	ใช้กับของขนาดเล็ก เช่น วงแหวน	-บอกขนาดวงเล็ก -บอกสิ่งของลักษณะกลม

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วม ทางความหมาย
คำ	คำแสดง ภาพลักษณ์	ตัวอย่าง การใช้	ความหมาย	
หัว(ผม) hu:a ¹	ปู้ต่านหญ่่าน pu ⁸ ta:n ³ tã:n ³	หัวปู้ต่าน หญ่่าน	ผมยุ่งฟูเหมือนผมไม่ได้ หวี	-บอกลักษณะผมยุ่ง -บอกระดับความยุ่งและ ฟูไม่มากนัก
	ปู้สุ่นหญ่่น pu ⁸ sun ³ tũn ³	หัวปู้สุ่นหญ่่น	ผมยุ่งและฟูมาก	-บอกลักษณะผมยุ่ง -บอกระดับความยุ่งและ ฟูมาก
	เป๊กกะเด็ก pæk ⁷ ka?dæk ⁷	หัวเป๊กกะเด็ก	หัวกระดกขึ้นหรือการ ผกหัวขึ้นใช้กับคนตัวโต	-บอกประเภทใช้กับ บุคคลที่รูปร่างใหญ่ -บอกลักษณะอาการ
	ปี้กกะดิก pik ⁷ ka?dik ⁷	หัวปี้กกะดิก	การม้วนตัว(ม้วนหน้า)ใช้ กับเด็กหรือคนตัวผอมๆ เล็กๆ	-บอกประเภทของบุคคล -บอกลักษณะอาการ
	ปี้กกะดิก pak ⁷ ka?dik ⁷	หัวปี้กกะดิก	หัวที่มลงอย่างรวดเร็ว	-บอกลักษณะอาการ -บอกความเร็ว
หน้า na: ⁵	แพ้อเหล้อ pə: ⁵ lə: ⁵	หน้าแพ้อเหล้อ	หน้ากลมใหญ่	-บอกขนาดของใบหน้า -บอกลักษณะของ ใบหน้ากลม
	ดูก du:k ³	หน้าดูก	ลักษณะหน้าเหลี่ยม, มี โหนกแก้มสูงเห็นได้อย่าง ชัดเจน	-บอกขนาดของใบหน้า -บอกลักษณะของ ใบหน้าเหลี่ยม
	สะเม้ยเก้ย sa?møy ⁶ kə:y ⁶	หน้าสะเม้ย- เก้ย	ลักษณะคนที่มีสีหน้าไม่ ค่อยสบายใจหรือวิตก กังวลแต่ไม่มากนัก	-บอกระดับอาการที่ แสดงออกทางสีหน้า -บอกลักษณะอาการ

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
หน้า na: ⁵	เบื้อะเลอ bø? ⁸ lø? ⁸	หน้าเบื้อะ เลอะ	คนที่มีใบหน้ากว้างและ หน้าตาไม่สวย	-บอกลักษณะของ ใบหน้ากว้าง -บอกรูปลักษณะของ บุคคล
	ซ้อหล้อ sɔ: ⁵ lɔ: ⁵	หน้าซ้อหล้อ	ผู้หญิงที่หน้าเครียดๆ, หน้าอมทุกข์(หน้า ขมึงทิ้ง)	-บอกเพศ -บอกอาการที่แสดง ออกทางสีหน้า
	ซ้วยไบ su:ay ⁴ bay ² - pu: ²	หน้าซ้วยไบปู	หน้าสวยหมดจดใช้กับ หญิงสาว	-บอกลักษณะของ ใบหน้าสวย -บอกเพศและอายุ
	พีซี้ phw? ⁸ chw? ⁸	หน้าพีซี้	หน้าบึ้งใช้กับผู้หญิงที่ อารมณ์ไม่ค่อยดี	-บอกอาการที่แสดงออก ทางสีหน้า -บอกอารมณ์ -บอกเพศ
	แผ้แหล้ phe: ⁵ le: ⁵	หน้าแผ้แหล้	ผู้หญิงที่ใบหน้าเรียวเล็ก หน้าขาวๆ	-บอกเพศ -บอกลักษณะรูปหน้า เรียวและขาว -บอกขนาดของใบหน้า
	ผ้อหล้อผะแหล้ phɔ: ³ lɔ: ⁵ pha ³ - le: ⁵	หน้าผ้อหล้อ ผะแหล้	ผู้หญิงสาวที่หน้าตาสวย อยู่กันหลายคน	-บอกเพศและอายุ -บอกปริมาณ -บอกลักษณะหน้าตา
	เป็นเหวิน pən ⁵ wən ⁵	หน้าเป็นเหวิน	หน้าใหญ่และกลมมาก	-บอกขนาดของใบหน้า -บอกลักษณะใบหน้า กลม -บอกระดับของขนาด

ตาราง 7 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
หน้า na: ⁵	แห้วน wen ⁵	หน้าแห้วน	หน้าเล็ก ๆ กลม ๆ	-บอกขนาดของใบหน้า -บอกลักษณะใบหน้า กลม
เหงื่อ ya:ŋ ²	หนาบเหนบ na:p ³ ne:p ³	ยางหนาบ เหนบ	เหนียวตัวมากและเหงื่อ เต็มตัวต้องการอาบน้ำ	-บอกระดับปริมาณเหงื่อ -บอกอาการหงุดหงิด
	หนาบ ๆ na:p ³ na:p ³	ยางหนาบ ๆ	ไม่สลายตัว, ตัวเหนียว เหนอะหนะ, เหงื่อน้อย กว่าหนาบเหนบ	-บอกระดับปริมาณเหงื่อ -บอกอาการ

2. คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยา

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยา จะทำหน้าที่ขยายคำกริยา ให้รายละเอียดของความหมายของคำกริยานั้น ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น บอกลักษณะ ขนาด ปริมาณ รูปร่าง อาการของผู้ทำกริยา

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยาพบว่า มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำนามและหมวดคำวิเศษณ์ จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 565 คำ ปรากฏคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำกริยา 118 คำ พบคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วม 405 คำ

เพื่อความชัดเจน ในการวิเคราะห์ชนิดของหมวดคำกริยา ผู้วิจัยจึงแบ่งคำกริยาออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทกริยากรรมและกริยากรรมกรรม 2) ประเภทกริยากรรมย่อย ดังตารางต่อไปนี้

2.1 กริยากรรมและกริยากรรมกรรม

การจำแนกคำหลักชนิดกริยากรรมและกริยากรรมกรรม ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการครอบประโยคของมาลี ไพรสน (2540: 41-44) คือ

ก. นาม อกรรมกริยา _____

fon¹ tok⁷ suy¹ suy¹ (ฝนตกปรอย ๆ)

ข. นาม สกรรมกริยา นาม _____

la?³ ?ʋn³ do:t³ loŋ² na:m⁶ p^hom⁴ p^ham⁴ (เด็กโดดลงน้ำตาม)

โดยพบคำหลักชนิดคำกริยากรรมละสกรรม 76 คำ มีคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วม 301 คำ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยาชนิด อกรรมกริยาและสกรรมกริยา

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ก้ม kom ⁵	โก่งโก๊ะโก่งโก ko:ŋ ³ ko? ⁸ - ko:ŋ ³ ko: ²	ก้มโก่งโก๊ะ- โก่งโก	ก้มๆเงยๆใช้กับ คนเท่านั้น	-บอกประเภทใช้กับ บุคคล -บอกอาการ
ก้ม ŋom ⁶	โก๊ะโง๊ะ ko? ⁸ ŋo? ⁸	ง้มโก๊ะโง๊ะ	ลักษณะของต้นไม้ที่โน้ม ลงเมื่อเวลาลมพัดหรือ ใกล้จะหักหรือโค่นลง	- บอกประเภท ใช้กับต้นไม้ - บอกอาการ
	ลกชก lok ⁸ sok ⁸	ง้มลกชก	อาการเมาคอตก, ใช้กับ คน, คนไม่สบาย	- บอกลักษณะบุคคล - บอกอาการ
	ลกงก lok ⁸ ŋok ⁸	ง้มลกงก	ก้มจนจะติดพื้น, คอตก	- บอกประเภทใช้กับ บุคคล - บอกอาการ - บอกระยะเวลาการก้ม
	ง้มปืดๆ ŋom ⁶ pwt ⁸ - ŋom ⁶ pwt ⁸	ง้มปืดๆ	ลักษณะคล้ายก้มๆเงยๆ ใช้กับคน	- บอกประเภทใช้กับ บุคคล - บอกอาการ
กระโดด ten ⁵	ตึกญุก tok ⁸ ñok ⁸	เต้นตึกญุก	ลักษณะของคนหรือสัตว์ ที่มีขนาดใหญ่กระโดด เช่น กบตัวใหญ่หรือคน ร่างใหญ่กระโดด	- บอกขนาดของผู้ แสดงอาการ - บอกอาการ - บอกระยะใกล้ไกล

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
กระโดด ten ⁵	ต็อกญ้ออก tɔk ⁸ tɔk ⁸	เต้นต็อกญ้ออก	ลักษณะการกระโดดของคนหรือสัตว์ที่มีขนาดเล็ก เช่น เขียด คนรูปร่างเล็ก	- บอกขนาดของผู้แสดงอาการ - บอกอาการ - บอกระยะใกล้ไกล
	ตุ๊กญุก tuk ⁸ tɔk ⁸	เต้นตุ๊กญุก	การกระโดดที่ใช้กับสัตว์ที่มีน้ำหนักมากกระโดด เช่น คางคกตัวอ้วนกระโดด	- บอกขนาดของผู้แสดงอาการ - บอกอาการ - บอกน้ำหนักของผู้แสดงอาการ
	จ้ำดลาด ca:t ⁴ la:t ⁴	เต้นจ้ำดลาด	การกระโดดไปไกลใช้กับสัตว์ที่ตัวเล็กหรือคนที่ผอมมาก	- บอกขนาดของผู้แสดงอาการ - บอกรูปร่างของผู้แสดงอาการ - บอกอาการ - บอกระยะใกล้ไกล
กะพริบตา pap ⁸ ta:1	หญาบๆ tɔa:p ³ tɔa:p ³	กะพริบตาหญาบๆ	กะพริบตาช้าๆ	-บอกอาการ -บอกระดับความถี่ในการกะพริบตา
	ญุบๆ tɔp ⁸ tɔp ⁸	กะพริบตาญุบๆ	กะพริบตาแบบช้าๆแต่ถี่กว่าหญาบๆ	-บอกอาการ -บอกระดับความถี่ในการกะพริบตา
	มิบๆ mip ⁸ mip ⁸	กะพริบตามิบๆ	กะพริบตาถี่ๆแสดงความสงสัย	-บอกลักษณะอาการสงสัย -บอกระดับความถี่ในการกะพริบตา

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
	แม่น้ำๆ mɛp ⁴ mɛp ⁴	กะพริบตา แม่น้ำๆ	กะพริบตาชวนให้น่า สงสาร	- บอกรูปร่าง - บอกรูปร่าง
	พิบๆ pʰip ⁸ pʰip ⁸	กะพริบตาพิบๆ	กะพริบตาถี่ๆ	- บอกระดับความถี่ใน การกะพริบตา - บอกรูปร่าง
	ยิบๆ yip ⁸ yip ⁸	กะพริบตายิบๆ	กะพริบตาถี่ๆ	- บอกระดับความถี่ใน การกะพริบตา - บอกรูปร่าง
กึ่ง kiŋ ¹	กะลึ๊กๆ kaʔlɯk ⁸ kaʔlɯk ⁸	กึ่งกะลึ๊กๆ	ของหนักกึ่งและกึ่งลง ช้าๆ เช่น หินก้อนใหญ่, ขอนไม้กึ่งลงจากที่สูง	- บอกขนาดของหิน ก้อนใหญ่ - บอกระดับความเร็ว ในการกึ่ง - บอกรูปร่าง - บอกน้ำหนัก
	ชะลึ๊กๆ kʰaʔlɯk ⁸ kʰaʔ lɯk ⁸	กึ่งชะลึ๊กๆ	ของหนักกึ่ง, กึ่งลง ช้าๆ เช่น หินก้อนใหญ่, ขอนไม้	- บอกขนาดของหิน ก้อนใหญ่ - บอกระดับความเร็ว ในการกึ่ง - บอกลักษณะ - บอกรูปร่าง - บอกน้ำหนัก
	กะลูปๆ kaʔlup ⁸ kaʔlup ⁸	กึ่งกะลูปๆ	ลักษณะการกึ่งที่ใช้กับ ขอนไม้ขนาดใหญ่, ของ มีน้ำหนักมากแต่น้อย กว่ากะลึ๊กๆ	- บอกขนาดของไม้ - บอกระดับน้ำหนัก ของสิ่งที่กึ่ง - บอกรูปร่าง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
กลิ้ง kin ¹	ชะลุปๆ kha?lup ⁸ - kha?lup ⁸	กลิ้งชะลุปๆ	ลักษณะการกลิ้งที่ใช้กับ ขอนไม้ขนาดใหญ่, ของ มีน้ำหนักมากแต่น้อย กว่ากะลี้ๆ	- บอกขนาดของขอน ไม้ - บอกระดับน้ำหนัก น้ำหนักของสิ่งที่กลิ้ง - บอกอาการ
	กะลือบๆ ka?b:p ⁸ ka? b:p ⁸	กลิ้งกะลือบๆ	ลักษณะการกลิ้งของสิ่ง ที่ขนาดเล็กป้อม เช่น ลูก มะพร้าวกลิ้งลงเร็ว	- บอกขนาด - บอกระดับน้ำหนัก น้ำหนักของสิ่งที่กลิ้ง - บอกอาการ
กลิ้ง lu:n ²	บึก buk ⁸	ลื่นบึก	กลิ้งอย่างรวดเร็ว	-บอกลักษณะการกลิ้ง อย่างรวดเร็ว -บอกอาการ
โก่ง ko:ŋ ³	ท้องน่อง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	ก่องท้องน่อง	คนแก่หลังค่อมและมี รูปร่างผอมสูง	-บอกประเภทคนแก่ -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
กิน kin ¹	หงาบๆ ŋa:p ³ ŋa:p ³	กินหงาบๆ	กัดคำใหญ่ๆอ้าปากกว้าง เช่น กินแตงกวาเป็นลูก	-บอกอาการกินคำ ใหญ่ -บอกลักษณะการกิน อ้าปากกว้าง
	แห้งบๆ ŋɛ:p ³ ŋɛ:p ³	กินแห้งบๆ	สิ่งที่กินขนาดเล็กอ้าปาก ไม่กว้าง	-บอกอาการกินคำเล็ก -บอกลักษณะการกิน อ้าปากเล็กน้อย
	หุ่มๆ mum ¹ mum ¹	กินหุ่มๆ	ลักษณะการเคี้ยวเต็ม ปาก	-บอกลักษณะการกิน -บอกปริมาณสิ่งที่ กินมาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
โก่ง ko:ŋ ³	โก่งโ่ง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	โก่งโ่งโ่ง	ลักษณะโก่งกว้างและยาว, โค้งยาวของต้นไม้ เช่น ไม้ไผ่ที่โค้งงอ	-บอกประเภทต้นไม้ที่เป็นลำยาวๆ -บอกลักษณะการโค้งระยะไกล
	โ่งโ่ง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	โก่งโ่งโ่ง	คนแกที่ผอมสูงและตัวโตหลังโก่ง	-บอกประเภทคนแกที่ตัวสูง -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
ชากะเผก khe:ŋ ⁴ - ha:n ⁵	กะโตะๆ ka?do? ⁸ - ka?do? ⁸	แข็งฮ่าน กะโตะๆ	อาการขาแพลงและเจ็บหนัก	-ระดับอาการเจ็บหนักของขา -บอกอาการเดิน
	กะเต้ๆ ka?de? ⁸ - ka?de? ⁸	แข็งฮ่าน กะเต้ๆ	อาการขาแพลงและเจ็บน้อยกว่ากะโตะๆ	-ระดับอาการเจ็บไม่มากของขา -บอกอาการเดิน
ขาด kha:t ³	เป็นป่อง- เป็นแปง pen ¹ pɔŋ ³ - pen ¹ pɛŋ ³	ขาดเป็นป่อง- เป็นแปง	ขาดเป็นรูเล็กๆหลายรูขาดตรงนั้นนิดตรงนี้หน่อย	-บอกขนาดของรู -บอกบริเวณที่มีรู -บอกปริมาณของรู
	กะโหวก- กะหวาก ka?wo:k ³ - ka?wa:k ³	ขาดกะโหวก- กะหวาก	ขาดเป็นรูกว้างขนาดใหญ่หลายแห่ง	-บอกขนาดของรู -บอกลักษณะรูกว้าง -บอกบริเวณที่มีรู -บอกปริมาณของรูเป็นพหูพจน์

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ขาด kha:t ³	กากหวาก ka:k ³ wa:k ³	ขาดกากหวาก	ขาดเป็นบริเวณกว้าง เช่น เลื้อยขาดเป็นวงกว้าง ขนาดใหญ่	-บอกลักษณะรูกว้าง -บอกขนาดของรู -บอกปริมาณของรูเป็นเอกพจน์
	ตากลหวาก ta:k ³ wa:k ³	ขาดตากลหวาก	ขาดเป็นบริเวณกว้าง เช่น เลื้อยขาดเป็นวงกว้าง ขนาดใหญ่	-บอกลักษณะรูกว้าง -บอกบริเวณ -บอกปริมาณรูเป็นเอกพจน์
ขาด put ⁷	พาด pha:t ⁵	ปูดพาด	อาการฉีกหรือดึงผ้าให้ขาดอย่างรวดเร็ว	-บอกลักษณะสิ่งที่ขาดง่าย -บอกอาการดึงอย่างรวดเร็ว
	พืด phwit ⁸	ปูดพืด	ลักษณะการขาดอย่างรวดเร็วใช้กับหนังยางหรือ เชือกที่มีความเหนียว	-บอกลักษณะสิ่งของที่มีความเหนียว -บอกอาการดึงให้ขาดอย่างรวดเร็ว
	พด phot ⁸	ปูดพด	ลักษณะการดึงออกจากรัดอย่างรวดเร็วและง่ายกว่าพืด	-บอกลักษณะสิ่งของที่ขาดง่ายมาก -บอกอาการดึงอย่างรวดเร็ว

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ชุด khut ⁷	จ็อกๆ cɔk ⁸ cɔk ⁸	ชุดจ็อกๆ	ลักษณะการชุดของขนาดเล็กโดยใช้ปลายมีด เช่น ขิง, ข่า	-บอกขนาดของสิ่งที่ชุด -ระดับความลึกเวลาชุด -บอกลักษณะสิ่งที่ชุดว่าเป็นหัวหรือแงงขนาดเล็ก -บอกอาการ -บอกขนาดอุปกรณ์ที่ใช้ชุด -บอกความถี่ในการชุด
	จว้ากๆ cwa:k ⁸ cwa:k ⁸	ชุดจว้ากๆ	ลักษณะการชุดหลุมกว้างและลึกกว่าจ็อกๆ	-บอกขนาดของสิ่งที่ชุดมีขนาดใหญ่ -ระดับความลึก -บอกลักษณะสิ่งที่ชุดขนาดใหญ่ -บอกอาการ -บอกขนาดอุปกรณ์ที่ใช้ชุด
	จ๊กๆ cɔk ⁸ cɔk ⁸	ชุดจ๊กๆ	ลักษณะการชุดเพื่อทำเครื่องหมาย ใช้เสียมชุด เช่น เวลาขึ้นแปลงผัก ชุดเป็นหลุม ลึกกว่าจ็อกๆ	-บอกขนาดของหลุม -บอกระดับความลึกของหลุม -บอกลักษณะการชุดเพื่อปลูผัก -บอกอาการ -บอกขนาดอุปกรณ์

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
แขวน khwe:n ¹	ตั้งเฉียง tə:ŋ ⁵ ก็อ:ŋ ⁵	แขวนตั้งเฉียง	สิ่งของขนาดใหญ่แขวนอยู่กับที่และอยู่ในระดับสูง	-บอกขนาดของสิ่งที่แขวน -บอกลักษณะการแขวนอยู่ระดับสูง -บอกอาการ
	ตั้งน้อย tə:ŋ ⁵ ก็ว:ŋ ⁵	แขวนตั้งน้อย	สิ่งของขนาดเล็กแขวนอยู่กับที่และอยู่ในระดับต่ำ เช่น สร้อยพระ	-บอกขนาดของสิ่งที่แขวน -บอกลักษณะการแขวนอยู่ระดับต่ำ -บอกอาการ
คลอน kho:n ²	หลุกหลากๆ lu:k ³ la:k ³ - lu:k ³ la:k ³	คอนหลุกหลากๆ	ของขนาดพอดีโยกหรือคลอน	-บอกขนาด -บอกอาการ
	ชะญึกๆ kha?k ⁸ wuk ⁸ kha?k ⁸ wuk ⁸	คอนชะญึกๆ	ลักษณะสิ่งของใหญ่ๆหนักๆโยกหรือคลอน	-บอกขนาด -บอกน้ำหนัก -บอกอาการ
	ล่องแล่ง ต่องแต่ง loŋ ⁴ leŋ ⁴ - toŋ ³ leŋ ³	คอนล่องแล่ง- ต่องแต่ง	พื้นโยก ไกล้หลุด	-บอกลักษณะพื้นว่า ไกล้หลุด -บอกอาการ
	หึ่งหงากๆ ŋw:k ³ ŋa:k ³ - ŋw:k ³ ŋa:k ³	คอนหึ่งหงากๆ	ลักษณะของขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่โยกหรือคลอนใช้กับเสาบ้านขนาดใหญ่	-บอกขนาด -บอกประเภทสิ่งของคือเสา -บอกอาการ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
คลาน ka:n ²	โค้งโค้ง toŋ ⁴ khon ⁴	กานโค้งโค้ง	เด็กที่คลานเกือบเดินได้แล้ว	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ
	โมงโค้ง moŋ ⁴ khon ⁴	กานโมงโค้ง	ลักษณะของคนตัวใหญ่ที่กำลังคลาน	-บอกประเภทบุคคลทั่วไป -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	ต้องค่อง toŋ ⁴ khon ⁴	กานต้องค่อง	ลักษณะของเด็กตัวเล็กที่กำลังคลาน	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	กานคู้- กานควั่น ka:n ² khun ⁸ - ka:n ² - khwon ⁴	กานคู้กานควั่น	คนที่เป็นผู้ใหญ่วัยคลานด้วยอาการเจ็บปวดตามร่างกาย	-บอกวัย -บอกอาการ
	กานโก๊ะ- กานโก้ง ka:n ² ko? ⁸ ka:n ² kon ⁴	กานโก๊ะ- กานโก้ง	คนเจ็บเข่าหรือขาเดินไม่ไหว, คนเมา	-บอกประเภทบุคคล -บอกลักษณะผู้แสดงอาการ -บอกอาการ
คั่น khan ²	ญาบๆ tja:p ⁴ tja:p ⁴	คั่นญาบๆ	คั่นมากทั้งตัว	-บอกระดับอาการ -บอกบริเวณที่คั่น
	ญิบๆ tip ⁸ tip ⁸	คั่นญิบๆ	คั่นและแสบตามร่างกายเป็นบางจุด	-บอกระดับอาการ -บอกบริเวณที่คั่น
	ญุบๆ tip ⁸ tip ⁸	คั่นญุบๆ	คั่นมากและคั่นอย่างต่อเนื่อง	-บอกระดับอาการ -บอกอาการคั่นอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
คัน khan ²	ดีดๆ dit ⁸ dit ⁸	คันดีดๆ	อาการคันที่เกิดจากสัตว์ขนาดเล็กกัด และคันเล็กน้อย เช่น มดกัด	-บอกประเภทสิ่งที่กัดว่าเป็นสัตว์ขนาดเล็ก -บอกระดับอาการ
เคี้ยว ki:aw ⁶	แหงบๆ ŋɛp ⁷ ŋɛp ⁷	เคี้ยวแหงบๆ	กินอย่างรวดเร็วใช้กับของแข็งขนาดเล็กและกรอบ เช่น เมล็ดพืช ทอดคั่ว	-บอกขนาดสิ่งที่กิน -บอกลักษณะสิ่งที่กินเป็นของแข็งและกรอบ -บอกอาการกินอย่างรวดเร็ว
	งวาบๆ ŋwa:p ⁷ ŋwa:p ⁷	เคี้ยวงวาบๆ	การเคี้ยวอาหารที่มีขนาดใหญ่และกรอบอย่างรวดเร็ว เช่น กินแตงกวาเป็นลูกๆ	-บอกขนาดสิ่งที่เคี้ยว -บอกลักษณะสิ่งที่เคี้ยวมีขนาดใหญ่และกรอบ -บอกระดับการเคี้ยวอย่างรวดเร็ว
	หนากๆ ŋa:k ³ ŋa:k ³	เคี้ยวหนากๆ	ลักษณะการเคี้ยวอาหารซ้ำๆให้ละเอียด เช่น เคี้ยวหมาก	-บอกระดับการเคี้ยวอย่างซ้ำ -บอกลักษณะสิ่งที่เคี้ยวว่าต้องเคี้ยวนานๆ
	เหน็กๆ nek ⁸ nek ⁸	เคี้ยวเหน็กๆ	สิ่งที่เคี้ยวขนาดเล็กมีลักษณะเหนียว เช่น หมากฝรั่ง	-บอกขนาดของสิ่งที่เคี้ยว -บอกลักษณะสิ่งที่เคี้ยวว่ามีความเหนียว -บอกอาการ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เคี้ยว ki:aw ⁶	หึ่งๆ ŋwt ⁷ ŋwt ⁷	เคี้ยวหึ่งๆ	เคี้ยวของที่ไม่แข็งหรือไม่อ่อนมากนัก เช่น มะพร้าวอ่อน	-บอกลักษณะของสิ่งที่เคี้ยว -บอกอาการ
	หุบๆ ŋu:p ³ ŋu:p ³	เคี้ยวหุบๆ	ลักษณะการกินของแข็งเคี้ยวแล้วมีเสียงดัง เช่น มะละกอกิ่งสุกกิ่งดิบ	-บอกลักษณะสิ่งที่เคี้ยวเป็นของแข็ง -บอกอาการ -บอกระดับเสียงเวลาเคี้ยว
	ควาบๆ khwap ⁴ - khwap ⁴	เคี้ยวควาบๆ	ลักษณะของการเคี้ยวของกรอบ เช่น ข้าวเกรียบ, มะม่วงดิบที่มีความกรอบ	-บอกลักษณะสิ่งที่เคี้ยวว่ากรอบ -บอกระดับเสียงในการเคี้ยว -บอกอาการ
	แจ็บๆ cep ⁷ cep ⁷	เคี้ยวแจ็บๆ	เคี้ยวของขนาดเล็กๆ มีเสียงดัง	-บอกขนาดสิ่งที่เคี้ยว -บอกระดับเสียงในการเคี้ยว -บอกอาการ
เคาะw:y ³	ก๊กๆ kok ⁸ kok ⁸	ต๋อยก๊กๆ	เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ไผ่ขนาดเล็ก	-บอกขนาดสิ่งที่ทำให้เกิดเสียง -บอกระดับเสียง
	ไก้งๆ kon ⁵ kon ⁵	ต๋อยไก้งๆ	เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้กลวงขนาดใหญ่ เช่น ฮอก (อุปกรณ์คล้ายกระดิ่งทำด้วยไม้)	-บอกขนาดสิ่งที่ทำให้เกิดเสียง -บอกระดับเสียง -บอกลักษณะสิ่งที่ทำให้เกิดเสียงว่ากลวง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เคาะ tɔ:y ³	ป้ากๆ pa:k ⁸ pa:k ⁸	ต๋อยป้ากๆ	เสียงเคาะไม้ไผ่ที่ผ่าแล้ว แรงๆมีเสียงดัง	-บอกระดับเสียง -บอกสิ่งทำให้เกิดเสียง -บอกความถี่ในการเคาะ
	ป้อกๆ pɔk ⁸ pɔk ⁸	ต๋อยป้อกๆ	เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ ทรงกระบอกขนาดเล็กๆ และเสียงเบากว่าป้ากๆ	-บอกขนาดของสิ่งทำให้เกิดเสียง -บอกลักษณะสิ่งทำให้เกิดเสียงว่าเป็นทรงกระบอก -บอกระดับเสียง
	ป๊กๆ pɔk ⁸ pɔk ⁸	ต๋อยป๊กๆ	เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ ที่ตันหรือหนาขนาดใหญ่	-บอกขนาดของสิ่งทำให้เกิดเสียง -บอกลักษณะของสิ่งทำให้เกิดเสียงว่าตัน -บอกระดับเสียง
ซັก cak ⁸	แต่กๆ dɛk ⁷ dɛk ⁷	จັกแต่กๆ	เด็กตัวเล็กกำลังซັกอย่าง ต๋อเนื่อง	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ
	ดักๆ dɔk ⁸ dɔk ⁸	จັกดักๆ	คนป่วยที่อาการหนัก, คน ตัวใหญ่กำลังซັก	-บอกอาการ -บอกระดับอาการที่ป่วยหนัก -บอกรูปร่าง
เซ็ด ɲɛ:n ⁶	และแทะ le? ⁸ the? ⁸	หน้าแง้นและ แทะ	ลักษณะคนที่หน้าเซ็ดขึ้นดู เหมือนหยิ่งยโสหรือโกรธ	-บอกลักษณะอาการของคน -บอกอารมณ์

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ดิน din ⁵	ด้าวๆ daw ³ daw ³	ดินด้าวๆ	ดินเหมือนลูกขึ้น ดินเกือบตายใช้กับสัตว์ เช่น สุนัข โคนตีดินด้าวๆ	-บอกประเภทสัตว์เล็ก -บอกอาการ
	แต่่วๆ dew ³ dew ³	ดินแต่่วๆ	เด็กทารกดินด้วยท่าทางอารมณ์ดี	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ -บอกอารมณ์
	แต่๊กๆ dek ⁷ dek ⁷	ดินแต่๊กๆ	ดินอยู่กับที่ใกล้ตาย เช่น ไม้ ตัวเล็กๆดินและตายในที่สุด	-บอกขนาดผู้แสดงอาการ เช่น ไม้ เด็กเล็ก -บอกประเภทสัตว์เล็ก -บอกระดับอาการที่รุนแรง
	แค่วืดๆ khwet ⁸ khwet ⁸	ดินแค่วืดๆ	อาการดินแบบทुरนทुरาย เช่น ไม้โดนทูป หรือเด็กเล็กที่ดินด้วยอาการไม่พอใจหรือไม่ได้ตั้งใจมากๆ	-บอกขนาดและรูปร่างของผู้แสดงอาการ -บอกระดับอาการ -บอกอารมณ์ของผู้แสดงอาการที่เป็นคน
	ควาดๆ khwa:t ⁸ khwa:t ⁸	ดินควาดๆ	ดินตาย ทुरนทुरายหรือแสดงอาการไม่พอใจหรือเสียใจอย่างแรงใช้กับเด็กตัวโตและดินซ้ำกว่าแค่วืดๆ	-บอกประเภทบุคคล -บอกระดับอาการ -บอกอารมณ์ -บอกความถี่การดิน
	เสือก sw:ak ³	ดินเสือก	พยายามดินไปด้วยตนเอง เช่น เด็กทารกดินเหมือนจะคลาน	-บอกลักษณะอาการที่พยายามดินเพื่อไปข้างหน้า -บอกประเภทบุคคล

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ดิน din ⁵	กะดึกๆ ka?duk ⁸ ka?duk ⁸	ดินกะดึกๆ	ดินช้าๆ เช่น สุนัขที่กำลังจะตายแล้วชักกระตุก	-บอกอาการ -บอกระดับความถี่ในการชักกระตุก -บอกประเภทของสัตว์เล็ก
	ดินควะดิน ควาด din ⁵ khwa? ⁸ din ⁵ khwa:t ⁴	ดินควะดิน- ควาด	ดินทรุนทราย, เด็งอแง, หรืออาการดินตาย	-บอกประเภทบุคคล -บอกระดับอาการ -บอกอารมณ์ที่แสดงความไม่พอใจ
	ปะลือบปือบ แป๊ป pa?lɔp ⁸ pɔp ⁸ pɛp ⁸	ดินปะลือบ ปือบแป๊ป	การเดินของสัตว์ที่เลี้ยง คลานที่ลำตัวยาวและเดิน เร็วๆ เช่น ไส้เดือนดิน	-บอกประเภทของสัตว์ -บอกระดับอาการ
เดิน ti:aw ²	ชี๊ๆ si? ⁴ si? ⁴	เตวชี๊ๆ	เดินตรงดิ่งเข้ามา	-บอกอาการ -ระดับของอาการ -บอกลักษณะ
	ดุ่มๆ dum ⁵ dum ⁵	เตวดุ่มๆ	เดินเร็วแบบรีบร้อนมาก	-บอกระดับของอาการ -บอกลักษณะการเดิน
	ปัดเว้อปัด หว่า pat ⁸ wə: ⁶ pat ⁸ wa: ⁶	เตวปัดเว้อปัด- หว่า	เดินไม่รู้ทิศทาง แบบเสีย สติและไม่รู้ว่าจะทำอะไรดี	-บอกอาการ -บอกลักษณะของบุคคล

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เดิน ti:aw ²	ต่างฉ่าง ta:ŋ ⁵ k̄a:ŋ ⁵ - ta:ŋ ⁵ k̄a:ŋ ⁵	เตวต่างฉ่างๆ	เดินก้าวยาวๆและรีบร้อน ใช้กับคนสูงใหญ่	-บอกระดับของการเดินเร็ว -บอกลักษณะการเดินก้าวยาวๆ -บอกรูปร่าง
	ก่องเกี๊าะก่อง กอก ³ kw ³ ko? ⁸ kw ³ ko: ²	เตวก่องเกี๊าะ- ก่องกอก	คนแก่เดินหลังโก่งไปๆมาๆ	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	โก่งโก๊ะโก่งโก kon ³ ko? ⁸ kon ³ ko: ²	เตวโก่งโก๊ะ โก่งโก	คนแก่เดินลำบากด้วย ความเจ็บป่วย	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	ปัดเซ็งปัดเซ้ง pat ⁸ son ⁵ pat ⁸ sen ⁵	เตวปัดเซ็งปัด เซ้ง	เดินโซซัดโซเซใช้กับคนเมา	-บอกประเภท -บอกอาการ
	ปักขวิดปัก ขวาง pak ⁷ khwit ⁷ pak ⁷ khwa:ŋ ¹	เตวปักขวิดปัก ขวาง	คนเมาเดินแบบล้มลุก คลุกคลาน	-บอกประเภท -บอกอาการ
	แ่นแ่นแ่น แ่น ?en ³ ?e? ⁷ ?en ³ ?e: ⁵	เตวแ่นแ่น แ่นแ่น	เดินเซิดหน้าไปมาดูตัดจริต ,คนที่แต่งตัวสวยงามเดิน ลอยหน้าลอยตาอย่าง อารมณ์ดี	-บอกอาการ -บอกอารมณ์ -บอกรูปร่าง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เดิน ti:aw ²	ล่องแล่ง ต้องแต่ง lɔ:ŋ ⁴ ɛ:ŋ ⁴ tɔ:ŋ ³ ɛ:ŋ ³	เตวล่องแล่ง ต้องแต่ง	เดินเรื่อยเปื่อยปล่อย อารมณ์ตามสบาย	-บอกอาการ -บอกอารมณ์
กระโดด te:n ⁵ , do:t ³	โด่งโหน่ง to:ŋ ⁵ kɔ:ŋ ⁵	โดดโด่งโหน่ง	กระโดดสูงเพื่อเอื้อมหาสิ่ง ใดสิ่งหนึ่งที่อยู่สูงมาก	-บอกระดับความสูง ของการกระโดด -บอกอาการ
	ต้างฎ้าง ta:ŋ ⁵ kʰa:ŋ ⁵	โดดต้างฎ้าง	กระโดดสูงเพื่อเอาของที่อยู่ที่ สูง	-บอกระดับความสูง ของการกระโดด -บอกอาการ
	เต็งเหญิง tə:ŋ ⁵ kʰə:ŋ ⁵	โดดเต็งเหญิง	ลักษณะอาการที่เอื้อมถึง สิ่งที่อยู่ด้านบน, กระโดดขึ้น เล็กน้อย	-บอกระดับความสูง ของการกระโดด -บอกอาการ
เดียด du:at ³	โบ๊ะๆ bo? ⁸ bo? ⁸	เดียดโบ๊ะๆ	เดียดพลา่่นเป็นพองขนาด ปานกลางและตัมใน ภาชนะที่มีขนาดปานกลาง	-บอกขนาดของพอง และภาชนะ -บอกระดับการเดียด -บอกระดับเสียง
	เบ้าะๆ bɔ? ⁸ bɔ? ⁸	เดียดเบ้าะๆ	เดียดแบบตุนใช้เวลานาน , ค่อยๆเดียดใช้กับภาชนะ ใบเล็ก	-บอกขนาดของภาชนะ -บอกระดับการเดียด -บอกระดับเสียง
	บืดๆ bot ⁸ bot ⁸	เดียดบืดๆ	เดียดแบบรุนแรง เป็นพอง ขนาดใหญ่ใช้กับภาชนะ ขนาดใหญ่	-บอกขนาดพองและ ภาชนะ -บอกระดับการเดียด -บอกระดับเสียง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เดียด du:at ³	จะล่านๆ ca?la:n ⁴ ca?la:n ⁴	เดียดจะล่านๆ	เดียดพล่าน(แรงมาก)เป็นฟองขนาดใหญ่	-บอกขนาดฟอง -บอกระดับการเดียด
ตก tok ⁷	บั้ง buŋ ⁴	ตกบั้ง	ลักษณะการตกของสิ่งของที่หนัก เช่น คนตกนั่งร้าน, หินก้อนใหญ่ตก	-บอกขนาดสิ่งที่ตก -บอกลักษณะสิ่งที่ตกว่าหนัก -บอกอาการ -บอกระดับเสียง
	โป๊ะ bo? ⁸	ตกโป๊ะ	ลักษณะการตกของสิ่งที่มีลักษณะกลมและมีน้ำหนักไม่มากนัก เช่น ตะกร้า, กระบุง, มะพร้าวแห้ง	-บอกขนาดสิ่งที่ตก -บอกลักษณะสิ่งที่ตกว่ากลมและหนัก -บอกอาการ -บอกระดับเสียง
	เป๊าะ bo? ⁸	ตกเป๊าะ	ลักษณะการตกของสิ่งที่มีขนาดเล็กๆ เช่น ลูกนกกตกจากรัง	-บอกขนาดสิ่งที่ตก -บอกระดับขนาด -บอกระดับเสียง
ตั้ง taŋ ⁵	จ๊กปัก cok ⁷ pok ⁷	ตั้งจ๊กปัก	ของสิ่งเดียวอันเดียวตั้งอยู่ ลักษณะเด่นและมีขนาดใหญ่	-บอกขนาดสิ่งของที่ตั้ง -บอกลักษณะสิ่งที่ตั้งอยู่ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	จ๊กปัก cok ⁷ pok ⁷	ตั้งจ๊กปัก	ของเล็กๆป้อมๆ ทรงกระบอกตั้งอยู่อันเดียว เช่น แก้วน้ำ, กระจ่างนม	-บอกขนาดสิ่งของที่ตั้ง -บอกลักษณะสิ่งที่ตั้งอยู่ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ตั้ง taŋ ⁵	จิกปัก cik ⁷ pik ⁷	ตั้งจิกปัก	ของที่มีปลายหรือยอดแหลมตั้งอยู่อันเดียว	-บอกลักษณะสิ่งที่มีปลายหรือยอดแหลม -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	แจ็กเป็ก cek ⁷ pek ⁷	ตั้งแจ็กเป็ก	สิ่งของเล็กๆลักษณะยาวๆ เช่น ไม้สอยผลไม้ชนิดที่เป็นไม้ไผ่ลำเดียวตั้งอยู่อันเดียว	-บอกขนาดสิ่งที่ตั้ง -บอกลักษณะสิ่งที่ตั้งเป็นปล้องยาว -บอกปริมาณ
	จะโปกจะปาก ca?pok ³ ca? pak ³	ตั้งจะโปกจะปาก	ตั้งอยู่หลายอัน เช่น ถังน้ำมันตั้งจะโปกจะปาก	-บอกขนาดสิ่งที่ตั้งอยู่ -บอกลักษณะสิ่งของทรงกระบอก -บอกปริมาณ
	จิกปักจอกปัก cik ⁷ pik ⁷ cok ⁷ pok ⁷	ตั้งจิกปักจอกปัก ปัก	สิ่งของขนาดเล็กและใหญ่ตั้งปนกันอยู่หลายอัน	-บอกขนาดสิ่งที่ตั้งอยู่ทั้งเล็กและใหญ่ -บอกปริมาณ
ตั้งครรรค์ ma:n ²	อ็องป็อง ?v:ŋ ⁶ pɔ:v:ŋ ⁶	มานอ็องป็อง	ลักษณะหน้าท้องขนาดใหญ่มากของหญิงตั้งครรรค์	-บอกขนาดของครรรค์ -บอกระดับของขนาดครรรค์
แตก tɛ:k ³	ชะแลชะแจ kha?lɛ: ² kha?cɛ: ²	แตกชะแลชะแจ	ลักษณะการวิงหนีคนละทิศละทาง, ใช้กับของที่แตกเป็นบริเวณกว้าง, แตกละเอียด	-บอกอาการของคนวิงหนี -บอกลักษณะของสิ่งของที่แตกละเอียดกระจายกว้าง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
แตก te:k ³	ก๊ะงะ ka? ⁸ ŋa? ⁸	แตกก๊ะงะ	แตกอ้ามากใช้กับสิ่งของและต้นไม้ เช่น เปลือกไม้ขนาดใหญ่แยกออกจากกัน	-บอกขนาดของสิ่งที่แตกอ้ามีขนาดใหญ่ -บอกระยะเวลาของการอ้ามาก
	ก๊ิง ki? ⁸ ŋi? ⁸	แตกก๊ิง	แตกอ้าน้อยใช้กับสิ่งของและต้นไม้ เช่น เปลือกไม้ขนาดเล็กแยกออกจากกัน	-บอกขนาดของสิ่งที่แตกอ้ามีขนาดเล็ก -บอกระยะเวลาของการอ้าเล็กน้อย
	ตุ้ม tum ⁴	แตกตุ้ม	ลักษณะการระเบิดทำให้เกิดเสียงดัง ใช้กับของขนาดใหญ่ เช่น ดอกไม้ไฟ, ระเบิด	-บอกขนาดของสิ่งที่ทำให้เกิดเสียง -บอกระดับเสียง -บอกอาการ
	ตัม tom ⁴	แตกตัม	เสียงที่เกิดจากประทัดขนาดปานกลางเสียงเบาว่าตุ้ม	-บอกขนาดของสิ่งที่ทำให้เกิดเสียง -บอกระดับเสียง -บอกอาการ
	ตั่ง tuw:ŋ ⁴	แตกตั่ง	คนจำนวนหนึ่งตกใจแล้ววิ่งหนีคนละทิศละทาง เช่น คนเล่นไฟหนีดำรวจ	-บอกประเภทของบุคคล -บอกอาการ -บอกปริมาณคน
	แต๊ป tep ⁸	แตกแต๊ป	ลักษณะการแตกของเมล็ดถั่วทำให้เกิดเสียงดังเล็กน้อย	-บอกขนาดของสิ่งที่ทำให้เกิดเสียง -บอกประเภทพืชที่มีเมล็ด -บอกระดับเสียง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
แตก te:k ³	ตีบ top ⁸	แตกตีบ	ลักษณะสิ่งของที่ทำด้วยดินเผา แตกง่าย เช่น หม้อ ดินเผา	-บอกลักษณะสิ่งของที่ทำด้วยดินเผา -บอกลักษณะสิ่งของแตกง่าย -บอกระดับเสียง
	งว่า ŋwa? ⁴	แตกงว่า	ลักษณะไม้กำลังแตกหักออกจากกัน	-บอกประเภทของสิ่งของที่เป็นไม้ -บอกอาการ -บอกเสียง
	บึง buŋ ⁶	แตกบึง	ลักษณะการวิ่งหนีคนละทิศละทาง ใช้กับสัตว์ เช่น วัวเป็นฝูงตกใจวิ่งหนีอย่างแตกตื่น	-บอกประเภทของสัตว์ใหญ่ -บอกอาการ -บอกปริมาณผู้แสดงอาการ
	ญวาบ kwa:p ⁴	แตกญวาบ	ลักษณะการแยกออกจากกันของสิ่งที่มีขนาดเล็กและปริมาณมาก เช่น ฝูงปลา, มดแตกรัง	-บอกขนาดผู้แสดงอาการ -บอกประเภทสัตว์ขนาดเล็ก -บอกอาการ -บอกปริมาณของผู้แสดงอาการ
	เพียะ phia? ⁵	แตกเพียะ	เสียงที่เกิดจากการแตกของแก้ว, กระจก ที่มีความบาง	-บอกอาการ -บอกประเภทของสิ่งที่แตกกว่าเป็นกระจก -บอกระดับเสียง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เท tho:k ³	ฮั้งๆ han ⁶ han ⁶	ถอกฮั้งๆ	ลักษณะการเทสิ่งของที่มีปริมาณมาก เช่น เทข้าว เปลือกใส่ถัง	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกลักษณะของสิ่งที่เทเป็นของขนาดเล็ก
	ซว่า swa: ⁴	ถอกซว่า	ลักษณะการเทน้ำใส่ถัง ด้วยภาชนะขนาดเล็ก, เทที่เดียว เช่น ถังน้ำขนาดเล็กหรือขันน้ำ	-บอกอาการ -บอกลักษณะเป็นของเหลว -บอกปริมาณ -บอกขนาดของภาชนะ
	กั้ง kan ⁶	ถอกกั้ง	ลักษณะการเททิ้ง, เททิ้งที่เดียวอย่างรวดเร็วด้วยภาชนะขนาดใหญ่ เช่น กะละมัง	-บอกอาการเทที่เดียว -บอกลักษณะเป็นของเหลว -บอกปริมาณ -บอกขนาดของภาชนะ
ทิ้งไว้ hi:a ⁴	ข้างหล้าง kha:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵	เฮี้ยข้างหล้าง	สิ่งของที่ทิ้งไว้โดยไม่สามารถใช้งานได้ มักใช้กับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ เช่น จักรยานหรือรถเก่าๆที่ใช้งานไม่ได้จอดทิ้งไว้	-บอกลักษณะสิ่งของที่ถูกทิ้งไว้ -บอกขนาดของสิ่งที่ทำให้ทุ่
นอน nw:n ²	คู้บปั๊บ ?up ⁷ pup ⁷	นอนคู้บปั๊บ	ลักษณะการนอนคว่ำของผู้หญิง	-บอกประเภทบุคคล -บอกลักษณะการนอน
	คู้บปั๊บ ?up ⁸ pup ⁸	นอนคู้บปั๊บ	ลักษณะการนอนคว่ำของเด็กเล็กๆ	-บอกประเภทบุคคล -บอกลักษณะการนอน
	อาบปาบ ?a:p ³ pa:p ³	นอนอาบปาบ	นอนคว่ำและเหยียดแขนให้สุด	-บอกลักษณะการนอน -บอกอาการ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
นอน nɔ:n ²	อ่ามป่า ?am ³ pam ³	นอนอ่ามป่าม	คนอ้วนนอนคว่ำอยู่	-บอกลักษณะการนอน -บอกรูปร่าง
	อ็อกญ็อก ?ɔk ⁷ kwɔk ⁷	นอนอ็อกญ็อก หรือ นอนก้องอ็อกญ็อก	คนนอนป่วยและร่างกายผอมแห้ง	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	โอกใหญ่ก ?o:k ³ ko:k ³	นอนโอกใหญ่ก หรือ นอนก้องโอกใหญ่ก	คนตัวเล็กนอนรวมกันหลายคนในบริเวณไม่กว้างนัก	-บอกอาการ -บอกบริเวณ -บอกปริมาณคน -บอกรูปร่าง
	ก้องชะลูป kw:ŋ ¹ kha? lup ⁸	นอนก้องชะลูป	คนนอนรวมกันหลายคนในบริเวณที่กว้าง(คนมากกว่าโอกใหญ่ก)	-บอกอาการ -บอกบริเวณ -บอกปริมาณคน -บอกรูปร่าง
	กึ่งตั้ง kwŋ ³ dwŋ ³	นอนกึ่งตั้ง	คนร่างใหญ่และอ้วนมากนอนอยู่คนเดียว	-บอกอาการ -บอกปริมาณคน -บอกรูปร่าง
	ก่างต่าง kaŋ ³ daŋ ³	นอนก่างต่าง	คนตัวใหญ่นอนหลับอยู่คนเดียว	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	ซื่อและแตะ su: ⁴ ɛ? ⁸ the? ⁸	นอนซื่อและแตะ	อาการของคนทีนอนไถ่ตายหรืออาการของคนตัวเล็กทีนอนซมไม่สบายอยู่คนเดียว	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
นอน nw:n ²	ชื่อเลอะเทอะ su: ⁴ lɔ? ⁸ thɔ? ⁸	นอนชื่อเลอะเทอะ	คนนอนหงายใช้กับคนร่างใหญ่และผอมนอนอยู่คนเดียว	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	ชื่อจ้ำดล้าด su: ⁴ ca:t ⁴ la:t ⁴	นอนชื่อจ้ำดล้าด	นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนร่างใหญ่	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	จ้ำดล้าด ca:t ⁴ la:t ⁴	นอนจ้ำดล้าด	นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนร่างใหญ่	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	ชื่อแจ็ดแล็ด su: ⁴ cɛt ⁸ lɛt ⁸	นอนชื่อแจ็ดแล็ด	นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนร่างเล็ก	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	ชื่อแต้น แฮ้น su: ⁴ tɛn ¹ lɛn ¹	นอนชื่อแต้น แฮ้น	เด็กนอนหงายตัวตรง	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ
	งอโค้งโง้ง ŋw: ² lɔ:ŋ ⁵ ŋɔ:ŋ ⁵	นอนงอโค้งโง้ง	นอนตะแคงตัวงอใช้กับคนร่างใหญ่	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง -บอกลักษณะการนอน
	งอหล้อง ห้งอง ŋw: ² lɔ:ŋ ⁵ ŋw:ŋ ⁵	นอนงอหล้อง- ห้งอง	นอนตะแคงตัวงอใช้กับคนร่างเล็ก	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง -บอกลักษณะการนอน
	มูบจู้คู้ mu:p ⁴ cu: ⁵ khu: ⁵	นอนมูบจู้คู้	นอนโก้งโค้งใช้กับเด็ก	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
นอน nɔ:n ²	เฮี้ยจาดลาด hi:a ⁴ ca:t ⁴ la:t ⁴	นอนเฮี้ยจาดลาด	นอนไม่เป็นที่เป็นที่ทางใช้กับคนเมาและคนไร่ที่อยู่อาศัย	-บอกประเภทบุคคล -บอกอาการ
	เฮี้ยจาดลาด hi:a ⁴ ca:t ⁴ la:t ⁴	นอนเฮี้ยจาดลาด	นอนไม่เป็นที่เป็นที่ทางใช้กับคนเมาและคนไร่ที่อยู่อาศัย	-บอกลักษณะ -บอกอาการ
	แต้บเส้บ te:p ⁴ se:p ⁷	นอนแต้บเส้บ	อาการของคนนอนใกล้ตายที่มีร่างกายชুবวม	-บอกอาการ -บอกระดับอาการ -บอกรูปร่าง
นั่ง naŋ ⁴	ก๊ิงก kok ⁸ ŋok ⁸	นั่งก๊ิงก	นั่งหลังโกงใช้กับคนรูปร่างสูง	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	ก๊อ้งอ๊ก kɔk ⁸ ŋɔk ⁸	นั่งก๊อ้งอ๊ก	นั่งหน้าอู้ใช้กับคนรูปร่างเล็ก	-บอกอาการ -บอกอารมณ์ -บอกรูปร่าง
	ก๊อ้งว๊อ๊ก kɔk ⁸ wɔk ⁸	นั่งก๊อ้งว๊อ๊ก	นั่งคนเดียวชวนน่าสงสาร	-บอกอาการ -บอกอารมณ์ -บอกปริมาณ
	กะว๊อบกะแว้บ ka?wɔp ⁸ ka? wɛp ⁸	นั่งกะว๊อบกะแว้บ	คนนั่งสวมหมวกอยู่หลายคนและคนอื่นสามารถมองเห็นได้แต่ไกล	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกระยะเวลาทางการมองเห็น
	กะวอ๊ก กะแวก ka?wɔ:k ⁴ ka?wɛ:k ⁴	นั่ง กะวอ๊กกะแวก	นั่งยองๆกันหลายคนในบริเวณกว้างและไม่แออัดกัน	-บอกลักษณะการนั่ง -บอกอาการ -บอกปริมาณ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
นั่ง naŋ ⁴	กะง็อก กะแก็ก ka?ŋok ⁸ ka? ŋek ⁸	นั่งกะง็อก กะแก็ก	นั่งหลายคนใช้กับคนตัวเล็ก	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	กะงกกะง้าก ka?ŋok ⁸ ka? ŋak ⁸	นั่งกะงกกะง้าก	นั่งหลายคนใช้กับคนตัวใหญ่	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	จ๊กป๊ก cok ⁸ pok ⁸	นั่งจ๊กป๊ก	นั่งคนเดียวเป็นเวลานานๆ ใช้กับคนตัวใหญ่	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกรูปร่าง
	จ๊ะมะ ca? ⁸ ma? ⁸	นั่งจ๊ะมะ	นั่งขัดสมาธิไม่ยอมลุกใช้กับคนผอม	-บอกลักษณะการนั่ง -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	จ๊กป๊ก cok ⁷ pok ⁷	นั่งจ๊กป๊ก	นั่งคนเดียว, คนที่เป็นผู้ใหญ่ นั่งอยู่	-บอกประเภท -บอกอาการ -บอกปริมาณ
	จ้อกป้อก cok ⁷ pok ⁷	นั่งจ้อกป้อก	เด็กนั่งยองๆ เช่น เด็กเล็ก นั่งอยู่, นั่งบนตอไม้	-บอกประเภทบุคคล -บอกลักษณะการนั่ง -บอกปริมาณ
	จ๊ะมะ co? ⁸ mo? ⁸	นั่งจ๊ะมะ	เด็กอ้วนๆนั่งอยู่กับที่	-บอกลักษณะการนั่ง -บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	เจ้าะมาะ co? ⁸ ma? ⁸	นั่งเจ้าะมาะ	นั่งยองๆ ใช้กับคนที่ตัวเล็กๆ	-บอกลักษณะการนั่ง -บอกรูปร่าง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วม ทางความหมาย
คำ	คำแสดง ภาพลักษณ์	ตัวอย่าง การใช้	ความหมาย	
นั่ง naŋ ⁴	เจ็อะเมอะ cə? ⁸ mə? ⁸	นั่งเจ็อะเม็อะ	คนตัวใหญ่นั่งขัดสมาธิอยู่	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	จะปักจะปัก ca?pok ⁷ ca? pa:k ⁷	นั่งจะปัก จะปัก	ผู้ใหญ่ นั่งกันหลายคน	-บอกประเภท -บอกอาการ -บอกปริมาณ
	จะปัก จะแป็ก ca?pok ⁷ ca? pek ⁷	นั่งจะปัก- จะแป็ก	เด็กนั่งกันหลายคน	-บอกประเภท -บอกอาการ -บอกปริมาณ
	หย่องเขาะ yoŋ ³ khə? ⁷	นั่งหย่องเขาะ	นั่งยองๆใช้กับคนผอม	-บอกอาการ -บอกลักษณะการนั่ง -บอกรูปร่าง
	ขีดคว้างขีด ขวาง khit ⁷ khwa:ŋ ⁵ khit ⁷ khwa:ŋ ¹	นั่งขีดคว้างขีด- ขวาง	นั่งกีดขวางคนอื่น	-บอกลักษณะการนั่ง -บอกอาการ
ป่น com ³	คุ่มๆ ?um ³ ?um ³	จุ่มคุ่มๆ	ลักษณะการป่นคนเดียวไม่ ค่อยได้ยีน, แอบว่าเอง	-บอกลักษณะการป่น -บอกอาการ -บอกระดับของเสียง -บอกปริมาณเป็น เอกพจน์

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
บ่น com ³	บุ่มๆ bum ³ bum ³	จุ่มบุ่มๆ	บ่นเสียงดังอยู่คนเดียวไม่สนใจว่าใครจะฟังหรือไม่	-บอกอาการ -บอกลักษณะการบ่น -บอกระดับของเสียง -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	แถมๆ ?em ³ ?em ³	จุ่มแถมๆ	บ่นเสียงเบาอยู่คนเดียว	-บอกอาการ -บอกระดับของเสียง -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	แถมๆ bem ³ bem ³	จุ่มแถมๆ	พูดเร็วๆบ่นด้วยคำด้วยเสียงดัง, ต่อว่าซึ่งๆหน้า	-บอกลักษณะการบ่น -บอกอาการ -บอกระดับของเสียง -บอกอารมณ์
บาน ba:n ²	ผีหลี่ phi: ⁵ li: ⁵	บานผีหลี่	ดอกไม้ขนาดเล็กบานเล็กน้อยใช้กับดอกไม้ดอกเดียว	-บอกขนาดของดอก -บอกประเภทของสิ่งที่เป็นบาน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	แผ่แหลี่ phe: ⁵ le: ⁵	บานแผ่แหลี่	ดอกไม้ขนาดกลางบานอยู่ดอกเดียว	-บอกขนาดของดอก -บอกประเภทของสิ่งที่เป็นบาน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
บาน ba:n ²	ฝ้อหล้อ phɔ: ⁵ lɔ: ⁵	บานฝ้อหล้อ	ดอกไม้ขนาดพอดีกำลังบานอยู่	-บอกขนาดของสิ่งที่บาน -บอกประเภทของสิ่งที่บาน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	ฝ้อเหล้อ phɔ: ⁵ lɔ: ⁵	บานฝ้อเหล้อ	ดอกไม้ขนาดใหญ่บาน เช่น ดอกทานตะวัน	-บอกขนาดของสิ่งที่บาน -บอกประเภทของสิ่งที่บาน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	ฝ้อเหล้อฝ่าหล้า phɔ: ³ lɔ: ³ pha: ³ la: ⁵	บานฝ้อเหล้อฝ่าหล้า	ดอกไม้หรือเห็ดขนาดเล็กและใหญ่ปนกันบานเต็มไปหมด มีปริมาณมาก เช่น เห็ด	-บอกขนาดของสิ่งที่บาน -บอกประเภทของสิ่งที่บาน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นพหูพจน์
บิน bin ²	วบๆ wop ⁸ wop ⁸	บินวบๆ	นกตัวใหญ่บินอยู่ตัวเดียว	-บอกขนาดของนก -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
บิน bin ²	เว็บบๆ wɛp ⁸ wɛp ⁸	บินเว็บบๆ	นกขนาดเล็กบินไปบินมา	-บอกขนาดของสิ่งที่บิน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	ว๊บบๆ wa:p ⁸ wa:p ⁸	บินว๊บบๆ	นกตัวใหญ่มากบินไปบินมา	-บอกขนาดของสิ่งที่บิน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	วบบๆว่าบบๆ wop ⁸ wop ⁸ wa:p ⁴ wa:p ⁴	บินวบบๆ-ว่าบบๆ	นกขนาดเล็กและใหญ่บินไปมา หลายตัว	-บอกขนาดของสิ่งที่บิน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นพหูพจน์
	สะๆสนๆ sa?sa?- son ¹ son ¹	บินสะๆสนๆ	นกขนาดเล็กและใหญ่บินเป็นฝูง ปริมาณมาก	-บอกขนาดของสิ่งที่บิน -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นพหูพจน์
ปวด pu:at	หวบบ wa:p ³	ปวดหวบบ	ปวดบริเวณกว้าง ปวดมาก เช่น ปวดแผลที่เป็นหนอง	-บอกลักษณะการปวด -บอกอาการ -บอกระดับอาการปวด -บอกบริเวณที่ปวด

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ปวด pu:at	งว่าบ ŋwa:p ³	ปวดงว่าบ	ปวดบริเวณกว้าง ปวดมาก เช่น ปวดแผลที่เป็นหนอง	-บอกลักษณะการปวด -บอกอาการ -บอกระดับอาการปวด -บอกบริเวณที่ปวด
	แห้งตๆ ŋet ⁷ ŋet ⁷	ปวดแห้งตๆ	ปวดไม่มาก ปวดเล็กน้อย ปวดเป็นจุดๆ เช่น ปวดหัว เล็กน้อย	-บอกลักษณะการปวด -บอกอาการ -บอกระดับอาการปวด -บอกบริเวณที่ปวด
	หึ่งตๆ ŋu:t ⁷ ŋu:t ⁷	ปวดหึ่งตๆ	ปวดเข้าไปในกระดูกมาก ขึ้นเรื่อยๆ	-บอกลักษณะการปวด -บอกอาการ -บอกระดับอาการปวด
ปวดท้อง ceb ⁷ tɔ:ŋ ⁶	หงาวๆ ŋa:w ¹ ŋa:w ¹	เจ็บตึง- หงาวๆ	อาการปวดท้องมีลมเป็น ครั้งเป็นคราว, เจ็บเป็น พักๆและไม่ถ่าย	-บอกลักษณะการปวด -บอกอาการ -บอกระดับความ เจ็บปวด
	กะล่อกกะ ล่อย ka?lɔk ⁷ ka? lɔy ⁴	เจ็บตึง กะล่อก- กะล่อย	ปวดท้องอย่างต่อเนื่อง และถ่ายบ่อยครั้ง	-บอกลักษณะการปวด -บอกอาการ -ระดับความถี่ในการ ขับถ่าย
	ป็นป็นป็นเปา pan ² pi: ⁵ - pan ² paw ³	เจ็บตึงป็นป็น- ป็นเปา	ปวดท้องขึ้นเรื่อยๆคล้าย คนไส้ติ่งแตกแต่ไม่ถ่าย ปวดท้องมากกว่า หงาวๆ	-บอกลักษณะการปวด -บอกอาการ -ระดับความเจ็บปวด
ปลิว piw ¹	วุ่นๆ wun ⁴ wun ⁴	ปิววุ่นๆ	สิ่งของจำนวน มากกำลังปลิว	-บอกอาการ -บอกระดับปริมาณ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ปลิว piw ¹	วิดๆ wit ⁸ wit ⁸	ปีววิดๆ	สิ่งของอันเดียวขนาดใหญ่กำลังปลิวอยู่	-บอกขนาด -บอกอาการ -บอกปริมาณเป็นเอกพจน์
	วินๆ win ⁵ win ⁵	ปีววินๆ	สิ่งของขนาดเล็ก จำนวนน้อยกำลังปลิวอยู่	-บอกขนาด -บอกอาการ -บอกปริมาณ
เป็นฟอง pen ¹ fo:n ²	โຈະໂຟະ co? ⁸ fo? ⁸	เป็นฟอง-โຈະໂຟະ	เป็นฟองปริมาณมากใช้กับอาหารบูดที่มีฟองขึ้นเป็นจำนวนมาก	-บอกลักษณะของฟอง -บอกปริมาณของฟอง -บอกลักษณะอาหารที่บูด
ไผ่ me:n ²	กึ่ง ki? ⁸ ŋi? ⁸	แมนกึ่ง	อาการของสิ่งของขนาดเล็กไผ่ออกมาเล็กน้อย เช่น หัวมันขนาดเล็ก, ชิง	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่ไผ่ -บอกลักษณะของสิ่งที่ไผ่เป็นหัวขนาดเล็ก -บอกระดับการไผ่ออกมาเล็กน้อย
	กึ่ง ku? ⁸ ŋu? ⁸	แมนกึ่ง	สิ่งที่ไผ่ออกมาขนาดใหญ่และไผ่ออกมาเล็กน้อย เช่น หัวมันขนาดใหญ่	-บอกขนาดของสิ่งที่ไผ่ออกมา -บอกระดับการไผ่ออกมาเล็กน้อย

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ไฟล์ me:n ²	เกาะเงาะ kw? ⁸ ŋw? ⁸	แมนเกาะเงาะ	สิ่งที่ไฟล์ออกมามีขนาดเล็ก มีลักษณะงอและไฟล์ออกมาเล็กน้อย	-บอกขนาดของสิ่งที่ไฟล์ออกมา -บอกระดับการไฟล์ออกมาเล็กน้อย -บอกลักษณะสิ่งที่ไฟล์ออกมาขนาดเล็กและงอ
ฝนตก fon ¹ tok ¹	ซึกๆ swk ⁸ swk ⁸	ฝนตกซึกๆ	ฝนตกหนักมากและไม่ยอมหยุดสักทีและมีปริมาณน้ำฝนมาก	-บอกลักษณะการตกหนักมากและต่อเนื่อง -บอกปริมาณน้ำฝนมาก
	แซ่วๆ swew ⁴ swew ⁴	ฝนตกแซ่วๆ	ฝนตกปริมาณน้อยและไม่ยอมหยุดแต่ไม่หนักเท่าซึกๆ	-บอกลักษณะการตกต่อเนื่อง -บอกปริมาณน้ำฝนน้อย
	แซ่ๆสอย se ⁴ se ⁴ sw:y ⁴ sw:y ⁴	ฝนตกแซ่ๆสอยๆ	ตกหยุดๆ (ตกไม่หนักเท่าไหว)	-บอกลักษณะการตกไม่ต่อเนื่อง -บอกปริมาณน้ำฝนน้อย
	บ๊ะๆ ba? ⁸ ba? ⁸	ฝนตกบ๊ะๆ	ฝนตกหนักและตกลงมาอย่างรวดเร็ว	-บอกปริมาณน้ำฝนมาก -บอกลักษณะการตกต่อเนื่องและรวดเร็ว

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ฝนตก fon ¹ tok ¹	ฮั้งๆ han ⁶ han ⁶	ฝนตกฮั้งๆ	ฝนเริ่มตกและมีที่ท่าว่าจะตกหนักและเห็นมาจากระยะไกล	-บอกลักษณะฝนเริ่มตก -บอกปริมาณน้ำฝนที่เพิ่มมากขึ้น -บอกระยะทางการมองเห็นไกล
	สุยๆ suy ¹ suy ¹	ฝนตกสุยๆ	ฝนตกเล็กน้อย ไม่ยอมหยุดเป็นละออง, ฝนตกปรอยๆ	-บอกปริมาณน้ำฝนน้อยมาก -บอกลักษณะฝนตกปรอยๆและต่อเนื่อง
ฟุ้ง pun ⁴	จะลาด ca?la:t ⁴ ca?la:t ⁴	บั้งจะลาดๆ	ลักษณะการฟุ้งไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถบังคับให้หยุดได้ ใช้กับการขับรถ เช่น ขับรถฟุ้งจะลาดๆ, ขับเร็วไม่มีการเบรก	-บอกลักษณะของยานพาหนะที่ฟุ้งไปด้วยความเร็วสูง -บอกความสามารถในการบังคับรถ
พุด ?u: ⁵	อ่อมๆ ?əm ³ ?əm ³	อู่อ่อมๆ	ลักษณะการพุดแบบช้าๆ ค่อยๆพุดแต่ช้ากว่าอ่อมๆ และเสียงเบาฟังไม่ค่อยชัด	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพุดช้า -บอกระดับเสียงเบา
	อ่อมๆ ?əm ³ ?əm ³		พุดเสียงเบามากแทบไม่ได้ยินจังหวะการพุดเร็วกว่าอ่อมๆ	-บอกลักษณะการพุดเร็ว -บอกระดับเสียงเบามาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
พูด ?u: ⁵	เป็นคำว่าเป็น เคือ pen ¹ kha:w ⁴ pen ¹ khu:w ²	คู่เป็นคำว เป็นเคือ	ใช้กับคนช่างพูด หรือคนที่พูดต่อไปได้เรื่อยๆ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพูด
	อะโลอะเค ?a?lo: ² ?a? khe: ²	คู่อะโลอะเค	ใช้กับคนพูดเสียงดัง โหวกเหวกและพูดเรื่องไม่มีสาระ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพูด -บอกระดับของเสียง
	จะหว่าะ จะก่าะ ca?wa? ⁷ ca? kwa? ⁷	คู่จะหว่าะ จะก่าะ	ลักษณะการพูดเสียงดัง และพูดด้วยน้ำเสียงขี้วัน สั้นไม่น่าฟัง	-บอกอาการ -บอกระดับของเสียง -บอกน้ำเสียง
พ็อน fo:n ⁶	แย็บๆ yep ⁸ yep ⁸	พ็อนแย็บๆ	ลักษณะการพ็อนแบบไม่มีแบบแผนแต่ดูสวยงาม เช่น พ็อนในขบวนแห่เครื่องไทยทานเข้าวัดในภาคเหนือ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพ็อนรำ -บอกสถานการณ์
	พ็อนแ๊ะ พ็อนแ่อน fo:n ⁶ ?e? ⁷ fo:n ⁶ ?en ³	พ็อนแ๊ะพ็อน แ่อน	ลักษณะการพ็อนที่เป็นแบบแผนมีและสวยงามมาก	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพ็อนที่สวยงามมาก
	ปะง่างปะเง็ง pa?ŋa:ŋ ⁴ pa?ŋeŋ ²	พ็อนปะง่าง ปะเง็ง	ลักษณะการพ็อนตามความพอใจไม่เป็นแบบแผนและไม่มีสวยงาม	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพ็อน

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
พ็อน fo:n ⁶	แอนแอะแอน แอ้ ?ɛ:n ³ ?ɛ? ⁷ ?ɛ:n ³ ?ɛ. ⁵	พ็อนแอนแอะ- แอนแอ้	พ็อนรำแบบชาวบ้าน, พ็อน ขบวนแห่เครื่องไทยทาน เข้าวัดในภาคเหนือใช้กับ คนที่มีอาการเมาสุราร่วม ด้วยและมีความสุขสนาน	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพ็อน รำ -บอกอารมณ์
ไฟลุก fay ² luk ⁸	โญกๆ kio:k ⁸ kio:k ⁸	ไฟลุกโญกๆ	ลักษณะเปลวไฟลุก แบบช้าๆและเป็นเปลวไฟ ขนาดใหญ่ลุกอย่าง ต่อเนื่อง	-บอกอาการ -บอกระดับการลุกของ ไฟ -บอกขนาดเปลวไฟ
	โว้ๆ wo? ⁴ wo? ⁴	ไฟลุกโว้ๆ	ไฟลุกขึ้นเร็วและต่อเนื่อง เช่น ไฟที่ทำอาหารที่ต้องใช้ ไฟแรงๆ	-บอกอาการ -บอกระดับการลุกของ ไฟ
	ทีดๆ thut ⁸ thut ⁸	ไฟลุกทีดๆ	ไฟลุกขึ้นเร็วและมีขนาด ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เปลวไฟสูง และเกิดจากการเผาสิ่งหนึ่ง สิ่งใดเป็นบริเวณกว้างแต่ ไม่ขยายบริเวณ	-บอกอาการ -บอกระดับการลุกของ ไฟ -บอกลักษณะความ ต่อเนื่อง
	ลवादๆ lwa:t ³ lwa:t ³	ไฟลุกลवादๆ	ลักษณะไฟลุกขึ้นเป็น บริเวณกว้างและขยาย บริเวณออกไปเรื่อยๆ	-บอกอาการ -บอกบริเวณที่ขยาย ออกไป
เมา maw ²	แอนแอะแอน แอ้ ?ɛ:n ³ ?ɛ? ⁷ ?ɛ:n ³ ?ɛ. ⁵	เมาแอนแอะ แอนแอ้	คนเมาแบบไม่มีสติและมัก ทำกริยาอย่างอื่นร่วมด้วย เช่น คนที่เมาสุราและร้อง เพลงเรื่อยเปื่อยอย่างไม่มี สติ	-บอกอาการ -บอกกริยาที่ร่วมด้วย -บอกลักษณะของ บุคคล

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ย้อย kw:y ⁶	ซุยซ่ายซุซช ววย suy ⁴ say ⁴ su: ² swa:y ²	ญ้อยซุยซ่ายซุซช ชววย	ลักษณะของสิ่งที่เป็นเส้นเล็ก ๆ ห้อยย้อยไม่เป็นระเบียบหรือพืชที่มีเถาวัลย์ย้อยไม่เป็นระเบียบ ดูรกมาก เช่น เถาตำลึงรกรุงรัง ะโยงระยาง ไม่เป็นระเบียบ หรือคนที่ผอมยาวแต่ไม่รวบผมให้เรียบร้อย ปล่อยให้ผมหลุดลุ่ยลงมาดูไม่เรียบร้อย	-บอกอาการ -บอกลักษณะสิ่งที่เป็นเส้นและย้อยอย่างไม่เป็นระเบียบ
ยาน k'a:n ²	ตั้งเก็ง tə:ŋ ⁶ kə:ŋ ⁶	ญานตั้งเก็ง	สิ่งของขนาดใหญ่ที่ผูกไว้หรือถูกยึดไว้หย่อนลง เช่น ป้ายผ้าขนาดใหญ่หย่อนลงมามาก	-บอกอาการ -บอกลักษณะการหย่อน -บอกขนาดของสิ่งของที่หย่อน
	ต็องก๊อง tə:ŋ ⁶ kə:ŋ ⁶	ญานต็องก๊อง	สิ่งของขนาดเล็กที่ผูกไว้หรือยึดไว้หย่อนลง เช่น เต้านมขนาดเล็กของคนแก่ที่ตัวผอมๆหย่อนยาน	-บอกอาการ -บอกลักษณะบุคคล -บอกขนาดของสิ่งที่ยาน -บอกรูปร่าง
	ตาบเตบ ta:p ³ te:p ³	ญานตาบเตบ	ใช้กับกางเกงที่หย่อนลงเกือบจะหลุด เช่น คนที่ได้กางเกงตัวใหญ่ๆเป่ากางเกงหย่อนลงประมาณเข้าและขากางเกงกองที่เท้า	-บอกอาการ -บอกลักษณะของกางเกง -บอกขนาดของสิ่งที่ยาน

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ยืม kim ⁶	บู้ย buy ⁵	ญีมบู้ย	ยืมย่องด้วยความสบายใจ แต่ไม่ได้ฉีกยืมจนเห็นฟัน	-บอกอาการ -บอกลักษณะการยืม บอกอารมณ์
	หมะญี ma ⁷ ki? ⁸	ญีมหมะญี	ยืมแกมหัวเราะ (ยืมหัว) ใช้กับคนที่อารมณ์ดีแต่ไม่แสดงออกมากนัก	-บอกอาการ -บอกลักษณะการยืม -บอกอารมณ์
ยีน yɯ:n ²	เจ็งเก็ง cə:ŋ ⁵ kə:ŋ ⁵	ยีนเจ็งเก็ง	คนสูงยีนอยู่	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	โจ้งโก้ง co:ŋ ⁵ ko:ŋ ⁵	ยีนโจ้งโก้ง	คนสูงใหญ่, สูงมากยีนอยู่	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	แจ้งแก้ง cɛ:ŋ ⁵ kɛ:ŋ ⁵	ยีนแจ้งแก้ง	คนที่ผอมและดูไม่มีแรงยีนอยู่	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
ยีน kim:n ⁴	เจ้อะเลอะ cə? ⁸ lə? ⁸	ญีนเจ้อะเลอะ	ลักษณะสิ่งที่เลยออกมา มากและมีขนาดใหญ่ เช่น กิ่งไม้ขนาดใหญ่ยีนออกไป นอกไร่บ้านมาก	-บอกอาการ -บอกขนาด -บอกระดับของการยีนออกมามาก
	เจ้อะเลอะ cə? ⁸ lə? ⁸	ญีนเจ้อะเลอะ	ลักษณะสิ่งที่ยีนออกมา หรือเลยออกมาเล็กน้อย เช่น ยีนหน้าออกมาจากหน้าตาเล็กน้อย	-บอกอาการ -บอกระดับของการยีนออกมาเล็กน้อย

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ร้อง hv:ŋ ⁶	ฮ้องแตกฮ้อง แต่น hv:ŋ ⁶ te:k ³ hv:ŋ ⁶ tɛ:n ¹	ฮ้องแตกฮ้อง แต่น	ร้องด้วยความกลัวเสียงดัง มากหรือร้องไห้เสียงดัง มาก	-บอกอาการ -บอกระดับเสียง -บอกอารมณ์
ร้องไห้ hay ⁵	ชิบๆ sip ⁶ sip ⁶	ไ้ชิบๆ	ร้องไห้เบาๆ สูดจมูกบ่อยๆ (ร้องไห้กระซิก)	-บอกอาการ -บอกลักษณะการร้องไห้
	ไ้ๆ ŋo: ⁵ ŋo: ⁵	ไ้ไ้ๆ	ร้องไห้เสียงดัง ไม่ยอมหยุด (ร้องไห้โธ)	-บอกอาการ -บอกลักษณะการร้องไห้
	โก้ๆ ko: ⁶ ko: ⁶	ไ้โก้ๆ	ร้องไห้เสียงดังมาก ไม่ยอมหยุด(ร้องไห้พุ่มพวย)	-บอกลักษณะการร้องไห้ต่อเนื่อง -บอกระดับอาการ
	แง้ๆ ŋɛ: ⁵ ŋɛ: ⁵	ไ้แง้ๆ	เด็กร้องไห้ (ร้องไห้แง้)เช่น เด็กร้องไห้เพราะหิวนม	-บอกอาการ -บอกลักษณะการร้องไห้ -บอกวัย
	ฮือๆ ?w: ⁵ ?w: ⁵	ไ้ฮือๆ	ร้องไห้นานมาก (ร้องไห้เป็นวรรคเป็นเวร)	-บอกอาการ -บอกระยะเวลาในการร้องไห้
	สะอึกสะอื้น sa?wuk ⁷ sa? ?w:n ⁵	ไ้สะอึกสะอื้น	ร้องไห้และสะอึกสะอื้นเป็นเวลานาน (ร้องไห้กระอืดกระอื่อ)	-บอกอาการ -บอกลักษณะการร้องไห้ -บอกระยะเวลา

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ลั่น lon ⁶	พะๆ fa? ⁶ fa? ⁶	น้ำลั่นพะๆ	น้ำลั่นเต็มไปหมด, เอ้อลั่นไปทั่วบริเวณกว้าง	-บอกอาการ -บอกปริมาณน้ำ -บอกบริเวณ
	จอกๆ co:k ³ co:k ³	น้ำลั่นจอกๆ	น้ำลั่นสายเล็กๆและมีปริมาณน้อยและเสียงดัง	-บอกปริมาณน้ำ -บอกขนาดลำน้ำ -บอกระดับเสียงการไหล
	โจกๆ co:k ³ co:k ³	น้ำลั่นโจกๆ	น้ำลั่นปริมาณมากและเสียงดังมาก เช่น เปิดน้ำแรงๆใส่ถังและน้ำลั่นออกมามาก	-บอกปริมาณน้ำ -บอกขนาดภาชนะเล็ก -บอกระดับเสียงการไหล
ลมพัด lom ² pat ⁵	ซิวๆ siw ⁶ siw ⁶	ลมปัดซิวๆ	ลมพัดเบาๆและเย็น พัดแรงกว่าซู้ยๆ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพัดเบาๆ
	ซู้ยๆ suy ⁶ suy ⁶	ลมปัดซู้ยๆ	ลมพัดเบาๆเย็นสบายและพัดต่อเนื่อง	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพัด
	ซี้ๆ so: ⁶ so: ⁶	ลมปัดซี้ๆ	ลมพัดแรงและเย็นสบาย	-บอกอาการ -บอกลักษณะการพัด
	บั้งๆ buŋ ⁶ buŋ ⁶	ลมปัดบั้งๆ	ลมแรงปานกลางและแรงกว่าซี้ๆ	-บอกอาการ -บอกระดับการพัด
	ฮ้างๆ han ⁶ han ⁶	ลมปัดฮ้างๆ	ลมพัดแรงมากจนหลังคาปลิวและแรงกว่าบั้งๆ	-บอกอาการ -บอกระดับการพัด

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ล้ม kon ⁴	ขว่อม swam ⁴	กั้นขว่อม	สิ่งที่มีขนาดใหญ่ล้มลงใช้กับคนหรือต้นไม้เท่านั้น เช่น ต้นไม้ขนาดใหญ่ล้มลงหรือ คนอ้วนรูปร่างสูงใหญ่ล้มลง	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่ล้มลง -บอกรูปร่างของบุคคลล้มลง
	แซ่วม swem ⁴	กั้นแซ่วม	สิ่งที่มีขนาดเล็กล้มลงใช้กับคนหรือต้นไม้เท่านั้น เช่น ต้นไม้ขนาดเล็กล้มลงหรือคนผอมล้มลง	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่ล้มลง -บอกรูปร่างของบุคคล
	บั้ง buŋ ⁴	กั้นบั้ง	คนที่อ้วนมากล้มลงอย่างรวดเร็วหรือต้นไม้ขนาดใหญ่มากและไม่มีกิ่งก้านล้มลงอย่างรวดเร็ว	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่ล้มลง -บอกรูปร่างของบุคคล -บอกลักษณะการล้มอย่างรวดเร็ว
ลอย lo:y ²	โมงงๆ moŋ ⁴ moŋ ⁴	ลอยโมงงๆ	ลักษณะการลอยของสิ่งที่มีขนาดใหญ่และเห็นได้ชัด	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่ลอย
	ม่องงๆ moŋ ⁴ moŋ ⁴	ลอยม่องงๆ	ลักษณะการลอยของสิ่งที่มีขนาดเล็ก	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่ลอย
	ม่องก้องงๆ moŋ ⁴ koŋ ⁴ moŋ ⁴ koŋ ⁴	ลอยม่องก้องงๆ	ลักษณะการลอยและจมใช้กับของขนาดเล็ก เช่น ผลมะเดื่อเดี่ยวลอยเดี่ยวจม	-บอกอาการ -บอกลักษณะการลอย -บอกขนาดของสิ่งที่ลอย

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ลอย lo:y ²	โมงโค้งๆ moŋ ⁴ koŋ ⁴ moŋ ⁴ koŋ ⁴	ลอยโมงโค้งๆ	ลักษณะการลอยและจมใช้กับของขนาดใหญ่ เช่น มะพร้าวแห้งเดี่ยวลอยเดี่ยวจมน้ำ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการลอย -บอกขนาดของสิ่งที่ลอย
เลีย li:a ²	ผาดๆ pha:t ³ pha:t ³	เลียผาดๆ	ลักษณะการเลียของสัตว์ขนาดใหญ่กำลังเลียสิ่งที่ เป็นของแข็ง เช่น วัวควายกำลังเลียโปง	-บอกอาการ -บอกเสียงในขณะที่เลีย -บอกลักษณะการเลียของสัตว์ใหญ่ -บอกขนาดของสัตว์
	แฉับๆ cep ⁸ cep ⁸	เลียแฉับๆ	ลักษณะของสัตว์ขนาดเล็กที่เลียของเหลว เช่น สุนัขเลียกินน้ำ	-บอกอาการ -บอกเสียงในขณะที่เลีย -บอกลักษณะการเลียของสัตว์เล็ก -บอกขนาดของสัตว์
วาง kw:ŋ ²	อ้อกหญ่อก ʔwk ⁷ kw ⁷	วางอ้อกหญ่อก	วางทิ้งไว้ ใช้กับเสื้อผ้าที่มีปริมาณน้อย เช่น เสื้อสองตัววางทิ้งไว้	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกลักษณะ
วิ่ง lon ⁴	จิ้นๆ cin ⁵ cin ⁵	ล่นจิ้นๆ	ลักษณะการวิ่งเร็วใช้กับเด็กและคนผอมมากๆวิ่งเร็ว	-บอกอาการ -บอกวัย -บอกรูปร่าง -บอกลักษณะการวิ่งเร็ว

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
วึ่ง lon ⁴	จะลาดๆ ca?la:t ⁴ ca?la:t ⁴	ล่นจะลาดๆ	คนสูงใหญ่กำลังวึ่ง	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	จ้ำดลาดๆ cat ⁴ la:t ⁴ cat ⁴ la:t ⁴	ล่นจ้ำดลาดๆ	ลักษณะการวึ่งที่มองเห็น จากระยะไกลๆ	-บอกอาการ -บอกระยะทางการมองเห็นไกล
	ล่นแะล่น แ่อน lon ⁴ ?ɛ? ⁸ lon ⁴ ?ɛn ³	ล่นแะล่นแ่อน	ลักษณะของคนรีบวึ่งหลัง จะแ่อนและมีอาการเหนื่อย มาก	-บอกอาการ -บอกลักษณะการวึ่ง
วี่ wi: ²	วบๆ wop ⁸ wop ⁸	วี่วบๆ	ใช้ของขนาดใหญ่ตัดอย่าง เร็วและแรง เช่น ใช้ตัด ขนาดใหญ่ตัดแรงๆ	-บอกอาการ -บอกขนาด -บอกระดับการตัด
	เว็บๆ wep ⁸ wep ⁸	วี่เว็บๆ	ใช้ของขนาดเล็กตัดและ ตัดเบาๆ เช่น ใช้ฝาด กระป๋องนมขนาดเล็กตัด เบาๆ	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่ใช้ตัด -บอกระดับการตัด
เวียนหัว maw ² hu:a ¹	จั้นๆ con ⁵ con ⁵	เมาหัวจั้นๆ	เวียนหัวมากและคล้ายจะเป็นลม	-บอกอาการ -บอกลักษณะอาการ
สั้น san ³	ทีดๆ tu:t ⁸ tu:t ⁸	สั้นทีดๆ	สั้นเพราะหนาวเหมือนคน ที่จะเป็นไข้	-บอกอาการ -บอกลักษณะการสั้น
	หญ่องๆ กิวง ³ กิวง ³	สั้นหญ่องๆ	สั้นเพราะกลัว, สั้นหนาว จากลมหนาว	-บอกอาการ -บอกลักษณะการสั้น

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
สั้น san ³	งอนๆ ŋw:n ² ŋw:n ²	หัวสั้นงอนๆ	ลักษณะของคนแก่หัวสั้น	-บอกอาการ -บอกวัยของบุคคล -บอกลักษณะอาการสั้น
หกล้ม ta:w ⁴	ชะลุ่มบ่ม kha?lom ⁴ bom ⁴	ตัวชะลุ่มบ่ม	ลื่นหกล้มอย่างรวดเร็วและเสียงดัง หรือล้มลงพื้นไม้และกระแทกกับสิ่งของ	-บอกอาการ -บอกเสียง -บอกระดับการหกล้มอย่างรวดเร็ว
หงาย ŋa:y ¹	ก้างหง้าง kaŋ ⁵ ŋaŋ ⁵	หงายก้าง หง้าง	ลักษณะของมีคมหงายขึ้น เช่น มีดหงายก้างหง้าง	-บอกอาการ -บอกลักษณะของสิ่งของมีคม
หมอบ mu:p ⁴	จู้คู้ cu: ⁵ khu: ⁵	มูบจู้คู้	คนตัวใหญ่หมอบอยู่	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
	เจ๊ะเคาะ cə? ⁸ khə? ⁸	มูลเจ๊ะเคาะ	คนตัวเล็กและต่ำทำท่าหมอบ	-บอกอาการ -บอกรูปร่าง
หมุน mun ¹ / phat ⁷	วินๆ won ⁵ won ⁵	หมุนหรือ ผัดวินๆ	หมุนไปเรื่อยๆ เช่น ล้อรถ, ที่ปั่นฝ้าย	-บอกอาการ -บอกระดับความเร็ว
	วินๆ win ⁵ win ⁵	หมุนหรือผัดวินๆ	ลักษณะวงล้อขนาดเล็ก เช่น ล้อรถจักรยานหมุนไปเร็วๆ, ของเล็กๆหมุนเร็ว	-บอกอาการ -บอกระดับความเร็ว -บอกขนาด
ไหล lay ¹	ลว่าดๆ lwat ⁴ lwat ⁴	ไหลลว่าดๆ	ลักษณะการไหลของน้ำที่มีปริมาณมาก	-บอกอาการ -บอกปริมาณ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ไหล lay ¹	เลื้อยๆ lwa? ⁴ lwa? ⁴	ไหลเลื้อยๆ	สิ่งของจำนวนมากไหลมาเรื่อยๆ เช่น ขยะไหลมาตามน้ำเรื่อยๆ	-บอกอาการ -บอกลักษณะของสิ่งที่ไหล -ระดับการไหล
	โละๆ (แนวนอน) lo? ⁸ lo? ⁸	ไหลโละๆ	ลักษณะการไหลออกตามแนวนอน เช่น โรงสีข้าวที่กระสอบข้าวไหลออกมาต่อเนื่องกัน	-บอกอาการ -บอกทิศทาง -บอกปริมาณ -บอกลักษณะการไหล
	กั้งๆ kan ⁶ kan ⁶	ไหลกั้งๆ	ลักษณะการไหลออกมาอย่างรวดเร็วปริมาณมาก, ไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่, จากที่สูงลงมาปริมาณมากและเร็ว	-บอกอาการ -บอกระดับการไหล -บอกที่มา -บอกขนาดของที่มา -บอกปริมาณสิ่งที่ไหลออกมา
	บั้งๆ ban ⁶ ban ⁶	ไหลบั้งๆ	ลักษณะการไหลออกมาอย่างรวดเร็วปริมาณมาก, ไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่, จากที่สูงลงมาปริมาณมากและเร็ว	-บอกอาการ -บอกระดับการไหล -บอกที่มา -บอกขนาดของที่มา -บอกปริมาณสิ่งที่ไหลออกมา
	ลิดๆ lit ⁸ lit ⁸	ไหลลิดๆ	ไหลออกมาปริมาณน้อย แต่ไหลไม่ขาดใช้กับน้ำหรือไหลน้อยมากใช้กับเลือด เช่น เลือดไหลลิดๆ	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกประเภทของสิ่งที่ไหล

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ไหล lay ¹	จอกๆ co:k ³ co:k ³	ไหลจอกๆ	ลักษณะการไหลลงมาปริมาณน้อยๆสายเล็กๆ	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกทิศทาง
	ใจๆ co:k ³ co:k ³	ไหลใจๆ	ไหลลงมาคล้ายน้ำตกขนาดเล็กไหลแรงๆ ไม่กระจายมาก	-บอกอาการ -บอกปริมาณน้ำ -บอกระดับการไหล
	ฮ้างๆ han ⁶ han ⁶	ไหลฮ้างๆ	น้ำไหลจากที่สูงมากและตกลงมาในปริมาณมาก เช่นน้ำตก	-บอกอาการ -บอกปริมาณน้ำ -บอกที่มา -บอกระดับความสูงและปริมาณ
	ซว่าๆ swa? ⁴ swa? ⁴	ไหลซว่าๆ	น้ำตกไหลลงมาแตกเป็นฟองกระจายออกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง	-บอกอาการ -บอกลักษณะการไหล -บอกระดับความเร็วในการไหล
	แจ้วๆ ce:w ⁴ ce:w ⁴	ไหลแจ้วๆ	แม่น้ำสายเล็กและปริมาณน้อยที่ไหลเร็ว(ไหลเชี่ยว)	-บอกอาการ -บอกขนาดของลำน้ำ -บอกปริมาณน้ำ
	ตุ๋น tun ⁴	ไหลตุ๋น	ลักษณะการไหลช้าแต่มีปริมาณน้ำมาก	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกระดับการไหล
	นอง no:w ²	ไหลนอง	ลักษณะน้ำไหลอย่างรวดเร็วปริมาณมากไปทั่วบริเวณ (น้ำท่วม)	-บอกอาการ -บอกระดับการไหล -บอกปริมาณ -บอกบริเวณ

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ไหล lay ¹	ปืดๆ pit ⁸ pit ⁸	ไหลปืดๆ	ไหลน้อยเป็นครั้งคราว, หยุดเป็นหยุดๆ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการไหล -บอกระดับการไหล
	กืดๆ kut ⁸ kut ⁸	ไหลกืดๆ	ไหลไม่ยอมหยุดมีปริมาณ มากใช้กับเลือดเท่านั้น	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกระดับการไหล
	กุ่ม kim ⁶	ไหลกุ่ม	ไหลออกมานิดหน่อยแล้ว หยุดหายไปใช้กับเลือด เท่านั้น	-บอกอาการ -บอกปริมาณ -บอกระดับการไหล
ไหว้ way ⁵	ชะม้อบ kha?mɔp ⁸ kha?mɔp ⁸	ไหว้ชะม้อบๆ	ลักษณะการไหว้แล้วไหว้ อีก, ไหว้บ่อยๆ, ไหว้ขอโทษ, ขอขมา	-บอกอาการ -บอกลักษณะการไหว้ -บอกระดับความถี่ของ การไหว้
	กะจ้อบๆ ka?ŋɔp ⁸ ka?ŋɔp ⁸	ไหว้กะจ้อบๆ	ไหว้แล้วไหว้อีก, ไหว้บ่อยๆ, ไหว้ขอโทษ, ขอขมา	-บอกอาการ -บอกลักษณะการไหว้ -บอกระดับความ ถี่ของการไหว้
ห้อย hc:y ⁵	ตั้งถึ้ง tiŋ ⁵ tiŋ ⁵	ฮ้อยตั้งถึ้ง	ของขนาดเล็กมากห้อยอยู่ เช่น ตุ้มหูขนาดเล็กที่ห้อย ลงมา	-บอกอาการ -บอกขนาดสิ่งของที่ ห้อย -บอกระดับของขนาด
	ต๋องถึ้ง tɔ:ŋ ⁵ tɔ:ŋ ⁵	ฮ้อยต๋องถึ้ง	ของขนาดเล็กห้อยอยู่ เช่น ถุงขนม, มะม่วงห้อยอยู่ (แกว่งไปมา)	-บอกอาการ -บอกขนาด -บอกระดับของขนาด

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ห้อย hɔ:y ⁵	โต้งโถ้ง to:ŋ ⁵ tɔ:ŋ ⁵	ฮ้อยโต้งโถ้ง	ของขนาดใหญ่ห้อยอยู่ เช่น กระจบใส่ของห้อยอยู่	-บอกอาการ -บอกขนาด -บอกระดับของขนาด
	ล่องแล้ง ต่องแต่ง lɔ:ŋ ⁴ lɛ:ŋ ⁴ tɔ:ŋ ³ lɛ:ŋ ³	ฮ้อยล่องแล้ง ต่องแต่ง	ลักษณะสิ่งที่ห้อยไปมา เกือบจะหลุดออกจากกัน เช่น มือหรือแขนที่โดนมีด ฟันเกือบขาดออกจากกัน	-บอกอาการ -บอกลักษณะการห้อย จนเกือบจะหลุด -บอกระดับของอาการ
หัก hak ⁷	คว่าบ khwa:p ⁸	หักคว่าบ	ไม้ขนาดใหญ่และหักได้ ง่าย	-บอกอาการ -บอกขนาดของสิ่งที่หัก หัก -บอกลักษณะการหัก ง่าย
	แควะ khwe? ⁸	หักแควะ	ไม้ขนาดเล็กหัก	-บอกอาการ -บอกขนาด
	แงะ ŋɛ? ⁸	หักแงะ	ไม้ขนาดเล็กมีความเหนียวหัก	-บอกอาการ -บอกลักษณะการหัก
หัวเราะ khay ⁵ hu:a ¹	ควะๆ khwa? ⁸ khwa? ⁸	หัวหัวควะๆ	หัวเราะเสียงดังมาก อารมณ์ดีมากๆ ใช้กับผู้ชาย	-บอกอาการ -บอกอารมณ์ -บอกระดับเสียง -บอกเพศ
	แล็ดๆ let ⁸ let ⁸	หัวหัวแล็ดๆ	หัวเราะเสียงแหลมไม่ยอม หยุดใช้กับผู้หญิง	-บอกอาการ -บอกระดับเสียง -บอกเพศ
	คิกๆ khik ⁸ khik ⁸	หัวหัวคิกๆ	หัวเราะเบาๆ	-บอกอาการ -บอกระดับเสียง

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
หัวเราะ khay ⁵ hu:a ¹	คิกๆคอกๆ khik ⁸ khik ⁸ khok ⁸ khok ⁸	ใช้หัวคิกๆ คอกๆ	หัวเราะคิกคักสนุกสนาน กันหลายคน	-บอกอาการ -บอกอารมณ์ -บอกปริมาณผู้กระทำ
อ้า ก้า: ⁴	ก๊ะงะ ka? ⁸ ŋa? ⁸	อ้าก๊ะงะ	ลักษณะการอ้าเล็กน้อย ของแผลหรือสิ่งที่มีขนาดใหญ่ แต่อ้ามากกว่า ก๊ะ งะ เช่น แผลที่เกิดจากมีด ฟันเขนหรือประตูที่เปิด อ้าเล็กน้อย	-บอกอาการ -บอกลักษณะของสิ่งที่ อ้ามีขนาดใหญ่ -บอกระดับการอ้า เล็กน้อย -เน้นขนาดและระดับ การอ้า
	แก๊ะแงะ ke? ⁸ ŋe? ⁸	อ้าแก๊ะแงะ	ลักษณะการอ้าเล็กน้อย ของแผล เช่น มีดบาดจน แผลอ้าเล็กน้อยหรือใช้กับ สิ่งของที่อ้าเล็กน้อยแต่อ้า น้อยกว่า ก๊ะงะ เช่น ปลาย ไม้สอยผลไม้อ้าเพียง เล็กน้อย	-บอกอาการ -บอกลักษณะของสิ่งที่ อ้าขนาดเล็ก -บอกระดับการ อ้าน้อยมาก -เน้นขนาดและระดับ การอ้า
	กุกงุย kuy ³ ŋuy ²	อ้ากุกงุย	ลักษณะที่อ้าเกือบหลุดใช้ กับแผลหรือรอยฟันเกือบ หลุดออกจากกันเท่านั้น	-บอกอาการ -บอกลักษณะที่อ้า เกือบจะหลุด
อาเจียน ha:k ⁴	บั้งๆ ban ⁶ ban ⁶	ฮากบั้งๆ	อาเจียนออกมาที่ละหลายๆ	-บอกอาการ -บอกปริมาณสิ่งที่ อาเจียนออกมา

ตาราง 8 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
อาเจียน ha:k ⁴	เลาะๆ lɔʔ ⁸ lɔʔ ⁸	ฮากเลาะๆ	อาเจียนออกมาอย่างต่อเนื่องแต่ไม่รุนแรงเท่า บั้งๆ มักใช้กับเด็ก	-บอกอาการ -บอกลักษณะการอาเจียน -บอกวัย
แอน ?ɛ:n ³	แอ้แหม้ ?ɛ: mɛ: ⁵	แอนแอ้แหม้	ลักษณะการแอนของสิ่งของ เช่น ไม้คานหาบของเวลาที่หาบของหนักแต่ไม่ถึงกับงอ	-บอกอาการ -บอกลักษณะสิ่งที่แสดงอาการเป็นของแข็งใช้สำหรับหาบของ

2.2 คำกริยากรรมย่อย

คำกริยากรรมย่อย หมายถึงคำที่ทำหน้าที่คล้ายกับคำวิเศษณ์ตามที่พระยาอุปกิต (2546: 87-88) ได้จำแนกชนิดของคำตามไวยากรณ์ดั้งเดิม จะขยายคำนามหรือคำกริยาที่อยู่ข้างหน้า และสามารถปรากฏในตำแหน่งกริยากรรมของประโยคได้ ตามไวยากรณ์โครงสร้างของ วิจิตรนัฏกพงศ์ (2543: 54-56) เป็นหมวดคำย่อยของกริยากรรมจึงเรียกว่า กริยากรรมย่อย เช่น มือเย็นมาก คำว่า “เย็น” เป็นกริยากรรม และสามารถเป็นกริยากรรมย่อยได้ เช่น มือเย็นกว่าเท้าแล้ว ตามกรอบประโยคที่กำหนดไว้ คือ

นาม _____ กว่า นาม แล้ว เช่น

น้องอ้วนกว่าพี่แล้ว

นอกจากกรอบประโยคข้างต้น กริยากรรมย่อย สามารถนำหน้าคำว่า *กว่า* หรือ *ที่สุด* ได้ทันที เช่น น้องอ้วนกว่า... หรือ น้องอ้วนที่สุด เป็นต้น และในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะยึดการแบ่งชนิดคำกริยาตามวิจิตรนัฏกพงศ์ (2543: 54-56) ซึ่งใช้คำว่า กริยากรรมย่อย ซึ่งพบคำหลักชนิดคำกริยากรรมย่อย 42 คำ และคำแสดงภาพลักษณ์ 104 คำ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำกริยากรรมย่อ

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
กระจาย hi:a ⁴	เฮี้ยเบือะเฮี้ยเบือ hi:a ⁴ bə? ⁸ hi:a ⁴ bə: ¹	เฮี้ยเบือะเฮี้ยเบือ	กระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบจำนวนมาก	-บอกอาการ -บอกลักษณะการกระจาย -บอกปริมาณ
	เบือะ bə? ⁸	เฮี้ยเบือะ	กระจัดกระจายจำนวนไม่มากเท่าเฮี้ยเบือะเฮี้ยเบือ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการกระจาย -บอกระดับปริมาณ
กลม mon ²	อู่มลุ่ม ?um ⁶ lum ⁶	มนอู่มลุ่ม	กลมขนาดใหญ่ เช่น ลูกบอล	-บอกลักษณะกลม -บอกระดับขนาด
	อ้อมล่อม ?w:m ⁶ lə:m ⁶	มนอ้อมล่อม	กลมและมีขนาดเล็ก เช่น ลูกมะนาว	-บอกลักษณะกลม -บอกระดับของขนาด
	แก้วัด kwet ⁸	มนแก้วัด	ลักษณะกลมเกลี้ยงใช้กับสิ่งของและคน เช่น ลูกแก้ว หรือคนที่หน้าอ้วนกลม	-บอกลักษณะกลม -บอกรูปร่าง
กลวง ku:əŋ ¹	จี้หิ้ว co: ⁵ wo: ⁵	ก้วงจี้หิ้ว	กลวงหรือรูโหว่ขนาดใหญ่ใช้กับวัสดุที่เป็นไม้ เช่น ต้นไม้มีรูโหว่ขนาดใหญ่	-บอกลักษณะกลวงและแข็ง -บอกระดับของขนาด
	จี้หิ้ว ci: ⁵ wi: ⁵	ก้วงจี้หิ้ว	กลวงเล็กน้อย เช่น ไม้ที่ผูกเป็นโพงขนาดเล็ก	-บอกลักษณะกลวงเล็กน้อย -บอกระดับสิ่งที่เป็นโพงขนาดเล็ก

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
กลวง ku:an ¹	จ้อห้วอ cw: ⁵ wv: ⁵	ก่วงจ้อห้วอ	ลักษณะกลวงขนาดกลางใหญ่กว่าจ้อห้ว	-บอกลักษณะกลวง -บอกระดับขนาด
خم khom ¹	ค้อย khw:y ⁵	خمค้อย	خمมากใช้กับอาหารเท่านั้น เช่น ดีควายที่ใส่ลาบخمมาก	-บอกระดับรส -บอกลักษณะของสิ่งที่ทำให้เกิดรส
ขาว kha:w ¹	เปิดแจ๊ะเฝ๊ะ pø:t ³ ce? ⁷ fe? ⁷	ขาวเปิดแจ๊ะเฝ๊ะ	ลักษณะคนที่หน้าขาวซีด, หน้าซีดคล้ายจะเป็นลม	-บอกอาการ -บอกลักษณะสีหน้าของบุคคล
	หมากกาก ma:k ³ ka:k ³	ขาวหมากกาก	ขาวซีดหรือขาวปนกับสีอื่นและสีออกหม่นๆใช้กับสิ่งของ เช่น เสื้อขาวหมากกาก	-บอกลักษณะสีที่มีสีขาวปนกับสีอื่น -บอกระดับของสี
	หมุ่นหฺลุ่น mun ⁵ lun ⁵	ขาวหมุ่นหฺลุ่น	สีขาวที่ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะใหญ่และกลมๆ เช่น กลุ่มด้าย สายสัญญาณ	-บอกลักษณะสีของเป็นเส้นม้วนรวมกันขนาดใหญ่ -บอกระดับสี
	สุนบุน sun ³ bun ³	ขาวสุนบุน	สีขาวใช้กับสิ่งที่มีลักษณะคล้ายปุ๋ยนุ่นและมีปริมาณมาก เช่น ขาวเหมือนปุ๋ยดอกฝ้ายที่มีปริมาณมาก	-บอกลักษณะของสิ่งที่เป็นปุ๋ยนุ่น -บอกปริมาณ -บอกระดับสี

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ขาว kha:w ¹	มาบๆ ma:p ⁴ ma:p ⁴	ขาวมาบๆ	ลักษณะสีขาวที่ใช้กับสิ่งที่มีแสงสะท้อนเท่านั้น เช่น แสงสะท้อนจากสังกะสี	-บอกลักษณะสิ่งของที่สะท้อนแสงได้ -บอกระดับสีและแสง
	แหม้นแหล้น me:n ⁵ le:n ⁵	ขาวแหม้น- แหล้น	ลักษณะคนที่หน้าเล็ก, ผิวขาวๆหรือใช้กับลักษณะสิ่งที่มีขนาดเล็กสีขาว เช่น เมล็ดข้าวสารที่ขาวๆยาวๆลีบๆ	-บอกลักษณะใบหน้าขนาดเล็ก -บอกสี -บอกลักษณะเม็ดขนาดเล็กและมีสีขาว
	เผือก phw:ak ³	ขาวเผือก	ขาวเป็นบริเวณกว้าง เช่น สวนดอกไม้ที่มีสีขาวเต็มไปหมด	-บอกปริมาณ -บอกบริเวณ -บอกสี
ชุ่น khun ³	นัวะๆ nua? ⁸ nua? ⁸	ชุ่นนัวะๆ	ชุ่นมาก เช่น เวลาฝนตกน้ำจะชุ่นมาก มองอะไรไม่เห็น เช่น เวลาไปหาปลาน้ำชุ่นนัวะๆ	-บอกระดับความชุ่น -บอกลักษณะของน้ำเวลาฝนตก
แข็ง kheŋ ¹	กาดาก ka:k ³ da:k ³	แข็งกาดาก	แข็งมากใช้กับของที่ขบไม่แตก เช่น หนังกวายเป็นที่แข็งมาก	-บอกลักษณะสิ่งที่กินแข็ง -บอกอาการ
	แก๊กแตก kek ⁷ dek ⁷	แข็งแก๊กแตก	สิ่งของที่มีลักษณะแข็งมากหรือกัดไม่เข้า เช่น ไม้, กระดุกสัตว์	-บอกลักษณะสิ่งที่กินแข็งมาก -บอกอาการ

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
คด kot ⁸	โค้งโง้ง koŋ ⁵ ŋoŋ ⁵	กิดโค้งโง้ง	ใช้กับลักษณะสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา	-บอกลักษณะสิ่งที่คด -บอกขนาดของสิ่งที่คด
	โค้งโง้ง loŋ ⁵ ŋoŋ ⁵	กิดโค้งโง้ง	ใช้กับลักษณะสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา	-บอกลักษณะสิ่งที่คด -บอกขนาดของสิ่งที่คด
	หล่องห่อง loŋ ⁵ ŋwaŋ ⁵	กิดหล่องห่อง	ใช้กับลักษณะสิ่งของที่มีขนาดเล็ก เช่น เหล็กเส้น, ตะปู	-บอกลักษณะสิ่งของแข็งและคดหรืองอได้ -บอกขนาดของสิ่งของ
งอ ko:ŋ ³	คอญอ kha:ŋ ² kw:ŋ ²	หลังก่อง คอญอ	หลังโกง, คนนั่งหลังโกง, คนตัวเล็กหลังงอ ใช้กับคนแก่หรือคนที่มีรูปร่างเล็กเท่านั้น	-บอกอาการ -บอกลักษณะการงอหรือหลังโกง -บอกวัย -บอกรูปร่าง
	ท้องน่อง tho:ŋ ⁶ kw:ŋ ⁶	หลังก่องท้องน่อง	ลักษณะหลังโกงใช้กับคนหลังโกงและผอมสูงใช้กับคนทั่วไป ยกเว้นคนแก่	-บอกอาการ -บอกลักษณะการงอหรือหลังโกง -บอกวัย -บอกรูปร่าง

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
งอ kw:ŋ ³	โห่งโน้ง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	หลังก่อง- โห่งโน้ง	ลักษณะหลังโห่งใช้กับคนหลังโห่งและผอมสูงแต่หลังโห่งกว่าและรูปร่างใหญ่กว่าท้องน่อง ใช้กับคนทั่วไปยกเว้นคนแก่	-บอกอาการ -บอกลักษณะหลังโห่ง -บอกวัย -บอกรูปร่าง
งอน kon ⁵ kwŋ ³	คี่ญี่ khw? ⁸ ักw? ⁸	กั้นกึ่งคี่ญี่	กั้นงอนใช้กับคนอ้วนและรูปร่างสูงใหญ่กั้นงอนเห็นได้ชัด	-บอกลักษณะ -บอกรูปร่าง
งอน kon ⁵ ŋε:n ⁶	แล็กแท็ก lek ⁸ thek ⁸	กั้นเง้นแล็กแท็ก	กั้นงอนใช้กับคนผอมและรูปร่างสูงใหญ่	-บอกลักษณะกั้นงอน -บอกรูปร่าง
จืด ca:ŋ ¹	จะเหล็ดแต็ด ca?let ⁷ phet ⁷	จ้างจะเหล็ดแต็ด	จืดมากใช้กับอาหารประเภทแกงเท่านั้น เช่น แกงถั่วยี่จืดมากๆ ไม่มีรสชาติเลย	-บอกระดับรส -บอกประเภทของอาหาร
	แต็ด phet ⁷	จ้างแต็ด	จืดมากใช้กับอาหารประเภทแกงและรสจืดมากกว่าจะเหล็ดแต็ด	-บอกระดับรส -บอกประเภทของอาหาร
	เจ็มเจ้อ cəm ³ cə? ³	จ้างเจ็มเจ้อ	รสจืดใช้กับอาหารทุกประเภท รสจืดระดับกลางๆ ไม่จืดเท่ากับจะเหล็ดแต็ดและ แต็ด	-บอกระดับรส -บอกประเภทของอาหาร

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ขึ้น cum ⁴	อึกมึก ?wuk ⁸ mwk ⁸	จุ่มอึกมึก	ลักษณะสิ่งของที่ขึ้นและชุ่มน้ำอยู่บ้างเล็กน้อยใช้กับเสื้อผ้า เช่น ผ้าที่ซักแล้วไม่มีแดดทำให้ขึ้นมาก	-บอกลักษณะสิ่งที่เป็นเปียกชุ่มเล็กน้อย -บอกระดับความขึ้น
ตัน tan ¹	ตึก tik ⁷	ต้อยตันตึก	ใช้กับคนที่อ้วนมากเนื้อแน่นเท่านั้น	-บอกลักษณะคนที่เนื้อแน่น -บอกระดับรูปร่าง
	อ้ออกหม้อก ?ok ⁷ mok ⁷	ตันอ้ออกหม้อก	ใช้กับคนที่อ้วนและเนื้อแน่น แต่อ้วนน้อยกว่า ตึก	-บอกลักษณะคนเนื้อแน่น -บอกระดับรูปร่าง -บอกบุคคล
ทู่ mum ⁴	มูกู mu ⁸ ku ⁸	มุ่มมูกู	ลักษณะทู่มากหรือใช้กับสิ่งของขนาดใหญ่ที่มีปลายทู่ เช่น ไม้ไผ่ที่เหลาให้ปลายทู่หรือดินสอใช้งานจนทู่มากๆ	-บอกลักษณะสิ่งทู่ -บอกระดับความทู่ -บอกขนาดของสิ่งของ
ทิ้งไว้ hia ⁴	เฮี้ยฟี่เฮี้ยฟี่น hia ⁴ fw ⁸ hia ⁴ fw:n ⁶	เฮี้ยฟี่เฮี้ยฟี่น	อาการที่กำลังคั่นของกระจายกระจายและทิ้งไว้ดูงุ่นวายมาก	-บอกอาการ -บอกลักษณะ -บอกระดับอาการ
นึม nu:an ²	หนุกๆ nuk ⁷ nuk ⁷	นวนหนุกๆ	ใช้กับสิ่งของที่นึมและขนาดใหญ่ เช่น ฟองน้ำ	-บอกลักษณะสิ่งนึม -บอกขนาด

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
นึ่ม nu:an ²	หน่อๆ nok ⁷ nok ⁷	นวนหน่อๆ	ใช้กับสิ่งที่มีขนาดเล็กและนึ่ม เช่น ขนมห้วลอยที่นึ่มมากๆ	-บอกผิวสัมผัส -บอกขนาด
บาง ba:ŋ ²	ตาบหญาบ ta:p ³ ǵa:p ³	บาง ตาบหญาบ	ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะบางและมีผิวหยาบ เช่น ผ้าดิบบางตาบหญาบ	-บอกลักษณะบางและหยาบ -บอกขนาดของสิ่งของ
	แต่บแหญับ tep ⁷ ǵep ⁷	บางแต่บ แหญับ	บางมากใช้กับผ้า เช่น ผ้าเช็ดหน้าพับแล้วบางแต่บแหญับ	-บอกลักษณะของผ้าที่บางและผืนเล็ก -บอกระดับความบาง
	แต่บแป็บ tep ⁸ pep ⁸	บางแต่บแป็บ	บางมากกว่าแต่บแหญับ ใช้กับกระดาษ เช่น กระดาษที่พับแล้วบางแต่บแป็บ	-บอกลักษณะความบาง -บอกประเภทสิ่งของที่เป็นแผ่น
เบา baw ²	โต้งโง้ง to:ŋ ⁵ ǵo:ŋ ⁵	เบาโต้งโง้ง	เบากับสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น กระเป่าใบใหญ่เบาโต้งโง้ง	-บอกน้ำหนัก -บอกขนาด
	ต้องญ้อง to:ŋ ⁵ ǵo:ŋ ⁵	เบาต้องญ้อง	เบาใช้กับสิ่งของขนาดเล็ก เช่น ถุงใส่ห่อหมากเบาต้องญ้อง	-บอกน้ำหนัก -บอกขนาด
ปุด pu:t ⁴	พู้หลู้ phu:lu:ŋ ⁵	ปุดพู้หลู้	ปุดมากเล็กน้อย เช่น ตาปุดบวมเล็กน้อยจากการร้องไห้	-บอกอาการ -บอกระดับขนาด

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ปูด pu:t ⁴	ปาดจาด pa:t ³ ca:t ³	ปู้ดปาดจาด	ปูดออกมามาก เช่น ตาที่ปูดบวมมาก เนื่องจากถูกต่อย	-บอกอาการ -บอกระดับขนาด
	ปึกคก pok ⁸ khok ⁸	ปู้ดปึกคก	ลักษณะการปูดบวม มีขนาดใหญ่มาก เช่น หัวโนเท่าลูกมะนาว	-บอกอาการ -บอกลักษณะ ขนาดของสิ่งที่ปูดบวม
เปื่อย pe:y ³	หมุ่นๆ mun ⁵ mun ⁵	เป้ยหมุ่นๆ	เปื่อยมากใช้กับอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์	-บอกลักษณะการเปื่อย -บอกระดับความเปื่อย -บอกประเภทอาหาร
	แล่วน lwen ⁴	เป้ยแล่วน	ผักเปื่อยจนแทบไม่ ต้องเคี้ยว, ผักเปื่อยจน และ	-บอกลักษณะการเปื่อย -บอกระดับความเปื่อย -บอกประเภทอาหาร
พอง po:ŋ ²	ตูปซุบ tup ⁷ khup ⁷	ปองตูปซุบ	ลักษณะแผลหรือ อาการพองที่หนามๆมี ขนาดใหญ่และบวม เช่น ฝีที่ปูดบวมขนาด ใหญ่	-บอกอาการ -บอกระดับขนาดของสิ่งที่ พอง
	ตอปซอบ to:p ³ khɔ:p ³	ปองตอปซอบ	ลักษณะตุ่มหรือแผล ที่พองและมีขนาดเล็ก เช่น แผลอักเสบที่ปูด บวมเล็กน้อย	-บอกอาการ -บอกระดับขนาดของสิ่งที่ พอง

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
พอง pɔːŋ ²	แต่บเข็บ tɛp ⁷ khep ⁷	ปองแต่บเข็บ	ตุ่มบนผิวหนังที่พองและขนาดเล็กหรือลักษณะการพองเล็กน้อย เช่น แผลพุพองจากน้ำร้อน ลวก	-บอกอาการ -บอกระดับขนาดของสิ่งที่พองเล็กน้อย
มีด mɪtː ⁴	คู้ม khum ⁶	มีดคู้ม	มีดไม่เห็นอะไร, กรรณิฝนกำลังจะตก, ครีမ်ฟ้าครีမ်ฝน	-บอกสถานการณ์ -บอกระดับความมืด
	ซู้มลุ่ม sum ⁶ lum ⁶	มีดซู้มลุ่ม	มีดสลัว, เห็นบ้างไม่เห็นบ้าง	-บอกลักษณะความมืด -บอกระดับการมองเห็น
	สะลุ่ม sa?lum ⁶	มีดสะลุ่ม	มีดสลัว, เห็นบ้างไม่เห็นบ้าง	-บอกลักษณะความมืด -บอกระดับการมองเห็น
	ทีก thuk ⁸	มีดทีก	มีดสนิทและอยู่ในสถานการณ์น่ากลัว	-บอกระดับความมืด -บอกความรู้สึก
ยาว ŋa:w ²	แจ็ดแล็ด cɛt ⁸ lɛt ⁸	ญาวแจ็ดแล็ด	ลักษณะยาวตรง, ขนาดเล็ก เช่น งูตัวเล็ก ๆ ที่นอนตายลำตัวยาวเล็กน้อย	-บอกลักษณะยาวและตรง -บอกขนาด -บอกระดับความยาวและขนาด
	จ้ำดลาด cat ⁴ lat ⁴	ญาวจ้ำดลาด	ลักษณะยาวตรงและมีขนาดใหญ่ เช่น เสาไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่วางเรียงบนพื้น หรือขูขนาดใหญ่ลำตัวยาวมากนอนตายอยู่	-บอกลักษณะ -บอกขนาด -บอกระดับความยาวและขนาด

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ยุ่ย puy ⁴	โล้ๆ lo: ⁶ lo: ⁶	พู่ยโล้ๆ	ยุ่ยเป็นผงละเอียดมาก เช่น แกลบอ่อน	-บอกลักษณะ -บอกระดับความยุ่ย
	ลั้งๆ lan ⁶ lan ⁶	พู่ยลั้งๆ	ยุ่ย แยกออกจากกันง่ายแต่ไม่ถึงกับเป็นผง เช่น ข้าวเหนียวไม่สามารถปั้นเป็นคำได้ เป็นเม็ดๆแยกกันหรือของแห้งกรอบแตกออกจากกันง่าย	-บอกลักษณะ -บอกระดับความยุ่ย -บอกประเภทของสิ่งที่ยุ่ย
ร้อน hw:n ⁶	ปี pi: ⁵	ฮ้อนปี	ร้อนจากแดด แสบไหม้ ร้อนมาก	-บอกอาการ -บอกระดับความร้อน
	วูปๆ wup ⁸ wup ⁸	ฮ้อนวูปๆ	ร้อนเป็นพักๆเนื่องจากเปลวแดดถูกลมพัดมาร้อนเป็นพักๆ	-บอกอาการ -บอกที่มาของความร้อน -บอกลักษณะต่อเนื่อง
	โว่ๆ wo ⁴ wo ⁴	ฮ้อนโว่ๆ	ร้อนจากอาการคัน เป็นตุ่มทางผิวหนังหรือแผล	-บอกอาการ -บอกที่มาของอาการ
	ว่าวๆ waw ⁴ waw ⁴	ฮ้อนว่าวๆ	ลักษณะเจ็บคอรุนแรงอาการปวดและร้อนบริเวณที่ปวดท้อง	-บอกอาการ -บอกที่มาของอาการ -บอกตำแหน่ง
	ฮ้อนแตกฮ้อนแต่น hw:n ⁶ tɛ:k ³ hw:n ⁶ tɛ:n ¹	ฮ้อนแตกฮ้อนแต่น	ร้อนมาก, และมีอาการเหนื่อยร่วมด้วย	-บอกอาการ -บอกระดับความร้อน

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เลื่อม lu:am ⁵	มาบๆ ma:p ⁴ ma:p ⁴	เลื่อมมาบๆ	เลื่อมแบบมีแสงสว่างสะท้อนเป็นระยะๆ	-บอกลักษณะสิ่งของที่มีแสงสะท้อน -บอกความถี่ในการโดนแสงสะท้อน
	แม่บ mɛp ⁸	เลื่อมแม่บ	สะอาดเอี่ยม, ไม่มีที่ติ เช่น รถที่เช็ดถูอย่างสะอาดจนขึ้นเงาหรือพื้นบ้านที่ทำความสะอาดสะอาดอย่างดี	-บอกลักษณะ -บอกสภาพ
หนาว na:w ¹	จืดๆ cu:t ⁴ cu:t ⁴	หนาวจืดๆ	อาการหนาวเหมือนจะเป็นไข้และหนาวเป็นพักๆ	-บอกอาการ -บอกลักษณะการหนาวสั้นเป็นพักๆ
หวาน wa:n ¹	จะเหลื่อม จะเกื่อม ca?lu:am ³ ca?kw:am ³	หวานจะเหลื่อม จะเกื่อม	หวานปนเปรี้ยวปนเค็มใช้กับอาหารและน้ำดื่มเท่านั้น เช่น น้ำส้มแก้วนี้หวานจะเหลื่อมจะเกื่อม	-บอกระดับรส -บอกลักษณะ -บอกประเภทของอาหาร
หม่น mon ³	ซอกป็อก sɔk ⁷ pɔk ⁷	หม่นซอกป็อก	สิ่งที่ดูเก่ามากใช้กับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ เช่น บ้านหลังนี้หม่นซอกป็อก	-บอกระดับความเก่า - บอกประเภทสิ่งของ

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เหม็น men ¹	ตึง tuŋ ⁶	เหม็นตึง	เหม็นมากและไม่หาย เหม็นลึกที่ เช่น เหม็น เน่า	-บอกกลิ่น -บอกระดับกลิ่น -บอกความถี่
	อว่ายๆ ?wa:y ³ ?wa:y ³	เหม็นอว่ายๆ	เหม็นเป็นพักๆ	-บอกกลิ่น -บอกความถี่
	ขึ้น khun ³	เหม็นขึ้น	เหม็นฉุน เช่น ยาสูบ	-บอกระดับกลิ่น -บอกประเภทของสิ่งที่ส่งกลิ่น
เหลว le:w ¹	ก้องแกว้ง kw:ŋ ⁵ kwε:ŋ ⁵	เหลวก้อง แกว้ง	ลักษณะเหลวและมี น้ำอยู่มาก เช่น น้ำปู ที่เคี้ยวจนสุกแต่น้ำ ปนอยู่มากทำให้ไม่ เข้มข้น	-บอกลักษณะ -บอกระดับของความเหลว
แหลม li:am ⁵ / le:m ¹	จิลี ci? ⁸ li? ⁸	เลี่ยมจิลี	ลักษณะแหลมและมี ขนาดเล็ก เช่น เข็ม	-บอกลักษณะ -บอกขนาด
	แจ๊ะและ ce? ⁸ le? ⁸	เลี่ยมแจ๊ะละ	ลักษณะแหลมและ ยาวขนาดใหญ่กว่า จิลี เช่น ไม้สำหรับปัก ตุ่งไต้หมู	-บอกลักษณะ -บอกขนาด

ตาราง 9 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
หอม hw:m ¹	ช้อย sw:y ⁶	หอมช้อย	ลักษณะกลิ่นหอมที่มาเป็นพักๆ เช่น หอมกลิ่นดอกจำปี	-บอกลักษณะการได้กลิ่นเป็นพักๆ -บอกระดับกลิ่น
	ขึ้น khwn ³	หอมขึ้น	กลิ่นหอมนานหรือฉุน เช่น กลิ่นดอกสบันงา, ดอกจำปีจำปา หรือ คนที่ใสน้ำหอมและกลิ่นแรงมาก	-บอกลักษณะหอมนานหรือฉุน -บอกระดับกลิ่น
ใส say ¹	โมงๆ mo:ŋ ² mo:ŋ ²	ใสโมงๆ ใช้กับสิ่งของหรือดวงตาเท่านั้น	ใสแวววาว เช่น แก้ว, ดวงตา	-บอกลักษณะ -บอกลักษณะสิ่งที่แสดงอาการใส
อ้วน tuy ⁵	อ้วน luy ⁶	อ้วนอ้วน	อ้วนพี ใช้กับเด็กที่ตัวอ้วนจิ้ม้ม	-บอกลักษณะการอ้วน -บอกวัยของบุคคล
	อ้วนฟาด ?a:t ⁴ fa:t ⁴	อ้วนอ้วนฟาด	ลักษณะคนที่อ้วนมากๆ เคลื่อนตัวลำบาก	-บอกลักษณะการเคลื่อนไหว -บอกระดับความอ้วน
	อ้วนปิ้ง ?wŋ ³ pwŋ ³	อ้วนอ้วนปิ้ง	คนที่มีลักษณะอ้วนใหญ่	-บอกลักษณะ -บอกรูปร่าง

3. คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำวิเศษณ์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำวิเศษณ์ จะทำหน้าที่ขยายคำวิเศษณ์ ให้รายละเอียดของความหมายของคำวิเศษณ์นั้นๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น บอกลักษณะ ขนาด ปริมาณ รูปร่าง อากา ร สี กลิ่น รส และปรากฏตามกรอบประโยคของมาลี ไพรสน (2540: 41-44) คือ

- ก. นาม อกรรมกริยา วิเศษณ์ _____
 lun² ?a:y⁵ nan⁴ ηaw¹ kok⁵- ηok⁵ (ลุงอ้ายนั่งท่าทางหมดอาลัยตายอยาก)
- ข. นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์ _____
 ca:w² ba:n⁵ khut⁷ din² dan² buk⁸-buk⁸ (ชาวบ้านชุดดินดั่งบึกๆ)
- ค. นาม วิเศษณ์ _____ สกรรมกริยา นาม
 sa:w¹ ncy⁵ cit⁸ hit⁸ ?u:⁵ ba:w³ (สาวรุ่นกระเตาะคู่กับหนุ่ม)
- ง. นาม สกรรมกริยา นาม วิเศษณ์ _____
 ?a:y⁵ say³ sw:a⁵ la:y² to:⁵ -te:⁵ (พี่ชายสวมเสื้อลายใหญ่)

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำวิเศษณ์พบว่า มีจำนวนน้อยที่สุดเมื่อเทียบจากคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 565 คำ ปรากฏคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำวิเศษณ์ 30 คำ พบคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วม 56 คำ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 การปรากฏร่วมทางโครงสร้างและการปรากฏร่วมทางความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำวิเศษณ์

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เก่า kaw ³	โคะโละ kho? ⁸ lo? ⁸	เก่าโคะโละ	เก่ามากไม่มีประโยชน์แล้ว ใช้กับสิ่งของที่มีขนาดใหญ่ เช่น จักรยานเก่ามากจอดทิ้งไว้	-บอกลักษณะของ สิ่งของที่ได้รับประโยชน์ -บอกระดับความเก่า

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เขี้ยว khi:aw ¹	จุ่มจุ่ม cum ³ ?um ³	เขี้ยวจุ่มจุ่ม	เขี้ยวเข้มและเป็นบริเวณกว้าง เช่น ใบไม้, ใบตองที่รวมกันเป็นบริเวณกว้างดูสบายตา	-บอกลักษณะสิ่งที่มีสีเขี้ยว -บอกระดับของสี -บอกบริเวณ
	เอ้มเอ้ม ?ə:m ⁶ cə:m ⁶	เขี้ยวเอ้มเอ้ม	เขี้ยวอ่อน เช่น สีใบมะขามออกใหม่	-บอกระดับของสี -บอกลักษณะของสิ่งที่มีสีเขี้ยว
	กือ kw: ⁶	เขี้ยวกือ	สีเขี้ยวเข้มเป็นบริเวณกว้างและเขี้ยวเข้มกว่าจุ่มจุ่ม	-บอกลักษณะของสิ่งที่มีสีเขี้ยว -บอกระดับของสี -บอกบริเวณ
งอ ŋw: ²	ก้องห้อง kɔŋ ⁵ ŋwɔŋ ⁵	งอก้องห้อง	คนหรือสัตว์ที่ขนาดเล็กนอนงอหรือขดตัว เช่น แมว นอนขดตัวในตะกร้า	-บอกสิ่งที่แสดงอาการ -บอกลักษณะการงอตัว -บอกรูปร่าง
	หล้องห้อง lɔŋ ⁵ ŋwɔŋ ⁵	งอหล้องห้อง	คนหรือสัตว์ที่ขนาดเล็กนอนงอหรือขดตัว เช่น แมว นอนขดตัวในตะกร้า	-บอกประเภทของสิ่งที่แสดงอาการ -บอกลักษณะงอตัว -บอกรูปร่าง
งอ ŋw: ²	ก้างโห้ง kɔŋ ⁵ ŋɔŋ ⁵	งอก้างโห้ง	คนที่รูปร่างใหญ่นอนงอหรือขดตัว เช่น คนรูปร่างใหญ่นอนตะแคงงอตัวอยู่	-บอกประเภทของสิ่งที่แสดงอาการ -บอกลักษณะ -บอกรูปร่าง

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เจียบ dak ⁷	แสบ sep ⁷	ดักแสบ	เจียบสนิทในทันทีใช้กับ สถานการณ์ที่มีคนอยู่ หลายคน	-บอกอาการ -บอกสถานการณ์ -บอกระดับของเสียง -บอกปริมาณ
	จื้อก้อ cu: ⁵ kw: ⁵	ดักจื้อก้อ	เจียบมากใช้กับคนที่นั่ง เจียบอยู่คนเดียว และมีอารมณ์เศร้าอยู่	-บอกอาการ -บอกระดับของเสียง -บอกปริมาณ -บอกอารมณ์
	ปัง piŋ ⁵	ดักปัง	เจียบสนิท ใช้กับ สถานการณ์ที่วุ่นวาย เช่น ใน ห้องสมุดที่มีคนอ่าน หนังสือแต่เจียบมาก	-บอกอาการ -บอกระดับของเสียง -บอกปริมาณ -บอกสถานที่
แดง de:ŋ ²	ปะหลัง pa?luŋ ⁵	หน้าแดงปะ หลัง	แดงเป็นบริเวณกว้างใช้กับ สีหน้าคนที่เพิ่งร้องไห้เสร็จ หรือโดนแดดเป็นเวลานาน หรือใช้กับลักษณะท้องฟ้า ที่มีสีแดงสดใสทั่วบริเวณ	-เน้นบริเวณ -บอกระดับสี -บอกอาการ -บอกบริเวณ
	ปังหลัง piŋ ⁵ liŋ ⁵	แดงปังหลัง	สีแดงสดใช้กับของขนาด เล็ก เช่น เด็กเล็กๆที่มีริม ฝีปากสีแดงๆ, พริกขี้หนู เม็ดเล็กสีแดง	-บอกระดับสี -บอกขนาด -เน้นขนาดของสิ่งที่มีสี แดง
แดงde:ŋ ²	ปังหลัง pwiŋ ⁵ luŋ ⁵	แดงปังหลัง	แดงเข้มใช้กับของขนาด ใหญ่หรือเป็นบริเวณกว้าง เช่น ท้องฟ้าสีแดงเข้ม เข้ม กว่าแดงปะหลัง	-บอกระดับสี -บอกบริเวณ -เน้นระดับสี

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
	ฮ่าม ham ⁴	แดงฮ่าม	แดงเป็นบริเวณกว้างใช้กับ ท้องฟ้าเวลาพลบค่ำหรือ บริเวณกว้างๆที่มีสีแดงเต็ม ไปหมด เช่น สวนขนาดใหญ่ ใหญ่ที่ปลูกดอกกุหลาบสีแดง	-บอกระดับของสี -บอกบริเวณ -บอกช่วงเวลา -เน้นบริเวณและสี
	ซางฮ่าง sa:ŋ ² ha:ŋ ²	แดงซางฮ่าง	แดงจางๆ, แแดงไม่สดใช้กับ สีของเท่านั้น	-บอกระดับของสี -บอกลักษณะที่เป็น สีของสีแดง
ดำ dam ²	คิลิ khi? ⁸ li? ⁸	ดำคิลิ	ใช้กับสิ่งที่มีรอยเปื้อนหรือ คราบสกปรกที่มีสีดำบน วัตถุหรือผิวหนังของคน เป็นจุดๆ หรือเป็นบริเวณ เล็กๆ	-บอกระดับสี -บอกบริเวณ -บอกลักษณะสิ่งที่มี รอยเปื้อน
ดำ dam ²	คิลี khu? ⁸ li? ⁸	ดำคิลี	ดำสนิทใช้กับสิ่งของที่มี ขนาดใหญ่หรือคนที่มี รูปร่างสูงใหญ่ เช่น หม้อ ขนาดใหญ่ที่มีสีดำมากๆ	-บอกระดับสี -บอกขนาดของผู้แสดง อาการ -บอกลักษณะรูปร่าง ของบุคคล
	กุ่มมุ่ม kum ² mum ²	ดำกุ่มมุ่ม	สีดำใช้กับสิ่งของที่มีขนาด ใหญ่เท่านั้น และดำน้อย กว่า คีลี้	-บอกระดับสี -บอกขนาดของสิ่งที่มีสี ดำ -เน้นขนาด

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
	กอมมอม kw:m ² mw:m ²	ด้ากอมมอม	สีด้าใช้กับสิ่งของขนาดเล็ก	-บอกระดับสี -บอกขนาดของสิ่งที่มีสีด้า -เน้นขนาด
	กิมมิม kim ² mim ²	ด้ากิมมิม	สีด้ามากใช้กับสิ่งของที่มีขนาดเล็กมากหรือใช้กับเด็กที่ตัวด้ามากๆ	-บอกระดับสี -บอกประเภทสีของและคน -บอกระดับขนาด
	ชะลิ่งตึ่ง kha?luwŋ ² tuwŋ ²	ด้าชะลิ่งตึ่ง	ใช้กับคนที่มีผิวสีด้า(นิโกร) และของขนาดใหญ่หนานๆที่มีสีด้ามากและด้ามากกว่าคี่สี	-บอกระดับสี -บอกลักษณะบุคคลที่มีผิวด้า
ตรง su: ⁴	แซ่ว sew ⁴	นอนชื่อแซ่ว	ตรงมาก ใช้กับอาการนอนของคน เช่น นอนชื่อแซ่ว	-บอกอาการ -บอกลักษณะการนอน -บอกผู้แสดงอาการ
	จ้าดลาด cat ⁴ la:t ⁴	นอนชื่อจ้าดลาด	นอนหงายราบกับพื้นเป็นแนวตรงใช้กับคนรูปร่างสูงใหญ่	-บอกอาการ -บอกลักษณะการนอน -บอกระดับของรูปร่าง
	เลอะเทอะ le? ⁸ thə? ⁸	นอนชื่อเลอะเทอะ	ลักษณะตรงใช้กับคนที่มีรูปร่างอ้วนและร่างใหญ่	-บอกอาการ -บอกลักษณะการนอน -บอกระดับของรูปร่าง
	และแทะ le? ⁸ thə? ⁸	นอนชื่อและแทะ	ลักษณะตรงใช้กับคนร่างเล็กๆ เช่น คนผอมๆนอนแน่นิ่งในแนวตรง	-บอกอาการ -บอกลักษณะการนอน -บอกระดับของรูปร่าง

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ตรง su: ⁴	แซ่ด sɛt ⁸	ซื่อแซ่ด	ตรงมาก เช่น ถนนสายนี้ ตรงมาก ใช้กับเส้นทาง	-บอกระดับความตรง -บอกสิ่งที่แสดงอาการ
	เก็กเด็ก kək ⁷ dək ⁷	ซื่อเก็กเด็ก	ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะตรง และมีความแข็งขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้ที่ลำต้นตรงและ อยู่กึ่งกลางน้ำอย่างมั่นคง	-บอกลักษณะตรงและ แข็ง -บอกรูปร่าง -บอกขนาด -บอกสิ่งที่แสดงอาการ
ตรง su: ⁴	แก็กแต็ก kək ⁷ dɛk ⁷	ซื่อแก็กแต็ก	ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะยาว ตรงและแข็งขนาดเล็ก เช่น ไม้สอยผลไม้ที่ทำจากไม้ ไผ่ลำเล็กๆขนาดพอมือ	บอกลักษณะ -บอกผิวสัมผัส -บอกรูปร่าง -บอกขนาด -บอกประเภทของสิ่งที่ ปรากฏกับลักษณะ
ตึง khe:ŋ ⁴	ตึงๆ tiŋ ⁵ tiŋ ⁵	หน้าเค่งตึงๆ เจ็อกเค่งตึงๆ	เครียดมาก, ตึงมาก, คับ มาก, ตึงเปรี๊ยะใช้กับอาการ ของคนหรือใช้กับสิ่งของที่ คับมาก	-บอกลักษณะการตึง -บอกอาการ -บอกระดับความเครียด -บอกระดับความตึง
เตี้ย tam ³	แอ้แต่ ?ɛ: ¹ tɛ: ¹	ต่ำแอ้แต่	คนต่ำมาก ใช้กับคนที่ รูปร่างผอมแต่เตี้ย	-บอกระดับของรูปร่าง -บอกรูปร่างที่ปรากฏ ร่วมกัน

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เตี้ย tam ³	ปอกค็อก pɔk ⁸ khɔk ⁸	ต่ำปอกค็อก	คนตัวต่ำ ใช้กับคนตัวต่ำ และรูปร่างอ้วน	-บอกระดับของรูปร่าง -บอกรูปร่างที่ปรากฏร่วมกัน
นั่ง ka?da:ŋ ⁵	แจ๋อเค้อ cə: ⁵ khə: ⁵	กะด่างแจ๋อเค้อ	นั่งมาก เพราะตกใจสุดขีด, อាកารช็อค หรือใช้กับคนที่นั่งอยู่นิ่งๆอย่างสงบ เช่น นั่งสมาธิ	-บอกระดับอาการ -บอกอารมณ์
แน่น ne:ŋ ⁵	แต๊ก tek ⁸	แน่นแต๊ก	แน่นมาก เช่น ปิดฝา ภาชนะแน่นมาก หรือ จับมือกันไว้แน่นมาก	-บอกลักษณะการจับหรือปิดให้แน่น -บอกระดับความแน่น
บวม bu:am ²	ตุ๋ญ tu? ⁸ กั? ⁸	ปองตุ๋ญ	หน้าบวม เช่น คนดื่มเหล้าหนัก, อาการบวมที่เกิดจากแมลงกัดต่อย	-บอกลักษณะการบวม -บอกระดับอาการ
เปี้ยก pia? ⁷	จ้อมหล้อม cɔ:m ⁵ lɔ:m ⁵	เปี้ยะจ้อมหล้อม	เปี้ยกทั้งตัวแต่ไม่มีน้ำไหล ย้อยให้เห็น	-บอกลักษณะการเปี้ยก -บอกระดับการเปี้ยก
	จ้อบลอบ cɔ:p ⁴ lɔ:p ⁴	เปี้ยะจ้อบลอบ	เปี้ยกทั้งตัวแต่ไม่มีน้ำไหล ย้อยให้เห็น	-บอกลักษณะการเปี้ยก -บอกระดับการเปี้ยก
	ลอกแลก สอกแสก lɔk ⁴ lɛk ⁴ sɔk ³ sɛk ³	เปี้ยะลอกแลก สอกแสก	เสื่อผ้าเปี้ยกทั้งตัว มีน้ำไหล ย้อยให้เห็น	-บอกลักษณะของเสื่อผ้าที่เปี้ยก -บอกระดับการเปี้ยก
เป็อน mo:k ⁴	ชะหลูหมุมุม kha?lu ⁷ mu ⁷ mum ²	เป็อนชะหลูหมุมุม	เป็อนมาก, เป็อนเต็มไปหมด	-บอกลักษณะสิ่งที่เป็อน -บอกปริมาณ

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
ผอม phɔ:m ¹	แจ้แจ้ cɛ: ⁵ khɛ? ⁴	ผอมแจ้แจ้	ใช้กับคนที่ตัวเล็กๆและผอม	-บอกลักษณะของคนผอม -บอกรูปร่าง
ผอม phɔ:m ¹	แก้งแต่ง kɛ:ŋ ⁵ dɛ:ŋ ⁵	ผอมแก้งแต่ง	ใช้กับคนที่ผอมมากและสูง	-บอกลักษณะของคนผอม -บอกรูปร่าง -บอกระดับความผอมและสูง
	ก้างด้าง ka:ŋ ⁵ da:ŋ ⁵	ผอมก้างด้าง	ใช้กับคนผอมและสูงมาก ผอมมากกว่าแก้งแต่ง	-บอกลักษณะของคนผอม -บอกรูปร่าง -บอกระดับความผอมและสูง
	เก้งเต้ง kə:ŋ ⁵ də:ŋ ⁵	ผอมเก้งเต้ง	ใช้กับคนผอมและสูงมาก	บอกลักษณะของคนผอม -บอกรูปร่าง -บอกระดับความผอมและสูง
	ก้อดด้อง kw:ŋ ⁵ dw:ŋ ⁵	ผอมก้อดด้อง	ใช้กับคนผอมและตัวเล็ก	บอกลักษณะของคนผอม -บอกรูปร่าง -บอกระดับความผอมและสูง

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
	แก๊งได้ง ko:ŋ ⁵ do:ŋ ⁵	ผอมแก๊งได้ง	ใช้กับคนผอมและสูงมากๆ สูงกว่าแก๊งได้ง	-บอกลักษณะของคนผอม -บอกรูปร่าง -บอกระดับความผอมและสูง
เย็น yen ²	จืดจืด ciw ⁵ ciw ⁵	เย็นจืดจืด	เย็นมาก เย็นเหมือนน้ำแข็ง	-บอกสภาพอากาศ -บอกอาการ
โล่ง lo:ŋ ⁴	โล่ง luŋ ⁶	โล่งโล่ง	โล่งกว้าง เช่น ห้อง ใช้กับบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น ห้องโล่งมาก	-บอกลักษณะพื้นที่โล่ง -บอกสถานที่
	โล่งโก๊ะโล่ง โก๋น lo:ŋ ⁴ ko: ⁸ lo:ŋ ⁴ ko:n ¹	โล่งโก๊ะโล่ง โก๋น	โล่งมากๆ ไม่มีอะไรเหลือเลย ใช้กับสถานที่ทั้งหมด เช่น บ้านหลังนี้โล่งมากๆ ไม่มีอะไรเลย	-บอกลักษณะความโล่ง -บอกสถานที่ -บอกบริเวณ
หนัก nak ⁷	ตึกตึก tuw ⁸ kuw ⁸	หนักตึกตึก	หนักมากใช้กับของที่ขนาดใหญ่และตัน เช่น เสาบ้านหนักมาก	-บอกน้ำหนัก -บอกประเภทของสิ่งของที่มีขนาดใหญ่และตัน
หนา na: ¹	ปึกคึก puw ⁸ khuw ⁸	หนาปึกคึก	ของหนาและหนัก เช่น มีดที่ทำจากเหล็ก	-บอกลักษณะสิ่งของที่หนา -บอกน้ำหนัก
	ตื้นมึน tuw ⁴ mwn ⁴	หนาตื้นมึน	ผิวหนังนูนหนา ใช้กับผิวหนังคนเช่น แผลงต๋อยแล้วมีรอยนูนหนาเป็นปื้นใหญ่	-บอกอาการ -บอกสิ่งทำให้เกิดอาการ -บอกว่าใช้กับบุคคล

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
	โตบไซบ to:p ³ kho:p ³	หนาโตบไซบ	ลักษณะสิ่งทีหนาและมีขนาดใหญ่ใช้กับเปลือกไม้ เช่น เปลือกไม้หนาและมีขนาดใหญ่	-บอกอาการ -บอกสิ่งทีทำให้เกิดอาการ -บอกว่าใช้กับต้นไม้
เหนียว ni:aw ¹	หนากๆ na:k ³ na:k ³	เหนียวหนากๆ	เหนียวมากใช้กับอาหาร เช่น เนื้อหมูทีเหนียวเคี้ยวยาก	-บอกลักษณะความเหนียว -บอกประเภทอาหาร
หม่น mon ³	ขากหลา kha:k ³ la:k ³	หม่นขาก หลาก	ลักษณะสิ่งของทีดูกลางเก่ากลางใหม่ หรือสีหม่นบ้างขาวบ้าง	-บอกลักษณะสิ่งของทีมีสีหม่น -บอกสี
หมอง mw:ŋ ¹	ส็อกต็อก sok ⁷ tok ⁷	หมองส็อก ต็อก	มักใช้หลังคำว่า “หน้า” หมายถึง คนทีหน้าตาไม่สดชื่น เศร้าหมอง หรือใช้กับสิ่งของทีเก่ามากๆ ดูแล้วไม่ค่อยเหมือนเดิม	-บอกอาการ -บอกอารมณ์ -บอกลักษณะสีหน้า -บอกระดับความเก่า
หลวม lom ¹	ลู่่งล้าตู่่งต่า่ง luŋ ⁴ laŋ ⁴ tuŋ ³ taŋ ³	หลวมลู่่งล้าตู่่ง ต่า่ง	หลวมโพรงใช้กับคนทีผอมและใส่เสื้อผ้าตัวใหญ่มาก	-บอกลักษณะของสิ่งทีหลวม -บอกประเภทสิ่งของ -บอกรูปร่าง
เหลว le:w ¹	แป็ด pet ⁷	เหลวแป็ด	เหลวมากใช้กับอาหาร เช่น ตำลึงทีบดกับต้บดจนละเอียดมาก หรือ เสียหายไม่มีชิ้นดีใช้กับสิ่งของ เช่น แก้วทีแตกละเอียด	-บอกลักษณะ -บอกระดับความเหลว -บอกสิ่งทีแสดงอาการ

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
เหลือง lu:aj ¹	คี้จี้ khuw? ⁸ cw? ⁸	เหลืองคี้จี้	เหลืองมาก เช่น มะม่วงสุก, จีวรพระ, ใบไม้ใกล้ร่วง	-บอกระดับสี -บอกลักษณะสีของ
	เอ้มเจ้ม ?ə:m ⁵ cə:m ⁵	เหลืองเอ้มเจ้ม	ไม่เหลืองมาก, เกือบเหลือง เช่น มะม่วงใกล้สุก	-บอกระดับสี -บอกลักษณะสีของ
	ฮ่าม ham ⁴	เหลืองฮ่าม	เหลืองอร่าม, เป็นบริเวณกว้าง เช่น ทุ่งดอกบัวตอง	-บอกระดับสี -บอกลักษณะสีที่มีสีเหลือง -บอกบริเวณ
เหี่ยว hi:aw ³	ฮ๊าบฮ๊าบ ?a:p ⁸ ha:p ⁸	เหี่ยวฮ๊าบฮ๊าบ	ใบไม้ขนาดใหญ่เหี่ยว เช่น ใบยาสูบแห้งเด็ด, ดอกที่มีขนาดใหญ่เหี่ยว	-บอกอาการ -บอกขนาด
	ฮ้อบฮ้อบ ?ɔp ⁸ hɔp ⁸	เหี่ยวฮ้อบฮ้อบ	ใช้กับดอกเหี่ยวขนาดเล็ก	-บอกอาการ -บอกขนาด -บอกลักษณะสีที่เหี่ยว
	หุบหุบ hu:p ³ ha:p ³	เหี่ยวหุบหุบ	ลักษณะการเหี่ยวอย่างรวดเร็ว, ดอกหุบตอเนิ่น	-บอกอาการ -บอกความเร็ว -บอกลักษณะสีที่เหี่ยว
	ตาบหญาบ ta:p ³ ģa:p ³	เหี่ยวตาบหญาบ	ใช้กับผิวหน้าคน เช่น หน้าเหี่ยว	-บอกอาการ -บอกว่าใช้กับบุคคล
เหี่ยว hi:aw ³	อะฮ๊าบอะฮีบ ?a? ha:p ⁸ ?a? hip ⁸	เหี่ยวอะฮ๊าบอะฮีบ	สวนดอกไม้บริเวณกว้างที่มีดอกไม้เหี่ยวเต็มไปหมดมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ปนกัน	-บอกอาการ -บอกขนาด -บอกประเภทของสีที่เหี่ยว -บอกปริมาณ

ตาราง 10 (ต่อ)

การปรากฏร่วมทางโครงสร้าง				การปรากฏร่วมทางความหมาย
คำ	คำแสดงภาพลักษณ์	ตัวอย่างการใช้	ความหมาย	
สะอาด mot ⁷	จัดล้ด cot ⁷ lot ⁷	หมดจัดล้ด	สะอาดสะอาด, หมดเกลี้ยงเช่น ภูเขาหัวโล้นหรือใช้กับ ใบหน้าที่ขาวสะอาดของเด็กเล็กๆ	-บอกลักษณะที่เกลี้ยงเกลา -บอกประเภทบุคคลและสิ่งที่แสดงอาการ
สั้น san ⁵	กุดดุด kut ⁷ dut ⁷	สั้นกุดดุด	ลักษณะของขนาดใหญ่ที่เป็นท่อนๆ สั้นๆ เช่น ตอไม้	-บอกลักษณะสิ่งที่เป็นท่อนสั้น -บอกระดับของขนาด
	ก้อดด้อด kot ⁷ dot ⁷	สั้นก้อดด้อด	สั้นพอดี, ของขนาดเล็กและสั้นพอดี	-บอกลักษณะสิ่งที่เป็นท่อนขนาดพอดี -บอกระดับของขนาด
	กิดดิด kit ⁷ dit ⁷	สั้นกิดดิด	สั้นมากหรือของขนาดเล็กและสั้น เช่น กระโปรงสั้นมากๆ	-บอกลักษณะสิ่งที่สั้น -บอกระดับของขนาด
สูง su:n ¹	เก็งเด็ง ka:n ⁵ da:n ⁵	สูงเก็งเด็ง	ลักษณะคนสูงแต่มีน้ำมนวล, สูงมาก	-บอกรูปร่าง -บอกลักษณะของคนสูง
	ก้างด้าง ka:n ⁵ da:n ⁵	สูงก้างด้าง	ลักษณะคนที่สูงผอมและหน้าไม่ค่อยดี	-บอกรูปร่าง -บอกลักษณะของคนสูง
	จ้องก้อง co:n ⁵ ko:n ⁵	สูงจ้องก้อง	ลักษณะคนที่สูงผอมและหน้าตาดี	-บอกรูปร่าง -บอกลักษณะของคนสูง
อ่อน ?w:n ³	เนียะๆ nia? ⁸ nia? ⁸	อ่อนเนียะๆ	ลักษณะสิ่งที่อ่อนนุ่มมากๆ เช่น ขนมหวาน, แป้งเปียก	-บอกลักษณะสิ่งของที่นุ่ม -บอกระดับความนุ่ม

4. คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดเดียวกัน หรือหมวดคำหลักต่างชนิดกันได้มากกว่าหนึ่งคำ

คำแสดงภาพลักษณ์ที่สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดเดียวกัน คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักที่เป็นคำชนิดเดียวกันได้มากกว่าหนึ่งคำ โดยคำแสดงภาพลักษณ์จะปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำนามกับคำนาม คำกริยากับคำกริยา และคำวิเศษณ์กับคำวิเศษณ์ เช่น คำแสดงภาพลักษณ์ คำว่า “โก้โห่ง /ko:ŋ⁵ ŋo:ŋ⁵/” เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายความหมายของคำว่า “งอ /ŋo:²/” ซึ่งเป็นคำหลักชนิดคำวิเศษณ์ หมายถึง สิ่งของขนาดใหญ่ คนตัวใหญ่นอนขดตัวอยู่ และ “โก้โห่ง /ko:ŋ⁵ ŋo:ŋ⁵/” สามารถขยายคำหลักชนิดคำอื่นได้อีก คือคำว่า “คด /kot⁸/” หมายถึง ลักษณะของที่มีขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา

ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักต่างชนิดกัน คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักที่เป็นคำต่างชนิดกันได้มากกว่าหนึ่งคำ คือ คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ โดยคำแสดงภาพลักษณ์หนึ่งคำจะสามารถปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำนามกับคำกริยา คำนามกับคำวิเศษณ์ และคำกริยากับคำวิเศษณ์ เป็นต้น ตัวอย่างคำแสดงภาพลักษณ์ คำว่า “จิกปึก /cik⁷ pik⁷/” เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายความหมายของคำว่า “ก้อน /ko:n⁵/” ซึ่งขยายคำหลักชนิดคำนาม หมายถึง ก้อนขนาดเล็ก และ “จิกปึก /cik⁷ pik⁷/” ยังสามารถขยายคำหลักชนิดคำกริยาได้อีก คือคำว่า “ตั้ง /taŋ⁵/” หมายถึง ของที่มีปลายหรือยอดแหลมตั้งอยู่ เช่น พระพุทธรูปองค์เล็กๆตั้งอยู่, ของลักษณะสูงยาว เช่น เสาไฟฟ้า เจริญ ตั้งอยู่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ยังมีคำแสดงภาพลักษณ์จำนวนหนึ่งที่สามารถปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดเดียวกันและต่างชนิดกันได้มากกว่าหนึ่งคำปรากฏจำนวน 31 คำ จากคำหลัก 68 คำ ดังนี้

ตาราง 11 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์กับหมวดคำหลักชนิดเดียวกันและต่างชนิดกันได้มากกว่าหนึ่งคำ

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
โก้โห่ง ko:ŋ ⁵ ŋo:ŋ ⁵	คด (ว.) kot ⁸	ลักษณะของที่มีขนาดใหญ่เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา
	งอ (ว.) ŋo:	สิ่งของขนาดใหญ่ คนตัวใหญ่ นอนขดตัวอยู่

ตาราง 11 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ก๊ะงะ ka? ⁸ ŋa? ⁸	แตก (ก.) tɛ:k ³	แตกชำรุด
	อ้ำ (ก.) kǐ: ⁴	ลักษณะการอ้ำของแผลที่มี ขนาดใหญ่ เช่น แผลที่เกิดจาก มีดฟันเขน
แก๊กแตก kɛ:k ⁷ dɛ:k ⁷	ตรง (ว.) su: ⁴	ของขนาดเล็กที่มีลักษณะตรง เช่น ไม้สอยผลไม้
	แข็ง (ว.) khe:ŋ ¹	สิ่งของที่มีลักษณะแข็งมาก กัด ไม่เข้า เช่น ไม้, กระดุกสัตว์
โก่งโก๊ะโก่งโก koŋ ³ ko? ⁸ koŋ ³ ko: ²	เดิน (ก.) ti:aw ²	เดินลำบากด้วยความเจ็บป่วย
	กุ่ม (ก.) kom ⁵	กุ่มๆง่อยๆ
ขึ้น khun ³	เหม็น (ว.) men ¹	เหม็นฉุน เช่น ยาสูบ
	หอม (ว.) hɔ:m ¹	กลิ่นหอมนานหรือฉุน เช่น กลิ่นดอกสบันงา, ดอกจำปี จำปา
จะลาดๆ ca?la:t ⁴ ca?la:t ⁴	วิ่ง (ก.) lon ⁴	คนสูงใหญ่วิ่ง
	พุ่ง (ก.) puŋ ⁴	ลักษณะการพุ่งไปข้างหน้า อย่างรวดเร็ว ไม่สามารถบังคับให้ หยุดได้ เช่น ขับรถพุ่งจะลาดๆ , ขับรถเร็วไม่เบรก
จ๊กป๊ก cok ⁷ pok ⁷	ตั้ง (ก.) taŋ ⁵	ของสิ่งเดียวอันเดียวตั้งอยู่ ลักษณะเด่นและมีขนาดใหญ่
	นั่ง (ก.) naŋ ⁴	นั่งคนเดียว, คนที่เป็นผู้ใหญ่นั่ง อยู่
จ้อห้วน cɔ: ⁵ wɔ: ⁵	ฐ (น.) hu: ²	ฐเล็กแต่เล็กกว่า ใจดีโหด, ฐ กลมตรงๆ เช่น ฐปู
	กลวง (ว.) ku:an ¹	ลักษณะกลวงขนาดกลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
จอกๆ cɔ:k ³ cɔ:k ³	ลั่น (ก.) lon ⁶	น้ำลั่นสายเล็กๆและมีปริมาณน้อย
	ไหล (ก.) lay ¹	ลักษณะการไหลลงมาปริมาณน้อยๆ สายเล็กๆ
จ้อกป้อก cɔk ⁷ pɔk ⁷	ก้อน(น.) ko:n ⁵	ลักษณะก้อนขนาดใหญ่และใหญ่กว่าจึกปึก
	ตั้ง (ก.) tan ⁵	ของเล็กๆป้อมๆตั้งอยู่ เช่น แก้วน้ำ, กระจ่างนม
	นั่ง (ก.) nan ⁴	นั่งยองๆ เช่น เด็กเล็กนั่งอยู่บนตอไม้
จ้อดลาด ca:t ⁴ la:t ⁴	กระโดด (ก.) ten ⁵	กระโดดไปไกล
	นอน (ก.) no:n ²	นอนหงายเพราะเหนื่อย(จากการทำงาน)
	ยาว (ว.) ģa:w ²	ลักษณะยาวตรงและมีขนาดใหญ่ เช่น เสาไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่วางเรียงบนพื้น
จึกปึก cik ⁷ pik ⁷	ก้อน(น.) ko:n ⁵	ก้อนแข็งขนาดเล็ก
	ตั้ง (ก.) tan ⁵	ของที่มีปลายหรือยอดแหลมตั้งอยู่ เช่น พระพุทธรูปองค์เล็กๆ ของลักษณะสูงยาว เช่น เสาไฟฟ้า เจดีย์
จู้หู้ ci: ⁵ wi: ⁵	ฐ (น.) hu: ²	ฐขนาดเล็ก เช่น ฐเข็ม
	กลวง (ว.) ku:an ¹	กลวงเล็กน้อย เช่น ไม้ที่ผูกพันเป็นโพรงขนาดเล็ก

ตาราง 11 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ใจ้ให้วู้ co: ⁵ wo: ⁵	ฐ (น.) hu: ²	ฐขนาดใหญ่ และใหญ่กว่า ใจ้ให้วู้ เช่น ปากถ้ำ
	กลวง (ว.) ku:an ¹	กลวงขนาดใหญ่, ต้นไม้กลวง ขนาดใหญ่
ใจ้กๆ co:k ³ co:k ³	ลั่น (ก.) lon ⁶	น้ำลั่นเสียงดัง ปริมาณมาก
	ไหล (ก.) lay ¹	ไหลลงมาคล้ายน้ำตกขนาด เล็กแรงๆไม่กระจายมาก
ซ่ายฮ้าย say ⁴ hay ⁴	ขน (น.) khon ¹	ขนยาวรุงรัง เช่น สุนัขที่ขนยาว
	ผม (น.) phom ¹	ผมยุ่งแบบไม่ได้หิวผม
แต่กๆ dek ⁷ dek ⁷	ชัก (ก.) cak ⁸	คนตัวเล็กกำลังชัก เช่น เด็ก กำลังชัก
	ดิน (ก.) din ⁵	ดินอยู่กับที่ใกล้ตาย เช่น ไม้ตัว เล็กๆดิน
ต๋องญ๋อง tɔ:ŋ ⁵ kw:ŋ ⁵	แขวน (ก.) khwe:n ¹	สิ่งของขนาดเล็กแขวนอยู่กับที่ เช่น สร้อยพระ
	ห้อย (ก.) ho:y ⁵	ของขนาดเล็กห้อยอยู่ เช่น ถุง ขนม, มะม่วงห้อยอยู่ (แกว่งไป มา)
	เบา (ว.) baw ²	ของขนาดเล็กและเบา
ต๋องญ๋อง tɔ:ŋ ⁵ kw:ŋ ⁵	ห้อย (ก.) ho:y ⁵	ของขนาดใหญ่ห้อยอยู่ เช่น กระสอบใส่ของ
	เบา (ว.) baw ²	สิ่งของที่เบาและขนาดใหญ่

ตาราง 11 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
โห่งโน้ง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	โห่ง (ก.) ko:ŋ ³	ลักษณะโห่งกว้างและยาว, โห่งยาว เช่น ไม้ที่โค้งงอ
	ก่อง (ก.) ko:ŋ ³	ลักษณะโค้งแคบ, คนหลังค่อมและมีรูปร่างผอมสูง
บั้ง baŋ ⁶ baŋ ⁶	ลม (น.) lom ²	ลมแรงมาก
	ไหล (ก.) lay ¹	ลักษณะการไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่, จากที่สูงลงมาปริมาณมากและเร็ว
	อาเจียน (ก.) ha:k ⁴	อาเจียนออกมาทีละมากๆ
แผ่แห้ว phe: ⁵ le: ⁵	หน้า (น.) na: ⁵	หน้าบางๆขาวๆ
	บาน (ก.) ba:n ²	สิ่งของขนาดกลางบานอยู่
แผ่อะหลือ phe: ⁵ le: ⁵	หน้า (น.) na: ⁵	หน้าใหญ่
	บาน (ก.) ba:n ²	บานขนาดใหญ่ เช่น ดอกทานตะวัน
และแพะ le? ⁸ the? ⁸	เข็ด(ก.) ŋe:n ⁶	ใช้กับลักษณะคนที่หน้าเข็ดขึ้นดูเหมือนหยิ่งยโส
	นอนซื่อ (ก.) no:n ² su: ⁴	คนใกล้ตาย, คนตัวเล็ก, คนผอมนอนซมอยู่บ้านไม่สบาย
ล่องแล้งต่องแต่ง lo:ŋ ⁴ le: ⁴ to:ŋ ³ te: ³	เดิน (ก.) ti:aw ²	มณ ตามสบาย
	ห้อย (ก.) ho:y ⁵	ลักษณะสิ่งที่ห้อยไปมาเกือบจะหลุดออกจากกัน เช่น มือหรือแขนที่โดนมีดฟันเกือบขาดออกจากกัน
ไ่ว่ wo? ⁴ wo? ⁴	ไฟลุก (ก.) fay ² luk ⁸	ไฟลุกขึ้นแรง, ไฟที่ทำอาหาร
	ร้อน (ว.) ho:n ⁶	ร้อนจากอาการคัน, เป็นตุ่มทางผิวหนังหรือแผล

ตาราง 11 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
อ็อกญ็อก ?ว:k ⁷ ก๊ว:k ⁷	กอก(น.) ko:ŋ ¹	กอกเล็กๆ เช่น ข้าวสารกอก เล็กๆ, ผักกอกเล็กหรือกอก เลื้อยผักกอกเล็กๆที่ยังไม่ได้ซัก
	วาง (ก.) ก๊ว:ŋ ²	วางทิ้งไว้ ของไม่ใหญ่มากเช่น ถุงใส่ของ
อ็องป็อง ?ว:ŋ ⁶ ปว:ŋ ⁶	พุง (น.) khi: ⁵ pum ¹	คนตัวเล็กมีหน้าท้องหรือพุง ขนาดใหญ่
	ตั้งครรรภ์ (ก.) ma:n ²	ลักษณะหน้าท้องขนาดใหญ่ ของหญิงตั้งครรรภ์
แอนแอะแอนแอ้ ?εŋ ³ ?ε? ⁷ ?εŋ ³ ?ε: ⁵	เดิน (ก.) ti:aw ²	เดินเซิดหน้าไปมาดูตัดจริต
	ฟ็อน (ก.) fw:n ⁶	ฟ็อนรำแบบชาวบ้าน, ฟ็อน ขบวนแห่เครื่องไทยทานเข้าวัด ในภาคเหนือ
	เมา (ก.) maw ²	เมาแบบไม่มีสติ
ฮั้งๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶	เท (ก.) thɔ:k ³	ลักษณะการเทสิ่งของที่มี ปริมาณมาก เช่น เท ข้าวเปลือกใส่ถัง
	ไหล (ก.) lay ¹	น้ำไหลจากที่สูงมากและตกลง มาในปริมาณมาก เช่นน้ำตก
	ฝนตก (ก.) fon ¹ tok ¹	ฝนเริ่มตกและมีที่ท่าว่าจะตก หนักและเห็นมาจากกระยะไกล
ฮ่าม ham ⁴	แดง (ว.) dε:ŋ ²	แดงเป็นบริเวณกว้าง เช่น ท้องฟ้าเวลาพลบค่ำ
	เหลือง (ว.) lu:əŋ ¹	เหลืองอร่าม, เป็นบริเวณกว้าง เช่น พุ่มดอกบัวตอง

จากการศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกันข้างต้น พบว่า นอกจากคำแสดงภาพลักษณ์จะปรากฏร่วมกับคำหลักเพียงคำเดียวแล้ว ยังพบว่ามีคำแสดงภาพลักษณ์จำนวนหนึ่งที่สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักได้มากกว่าหนึ่งคำและสามารถปรากฏได้ทั้งที่เป็นหมวดคำชนิดเดียวกันและต่างชนิดกัน และจากการศึกษาพบว่า หมวดคำหลักที่สามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงภาพลักษณ์คำนั้นๆ มักจะมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน หรือคล้ายกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์กับคำหลักที่มีความหมายในทิศทางเดียวกันหรือคล้ายกัน

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
กะระ ka? ʔa ʔa?	แตก (ก.) te:k ³	แตกอย่างมาก
	อ้า (ก.) ʔi: ⁴	ลักษณะการอ้าของแผลที่มีขนาดใหญ่ เช่น แผลที่เกิดจากมีดฟันเขน
อ๋องป๋อง ?v:ŋ ⁶ pɔ:v:ŋ ⁶	พุง (น.) khi: ⁵ pum ¹	คนตัวเล็กมีหน้าท้องหรือพุงขนาดใหญ่
	ตั้งครรรภ์ (ก.) ma:n ²	ลักษณะหน้าท้องขนาดใหญ่ของหญิงตั้งครรรภ์
ฮั้งๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶	เท (ก.) tho:k ³	ลักษณะการเทสิ่งของที่มีปริมาณมาก เช่น เทข้าวเปลือกใส่ถัง
	ไหล (ก.) lay ¹	น้ำไหลจากที่สูงมากและตกลงมาในปริมาณมาก เช่น น้ำตก

การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่น อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ ดังข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่นเชียงใหม่ เป็นคำที่ช่วยขยายความหมายของคำหลักในหมวดคำชนิดต่างๆ ให้มีความชัดเจนและเพิ่มรายละเอียดของความหมายทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่นอำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลัก 3 ชนิด คือ หมวดคำหลักชนิดคำนาม หมวดคำหลัก

ชนิดคำกริยา และหมวดคำหลักชนิดคำวิเศษณ์ โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักที่พบมากที่สุดคือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำกริยา รองลงมาคือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำวิเศษณ์ และคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักชนิดคำนาม ตามลำดับ นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า มีคำแสดงภาพลักษณ์บางคำที่สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักต่างชนิดกันได้หลายคำ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 ตัวอย่างคำแสดงภาพลักษณ์บางคำที่สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำหลักต่างชนิดกันได้หลายคำ

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
จ้ำจืดลาด ca:t ⁴ la:t ⁴	นอน (ก.) no:n ²	นอนหงายเพราะเหนื่อย (จากการทำงาน)
	กระโดด (ก.) ten ⁵	กระโดดไปไกล
	ตรง (ว.) sw: ⁴	คนสูงใหญ่นอนราบไปกับพื้น เป็นแนวตรง
	ยาว (ก.) ŋa:w ²	ลักษณะยาวตรงและมีขนาดใหญ่

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนสามารถสืบทอดภาษาถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ตัวตนและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นในการช่างสังเกตและนำสิ่งต่างๆรอบตัวมาเปรียบเทียบ และการเชื่อมโยงกับการใช้คำ ทำให้ความหมายของคำเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์ต่อไป

บทที่ 5

ลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์

จากการศึกษาลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถจำแนกลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์ได้ 4 ลักษณะ คือ คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ดังนี้

1. คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว

2. คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์

2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้อนเสียง

2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ

3. คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์

4. คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์

4.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ ที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน

4.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำทั้งคำ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน

4.3 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำ 2 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน

4.4 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน

1. คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว

จากการศึกษาโครงสร้างคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว ปรากฏ 79 คำ จากคำหลัก 44 คำ โดยปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 คำแสดงภาพลักษณ์ พยางค์เดียว

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
โวกั้ง wo:ŋ ⁶	เขา khaw ¹	เขาวัวที่มีขนาดใหญ่และโค้งเข้าหากัน
แซ้วั้ง swe:ŋ ⁶		เขาแมงกว้างขนาดเล็กลักษณะแหลมยาว
โช้วั้ง swo:ŋ ⁶		เขาแมงกว้างขนาดใหญ่
อู้ม ?um ⁵	ควัน khwan ²	กลุ่มควันขนาดใหญ่ ลอยขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาจากกองขยะ
แซ้วั้ง swe:ŋ ⁶	จมุ๊ก hu: ² dan ²	จมุ๊กโค้งขนาดเล็ก
โช้วั้ง swo:ŋ ⁶		จมุ๊กโค้งขนาดใหญ่
มาบ ma:p ⁴	ตา ta: ¹	ตากลมโต, ตาดู
หลี่ li: ⁵		ตาเล็กๆ(ตาดู)
ป้อม pom ¹		ลักษณะตาขนาดใหญ่, เปลือกตาปุ่ดใหญ่ (ไทรอยด์)
อ้อย ?oy ¹	ผม phom ¹	ผมอ่อนเส้นเล็กบาง ใช้กับผมเด็กเล็กเท่านั้น
หลาม la:m ¹	พุง khi: ⁵ pum ¹	คนร่างใหญ่ที่มีพุงใหญ่
แต่บ tep ⁷		คนผอมๆไม่มีพุง (หน้าท้องแบนราบ)
เง็ง ŋeŋ ²	พิน khi:aw ⁵	พินที่ที่ยื่นออกมา(พินเขยีน)แต่ใช้กับซี่เดียว
งุน ŋun ²		เขี้ยวซ้อน (อยู่ตำแหน่งพินหน้าและยื่นออกมาเล็กน้อย)
ฮิน hin ⁵		พินที่เล็กๆและลักษณะสั้นๆ
จอย cy:y ²	ลม lom ²	ลมพัดเย็นสบายพัดเป็นพักๆ
พ้อย py:y ⁶	ลาย la:y ²	ลักษณะลวดลายเล็กๆ เช่น แมวลายที่มีลายเล็กๆเต็มตัว
พู่ย puy ⁶		ลายไม่ใหญ่มากขนาดกลางและมีลายเป็นจำนวนมาก
ไก้ง ko:ŋ ⁵		ลายเต็มไปหมด และขนาดใหญ่ เช่น สุนัขที่มีลายจุดหรือลายดำงรอบตัว
เลน len ²		ลายเส้นเล็กๆ เช่น เสือลายทาง
ดู๊ก du:k ³	หน้า na: ⁵	ลักษณะหน้าเหลี่ยม, มีโหนกแก้มสูงเห็นได้

ตาราง 14 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย	
		อย่างชัดเจน	
ปัก	buk ⁸	กลืน lw:n ²	กลืนอย่างรวดเร็ว
พาด	pha:t ⁵	ขาด put ⁷	อาการฉีกหรือดึงผ้าให้ขาดอย่างรวดเร็ว
พืด	phut ⁸		ลักษณะการขาดอย่างรวดเร็ว ใช้กับหนังยางหรือเชือกที่มีความเหนียว
พุด	phot ⁸		ลักษณะการดึงออกจากกันอย่างรวดเร็วและง่ายกว่า พืด
เสือก	su:ak ³	เดิน din ⁵	พยายามเดินไปด้วยตนเอง เช่น เด็กทารกเดินเหมือนจะคลาน
บึ้ง	bwŋ ⁴	ตก tok ⁷	ลักษณะการตกของสิ่งของที่หนัก เช่น คนตกนั่งร้าน, หินก้อนใหญ่ตก
โบ๊ะ	bo? ⁸		ลักษณะการตกของสิ่งที่มีลักษณะกลมและมีน้ำหนักไม่มากนัก เช่น ตะกร้า, กระบุง, มะพร้าวแห้ง
เบ้าะ	bo? ⁸		ลักษณะการตกของสิ่งที่มีขนาดเล็กๆ เช่น ลูกนกกตกจากรัง
ตุ้ม	tum ⁴	แตก te:k ³	ลักษณะการระเบิดทำให้เกิดเสียงดัง ใช้กับของขนาดใหญ่ เช่น ดอกไม้ไฟ, ระเบิด
ตุ้ม	tom ⁴		เสียงที่เกิดจากประทัดขนาดปานกลางเสียงเบา กว่า ตุ้ม
ตึง	tuw:ŋ ⁴		คนจำนวนหนึ่งตกใจแล้ววิ่งหนีคนละทิศละทาง เช่น คนเล่นไฟวิ่งหนีตำรวจ
เต๊ป	tep ⁸		ลักษณะการแตกของเมล็ดถั่วทำให้เกิดเสียงดังเล็กน้อย
ตีบ	top ⁸		ลักษณะสิ่งของที่ทำด้วยดินเผา แตกง่าย เช่น หม้อดินเผา

ตาราง 14 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
งว่า ŋwa? ⁴	แตก tɛ:k ³	ลักษณะไม่กำลังแตก้าออกจากกัน
บั้ง buŋ ⁶		ลักษณะการวิ่งหนีคนละทิศละทาง ใช้กับสัตว์ เช่น วัวเป็นฝูงตกใจวิ่งหนีอย่างแตกตื่น
ญวาบ ŋwa:p ⁴		ลักษณะการแยกออกจากกันของสิ่งที่มีขนาดเล็กและปริมาณมาก เช่น ฝูงปลา, มดแตกรัง
เพียะ phia? ⁸		เสียงที่เกิดจากการแตกของแก้ว, กระจก ที่มี ความบาง
ชว่า swa: ⁴	เท tho:k ³	ลักษณะการเทน้ำใส่ถังด้วยภาชนะขนาดเล็ก, เททีเดียว เช่น ถังน้ำขนาดเล็กหรือขันน้ำ
กั้ง kaŋ ⁶		ลักษณะการเททิ้ง, เททิ้งทีเดียวอย่างรวดเร็วด้วย ภาชนะขนาดใหญ่ เช่น กะละมัง
หวาบ wa:p ³	ปวด pu:at	ปวดบริเวณกว้าง ปวดมาก เช่น ปวดแผลที่เป็น หนอง
งว่าบ ŋwa:p ³		ปวดบริเวณกว้าง ปวดมาก เช่น ปวดแผลที่เป็น หนอง
บู้ย buy ⁵	ยืม kim ⁶	ยืมย่องด้วยความสบายใจแต่ไม่ได้ฉีกยืมจนเห็น ฟัน
ชวาม swam ⁴	ล้ม kon ⁴	สิ่งที่มีขนาดใหญ่ล้มลงใช้กับคนหรือต้นไม้ เท่านั้น เช่น ต้นไม้ขนาดใหญ่ล้มลง หรือ คน อ้วนรูปร่างสูงใหญ่ล้มลง
แซ่วม swem ⁴		สิ่งที่มีขนาดเล็กล้มลงใช้กับคนหรือต้นไม้เท่านั้น เช่น ต้นไม้ขนาดเล็กล้มลง หรือ คนผอมรูปร่าง เล็กล้มลง
บั้ง buŋ ⁴		คนที่อ้วนมากล้มลงอย่างรวดเร็วหรือต้นไม้ขนาดใหญ่มากและไม่มีกิ่งก้านล้มลงอย่างรวดเร็ว

ตาราง 14 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ตุน tun ⁴	ไหล lay ¹	ลักษณะการไหลช้าแต่มีปริมาณน้ำมาก
นอง ɲɔ:ŋ ²		ลักษณะน้ำไหลอย่างรวดเร็วปริมาณมากไปทั่วบริเวณ (น้ำท่วม)
ญึม ģim ⁶		ไหลออกมานิดหน่อยแล้วหยุดหายไปใช้กับเลือดเท่านั้น
ควำบ khwa:p ⁸	หัก hak ⁷	ไม้ขนาดใหญ่และหักได้ง่าย
แควะ khwe? ⁸		ไม้ขนาดเล็กหัก
แงะ ɲε? ⁸		ไม้ขนาดเล็กมีความเหนียว หัก
เปื้อะ be? ⁸	กระจาย hi:a ⁴	กระจัดกระจายแต่ไม่มากเท่า ใ้ยเปื้อะใ้ยเปื้อะ
แก่วัด kwet ⁸	กลม mon ²	ลักษณะกลมเกลี้ยงใช้กับสิ่งของและคน เช่น ลูกแก้ว หรือคนที่หน้าอ้วนกลม
ค้อย khɔ:y ⁵	ขม khom ¹	ขมมากใช้กับอาหารเท่านั้น เช่น ดีควายที่ได้ลาบขมมาก
เผือก phw:ak ³	ขาว kha:w ¹	ขาวเป็นบริเวณกว้าง เช่น สวนดอกไม้ที่มีสีขาวเต็มไปหมด
แผ่ด phet ⁷	จืด ca:ŋ ¹	จืดมากใช้กับอาหารประเภทแกงและรสจืดมากกว่า จะแห้งดแผ่ด
ฮ่าม ham ⁴	แดง de:ŋ ²	แดงเป็นบริเวณกว้างใช้กับท้องฟ้าเวลาพลบค่ำหรือบริเวณกว้างๆที่มีสีแดงเต็มไปหมด เช่น สวนขนาดใหญ่ที่ปลูกดอกกุหลาบสีแดงจำนวนมาก
แซ่ด set ⁸	ตรง sw: ⁴	ตรงมาก เช่น ถนนสายนี้ตรงมาก ใช้กับเส้นทาง
ตึก tik ⁷	ตัน tan ¹	ใช้กับคนที่อ้วนมากเนื้อแน่นเท่านั้น
แล่วน lwɛn ⁴	เปื่อย pe:y ³	ผักเปื่อยจนแทบไม่ต้องเคี้ยว, ผักเปื่อยจนและ
คุ่ม khum ⁶	มืด mw:t ⁴	มืดไม่เห็นอะไร, กรณีฝนกำลังจะตก, ครึ้มฟ้าครึ้มฝน

ตาราง 14 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์		คำหลัก		ความหมาย
ทึก	thuk ⁸	มืด	mw:t ⁴	มืดสนิทและอยู่ในสถานการณ์น่ากลัว
ปี้	pi: ⁵	ร้อน	hw:g ⁶	ร้อนจากแดด แสบไหม้ ร้อนมาก
แม่บ	mep ⁸	เลื่อม	lu:am ⁵	สะอาดเอี่ยม, ไม่มีที่ติ เช่น รถที่เช็ดถูอย่าง สะอาดจนขึ้นเงาหรือพื้นบ้านที่ทำความสะอาด อย่างดี
ตัง	tuŋ ⁶	เหม็น	men ¹	เหม็นมากและไม่หายเหม็นสักที เช่น เหม็นเน่า
ขึ้น	khun ³			เหม็นฉุน เช่น ยาสูบ
ฮ่าม	ham ⁴	เหลืออง	lu:ɑŋ ¹	เหลือองอวาม, เป็นบริเวณกว้าง เช่น พุ่มดอกบัว ตอง
ซ้อย	so:y ⁶	หอม	hw:m ¹	ลักษณะกลิ่นหอมที่มาเป็นพักๆ เช่น หอมกลิ่น ดอกจำปีโชยมาเป็นพักๆ
ขึ้น	khun ³			กลิ่นหอมนาน เช่น กลิ่นดอกสบั๋งา, ดอกจำปี จำปาที่ส่งกลิ่นหอมตลอด หรือคนที่ใส่ น้ำหอม มากกลิ่นฉุน
ลุ่ม	luy ⁶	อ้วน	tuy ⁵	อ้วนพี ใช้กับเด็กที่ตัวอ้วนจัมมัม
กือ	kw: ⁶	เขี้ยว	khi:aw ¹	สีเขี้ยวเข้มเป็นบริเวณกว้างและเขี้ยวเข้มกว่า จุ่มอุ่ม
แสบ	sep ⁷	เจียบ	dak ⁷	เจียบสนิทในทันทีใช้กับสถานการณ์ที่มีคนอยู่ หลายคน
ปิ่ง	piŋ ⁵			เจียบสนิท ใช้กับสถานการณ์ทั่วไป เช่น ใน ห้องสมุดที่มีคนอ่านหนังสือแต่เจียบมาก
แซ่ว	sew ⁴	ตรง	sw: ⁴	ตรงมาก ใช้กับอาการนอนของคน เช่น นอนซื่อ แซ่ว
ตึงๆ	tiŋ ⁵ tiŋ ⁵	ตึง	khe:ŋ ⁴	เครียดมาก, ตึงมาก, คับมาก, ตึงเบริยะใช้กับ อาการของคนหรือใช้กับสิ่งของที่คับมาก

ตาราง 14 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ตึก tek ⁸	แน่น ne:n ⁵	แน่นมาก เช่น ปิดฝาภาชนะแน่นมาก หรือ จับมือกันไว้แน่นมาก
ลิ่ง luŋ ⁶	โล่ง lo:ŋ ⁴	โล่งกว้าง เช่น ห้อง, บริเวณห้องโถง ใช้กับบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น ห้องโล่งมาก
แปด peɪ ⁷	เหลว le:w ¹	เหลวมากใช้กับอาหาร เช่น ตำลึงที่บดกับตับบด จนละเอียดมาก หรือ เสียหายไม่มีชิ้นดีใช้กับสิ่งของ เช่น แก้วที่แตกละเอียด

2. คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์

จากการศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อําเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ปรากฏ 366 คำ ซึ่งปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด โดยสามารถจำแนกได้ลักษณะย่อย ดังนี้

2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้อนเสียง

2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ

2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้อนเสียง

คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้อนเสียง คือ คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีพยางค์แรกกับพยางค์หลังต่างกัน แต่อาจมีลักษณะร่วมกันบางส่วน เช่น สระ วรรณยุกต์ หรือพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 2 เหมือนกัน แต่ต่างกันเพียงพยัญชนะต้น หรือบางคำพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 2 มีสระและพยัญชนะท้ายเหมือนกันต่างกันว่า พยัญชนะต้น และวรรณยุกต์ ปรากฏ 225 คำ จากคำหลัก 91 คำ โดยปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้อน

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
โก้นโห้งน ko:n ⁴ ŋo:n ⁴	กอง ko:ŋ ¹	กองขนาดใหญ่ เช่น กองข้าวที่มีขนาดใหญ่ ปริมาณมาก
ก้านง่าน ka:n ⁴ ŋan ⁴		กองขนาดใหญ่มาก สามารถมองเห็นได้จาก ระยะไกล
ก้วนง่วน ku:an ⁴ ŋuan ⁴		ลักษณะของขนาดใหญ่และน้ำหนักเบา เช่น จอมปลวก, กองผ้า, กองนุ่น
โอกใหญ่ก ?o:k ³ ŋo:k ³		กองขนาดใหญ่ ใช้กับสิ่งของที่มีน้ำหนักเบา เช่น กองฟาง
อึ๊กใหญ่ก ?u:k ³ ŋu:k ³		กองขนาดปานกลาง มักเป็นผ้าขุ่มๆ ของที่ เปียกๆ หนักๆ กองอยู่ เช่น ผ้าที่เปียกกองอยู่
อากหญาก ?a:k ³ ŋa:k ³		กองขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกองทิ้งไว้ เช่น กอง ผ้าเวลารอซัก, กองผักที่ขายไม่หมด
อึ๊กใหญ่ก ?ik ⁷ ŋik ⁷		กองขนาดเล็ก ใช้กับของแห้ง เช่น มูลนกที่แห้ง แล้วยกอยู่
อึ้มิ ?i? ⁸ mi? ⁸		กองขนาดเล็กมาก เช่น กองมูลไก่
อ้อกญ้อก ?o:k ⁷ ŋo:k ⁷		กองเล็กๆ เช่น ข้าวสารกองเล็กๆ ผักกองเล็กๆ หรือกองเสื้อผ้าที่ไม่ได้ซักกองเล็กๆ
จึกปึก cik ⁷ pik ⁷	ก้อน ko:n ⁵	ก้อนแข็งขนาดเล็ก
จ้อกป้อก cɔk ⁷ pɔk ⁷		ลักษณะก้อนแข็งขนาดใหญ่และใหญ่กว่าจึกปึก
เอื้ออะเมอะ ?ə? ⁵ mə? ⁵		ก้อนขนาดใหญ่ที่สุด
อ้อมล้อม ?w:m ⁶ lɔ:m ⁶		ลักษณะก้อนเล็กๆกลมๆขนาดพอดี
อู้มลุ่ม ?um ⁶ lum ⁶		ลักษณะก้อนกลมขนาดใหญ่มาก
โื้อะโมะ ?o? ⁸ mo? ⁸		ก้อนขนาดใหญ่ เช่น มูลควาย
โຈະโมະ co? ⁸ mo? ⁸		ก้อนขนาดใหญ่ เช่น มูลควาย
อื้อมะ ?a ⁸ ma ⁸ ?		ก้อนขนาดใหญ่แต่เล็กกว่าโื้อะโมะมีลักษณะ เปียก เช่น มูลวัวมูลควายที่เปียกอยู่

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
เอ๊ะเมาะ	?v? ⁸ mo? ⁸	ก้อนขนาดเล็ก เช่น ก้อนเมียงที่ยังเปียกอยู่
ซ่ายฮ่าย	say ⁴ hay ⁴	ขนยาวรุงรัง เช่น สุนัขขนยาวรุงรัง
แซ่แฮล	se: ⁵ le: ⁵	แสงแดดจ้าหลังฝนตก
ปกหลก	pok ⁷ lok ⁷	ตุ่มตามผิวหนังที่นูนขึ้นมาเห็นได้ชัด
แฉ๊ะแพะ	ce? ⁸ fe? ⁸	ตุ่มบนผิวหนังขนาดเล็กที่เป็นหนอง
ล่องแล่ง	loŋ ⁴ leŋ ⁴	ใช้กับแกงที่อยู่ในชามขนาดเล็กซึ่งมีปริมาณน้ำแกงมากกว่าเนื้อหรือผัก
ลูงล่าง	luŋ ⁴ la:ŋ ⁴	ใช้กับแกงที่อยู่ในหม้อขนาดใหญ่ซึ่งมีปริมาณน้ำแกงมากกว่าเนื้อหรือผัก
ปึกคก	pok ⁸ khok ⁸	ปมแข็งขนาดใหญ่ ใช้กับสิ่งของ เช่น เชือก หรือ ใช้กับกระดูกที่โปนขนาดใหญ่
ปึกค้อก	pw:k ⁸ khv:k ⁸	ปมแข็งขนาดเล็กหรือใช้กับกระดูกโปนขนาดเล็ก
โอิงโหม้ง	?oŋ ⁵ moŋ ⁵	ปลัดหรือแองขนาดใหญ่
อ้องหม้อง	?vŋ ⁵ mo:vŋ ⁵	ปลัดหรือแองขนาดเล็ก
ปึกซิก	pik ⁸ sik ⁸	ผมน้อย, ผมนั้นๆ
เป๊กเซ็ก	pək ⁸ sək ⁸	ผมที่มัดและมีปริมาณมาก, ผมดก
ปือกซ้อก	pwk ⁸ swk ⁸	ผมที่มัดสูงๆและมีผมเหลือน้อย หรือคนผมบางที่รวบผมสูง
ปึกซุก	puk ⁸ suk ⁸	ผมหนา, คัดผม(แบบพองฟู)
ซ่ายฮ่าย	say ⁴ hay ⁴	ผมยุ่งแบบไม่ได้หวีผม
อ้องป้อง	?v:ŋ ⁶ pw:ŋ ⁶	คนตัวเล็กมีหน้าท้องหรือพุงขนาดใหญ่
อ้องญ้อง	?v:ŋ ⁴ kw:ŋ ⁴	คนตัวเล็กมีหน้าท้องหรือพุงขนาดใหญ่
อ้าดฟาด	?a:t ⁴ fa:t ⁴	พุงขนาดใหญ่มากใช้กับคนอ้วน
อ้องญ้อง	?v:ŋ ⁶ kw:ŋ ⁶	ลักษณะคล้ายพุงโรกันปอด
แก้งเง้ง	ke:ŋ ⁵ ŋe:ŋ ⁵	เขี้ยวที่ยื่นออกมาเห็นชัดเจน เช่น เขี้ยวเสนห์

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย	
โคะโละ	kho? ⁸ lo? ⁸	ม้วน mu:an ⁶	ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนขนาดใหญ่ เช่น กระดาษม้วนใหญ่
เคาะเลาะ	kho? ⁸ lo? ⁸		ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนขนาดกลาง
แคะและ	khε? ⁸ lε? ⁸		ลักษณะสิ่งของม้วนขนาดเล็ก
เคอะเลอะ	khə? ⁸ lə? ⁸	รอยบาก bak ⁷	ลักษณะรอยที่เกิดจากของมีคมขนาดใหญ่, มีเพียงอันเดียว
โจ้หิ้ว	co: ⁵ wo: ⁵	ฐู hu: ²	ฐูขนาดใหญ่มาก ใหญ่กว่า โจดโหวด เช่น ปากถ้ำ
โจดโหวด	co:t ³ wo:t ³		ฐูขนาดกลาง
จ้อหิ้ว	cv: ⁵ wo: ⁵		ฐูลึกแต่เล็กกว่า โจดโหวด ฐูกลมตรงๆ เช่น ฐูปู
จี้หิ้ว	ci: ⁵ wi: ⁵		ฐูขนาดเล็กมาก เช่น ฐูเข็ม
โกดโหวด	ko:t ³ wo:t ³		ลักษณะฐูขนาดใหญ่ที่ทะลุถึงกัน เช่น เสามีฐูขนาดใหญ่
กอดหวอด	ko:t ⁵ wo:t ⁵		ลักษณะเป็นฐูหรือ โพรงเล็กๆ
จั้งปั้ง	cwŋ ³ pwŋ ³		ลักษณะฐูที่ทะลุมีขนาดใหญ่ เช่น ฝาบ้านหรือ หลังคาเป็นฐูขนาดใหญ่
ตั้งปั้ง	twŋ ³ pwŋ ³		ลักษณะฐูที่ทะลุมีขนาดใหญ่ เช่น ฝาบ้านหรือ หลังคาเป็นฐูขนาดใหญ่
ต้อแต่	to: ⁵ tε: ⁵	ลาย la:y ²	ลายไม่มากนักและลายขนาดเล็ก
เดินเหิน	tən ⁵ wən ⁵	วง woj ²	ใช้กับสิ่งของที่วงขนาดใหญ่ เช่น หน้าปัดนาฬิกา ทรงกลมขนาดใหญ่
แต้นแหวัน	tε:n ⁵ we:n ⁵		ใช้กับของขนาดเล็ก เช่น วงแหวน
เพ้อเหล้อ	pə: ⁵ lə: ⁵	หน้า na: ⁵	หน้ากลมใหญ่
เบือะเลอ	bə? ⁸ lə? ⁸		คนที่มึนหน้ากว้างและหน้าตาไม่สวย
ซ้อหล้อ	sv: ⁵ lv: ⁵		ผู้หญิงที่หน้าเครียดๆ, หน้าอมทุกข์ (หน้าถมึงทิ้ง)
พีชี	phw? ⁸ chw? ⁸		หน้าบึ้งใช้กับผู้หญิงที่อารมณ์ไม่ค่อยดี

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
แผ่แห้ว	phɛ: ⁵ lɛ: ⁵	หน้า na: ⁵ ผู้หญิงที่ใบหน้าเรียวเล็กหน้าขาวๆ
เป็นเหว็น	pən ⁵ wən ⁵	หน้าใหญ่และกลมมาก
หนาบเหนบ	na:p ³ ne:p ³	เหงื่อ ya:ŋ ² เหนียวตัวมากและเหงื่อเต็มตัวต้องการอาบน้ำ
โก๊ะเง๊ะ	ko? ⁸ ŋo? ⁸	ก้ม ŋom ⁶ ลักษณะของต้นไม้ที่โน้มลงเมื่อเวลาลมพัดหรือไถลจะหักหรือโค่นลง
ลกซก	lok ⁸ sok ⁸	อาการเมาคอตก, ใช้กับคน, คนไม่สบาย
ลกงก	lok ⁸ ŋok ⁸	ก้มจนจะติดพื้น, คอตก
ตึกญัก	tok ⁸ ŋok ⁸	กระโดด ten ⁵ ลักษณะของคนหรือสัตว์ที่มีขนาดใหญ่กระโดด เช่น กบตัวใหญ่หรือคนร่างใหญ่กระโดด
ตึกญ้อก	tok ⁸ ŋok ⁸	ลักษณะการกระโดดของคนหรือสัตว์ที่มีขนาดเล็ก เช่น เขียด คนรูปร่างเล็ก
ตึกญุก	tuk ⁸ ŋuk ⁸	การกระโดดที่ใช้กับสัตว์ที่มีน้ำหนักมากกระโดด เช่น คางคกตัวอ้วนกระโดด
จ้ำดลาด	ca:t ⁴ la:t ⁴	การกระโดดไปไกลใช้กับสัตว์ที่ตัวเล็กหรือคนที่ผอมมาก
ท้องน้อง	tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	ค่อม ko:ŋ ³ คนแก่หลังค่อมและมีรูปร่างผอมสูง
โห่งโห่ง	tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	โก่ง ko:ŋ ³ ลักษณะโก่งกว้างและยาว, โค้งยาวของต้นไม้ เช่น ไม้ไผ่ที่โค้งงอ
โห่งโห่ง	tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	คนแก่ที่ผอมสูงและตัวโตหลังค่อม
กากหวาก	ka:k ³ wa:k ³	ขาด kha:t ³ ขาดเป็นบริเวณกว้าง เช่น เลื้อยขาดเป็นวงกว้างขนาดใหญ่
ตากหวาก	ta:k ³ wa:k ³	ขาดเป็นบริเวณกว้าง เช่น เลื้อยขาดเป็นวงกว้างขนาดใหญ่
เต็งญึ่ง	tə:ŋ ⁵ ŋiə:ŋ ⁵	แขวน khwe:n ¹ สิ่งของขนาดใหญ่แขวนอยู่กับที่และอยู่ในระดับสูง
ต๋องญ้อง	tw:ŋ ⁵ ŋiə:ŋ ⁵	สิ่งของขนาดเล็กแขวนอยู่กับที่และอยู่ในระดับต่ำ เช่น สร้อยพระ

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย	
โต้งโค้ง	ton ⁴ khon ⁴	คลาน ka:n ²	เด็กที่คลานเกือบเดินได้แล้ว
โมงโค้ง	mon ⁴ khon ⁴		ลักษณะของคนตัวใหญ่ที่กำลังคลาน
ต๋องค่อง	ton ⁴ khon ⁴		ลักษณะของเด็กตัวเล็กที่กำลังคลาน
และแตะ	le? ⁸ the? ⁸	เชิด ηε:n ⁶	ลักษณะคนที่หน้าเชิดขึ้นดูเหมือนหยิ่งยโสหรือ โกรธ
โต้งใหญ่	to:η ⁵ โก:η ⁵	กระโดด te:n ⁵ , do:t ³	กระโดดสูงเพื่อเอื้อมเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่สูง มาก
ต๋างญ้าง	ta:η ⁵ โก:η ⁵		กระโดดสูงเพื่อเอาของที่อยู่สูง
เต็งเหญ้าง	te:η ⁵ โก:η ⁵		ลักษณะอาการที่เอื้อมถึงสิ่งที่อยู่ด้านบน, กระโดดขึ้นเล็กน้อย
จักปัก	cok ⁷ pok ⁷	ตั้ง taη ⁵	ของสิ่งเดียวอันเดียวตั้งอยู่ลักษณะเด่นและมี ขนาดใหญ่
จ้อกปัก	cok ⁷ pok ⁷		ของเล็กๆป้อมๆทรงกระบอกตั้งอยู่อันเดียว เช่น แก้วน้ำ, กระจองนม
จิกปัก	cik ⁷ pik ⁷		ของที่มีปลายหรือยอดแหลมตั้งอยู่อันเดียว
แจ็กเป็ก	cek ⁷ pek ⁷		สิ่งของเล็กๆลักษณะยาวๆเช่น ไม้สอยผลไม้ ชนิดที่เป็นไม้ไผ่ลำเดียวตั้งอยู่อันเดียว
อ็องป็อง	?ว:η ⁶ pw:η ⁶	ตั้งครรรักษ์ ma:n ²	ลักษณะหน้าท้องขนาดใหญ่มากของหญิง ตั้งครรรักษ์
ก๊ะะ	ka? ⁸ ηa? ⁸	แตก te:k ³	แตกอ้ามากใช้กับสิ่งของและต้นไม้ เช่น เปลือก ไม้ขนาดใหญ่แยกออกจากกัน
กั้ง	ki? ⁸ ηi? ⁸		แตกอ้าน้อยใช้กับสิ่งของและต้นไม้ เช่น เปลือก ไม้ขนาดเล็กแยกออกจากกัน
ข้างหล้าง	kha:η ⁵ la:η ⁵	ทิ้งไว้ hi:a ⁴	สิ่งของที่ทิ้งไว้โดยไม่สามารถใช้งานได้ มักใช้กับ สิ่งที่มีขนาดใหญ่ เช่น จักรยานหรือรถเก่าๆที่ ใช้งานไม่ได้จอดทิ้งไว้

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย		
อุ๊ปปุ๊ป	?up ⁷ pup ⁷	นอน	กว:n ²	ลักษณะการนอนคว่ำของผู้หญิง
อุ๊ปปุ๊ป	?up ⁸ pup ⁸			ลักษณะการนอนคว่ำของเด็กเล็กๆ
อาบปาบ	?a:p ³ pa:p ³			นอนคว่ำและเหยียดแขนให้สุด
อ๋ามป๋าม	?am ³ pam ³			คนอ้วนนอนคว่ำอยู่
อ้อกญ้อก	?ok ⁷ kwok ⁷			คนนอนป่วยและร่างกายผอมแห้ง
โอกโหนก	?ok ³ no:k ³			คนตัวเล็กนอนรวมกันหลายคนในบริเวณไม่กว้างนัก
กั้งดั่ง	kwŋ ³ dwŋ ³			คนร่างใหญ่และอ้วนมากนอนอยู่คนเดียว
ก่างด่าง	kan ³ dan ³			คนตัวใหญ่นอนหลับอยู่คนเดียว
จ๋าดลัด	ca:t ⁴ la:t ⁴			นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนร่างใหญ่
ก๊ก๊ก	kok ⁸ ŋok ⁸	นั่ง	nan ⁴	นั่งหลังโค้งใช้กับคนรูปร่างสูง
ก้อก้งอ	kwok ⁸ ŋwk ⁸			นั่งหน้าอใช้กับคนรูปร่างเล็ก
ก้อกว้อ	kwok ⁸ wok ⁸			นั่งคนเดียวชวนน่าสงสาร
จ๊กป๊ก	co:k ⁸ pok ⁸			นั่งคนเดียวเป็นเวลานานๆใช้กับคนตัวใหญ่
จ๊ะมะ	ca? ⁸ ma? ⁸			นั่งขัดสมาธิไม่ยอมลุกใช้กับคนผอม
จักป๊ก	co:k ⁷ pok ⁷			นั่งคนเดียว, คนที่เป็นผู้ใหญ่ นั่งอยู่
จ้อกป้อ	co:k ⁷ po:k ⁷			เด็กนั่งยองๆ เช่น เด็กเล็กนั่งอยู่, นั่งบนตอไม้
โจะโม่	co? ⁸ mo? ⁸			เด็กอ้วนๆนั่งอยู่กับที่
เจ๊ะเมะ	co? ⁸ mo? ⁸			นั่งยองๆ ใช้กับคนที่ตัวเล็กๆ
เจ้อะเมอะ	co? ⁸ mo? ⁸			คนตัวใหญ่นั่งขัดสมาธิอยู่
ผีหลี่	phi: ⁵ li: ⁵	บาน	ba:n ²	ดอกไม้ขนาดเล็กบานเล็กน้อยใช้กับดอกไม้ดอกเดียว
แผ่แหลี่	phɛ: ⁵ li: ⁵			ดอกไม้ขนาดกลางบานอยู่ดอกเดียว
ผ้อหล้อ	pho: ⁵ li: ⁵			ดอกไม้ขนาดพอดีกำลังบานอยู่
เผ้อหล้อ	phə: ⁵ li: ⁵			ดอกไม้ขนาดใหญ่บาน เช่น ดอกทานตะวัน
โจะโฝะ	co? ⁸ fo? ⁸	เป็นฟอง	pen ¹ fo:ŋ ²	เป็นฟองปริมาณมากใช้กับอาหารชนิดที่มีฟองขึ้นเป็นจำนวนมาก

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
กึ่ง ki? ⁸ ŋi? ⁸	ไผ่เล็ก me:n ²	อาการของสิ่งของขนาดเล็กไผ่ล่อออกมาเล็กน้อย เช่น หัวมันขนาดเล็ก, ชิง
กึ่ง ku? ⁸ ŋu? ⁸		สิ่งที่ไผ่ล่อออกมาขนาดใหญ่และไผ่ล่อออกมา เล็กน้อย เช่น หัวมันขนาดใหญ่
เก๊ะเงาะ kw? ⁸ ŋw? ⁸		สิ่งที่ไผ่ล่อออกมาที่มีขนาดเล็กมีลักษณะงอและ ไผ่ล่อออกมาเล็กน้อย
เต็งเก็ง tə:ŋ ⁶ kə:ŋ ⁶	ยาน ก้า:n ²	สิ่งของขนาดใหญ่ที่ผูกไว้หรือถูกยึดไว้หย่อนลง เช่น บ้ายผ้าขนาดใหญ่หย่อนลงมา
ต็องก้อง tə:ŋ ⁶ kw:ŋ ⁶		สิ่งของขนาดเล็กที่ผูกไว้หรือยึดไว้หย่อนลง เช่น เต้านมขนาดเล็กของคนแก่ที่ตัวผอมๆหย่อน ยาน
ตาบเตบ ta:p ³ te:p ³		ใช้กับกางเกงที่หย่อนลงเกือบจะหลุด เช่น คนที่ ใส่กางเกงตัวใหญ่ๆเป่ากางเกงหย่อนลง ประมาณเข้าและขาทางเกงกองที่เท้า
เจ็งเก็ง cə:ŋ ⁵ kə:ŋ ⁵	ยีน yu:n ²	คนสูงยีนอยู่
โจ้งเก็ง co:ŋ ⁵ ko:ŋ ⁵		คนสูงใหญ่, คนสูงมากยีนอยู่
แจ้งแก้ง cɛ:ŋ ⁵ kɛ:ŋ ⁵		คนที่ผอมและดูไม่มีแรงยีนอยู่
เจ้อะเลอะ cə? ⁸ lə? ⁸	ยีน กัw:n ⁴	ลักษณะสิ่งที่เลยออกมาและมีขนาดใหญ่ เช่น กิ่งไม้ขนาดใหญ่ยื่นออกไปนอกรั้วบ้านมาก
เจ้อะเลอะ cə? ⁸ lə? ⁸		ลักษณะสิ่งที่ยื่นออกมาหรือเลยออกมาเล็กน้อย เช่น ยื่นหน้าออกมาจากหน้าตาเล็กน้อย
อ้ออกหญ้ออก ?ək ⁷ k ⁷	วาง กัw:n ²	วางทิ้งไว้ ใช้กับเสื้อผ้าที่มีปริมาณน้อย เช่น เสื้อ สองตัววางทิ้งไว้
ก้างห้าง kan ⁵ ŋan ⁵	หงาย ŋa:y ¹	ลักษณะของมีคมหงายขึ้น เช่น มีดหงาย ก้างห้าง
จู้คู้ cu: ⁵ khu: ⁵	หมอบ mu:p ⁴	คนตัวใหญ่หมอบอยู่
เจ้อะเคอะ cə? ⁸ kə? ⁸		คนตัวเล็กและต่ำทำท่าหมอบ

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย		
ตึงตึง	tiŋ ⁵ kiŋ ⁵	ห้อย	ho:y ⁵	ของขนาดเล็กมากห้อยอยู่ เช่น ตุ่มหูขนาดเล็กที่ห้อยลงมา
ต๋องต๋อง	tw:ŋ ⁵ kiw:ŋ ⁵			ของขนาดเล็กห้อยอยู่ เช่น กิ่งขนม, มะม่วงห้อยอยู่(แกว่งไปมา)
โต้งโต้ง	to:ŋ ⁵ ki:ŋ ⁵			ของขนาดใหญ่ห้อยอยู่ เช่น กระสอบห้อยอยู่
ก๊ะงะ	ka? ⁸ ŋa? ⁸	อ้า	ki: ⁴	ลักษณะการอ้าเล็กน้อยของแผลหรือสิ่งที่มีขนาดใหญ่แต่อ้ามากกว่า ก๊ะงะ เช่น แผลที่เกิดจากมีดฟันเขนหรือประตูที่เปิดอ้าเล็กน้อย
แก๊ะแก๊ะ	ke? ⁸ ŋe? ⁸			ลักษณะการอ้าเล็กน้อยของแผล เช่น มีบาดแผลอ้าเล็กน้อยหรือใช้กับสิ่งของที่อ้าเล็กน้อยแต่อ้าน้อยกว่า ก๊ะงะ เช่น ปลายไม้สอยผลไม้อ้าเพียงเล็กน้อย
กุกกุก	kuy ³ ŋuy ²			ลักษณะที่อ้าเกือบหลุดใช้กับแผลหรือรอยฟันเกือบหลุดออกจากกันเท่านั้น
แอ้แอ้	?e: ⁵ me: ⁵	แอน	?e:n ³	ลักษณะการแอนของสิ่งของ เช่น ไม้คานหาบของเวลาที่หาบของหนักแต่ไม่ถึงกับงอ
อู่มอู่ม	?um ⁶ lum ⁶	กลม	mon ²	กลมขนาดใหญ่ เช่น ลูกบอล
อ้อมล่อม	?w:m ⁶ lw:m ⁶			กลมและมีขนาดเล็ก เช่น ลูกมะนาว
โจ้โจ้	co: ⁵ wo: ⁵	กลวง	ku:aj ¹	กลวงหรือรูโหว่ขนาดใหญ่ใช้กับวัสดุที่เป็นไม้ เช่น ต้นไม้มีรูโหว่ขนาดใหญ่
จี้จี้	ci: ⁵ wi: ⁵			กลวงเล็กน้อย เช่น ไม้ที่ผูกเป็นโครงขนาดเล็ก
จ้อจ้อ	co: ⁵ wo: ⁵			ลักษณะกลวงขนาดกลางใหญ่กว่าจี้จี้
หมากกาก	ma:k ³ ka:k ³	ขาว	kha:w ¹	ขาวซีดหรือขาวปนกับสีอื่นและสีออกหม่นๆใช้กับสิ่งของ เช่น เสื้อขาวหมากกาก
หมุ่นหมุ่น	mun ⁵ lun ⁵			สีขาวที่ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะใหญ่และกลมๆ เช่น กลุ่มด้ายสายสิญจน์

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
สุนุ่น sun ³ bun ³	ขาว kha:w ¹	สีขาวใช้กับสิ่งที่มีลักษณะคล้ายปุยนุ่นและมีปริมาณมาก เช่น ขาวเหมือนปุยอดอกฝ้ายที่มีปริมาณมาก
เหม็นแหม่น me:n ⁵ le:n ⁵		ลักษณะคนที่หน้าเล็ก, ผิวขาวๆหรือใช้กับลักษณะสิ่งที่มีขนาดเล็กสีขาว เช่น เมล็ดข้าวสารที่ขาวๆยาวๆลีบๆ
กากดาก ka:k ³ da:k ³	แข็ง kheŋ ¹	แข็งมากใช้กับของที่ขบไม่แตก เช่น หนังกวายจีที่แข็งมาก
แก๊กแตก kek ⁷ dek ⁷		สิ่งของที่มีลักษณะแข็งมากหรือกัดไม่เข้า เช่น ไม้, กระจูดสัตว์
โค้งโห่ง koŋ ⁵ ŋoŋ ⁵	คด kot ⁸	ใช้กับลักษณะสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา
โห่งโห่ง loŋ ⁵ ŋoŋ ⁵		ใช้กับลักษณะสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา
หล้องห้อง loŋ ⁵ ŋoŋ ⁵		ใช้กับลักษณะสิ่งของที่มีขนาดเล็ก เช่น เหล็กเส้น, ตะปู
คอญอ khw: ² kɔ: ²	งอ ko:ŋ ³	หลังโกง, คนนั่งหลังโกง, คนตัวเล็กหลังอใช้กับคนแก่หรือคนที่มีรูปร่างเล็กเท่านั้น
ท้องน้อง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶		ลักษณะหลังโกงใช้กับคนหลังโกงและผอมสูงใช้กับคนทั่วไปยกเว้นคนแก่
โห่งโห่ง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶		ลักษณะหลังโกงใช้กับคนหลังโกงและผอมสูง แต่หลังโกงกว่าและรูปร่างใหญ่กว่าท้องน้อง ใช้กับคนทั่วไปยกเว้นคนแก่
คี่ญี่ khw? ⁸ กัญ? ⁸	งอน koŋ ⁵ kɔŋ ³	กัณจนใช้กับคนอ้วนและรูปร่างสูงใหญ่กัณจนเห็นได้ชัด
แล็กแท็ก lek ⁸ thek ⁸	งอน koŋ ⁵ ŋe:n ⁶	กัณจนใช้กับคนผอมและรูปร่างสูงใหญ่

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์		คำหลัก		ความหมาย
อึกมึก	?uk ⁸ muk ⁸	ขึ้น	cum ⁴	ลักษณะสิ่งของที่ขึ้นและชุ่มน้ำอยู่บ้างเล็กน้อย ใช้กับเสื้อผ้า เช่น ผ้าที่ซักแล้วไม่มีแดดทำให้ขึ้นมาก
ปังหลัง	puŋ ⁵ luŋ ⁵	แดง	de:ŋ ²	แดงเข้มใช้กับของขนาดใหญ่หรือเป็นบริเวณกว้าง เช่น ท้องฟ้าสีแดงเข้ม เข้มกว่าแดงปะหลัง
ซางฮาง	sa:ŋ ² ha:ŋ ²			แดงจางๆ, แดงไม่สดใช้กับสิ่งของเท่านั้น
คี่ลี	khw ⁸ luw ⁸	ดำ	dam ²	ดำสนิทใช้กับสิ่งของที่มีขนาดใหญ่หรือคนที่มีรูปร่างสูงใหญ่ เช่น หม้อขนาดใหญ่ที่มีสีดำมากๆ
กุ่มมุ่ม	kum ² mum ²			สีดำใช้กับสิ่งของที่มีขนาดใหญ่เท่านั้น และดำน้อยกว่า คี่ลี
กอมมอม	kw:m ² mw:m ²			สีดำใช้กับสิ่งของขนาดเล็ก
กิมมิม	kim ² mim ²			สีดำมากใช้กับสิ่งของที่มีขนาดเล็กมากหรือใช้กับเด็กที่ตัวดำมากๆ
เก็กเด็ก	kək ⁷ dək ⁷	ตรง	su: ⁴	ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะตรงและมีความแข็งแรงขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้ที่ลำต้นตรงและอยู่กลางแจ้งอย่างมั่นคง
แก็กแด็ก	kək ⁷ dək ⁷			ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะยาวตรงและแข็งแรงขนาดเล็ก เช่น ไม้สอยผลไม้ ที่ทำจากไม้ไผ่ลำเล็กๆขนาดพอมือ
อ้อกหม้อก	?ɔk ⁷ mɔk ⁷	ตัน	tan ¹	ใช้กับคนที่อ้วนและเนื้อแน่น แต่อ้วนน้อยกว่า ตัก
มุกู	mu ⁸ ku ⁸	หู่	mum ⁴	ลักษณะหู่มากหรือใช้กับสิ่งของขนาดใหญ่ที่มีปลายหู่ เช่น ไม้ไผ่ที่เหล่าให้ปลายหู่หรือ ดินสอใช้งานจนหู่มากๆ

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ตาบตาบ ta:p ³ ګa:p ³	บาง ba:ŋ ²	ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะบางและมีผิวหยาบ เช่น ฝ้าดิบบางตาบตาบ
แต่บเหญ่บ tep ⁷ ګep ⁷		บางมากใช้กับผ้า เช่น ฝ้าเซ็ดหน้าพับแล้วบาง แต่บเหญ่บ
แต่บแปบ tep ⁸ pep ⁸		บางมากกว่าแต่บเหญ่บ ใช้กับกระดาษ เช่น กระดาษที่พับแล้วบางแต่บแปบ
โต้งโง้ง to:ŋ ⁵ ګo:ŋ ⁵	เบา baw ²	เบากับสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น กระจ่าใบใหญ่ เบาโต้งโง้ง
ต้องญ่อง to:ŋ ⁵ ګo:ŋ ⁵		เบาใช้กับสิ่งของขนาดเล็ก เช่น ถุงใส่หอมมาก เบาต้องญ่อง
พู่หลู้ phu: ⁵ lu: ⁵	ปุด pu:t ⁴	ปุดมากเล็กน้อย เช่น ตาปุดบวมเล็กน้อยจากการร้องไห้
ปาดจาด pa:t ³ ca:t ³		ปุดออกมามาก เช่น ตาที่ปุดบวมมากเนื่องจากถูกต่อย
ปีกคก pok ⁸ khok ⁸		ลักษณะการปุดบวมมีขนาดใหญ่มาก เช่น หัวโนเท่าลูกมะนาว
ตู่บขูป tup ⁷ khup ⁷	พอง pɔ:ŋ ²	ลักษณะแผลหรืออาการพองที่หนามมีขนาดใหญ่และบวม เช่น ฝีที่ปุดบวมขนาดใหญ่
ตอบขอบ to:p ³ kho:p ³		ลักษณะตุ่มหรือแผลที่พองและมีขนาดเล็ก เช่น แผลอักเสบที่ปุดบวมเล็กน้อย
แต่บแ่บ tep ⁷ khep ⁷		ตุ่มบนผิวหนังที่พองและขนาดเล็กหรือลักษณะการพองเล็กน้อย เช่น แผลพุพองจากน้ำร้อนลวก
ซุ้มลุ่ม sum ⁶ lum ⁶	มีด mɯ:t ⁴	มีดสลัว, เห็นบ้างไม่เห็นบ้าง
แ่ดแล็ด cet ⁸ let ⁸	ยาว ګa:w ²	ลักษณะยาวตรง, ขนาดเล็ก เช่น งูตัวเล็กๆที่นอนตายลำตัวยาวเล็กน้อย

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
จ้ำดลาด cat ⁴ lat ⁴	ยาว ɣa:w ²	ลักษณะยาวตรงและมีขนาดใหญ่ เช่น เส้าไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่วางเรียงบนพื้น หรือรูขนาดใหญ่ลำตัวยาวมากนอนตายอยู่
ตื้นมึน tun ⁴ mwn ⁴	หนา na: ¹	ผิวหนังก้อนหนา ใช้กับผิวหนังก้อนเช่น แผลงต้อยแล้วมีรอยนูนหนาเป็นปื้นใหญ่
โตบโขบ to:p ³ kho:p ³		ลักษณะสิ่งที่หนาและมีขนาดใหญ่ใช้กับเปลือกไม้ เช่น เปลือกไม้หนาและมีขนาดใหญ่
ซ้อกป้อก sok ⁷ pok ⁷	หม่น mon ³	สิ่งที่ดูเก่ามากใช้กับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ เช่น บ้านหลังนี้หม่นซ้อกป้อก
แจ๊ะและ ce? ⁸ le? ⁸	แหลมli:am ⁵ /le:m ¹	ลักษณะแหลมและยาวขนาดใหญ่กว่า จีลี เช่น ไม้สำหรับปักตุ้งไล่หนู
ตาบหญาบ ta:p ³ ɣa:p ³	เหี่ยว hi:aw ³	ใช้กับผิวหน้าคน เช่น หน้าเหี่ยวตาบหญาบ
อ้าดฟาด ?a:t ⁴ fa:t ⁴	อ้วน tuy ⁵	ลักษณะคนที่อ้วนมากๆ เคลื่อนตัวลำบาก
อึ้งปึ้ง ?uw ³ puw ³		คนที่มีลักษณะอ้วนใหญ่
โคะโละ kho? ⁸ lo? ⁸	เก่า kaw ³	เก่ามากไม่มีประโยชน์แล้วใช้กับสิ่งของที่มีขนาดใหญ่ เช่น จักรยานเก่ามากจอดทิ้งไว้
จุ่มอุ่ม cum ³ ?um ³	เขี้ยว khi:aw ¹	เขี้ยวเขี้ยวและเป็นบริเวณกว้าง เช่น ไร่ไม้, ไร่ตองที่รวมกันเป็นบริเวณกว้างดูสบายตา
เอิมเจิม ?ə:m ⁶ cə:m ⁶		เขี้ยวอ่อน เช่น สีโม่มะขามออกใหม่
ก้องห้อง kong ⁵ ɣow ⁵	งอ ɣw: ²	คนหรือสัตว์ที่ขนาดเล็กกอนงอหรือขดตัว เช่น แมวนอนขดตัวในตะกร้า
หล้องห้อง low ⁵ ɣow ⁵		คนหรือสัตว์ที่ขนาดเล็กกอนงอหรือขดตัว เช่น แมวนอนขดตัวในตะกร้า
โก้ห้อง kong ⁵ ɣow ⁵		คนที่รูปร่างใหญ่นอนงอหรือขดตัว เช่น คนรูปร่างใหญ่นอนตะแคงอตัวอยู่
จื้อกือ cw: ⁵ kw: ⁵	เงียบ dak ⁷	เงียบมากใช้กับคนที่นั่งเงียบอยู่คนเดียวและมีอารมณ์เศร้าอยู่

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ปั้งหลัง ping ⁵ liŋ ⁵	แดง de:ŋ ²	สีแดงสดใช้กับของขนาดเล็ก เช่น เด็กเล็กๆที่มีริมฝีปากสีแดงๆ, พริกขี้หนูเม็ดเล็กสีแดง
คิลิ khi? ⁸ li? ⁸	ดำ dam ²	ใช้กับสิ่งที่มีรอยเปื้อนหรือคราบสกปรกที่มีสีดำบนวัตถุหรือผิวหนังของคนเป็นจุดๆ หรือเป็นบริเวณเล็กๆ
จ้ำดลาด cat ⁴ la:t ⁴	ตรง su: ⁴	นอนหงายราบกับพื้นเป็นแนวตรงใช้กับคนรูปร่างสูงใหญ่
เลอะเทอะ lə? ⁸ thə? ⁸		ลักษณะตรงใช้กับคนที่มีรูปร่างอ้วนและร่างใหญ่
และแพะ lə? ⁸ thə? ⁸		ลักษณะตรงใช้กับคนร่างเล็กๆ เช่น คนผอมๆนอนแน่นิ่งในแนวตรง
แฉ่แต่ ?ε: ¹ te: ¹	เตี้ย tam ³	คนตัวมาก ใช้กับคนที่มีรูปร่างผอมแต่เตี้ย
ป๊อกค้อก pɔk ⁸ khɔk ⁸		คนตัวต่ำ ใช้กับคนตัวต่ำและรูปร่างอ้วน
แจ้อเค้อ cə: ⁵ khə: ⁵	นั่ง ka da:ŋ ⁵	นั่งมาก เพราะตกใจสุดขีด, อากาหรือค หรือใช้กับคนที่นั่งอยู่นิ่งๆอย่างสงบ เช่น นั่งสมาธิ
ตุ้ญ tu? ⁸ กั? ⁸	บวม bu:am ²	หน้าบวม เช่น คนดื่มเหล้าหนัก, อากาบวมที่เกิดจากแมลงกัดต่อย
จ้อมหล้อบ cɔ:m ⁵ lɔ:m ⁵	เปียก pia? ⁷	เปียกทั้งตัวแต่ไม่มีน้ำไหลหยอຍให้เห็น
จ้อบลอบ cɔ:p ⁴ lɔ:p ⁴		เปียกทั้งตัวแต่ไม่มีน้ำไหลหยอຍให้เห็น
แจ้แค่ cε: ⁵ khε? ⁴	ผอม phɔ:m ¹	ใช้กับคนที่ตัวเล็กๆและผอม
แก้งแต้ง kε:ŋ ⁵ de:ŋ ⁵		ใช้กับคนที่ผอมมากและสูง
ก้างด้าง ka:ŋ ⁵ da:ŋ ⁵		ใช้กับคนผอมและสูงมาก ผอมมากกว่าแก้งแต้ง
เก็งเค็ง kə:ŋ ⁵ də:ŋ ⁵		ใช้กับคนผอมและสูงมาก
ก้องด้อง kw:ŋ ⁵ dɔ:ŋ ⁵		ใช้กับคนผอมและตัวเล็ก
ไก้งได้ง ko:ŋ ⁵ do:ŋ ⁵		ใช้กับคนผอมและสูงมากๆ สูงกว่าเก็งเค็ง

ตาราง 15 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย	
ตึกตึก ^๘ ^๘	tu:k ^๘ kw:k ^๘	หนัก ^๗ nak ^๗	หนักมากใช้กับของที่ขนาดใหญ่และตัน เช่น เสาบ้านหนักมาก
ปึกคึก ^๘ ^๘	pu:k ^๘ khw:k ^๘	หนา ^๑ na: ^๑	ของหนาและหนัก เช่น มีดที่ทำจากเหล็ก
ขากหลาก	kha:k ^๓ la:k ^๓	หม่น ^๓ mon ^๓	ลักษณะสีของที่ดูกลางแก่กลางใหม่ หรือสีหม่นบ้างขาวบ้าง
ส็อกต็อก ^๗ ^๗	so:k ^๗ to:k ^๗	หมอง ^๑ mo:ŋ ^๑	มักใช้หลังคำว่า “หน้า” หมายถึง คนที่หน้าตาไม่สดชื่น เศร้าหมอง หรือใช้กับสิ่งของที่เก่ามากๆ ดูแล้วไม่ค่อยเหมือนเดิม
คืด ^๘ ^๘	khw? ^๘ cuw? ^๘	เหลือง ^๑ lu:an ^๑	เหลืองมาก เช่น มะม่วงสุก, จีวรพระ, ใบไม้ใกล้ร่วง
เอิมเจิม	?ə:m ^๕ cə:m ^๕		ไม่เหลืองมาก, เกือบเหลือง เช่น มะม่วงใกล้สุก
อ๊าบฮ๊าบ	?a:p ^๘ ha:p ^๘	เหี่ยว ^๓ hi:aw ^๓	ใบไม้ขนาดใหญ่เหี่ยว เช่น ใบยาสูบผึ่งแดด, ดอกที่มีขนาดใหญ่เหี่ยว
อ๊อบฮ๊อบ	?ɔp ^๘ hɔp ^๘		ใช้กับดอกเหี่ยวขนาดเล็ก
จ้อดล้อด	co:t ^๗ lo:t ^๗	สะอาด ^๗ mot ^๗	สะอาดสะอาด, หอมกลิ่น เช่น ภูเขาหัวล้าน หรือใช้กับ ใบหน้าที่ขาวสะอาดของเด็กเล็กๆ
กูดดุด	ku:t ^๗ du:t ^๗	สั้น ^๕ san ^๕	ลักษณะของขนาดใหญ่ที่เป็นท่อนๆ สั้นๆ เช่น ตอไม้
ก้อดด้อด	ko:t ^๗ do:t ^๗		สั้นพอดี, ของขนาดเล็กและสั้นพอดี
กิดดิด	ki:t ^๗ di:t ^๗		สั้นมากหรือของขนาดเล็กและสั้น เช่น กระโปรงสั้นมากๆ
เก็งเด็ง	kə:ŋ ^๕ də:ŋ ^๕	สูง ^๑ su:ŋ ^๑	ลักษณะคนสูงแต่มีน้ำมนวล, สูงมาก
ก้างด้าง	ka:ŋ ^๕ da:ŋ ^๕		ลักษณะคนที่สูงผอมและหน้าไม่ค่อยดี
จ้องก้อง	co:ŋ ^๕ ko:ŋ ^๕		ลักษณะคนที่สูงผอมและหน้าตาดี

2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ

คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ คือ คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีพยางค์แรกกับพยางค์หลังเหมือนกันทั้งเสียงพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และเสียงพยัญชนะท้าย มักเป็นคำซ้ำที่ไม่สามารถปรากฏเพียงหน่วยคำเดียวตามลำพัง โดยมากมักซ้ำคำเมื่อนำมาประกอบกับคำหลักปรากฏ 141 คำ จากคำหลัก 52 คำ โดยปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 16 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลักชนิดคำนาม	ความหมาย
เต้าๆ taw ⁶ taw ⁶	ควัน khwan ²	กลุ่มควันขนาดใหญ่ ลอยเป็นระลอกต่อเนื่อง
ตึ่งๆ tuŋ ⁶ tuŋ ⁶		กลุ่มควันขนาดเล็ก ลอยช้าและมีกลิ่นเหม็น มาจากกองไฟ
บั้งๆ buŋ ⁶ buŋ ⁶		ลมพัดทำให้ควันโขมงมากขึ้น ลอยขึ้นเร็ว ปริมาณมากที่สุด
จ๋อนๆ cɔn ³ cɔn ³		ควันขึ้นเป็นสายเล็กๆ ลอยขึ้นไปอย่างช้าๆ ใกล้เคียงดับ
แผนๆ phe:n ¹ phe:n ¹	แดด de:t ³	แดดแสบร้อน เช่น แดดร้อนแผนๆจะไปไหน
มิบๆ mip ⁸ mip ⁸	ไฟ fay ²	ไฟกะพริบใช้กับไฟเล็กๆ, ไฟใกล้ดับคล้ายหึ่งห้อย
มาบๆ ma:p ⁴ ma:p ⁴		ไฟขนาดใหญ่ให้แสงสว่างมาก
โมงๆ mo:ŋ ² mo:ŋ ²		ไฟขนาดใหญ่มากกำลังกะพริบ
เมียงๆ mi:aŋ ² mi:aŋ ²		ไฟขนาดเล็กกำลังกะพริบ
บั้งๆ baŋ ⁶ baŋ ⁶	ลม lom ²	ลมแรงมากพัดอย่างต่อเนื่อง
ซ้อยๆ so:y ⁶ so:y ⁶		ลมหนาวพัดเอื่อยๆมาเป็นพักๆ
หนาบๆ na:p ³ na:p ³	เหงื่อ ya:ŋ ²	ไม่สบายตัว, ตัวเหนียวเหนอะหนะ, เหงื่อออกกว่าหนาบเหน็บ
หญาบๆ ŋa:p ³ ŋa:p ³	กะพริบตา pap ⁸ ta: ¹	กะพริบตาซ้ำๆ

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ณูปๆ t̃up ⁸ t̃up ⁸	กะพริบตา pap ⁸ ta: ¹	กะพริบตาแบบซ้ำๆแต่ถี่กว่าหญาบๆ
มิบๆ mip ⁸ mip ⁸		กะพริบตาถี่ๆแสดงความสงสัย
แม่บๆ mɛp ⁴ mɛp ⁴		กะพริบตาชวนให้น่าสงสาร
พิบๆ phip ⁸ phip ⁸		กะพริบตาถี่ๆ
ยิบๆ yip ⁸ yip ⁸		กะพริบตาถี่ๆ
หงาบๆ ŋa:p ³ ŋa:p ³	กิน kin ¹	กัดคำใหญ่ๆอ้าปากกว้าง เช่น กินแตงกวาเป็นลูก
แหงบๆ ŋɛ:p ³ ŋɛ:p ³		สิ่งที่กินขนาดเล็กอ้าปากไม่กว้าง
หมุมๆ mum ¹ mum ¹		ลักษณะการเคี้ยวเต็มปาก
จ๊อกๆ cɔk ⁸ cɔk ⁸	ชูด khut ⁷	ลักษณะการชูดของขนาดเล็กโดยใช้ปลายมีด เช่น ชิง, ข่า
จ๊ว้ากๆ cwa:k ⁸ cwa:k ⁸		ลักษณะการชูดหลุมกว้างและลึกกว่าจ๊อกๆ
จ๊ิกๆ cɔk ⁸ cɔk ⁸		ลักษณะการชูดเพื่อทำเครื่องหมายใช้เสียมชูด เช่น เวลาขึ้นแปลงผัก, ชูดเป็นหลุมลึกกว่าจ๊อกๆ
ณูาบๆ t̃a:p ⁴ t̃a:p ⁴	คั้น khan ²	คั้นมากทั้งตัว
ณูิบๆ t̃ip ⁸ t̃ip ⁸		คั้นและแสบตามร่างกายเป็นบางจุด
ณูปๆ t̃up ⁸ t̃up ⁸		คั้นมากและคั้นอย่างต่อเนื่อง
ดิดๆ dit ⁸ dit ⁸		อาการคั้นที่เกิดจากสัตว์ขนาดเล็กกัด และคั้นเล็กน้อย เช่น มดกัด
แหงบๆ ŋɛp ⁷ ŋɛp ⁷	เคี้ยว ki:aw ⁶	กินอย่างรวดเร็วใช้กับของแข็งขนาดเล็กและกรอบ เช่น เมล็ดพืชของคั่ว
งวาบๆ ŋwa:p ⁷ ŋwa:p ⁷		การเคี้ยวอาหารที่มีขนาดใหญ่และกรอบอย่างรวดเร็ว เช่น กินแตงกวาเป็นลูกๆ
หญากๆ t̃a:k ³ t̃a:k ³		ลักษณะการเคี้ยวอาหารซ้ำๆให้ละเอียด เช่น เคี้ยวหมาก

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
แห่นกๆ nek ⁸ nek ⁸	เคี้ยว ki:aw ⁶	สิ่งที่เคี้ยวขนาดเล็กมีลักษณะเหนียว เช่น หมากฝรั่ง
หงืดๆ ɲwt ⁷ ɲwt ⁷		เคี้ยวของที่ไม่แข็งหรือไม่อ่อนมากนัก เช่น มะพร้าวอ่อน
หุบๆ ɲu:p ³ ɲu:p ³		ลักษณะการกินของแข็งเคี้ยวแล้วมีเสียงดัง เช่น มะละกอกิ่งสุกกิ่งดิบ
ควาบๆ khwap ⁴ khwap ⁴		ลักษณะของการเคี้ยวของกรอบ เช่น ข้าวเกรียบ, มะม่วงดิบที่มีความกรอบ
แจ็บๆ cep ⁷ cep ⁷		เคี้ยวของขนาดเล็กๆ มีเสียงดัง
ก๊กๆ kok ⁸ kok ⁸	เคาะ tɔ:y ³	เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ไผ่ขนาดเล็ก
ไก้งๆ koŋ ⁵ koŋ ⁵		เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้กลวงขนาดใหญ่ เช่น ฮอก(อุปกรณ์คล้ายกระดิ่งทำด้วยไม้)
ป้ากๆ pa:k ⁸ pa:k ⁸		เสียงเคาะไม้ไผ่ที่ผ่าแล้วแรงๆมีเสียงดัง
ป้อกๆ pɔk ⁸ pɔk ⁸		เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ทรงกระบอกขนาดเล็กๆและเสียงเบากว่า ป้ากๆ
ปึกๆ pok ⁸ pok ⁸		เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ที่ตันหรือหนาขนาดใหญ่
แต้กๆ dɛk ⁷ dɛk ⁷	ซัก cak ⁸	เด็กตัวเล็กกำลังซักอย่างต่อเนื่อง
ดี๊กๆ duk ⁸ duk ⁸		คนป่วยที่อาการหนัก, คนตัวใหญ่กำลังซัก
ด้าวๆ daw ³ daw ³	ดิน din ⁵	ดินเหมือนลูกชิ้น ดินเกือบตายใช้กับสัตว์ เช่น สุนัขโดนตีดินด้าวๆ
แต่่วๆ dew ³ dew ³		เด็กทารกดินด้วยท่าทางอารมณ์ดี
แต่๊กๆ dɛk ⁷ dɛk ⁷		ดินอยู่กับที่ใกล้ตาย เช่น ไก่ตัวเล็กที่ดินและตายในที่สุด
แคว้วๆ khwet ⁸ khwet ⁸		อาการดินแบบทวนทวน เช่น ไก่โดนทุบ หรือ เด็กเล็กที่ดินด้วยอาการไม่พอใจหรือไม่ได้ตั้งใจมากๆ

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ควาดๆ khwa:t ⁸ khwa:t ⁸	ดีน din ⁵	ดีนตาย ทุรนทุรายหรือแสดงอาการไม่พอใจหรือเสียใจอย่างแรงใช้กับเด็กตัวโตและดีนซ้ำกว่าแค่วีดๆ
ชี้ๆ si? ⁴ si? ⁴	เดิน ti:aw ²	เดินตรงดิ่งเข้ามา
ดุ่มๆ dum ⁵ dum ⁵		เดินเร็วแบบรีบร้อนมาก
โป๊ะๆ bo? ⁸ bo? ⁸	เดียด du:at ³	เดียดพ่นเป็นพองขนาดปานกลางและตัมในภาชนะที่มีขนาดปานกลาง
เป๊าะๆ bo? ⁸ bo? ⁸		เดียดแบบตุนใช้เวลานาน, ค่อยๆเดียดใช้กับภาชนะใบเล็ก
บ๊ืดๆ bot ⁸ bot ⁸		เดียดแบบรุนแรง เป็นพองขนาดใหญ่ใช้กับภาชนะขนาดใหญ่
ฮั้งๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶	เท tho:k ³	ลักษณะการเทสิ่งของที่มีปริมาณมาก เช่น เทข้าวเปลือกใส่ถัง
อุ่มๆ ?um ³ ?um ³	บ่น com ³	ลักษณะการบ่นคนเดียวไม่ค่อยได้ยิน, แอบว่าเอง
บุ่มๆ bum ³ bum ³		บ่นเสียงดังอยู่คนเดียวไม่สนใจว่าใครจะฟังหรือไม่
แอม่มๆ ?em ³ ?em ³		บ่นเสียงเบาอยู่คนเดียว
แ่ม่มๆ bem ³ bem ³		พูดเร็วๆ บ่นด้วยคำด้วย เสียงดัง, ต่อย่างอื่นๆ หน้า
วบๆ wop ⁸ wop ⁸	บิน bin ²	นกตัวใหญ่บินอยู่ตัวเดียว
แว๊บบๆ wep ⁸ wep ⁸		นกขนาดเล็กบินไปบินมา
ว๊าบๆ wa:p ⁸ wa:p ⁸		นกตัวใหญ่มากบินไปบินมา
แหง้งๆ ŋet ⁷ ŋet ⁷	ปวด pu:at	ปวดไม่มาก ปวดเล็กน้อยปวดเป็นจุดๆ เช่น ปวดหัวเล็กน้อย
ห้ง้งๆ ŋw:t ⁷ ŋw:t ⁷		ปวดเข้าไปในกระดูกมากขึ้นเรื่อยๆ
หงาวๆ ŋa:w ¹ ŋa:w ¹	ปวดท้อง ceb ⁷ tɔ:ŋ ⁶	อาการปวดท้องมีลมเป็นครั้งเป็นคราว, เจ็บเป็นพักๆและไม่ถ่าง

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
วุ่นๆ wun ⁴ wun ⁴	ปลิว piw ¹	สิ่งของจำนวนมากกำลังปลิว
วิดๆ wit ⁸ wit ⁸		สิ่งของอันเดียวขนาดใหญ่กำลังปลิวอยู่
วินๆ win ⁵ win ⁵		สิ่งของขนาดเล็ก จำนวนน้อยกำลังปลิวอยู่
ซึ๊กๆ suw ⁸ suw ⁸	ฝนตก fon ¹ tok ¹	ฝนตกหนักมากและไม่ยอมหยุดสักทีและมีปริมาณน้ำฝนมาก
แซ่วๆ swew ⁴ swew ⁴		ฝนตกปริมาณน้อยและไม่ยอมหยุดแต่ไม่หนักเท่าซึ๊กๆ
บึ๊ๆ ba? ⁸ ba? ⁸		ฝนตกหนักและตกลงมาอย่างรวดเร็ว
ฮั้งๆ han ⁶ han ⁶		ฝนเริ่มตกและมีที่ท่าว่าจะตกหนักและเห็นมาจากระยะไกล
สุยๆ suy ¹ suy ¹		ฝนตกเล็กน้อย ไม่ยอมหยุดเป็นละออง, ฝนตกปรอยๆ
อ่อมๆ ?om ³ ?om ³	พุด ?u. ⁵	ลักษณะการพุดแบบช้าๆ ค่อยๆ พุดแต่ช้ากว่าอ่อมๆ และเสียงเบาฟังไม่ค่อยชัด
อ่อมๆ ?em ³ ?em ³		พุดเสียงเบามากแทบไม่ได้ยินจังหวะการพุดเร็วกว่าอ่อมๆ
แย้บๆ yep ⁸ yep ⁸	ฟ็อน fɔ:n ⁶	ลักษณะการฟ็อนแบบไม่มีแบบแผนแต่ดูสวยงาม เช่น ฟ็อนในขบวนแห่เครื่องไทยทานเข้าวัดในภาคเหนือ
โถมๆ tɔ:k ⁸ tɔ:k ⁸	ไฟลุก fay ² luk ⁸	ลักษณะเปลวไฟลุกแบบช้าๆ และเป็นเปลวไฟขนาดใหญ่ลุกอย่างต่อเนื่อง
โวกๆ wo? ⁴ wo? ⁴		ไฟลุกขึ้นเร็วและต่อเนื่อง เช่น ไฟที่ทำอาหารที่ต้องใช้ไฟแรงๆ
ทึดๆ thut ⁸ thut ⁸		ไฟลุกขึ้นเร็วและมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เปลวไฟสูง และเกิดจากการเผาสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นบริเวณกว้างแต่ไม่ขยายบริเวณ

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ลवादๆ lwa:t ³ lwa:t ³	ไฟลุก fay ² luk ⁸	ลักษณะไฟลุกขึ้นเป็นบริเวณกว้างและขยาย บริเวณออกไปเรื่อยๆ
ซิบๆ sip ⁶ sip ⁶	ร้องไห้ hay ⁵	ร้องไห้เบาๆ สูดจมูกบ่อยๆ(ร้องไห้กระซิก)
โง่ๆ ɲo: ⁵ ɲo: ⁵		ร้องไห้เสียงดัง ไม่ยอมหยุด(ร้องไห้โฮ)
โก๋ๆ ko: ⁶ ko: ⁶		ร้องไห้เสียงดังมาก ไม่ยอมหยุด(ร้องไห้ฟูมฟาย)
แฉ่ๆ ɲɛ: ⁵ ɲɛ: ⁵		เด็กร้องไห้ (ร้องไห้แฉ่ๆ)เช่น เด็กร้องไห้เพราะหิว นม
อื้อๆ ?u: ⁵ ?u: ⁵		ร้องไห้นานมาก(ร้องไห้เป็นวรรคเป็นเวร)
พะๆ fa? ⁸ fa? ⁸	ลั่น lon ⁶	น้ำลั่นเต็มไปหมด, เออลั่นไปทั่วบริเวณกว้าง
จอกๆ co:k ³ co:k ³		น้ำลั่นสายเล็กๆและมีปริมาณน้อยและเสียงดัง
โจกๆ co:k ³ co:k ³		น้ำลั่นปริมาณมากและเสียงดังมาก เช่น เปิดน้ำ แรงๆใส่ถังและน้ำลั่นออกมามาก
ซิวๆ siw ⁶ siw ⁶	ลมพัด lom ² pat ⁵	ลมพัดเบาๆและเย็น พัดแรงกว่าซู่ๆ
ซู่ๆ suy ⁶ suy ⁶		ลมพัดเบาๆเย็นสบายและพัดต่อเนื่อง
โซ่ๆ so: ⁶ so: ⁶		ลมพัดแรงและเย็นสบาย
บั้งๆ buŋ ⁶ buŋ ⁶		ลมแรงปานกลางและแรงกว่าโซ่ๆ
ยั้งๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶		ลมพัดแรงมากจนหลังคาปลิวและแรงกว่าบั้งๆ
ม่่องๆ moŋ ⁴ moŋ ⁴	ลอย lo:y ²	ลักษณะการลอยของสิ่งที่มีขนาดใหญ่และเห็น ได้ชัด
ม่องๆ moŋ ⁴ moŋ ⁴		ลักษณะการลอยของสิ่งที่มีขนาดเล็ก
ผาดๆ pha:t ³ pha:t ³	เลีย li:a ²	ลักษณะการเลียของสัตว์ขนาดใหญ่กำลังเลียสิ่ง ที่เป็นของแข็ง เช่น วัวควายกำลังเลียโป่ง
แฉืบๆ cep ⁸ cep ⁸		ลักษณะของสัตว์ขนาดเล็กที่เลียของเหลว เช่น สุนัขเลียกินน้ำ
จิ้นๆ cin ⁵ cin ⁵	วิ่ง lon ⁴	ลักษณะการวิ่งเร็ว ใช้กับ เด็กและคนผอมมากๆ วิ่ง

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
วบๆ wop ⁸ wop ⁸	วี wi: ²	ใช้ของขนาดใหญ่ตัดอย่างรวดเร็วและแรง เช่น ใช้ตัดขนาดใหญ่ตัดแรงๆ
แว็บๆ wep ⁸ wep ⁸		ใช้ของขนาดเล็กตัดและตัดเบาๆ เช่น ใช้ฝากระป๋องนมขนาดเล็กตัดเบาๆ
จั่นๆ con ⁵ con ⁵	เวียนหัว maw ² hu:a ¹	เวียนหัวมากและคล้ายจะเป็นลม
ทืดๆ tut ⁸ tut ⁸	สั้น san ³	สั้นเพราะหนาวเหมือนคนที่จะเป็นไข้
หญ่องๆ ก๊วญ ³ ก๊วญ ³		สั้นเพราะกลัว, สั้นหนาวจากลมหนาว
งอนๆ ฏว:ง ² ฏว:ง ²		ลักษณะของคนแค้นหัวสั้น
วันๆ won ⁵ won ⁵	หมุน mun ¹ / phat ⁷	หมุนไปเรื่อยๆ เช่น ล้อรถ, ที่ปั่นฝ้าย
วีนๆ win ⁵ win ⁵		ลักษณะวงล้อขนาดเล็ก เช่น ล้อรถจักรยาน หมุนไปเร็วๆ, ของเล็กๆ หมุนเร็ว
ลว่าดๆ lwat ⁴ lwat ⁴	ไหล lay ¹	ลักษณะการไหลของน้ำที่มีปริมาณมาก
เลื้อๆ lwa? ⁴ lwa? ⁴		สิ่งของจำนวนมากไหลมาเรื่อยๆ เช่น ขยะไหลมาตามน้ำเรื่อยๆ
โละๆ(แนวนอน) lo? ⁸ lo? ⁸		ลักษณะการไหลออกตามแนวนอน เช่น โรงสีข้าวที่กระสอบข้าวไหลออกมาต่อเนื่องกัน
กั้งๆ kan ⁶ kan ⁶		ลักษณะการไหลออกมาอย่างรวดเร็วปริมาณมาก, ไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่, จากที่สูงลงมาปริมาณมากและเร็ว
บั้งๆ ban ⁶ ban ⁶		ลักษณะการไหลออกมาอย่างรวดเร็วปริมาณมาก, ไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่, จากที่สูงลงมาปริมาณมากและเร็ว
ลิดๆ lit ⁸ lit ⁸		ไหลออกมาปริมาณน้อยแต่ไหลไม่ขาดใช้กับน้ำหรือไหลน้อยมากใช้กับเลือด เช่น เลือดไหลลิดๆ
จอกๆ cw:k ³ cw:k ³		ลักษณะการไหลลงมาปริมาณน้อยๆสายเล็กๆ

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
โจกๆ co:k ³ co:k ³	ไหล lay ¹	ไหลลงมาคล้ายน้ำตกขนาดเล็กไหลแรงๆ ไม่กระจายมาก
ฮั้งๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶		น้ำไหลจากที่สูงมากและตกลงมาในปริมาณมาก เช่นน้ำตก
ซัวๆ swa? ⁴ swa? ⁴		น้ำตกไหลลงมาแตกเป็นฟองกระจายออกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง
แจ้วๆ cɛ:w ⁴ cɛ:w ⁴		แม่น้ำสายเล็กและปริมาณน้อยที่ไหลเร็ว(ไหลเชี่ยว)
ปัดๆ pit ⁸ pit ⁸		ไหลน้อยเป็นครั้งคราว, หยดเป็นหยดๆ
กุดๆ kut ⁸ kut ⁸		ไหลไม่ยอมหยุดมีปริมาณมากใช้กับเลือดเท่านั้น
ควะๆ khwa? ⁸ khwa? ⁸	หัวเราะkhay ⁵ hu:a ¹	หัวเราะเสียงดังมาก อารมณ์ดีมากๆ ใช้กับผู้ชาย
แล็ดๆ let ⁸ let ⁸		หัวเราะเสียงแหลมไม่ยอมหยุด ใช้กับผู้หญิง
คิกๆ khik ⁸ khik ⁸		หัวเราะเบาๆ
บั้งๆ baŋ ⁶ baŋ ⁶	อาเจียน ha:k ⁴	อาเจียนออกมาทีละมากๆ
เลาะๆ lo? ⁸ lo? ⁸		อาเจียนออกมาอย่างต่อเนื่องแต่ไม่รุนแรงเท่าบั้งๆ มักใช้กับเด็ก
มาบๆ ma:p ⁴ ma:p ⁴	ขาว kha:w ¹	ลักษณะสีขาวที่ใช้กับสิ่งที่มีแสงสะท้อนเท่านั้น เช่น แสงสะท้อนจากสังกะสี
นัวๆ nua? ⁸ nua? ⁸	ชุ่น khun ³	ชุ่นมาก เช่น เวลาฝนตกใหม่ น้ำจะชุ่นมาก มองอะไรไม่เห็น เช่นเวลาไปหาปลา น้ำชุ่นนัวๆ
หนุกๆ nuk ⁷ nuk ⁷	นิ่ม nu:an ²	ใช้กับสิ่งของที่นิ่มและขนาดใหญ่ เช่น ฟองน้ำ
หน็อกๆ nok ⁷ nok ⁷		ใช้กับสิ่งที่มีขนาดเล็กและนิ่ม เช่น ขนมะบัวลอยที่นิ่มมากๆ
หมุ่นๆ mun ⁵ mun ⁵	เปื่อย pə:y ³	เปื่อยมากใช้กับอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์
ไล้ๆ lo: ⁶ lo: ⁶	ยุ่ย puy ⁴	ยุ่ยเป็นผงละเอียดมาก เช่น แกลบอ่อน

ตาราง 16 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ลั้งๆ lan ⁶ lan ⁶	อยู่ puy ⁴	อยู่ แยกออกจากกันง่ายแต่ไม่ถึงกับเป็นผง เช่น ข้าวเหนียวไม่สามารถปั้นเป็นคำได้เป็นเม็ดๆ แยกกัน หรือของแห้งกรอบแตกออกจากกันง่าย
วูปๆ wup ⁸ wup ⁸	ร้อน hw:ŋ ⁶	ร้อนเป็นพักๆเนื่องจากเปลวแดดถูกลมพัดมา ร้อนเป็นพักๆ
โว่ๆ wo ⁴ wo ⁴		ร้อนจากอาการคัน เป็นตุ่มทางผิวหนัง หรือแผล
ว้าวๆ waw ⁴ waw ⁴		ลักษณะเจ็บคออย่างรุนแรงอาการปวดและร้อน บริเวณที่ปวดท้อง
มาบๆ ma:p ⁴ ma:p ⁴	เลื่อม lu:am ⁵	เลื่อมแบบมีแสงสว่างสะท้อนเป็นระยະๆ
จืดๆ cw:t ⁴ cw:t ⁴	หนาว na:w ¹	อาการหนาวเหมือนจะเป็นไข้และหนาวเป็นพักๆ
อว้ายๆ ?wa:y ³ ?wa:y ³	เหม็น men ¹	เหม็นเป็นพักๆ
โม่งๆ mo:ŋ ² mo:ŋ ²	ใส say ¹	ใสโม่งๆ ใช้กับสิ่งของหรือดวงตาเท่านั้น
ตึงๆ tiŋ ⁵ tiŋ ⁵	ตึง khe:ŋ ⁴	เครียดมาก, ตึงมาก, คับมาก, ตึงเปรี๊ยะใช้กับอาการของคนหรือใช้กับสิ่งของที่คับมาก
จืดๆ ciw ⁵ ciw ⁵	เย็น yen ²	เย็นมาก เย็นเหมือนน้ำแข็ง
หนากๆ na:k ³ na:k ³	เหนียว ni:aw ¹	เหนียวมากใช้กับอาหาร เช่น เนื้อหมูที่เหนียว เคี้ยวยาก
เนี่ยะๆ nia? ⁸ nia? ⁸	อ่อน ?w:ŋ ³	ลักษณะสิ่งที่อ่อนนุ่มมากๆ เช่น ขนมหวาน, แป้งเปียก

3. คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์

คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์ คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่มี พยางค์ที่ 1 ที่มักจะประสมด้วยสระเสียงยาว ส่วนพยางค์ที่ 2 และ 3 จะมีเสียงพยัญชนะต้นต่างกัน แต่สระวรรณยุกต์ และพยัญชนะท้าย(ถ้ามี) มักจะเป็นเสียงเดียวกัน ปรากฏ 28 คำ จากคำหลัก 11 คำ โดยปรากฏร่วมกับคำหลักชนิด คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
โองชะโง้ง ?o:ŋ ⁵ kha?lo:ŋ ⁵	ขนาด mɔ:k ⁴	ขนาดใหญ่ เช่น หลุมขนาดใหญ่, กะละมังขนาดใหญ่
อ้องชะหล้อง ?v:ŋ ⁵ kha?lɔ:ŋ ⁵		ขนาดเล็ก เช่น หลุมขนาดเล็ก หรือ ภาชนะใส่น้ำขนาดเล็ก
ปู้ดปาดจาด pu:t ⁴ pa:t ³ ca:t ³	ตา ta: ¹	ตาไปนขนาดใหญ่
ญี่เส้นแต่น ki: ² sen ³ ten ³	ผม phom ¹	ผมตั้งขึ้น คนผมน้อยและชี้ขึ้น
ญี่ส่านต่าน ki: ² san ³ tan ³		ผมฟูและหนา
อะลอมป้อก ?a ³ lɔ:m ² pɔk ⁸	ม้วน mu:an ⁶	ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนกลมๆ เช่น ม้วนเชือกที่ไม่ค่อยเป็นระเบียบหรือกลุ่มฝ้ายที่ไม่ค่อยเป็นระเบียบ
ปู้ต่านหญ่าน pu ⁸ ta:n ³ kã:n ³	หัว(ผม) hu:a ¹	ผมยุ่งฟูเหมือนผมไม่ได้หวี
ปู้ส่นหญ่น pu ⁸ sun ³ kũn ³		ผมยุ่งและฟูมาก
เป๊กกะเด๊ก pæk ⁷ ka?dæk ⁷		หัวกระดกขึ้นหรือการผกหัวขึ้นใช้กับคนตัวโต
ปี้กกะดิก pik ⁷ ka?dik ⁷		การม้วนตัว(ม้วนหน้า)ใช้กับเด็กหรือคนตัวผอมๆเล็กๆ
ปี้กกะดิก pak ⁷ ka?dik ⁷		หัวที่มลงอย่างรวดเร็ว
สะเม้ยเก้ย sa?mø:y ⁶ kø:y ⁶	หน้า na: ⁵	ลักษณะคนที่มีสีหน้าไม่ค่อยสบายใจหรือวิตกกังวลแต่ไม่มากนัก
ซ้วยไบปู su:ay ⁴ bay ² pu: ²		หน้าสวยหมดจดใช้กับหญิงสาว
ซ้อและแทะ su: ⁴ lɛ? ⁸ thə? ⁸	นอน nɔ:n ²	อาการของคนที่นอนใกล้ตายหรืออาการของคนตัวเล็กที่นอนขมไม่สบายอยู่คนเดียว
ก้องชะลูป kɔ:ŋ ¹ kha?lup ⁸		คนนอนรวมกันหลายคน ในบริเวณที่กว้าง(คนมากกว่า โถกใหญ่)
ซ้อเลอะเทอะ su: ⁴ lɛ? ⁸ thə? ⁸		คนนอนหงายใช้กับคนว่างใหญ่และผอมนอนอยู่คนเดียว
ซ้อจ้ำดล้าด su: ⁴ ca:t ⁴ la:t ⁴		นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนว่างใหญ่

ตาราง 17 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ชื่อแจ๊ดแล็ด sw: ⁴ ce ⁸ le ⁸	นอน gw:n ²	นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนร่างเล็ก
ชื่อแต่นแห่ลัน sw: ⁴ ten ¹ len ¹		เด็กนอนหงายตัวตรง
งอโค้งโหง้ง gw: ² lo:η ⁵ ηo:η ⁵		นอนตะแคงตัวงอใช้กับคนร่างใหญ่
งอหลังหง้อง gw: ² lo:η ⁵ ηo:η ⁵		นอนตะแคงตัวงอใช้กับคนร่างเล็ก
มูบจู้คู้ mu:p ⁴ cu: ⁵ khu: ⁵		นอนกึ่งโค้งใช้กับเด็ก
เฮี้ยจ้ำดลาด hi:a ⁴ ca:t ⁴ la:t ⁴		นอนไม่เป็นที่เป็นที่ทางใช้กับคนเมาและคนไร้ที่อยู่อาศัย
เฮี้ยจ้ำดลาด hi:a ⁴ ca:t ⁴ la:t ⁴		นอนไม่เป็นที่เป็นที่ทางใช้กับคนเมาและคนไร้ที่อยู่อาศัย
ชะลุ่มบ่ม kha?lom ⁴ bom ⁴	หกล้ม ta:w ⁴	ล้มหกล้มอย่างรวดเร็วและเสียงดัง หรือล้มลงพื้นไม้และกระแทกกับสิ่งของ
เปิดแจ๊ะเฝ้าะ pə:t ³ ce? ⁷ fe? ⁷	ขาว kha:w ¹	ลักษณะคนที่หน้าขาวซีด, หน้าซีดคล้ายจะเป็นลม
จะแห่ลัดแผ่ด ca?le ⁷ phet ⁷	จืด ca:η ¹	จืดมากใช้กับอาหารประเภทแกงเท่านั้น เช่นแกงถั่วยี่จืดมากๆ ไม่มีรสชาติเลย
ชะลิ่งตึง kha?luη ² tuη ²	ดำ dam ²	ใช้กับคนที่มีผิวสีดำ(นิโกร)และของขนาดใหญ่ หนาๆที่มีสีดำมากและดำมากกว่า คีลี

4. คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์

จากการศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ปรากฏ 92 คำ ซึ่งปรากฏมารองจากคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ โดยสามารถจำแนกได้ลักษณะย่อย ดังนี้

4.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ ที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน

4.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำทั้งคำ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน

4.3 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำ 2 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำ

4.4 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน

4.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 ซ้ำกันโดยมีพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และพยางค์ท้ายซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน โดยอาจมี พยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายซ้ำกันบางส่วน ปรากฏ 47 คำ จากคำหลัก 25 คำ โดยปรากฏร่วมกับคำหลักชนิดคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามลำดับ ดัง ตารางต่อไปนี้

ตาราง 18 แสดงคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ก่องโก๋ก่องโก๋ ko:ŋ ¹ ko ³ ko:ŋ ¹ ko:t ³	ก่อง ko:ŋ ¹	ก่องขนาดใหญ่, มีหลายก่อง
อะโหลกอะโหลกอ ?año:k ³ ?aña:k ³		ก่องขนาดใหญ่และมีหลายก่อง เช่น ก่องผักขนาดใหญ่ก่องเต็มไปหมด
ผะลื้อผะลื้อ pha? luw: ⁵ pha? luw:t ⁵	ปม pom ¹	ลักษณะปมปมที่มีขนาดเล็กจำนวนมาก
โล่งโก๋โล่งโก๋ lo:ŋ ⁴ ko? ⁸ lo:ŋ ⁴ ko:n ¹	รู hu: ²	ลักษณะเป็นช่องหรือเป็นรูตลอดถึงกันเป็นระยะทางยาว
ลายเบ้อลายบ้า la:y ² bø: ⁵ la:y ² ba: ⁵	ลาย la:y ²	ลายขนาดใหญ่ เช่น ลายดอกขนาดใหญ่(เสื้อลายดอกปีใหม่)
โก่งโก๋โก่งโก๋ ko:ŋ ³ ko? ⁸ ko:ŋ ³ ko: ²	ก้ม kom ⁵	ก้มๆเงยๆใช้กับคนเท่านั้น
เป็นป่องเป็นแปง pen ¹ poŋ ³ pen ¹ peŋ ³	ขาด kha:t ³	ขาดเป็นรูเล็กๆหลายรูขาดตรงนั้นนิดตรงนี้หน่อย

ตาราง 18 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
กะโหลกกะหวาก ka?wo:k ³ ka?wa:k ³	ขาด kha:t ³	ขาดเป็นรูกว้างขนาดใหญ่หลายแห่ง
กานคูกานควัน ka:n ² ku ⁸ ka:n ² khwan ⁴	คลาน ka:n ²	คนที่เป็นผู้ใหญ่คลานด้วยอาการเจ็บปวดตามร่างกาย
กานโก๊ะกานไก้ง ka:n ² ko? ⁸ ka:n ² koŋ ⁴		คนเจ็บเข้าหรือขาเดินไม่ไหว, คนเมา
ดินควะดินควาด din ⁵ khwa? ⁸ din ⁵ khwa:t ⁴	ดิน din ⁵	ดินทุนทราย, เต็งกอแง, หรืออาการดินตาย
ปัดเว้อปัดหว่า pat ⁸ wə: ⁶ pat ⁸ wa: ⁶	เดิน ti:aw ²	เดินไม่รู้ทิศทาง แบบเสียสติและไม่รู้ว่าจะทำอะไรดี
ก่องเก๊ะก่องกอ koŋ ³ ko? ⁸ koŋ ³ ko: ²		คนแก่เดินหลังโก่งไปๆมาๆ
โก่งโก๊ะโก่งโก koŋ ³ ko? ⁸ koŋ ³ ko: ²		คนแก่เดินลำบากด้วยความเจ็บป่วย
ปัดซังปัดเซ้ง pat ⁸ soŋ ⁵ pat ⁸ seŋ ⁵		เดินเซซัดเซเซใช้กับคนเมา
ปักขวิดปักขวาง pak ⁷ khwit ⁷ pak ⁷ khwa:ŋ ¹		คนเมาเดินแบบล้มลุกคลุกคลาน
แอนแอะแอนแอ้ ?eŋ ³ ?e? ⁷ ?eŋ ³ ?e: ⁵		เดินเซิดหน้าไปมาดูตัดจริต, คนที่แต่งตัวสวยงามเดินลอยหน้าลอยตาอย่างอารมณ์ดี
จะโปกจะปาก ca?pok ³ ca?pak ³	ตั้ง taŋ ⁵	ตั้งอยู่หลายอัน เช่น ถังน้ำมันตั้งจะโปกจะปาก
ชะแลชะแจ kha?le: ² kha?ce: ²	แตก te:k ³	ลักษณะการวิ่งหนีคนละทิศละทาง, ใช้กับของที่แตกเป็นบริเวณกว้าง, แตกละเอียด
กะว้อบกะแว็บ ka?wɔp ⁸ ka?wɛp ⁸	นั่ง naŋ ⁴	คนนั่งสวมหมวกอยู่หลายคนและคนอื่นสามารถมองเห็นได้แต่ไกล

ตาราง 18 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
กะวอกกะแวก kawo:k ⁴ kawɛ:k ⁴	นั่ง nan ⁴	นั่งของๆกันหลายคนในบริเวณกว้างและไม่แออัดกัน
กะง็อกกะแง็ก kaŋok ⁸ kaŋɛk ⁸		นั่งหลายคนใช้กับคนตัวเล็ก
กะงกกะงัก kaŋok ⁸ kaŋak ⁸		นั่งหลายคนใช้กับคนตัวใหญ่
จะปึกจะป้าก ca?pok ⁷ ca?pa:k ⁷		ผู้ใหญ่นั่งกันหลายคน
จะป็อกจะแป็ก ca?pɔk ⁷ ca?pɛk ⁷		เด็กนั่งกันหลายคน
ขีดคว้างขีดขวาง khit ⁷ khwa:ŋ ⁵ khit ⁷ khwa:ŋ ¹		นั่งกีดขวางคนอื่น
กะลือกกะล้อย ka?lɔk ⁷ ka?lɔy ⁴	ปวดท้อง cɛb ⁷ tw:ŋ ⁶	ปวดท้องอย่างต่อเนื่อง และถ่ายบ่อยครั้ง
ป็นปีป็นเปา pan ² pi: ⁵ pan ² paw ³		ปวดท้องขึ้นเรื่อยๆคล้ายคนไส้ติ่งแตกแต่ไม่ถ่าย ปวดท้องมากกว่า หงาวๆ
เป็นค้ำเป็นเคือ pen ¹ kha:w ⁴ pen ¹ khw:a ²	พูด ?u: ⁵	ใช้กับคนช่างพูด หรือคนที่พูดต่อไปได้เรื่อยๆ
อะโลอะเค ?a?lo: ² ?a?khe: ²		ใช้กับคนพูดเสียงดังโหวกเหวกและพูดเรื่องไม่มีสาระ
จะหวะจะกวะ ca?wa? ⁷ ca?kwa? ⁷		ลักษณะการพูดเสียงดังและพูดด้วยน้ำเสียงฮ้วน สั้นไม่น่าฟัง
ฟ้อนแะฟ้อนแ่น fɔ:n ⁶ ?ɛ? ⁷ fɔ:n ⁶ ?ɛn ³	ฟ้อน fɔ:n ⁶	ลักษณะการฟ้อนที่เป็นแบบแผนมีและสวยงามมาก
ปะง่างปะเง็ง pa?ŋa:ŋ ⁴ pa?ŋɛŋ ²		ลักษณะการฟ้อนตามความพอใจไม่เป็นแบบ แผนและไม่มีสวยงาม

ตาราง 18 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
แ่่นแ่ะแ่่นแ่ ?ɛ:n ³ ?ɛ? ⁷ ?ɛ:n ³ ?ɛ: ⁵	ฟ้อน fɔ:n ⁶	ฟ้อนรำแบบชาวบ้าน, ฟ้อนขบวนแห่เครื่อง ไทยทานเข้าวัดในภาคเหนือใช้กับคนที่มีอาการ เมาสุราร่วมด้วยและมีความสุขสนุกรื่น
แ่่นแ่ะแ่่นแ่ ?ɛ:n ³ ?ɛ? ⁷ ?ɛ:n ³ ?ɛ: ⁵	เมา maw ²	คนเมาแบบไม่มีสติและมักทำกริยาอย่างอื่นร่วม ด้วย เช่น คนที่เมาสุราและร้องเพลงเรื่อยเปื่อย อย่างไม่มีสติ
ฮ้องแตกฮ้องแต่น hɔ:ŋ ⁶ tɛ:k ³ hɔ:ŋ ⁶ tɛ:n ¹	ร้อง hɔ:ŋ ⁶	ร้องด้วยความกลัวเสียงดังมากหรือร้องให้เสียง ดังมาก
สะอึกสะอื้น sa?wuk ⁷ sa?w:n ⁵	ร้องไห้ hay ⁵	ร้องไห้และสะอึกสะอื้นเป็นเวลานาน(ร้องไห้ กระอืดกระอื่อ)
ล่นแ่ะล่นแ่่น lon ⁴ ?ɛ? ⁸ lon ⁴ ?ɛ:n ³	วิ่ง lon ⁴	ลักษณะของคนรีบวิ่งหลังจะแ่่นแ่ะมีอาการ เหนื่อยมาก
เฮี้ยเป๋อะเฮี้ยเป๋อ hi:a ⁴ bə? ⁸ hi:a ⁴ bə: ¹	กระจาย hi:a ⁴	กระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบจำนวนมาก
เฮี้ยฟี่เฮี้ยฟิ่น hia ⁴ fu? ⁸ hia ⁴ fu:n ⁶	ทิ้งไว้ hia ⁴	อาการที่กำลังคั้นของกระจุกกระจายทิ้งไว้ดู วุ่นวายมาก
ฮ้อนแตกฮ้อนแต่น hɔ:n ⁶ tɛ:k ³ hɔ:n ⁶ tɛ:n ¹	ร้อน hɔ:n ⁶	ร้อนมาก, และมีอาการเหนื่อยร่วมด้วย
จะเหลื่อมจะเกื่อม ca?lw:am ³ ca?kw:am ³	หวาน wa:n ¹	หวานปนเปรี้ยวปนเค็มใช้กับอาหารและน้ำดื่ม เท่านั้น เช่น น้ำส้มแก้วนี้หวานจะเหลื่อม- จะเกื่อม
โล่งโก๊ะโล่งโก่น lo:ŋ ⁴ ko? ⁸ lo:ŋ ⁴ ko:n ¹	โล่ง lo:ŋ ⁴	โล่งมากๆไม่มีอะไรเหลือเลยใช้กับสถานที่ ทั้งหมด เช่น บ้านหลังนี้โล่งมากๆไม่มีอะไรเลย
อะฮ่าบอะฮีบ ?a? ha:p ⁸ ?a? hip ⁸	เหี่ยว hi:aw ³	สวนดอกไม้บริเวณกว้างที่มีดอกไม้เหี่ยวเต็มไป หมดมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ปนกัน

4.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำทั้งคำ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำทั้งคำ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่มีพยางค์ที่ 1 และ 3 จะมีเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายซ้ำกัน และพยางค์ที่ 2 กับ 4 ก็จะมีเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายซ้ำกัน ปรากฏ 25 คำ จากคำหลัก 12 คำ โดยปรากฏร่วมกับคำหลักชนิด คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 19 แสดงคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ง้มปืดๆ ŋom ⁶ pui ⁸ ŋom ⁶ pui ⁸	ก้ม ŋom ⁶	ลักษณะคล้ายก้มๆเงยๆใช้กับคน
กะลึ๊กๆ ka?lu:k ⁸ ka?lu:k ⁸	กลิ้ง kiŋ ¹	ของหนักกลิ้งและกลิ้งลงซ้ำๆ เช่น หินก้อนใหญ่, ขอนไม้กลิ้งลงจากที่สูง
ชะลึ๊กๆ kha?lu:k ⁸ kha?lu:k ⁸		ของหนักกลิ้ง, กลิ้งลงซ้ำๆ เช่น หินก้อนใหญ่, ขอนไม้
กะลุปๆ ka?lu:p ⁸ ka?lu:p ⁸		ลักษณะการกลิ้งที่ใช้กับขอนไม้ขนาดใหญ่, ของมีน้ำหนักมากแต่น้อยกว่ากะลึ๊กๆ
ชะลุปๆ kha?lu:p ⁸ kha?lu:p ⁸		ลักษณะการกลิ้งที่ใช้กับขอนไม้ขนาดใหญ่, ของมีน้ำหนักมากแต่น้อยกว่ากะลึ๊กๆ
กะลือบๆ ka?lɔ:p ⁸ ka?lɔ:p ⁸		ลักษณะการกลิ้งของสิ่งที่มีขนาดเล็กป้อม เช่น ลูกมะพร้าวกลิ้งลงเร็ว
กะไต่ะๆ ka?do? ⁸ ka?do? ⁸	ซากะเฟก khe:ŋ ⁴ ha:n ⁵	อาการขาแพลงและเจ็บหนัก
กะแต่ะๆ ka?dɛ? ⁸ ka?dɛ? ⁸		อาการขาแพลงและเจ็บน้อยกว่ากะไต่ะๆ
หลุกหลากๆ lu:k ³ la:k ³ lu:k ³ la:k ³	คลอน khɔ:n ²	ของขนาดพอดีโยกหรือคลอน

ตาราง 19 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ขะญึกๆ kha?kɯk ⁸ kha?kɯk ⁸	คลอน khɔ:n ²	ลักษณะสิ่งของใหญ่ๆหนักๆโยกหรือคลอน
หึ่งหงากๆ ŋw:k ³ ŋa:k ³ ŋw:k ³ ŋa:k ³		ลักษณะของขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่โยกหรือคลอนใช้กับเสาบ้านขนาดใหญ่
กะดึกๆ ka?dɯk ⁸ ka?dɯk ⁸	ดิน din ⁵	ดินซ้าๆ เช่น สุนัขที่กำลังจะตายแล้วชักกระตุก
ซี้ๆ si? ⁴ si? ⁴	เดิน ti:aw ²	เดินตรงดิ่งเข้ามา
ดุ่มๆ dum ⁵ dum ⁵		เดินเร็วแบบรีบร้อนมาก
ปัดเว้อปัดหว่า pat ⁸ wə: ⁶ pat ⁸ wa: ⁶		เดินไม่รู้ทิศทาง แบบเสียสติและไม่รู้ว่าทำอะไรดี
ต้างฎ้างๆ ta:ŋ ⁵ ǵa:ŋ ⁵ ta:ŋ ⁵ ǵa:ŋ ⁵	เดิน ti:aw ²	เดินก้าวยาวๆและรีบร้อนใช้กับคนสูงใหญ่
จะล่านๆ ca?la:n ⁴ ca?la:n ⁴	เตีอด dw:at ³	เตีอดพล่าน(แรงมาก)เป็นฟองขนาดใหญ่
จะลาดๆ ca?la:t ⁴ ca?la:t ⁴	ฟุง puŋ ⁴	ลักษณะการฟุงไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถบังคับให้หยุดได้ ใช้กับการขับรถเช่น ขับรถฟุงจะลาดๆ, ขับเร็วไม่มีการเบรก
ม่องก้องๆ mɔŋ ⁴ kɔŋ ⁴ mɔŋ ⁴ kɔŋ ⁴	ลอย lɔ:y ²	ลักษณะการลอยและจมใช้กับของขนาดเล็ก เช่น ผลมะเดื่อเดี่ยวลอยเดี่ยวจม
โมงโ굉ๆ mɔŋ ⁴ kɔŋ ⁴ mɔŋ ⁴ kɔŋ ⁴		ลักษณะการลอยและจมใช้กับของขนาดใหญ่ เช่น มะพร้าวแห้งเดี่ยวลอยเดี่ยวจมน้ำ
จะลาดๆ ca?la:t ⁴ ca?la:t ⁴	วัง lon ⁴	คนสูงใหญ่กำลังวัง
จาดลาดๆ cat ⁴ la:t ⁴ cat ⁴ la:t ⁴		ลักษณะการวังที่มองเห็นจากระยะไกลๆ
ขะม็อบๆ kha?mɔp ⁸ kha?mɔp ⁸	ไหว way ⁵	ลักษณะการไหวแล้วไหวอีก, ไหวบ๋อยๆ, ไหวขอโทษ, ขอขมา
กะง็อบๆ ka?ŋɔp ⁸ ka?ŋɔp ⁸		ไหวแล้วไหวอีก, ไหวบ๋อยๆ, ไหวขอโทษ, ขอขมา

4.3 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำ 2 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำ 2 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน โดยคำแสดงภาพลักษณ์พยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 มีเสียงพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 มีเสียงพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายซ้ำกัน ปราชญ์ 6 คำ จากคำหลัก 4 คำ โดยปราชญ์ร่วมกับคำหลักชนิดคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 20 แสดงคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้ำที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
มิบๆมอบๆ mip ⁸ mip ⁸ mop ⁸ mop ⁸	ไฟ fay ²	ดวงไฟขนาดเล็กและใหญ่ปนกันปริมาณมาก กะพริบอยู่
โมงๆมางๆ mo:ŋ ² mo:ŋ ² ma:ŋ ² ma:ŋ ²		ดวงไฟหลายดวงเล็กบ้างใหญ่บ้างให้แสงสว่าง มากกว่ามิบๆมอบๆ
วบๆวាប់ๆ wop ⁸ wop ⁸ wa:p ⁴ wa:p ⁴	บิน bin ²	นกขนาดเล็กและใหญ่บินไปมาหลายตัว
สะๆสนๆ sa?sa?son ¹ son ¹		นกขนาดเล็กและใหญ่บินเป็นฝูง ปริมาณมาก
แซ่ๆสอຍๆ se ⁴ se ⁴ so:y ⁴ so:y ⁴	ฝนตก fon ¹ tok ¹	ตกๆหยุดๆ(ตกไม่หนักเท่าไหน)
คิกๆคอกๆ khik ⁸ khik ⁸ khok ⁸ khok ⁸	หัวเราะ khay ⁵ hu:a ¹	หัวเราะคิกคักสนุกสนานกันหลายคน

4.4 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีพยางค์ที่ 1, 2, 3 และ 4 ต่างกัน แต่จะมีลักษณะร่วมกันบางส่วน เช่น พยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์หรือพยัญชนะท้ายที่เหมือนกันหรือเป็นการซ้อนเพื่อเสียง ปราชญ์ 14 คำ จากคำหลัก 14 คำ โดยปราชญ์ร่วมกับคำหลักชนิดคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 21 แสดงคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
จิกปึกจอกปอก cik ⁷ pik ⁷ cɔk ⁷ pɔk ⁷	ก้อน ko:n ⁵	สิ่งที่เป็นก้อนมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ปนกัน
ขะลือกอ้อกแอ็ก kha? ⁸ lɔk ⁸ ?ɔk ⁸ ?ɛk ⁸	ถนน ta:ŋ ²	ถนนแคบและขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ
เคอะเลอะคะละ khə? ⁸ lə? ⁸ kha ⁸ la? ⁸	รอยบาก bak ⁷	ลักษณะรอยที่เกิดจากของมีคมฟันสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ฟันต้นไม้เป็นรอยบากและเป็นรอยบากจำนวนมาก
ผ่อหล้อผะหลั pho: ³ lɔ: ⁵ pha ³ lɛ: ⁵	หน้า na: ⁵	ผู้หญิงสาวที่หน้าตาสวยอยู่กันหลายคน
ล่องแล่งต่องแต่ง lɔŋ ⁴ lɛŋ ⁴ tɔŋ ³ tɛŋ ³	คลอน khɔ:n ²	พันโยก ไกล้หลุด
ปะลือบปือบแป็ป pa? ⁸ lɔp ⁸ pɔp ⁸ pɛp ⁸	ดิน din ⁵	การเดินของสัตว์ที่เลี้ยงคานที่ล่าตัวยาวและเดินเร็วๆ เช่น ไล่เดือนดิน
ล่องแล่งต่องแต่ง lɔ:ŋ ⁴ lɛ:ŋ ⁴ tɔ:ŋ ³ tɛ:ŋ ³	เดิน ti:aw ²	เดินเรื่อยเปื่อยปล่อยอารมณ์ตามสบาย
จิกปึกจอกปอก cik ⁷ pik ⁷ cɔk ⁷ pɔk ⁷	ตั้ง taŋ ⁵	สิ่งของขนาดเล็กและใหญ่ตั้งปนกันอยู่หลายอัน
เผ่อเลื่อผ่าหล้า phə: ³ lə: ³ pha: ³ la: ⁵	บาน ba:n ²	ดอกไม้หรือเห็ดขนาดเล็กและใหญ่ปนกันบานเต็มไปหมด มีปริมาณมาก เช่น เห็ด
ซุ่ยซ่ายซุซวาย suy ⁴ say ⁴ su: ² swa:y ²	ย่อย kɔ:y ⁶	ลักษณะของสิ่งที่เป็นเส้นเล็กๆห้อยย่อยไม่เป็นระเบียบหรือพืชที่มีเถาวัลย์ย่อยไม่เป็นระเบียบดูรกมาก เช่น เถาตำลึงรกรู้งริง ไร่โยงระยาง ไม่เป็นระเบียบ หรือคนที่ผอมยาวแต่ไม่รวบผมให้เรียบร้อยปล่อยให้ผมหลุดลุ่ยลงมาดูไม่เรียบร้อย

ตาราง 21 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำหลัก	ความหมาย
ล่องแล้งต่องแต่ง lo:ŋ ⁴ lɛ:ŋ ⁴ to:ŋ ³ tɛ:ŋ ³	ห้อย ho:y ⁵	ลักษณะสิ่งที่ห้อยไปมาเกือบจะหลุดออกจากกัน เช่น มือหรือแขนที่โดนมีดฟันเกือบขาดออกจากกัน
ลอกแลงสอกแสก lo:k ⁴ lɛ:k ⁴ sɔ:k ³ sɛ:k ³	เปียก pia? ⁷	เสื้อผ้าเปียกทั้งตัว มีน้ำไหลย่อยให้เห็น
ชะหลูหมุมม kha?lu ⁷ mu ⁷ mum ²	เปื้อน mo:k ⁴	เปื้อนมาก, เปื้อนเต็มไปหมด
ลูงล่างตุงต่าง luŋ ⁴ laŋ ⁴ tun ³ taŋ ³	หลวม lom ¹	หลวมโพรกใช้กับคนที่ผอมและใส่เสื้อผ้าตัวใหญ่มาก

จากการศึกษาลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาถิ่น อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าลักษณะโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ คือ 1) คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว ปรากฏ 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 14 2) คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ปรากฏ 366 คำ คิดเป็นร้อยละ 65 ซึ่งปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด โดยสามารถจำแนกได้ลักษณะย่อย ดังนี้ 2.1) คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้อนเสียง 2.2) คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ชนิดคำซ้ำ 3) คำแสดงภาพลักษณ์ 3 พยางค์ ปรากฏ 28 คำ คิดเป็นร้อยละ 5 4) คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ปรากฏ 92 คำ คิดเป็นร้อยละ 16 ปรากฏมากเป็นอันดับสองรองจากคำ 2 พยางค์ สามารถจำแนกได้ลักษณะย่อย ดังนี้ 4.1) คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 ต่างกัน 4.2) คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำทั้งคำ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน 4.3) คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดซ้ำ 2 พยางค์ ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 2 ซ้ำกัน และพยางค์ที่ 3 กับพยางค์ที่ 4 ซ้ำกัน และ 4.4) คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ชนิดคำซ้อน

จากข้อมูลข้างต้น คำแสดงภาพลักษณ์ที่พบบ่อย มักเป็นคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ และ 4 พยางค์ สะท้อนให้เห็นธรรมชาติการออกเสียงของผู้บอกภาษาถิ่นอำเภอแม่แจ่ม มักจะซ้ำคำหรือเติมเสียงเพื่อสะดวกปากในการออกเสียง ซึ่งเป็นลักษณะการคอนเสียงเพื่อความสมดุลของเสียง เช่น บั้ง เป็น บั้งๆ โหวกหวก เป็น กะโหวกกะหวก เป็นต้น

บทที่ 6

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระเดียวกับความหมาย

จากการศึกษาเรื่องคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่มีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ ปรากฏดังนี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหน้า สระกลาง สระหลัง และสระประสม ซึ่งจะจำแนกตามการปรากฏร่วมและการเลียนเสียงธรรมชาติ ดังนี้

1.1 หน่วยเสียงสระหน้า /i i:/ /e e:/ /ɛ ɛ:/

1.1.1 หน่วยเสียงสระ /i i:/ มักจะสื่อความหมายในลักษณะแหลม ขนาดเล็ก สั้นมีปริมาณน้อย ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 22 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /i i:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
อึกหนึก ?ik ⁷ ñik ⁷	กอง kw: ¹	กองขนาดเล็กใช้กับของแห้ง เช่น มูลนกที่แห้งแล้วกองอยู่
อิมิ ?i? ⁸ mi? ⁸		กองขนาดเล็กมาก เช่น กองมูลไก่
จึกปึก cik ⁷ pik ⁷	ก้อน kw:n ⁵	ก้อนแข็งขนาดเล็ก
หลี่ li: ⁵	ตา ta: ¹	ตาเล็กๆ(ตาดู)เมื่อมีแสงจ้าเข้าตา
ปึกซึก pik ⁸ sik ⁸	ผม phom ¹	ผมน้อย, ผมสั้นๆ
ยีน hin ⁵	พิน khi:aw ⁵	พินที่เล็กๆและลักษณะสั้นๆ
มิบๆ mip ⁸ mip ⁸	ไฟ fay ²	ไฟกะพริบใช้กับไฟเล็กๆ, ไฟโกลัดบคล้ายหิ่งห้อย
จิว่ว ci: ⁵ wi: ⁵	รู hu: ²	รูขนาดเล็กมาก เช่น รูเข็ม
มิบๆ mip ⁸ mip ⁸	กะพริบตา pap ⁸ ta: ¹	กะพริบตาถี่ๆแสดงความสงสัย
พิบๆ phip ⁸ phip ⁸		กะพริบตาถี่ๆ
ยิบๆ yip ⁸ yip ⁸		กะพริบตาถี่ๆ เมื่อมีอาการคัน
ญิบๆ ñip ⁸ ñip ⁸	คัน khan ²	คันและสลับตามร่างกายเป็นบางจุด

ตาราง 22 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
ดิดๆ dit ⁸ dit ⁸	คั่น khan ²	อาการคั่นที่เกิดจากสัตว์ขนาดเล็กกัด และคั่นเล็กน้อย เช่น มดกัด
ซึ่ๆ si ⁴ si ⁴	เดิน ti:aw ²	เดินตรงดิ่งเข้ามา
จึกปึก cik ⁷ pik ⁷	ตั้ง taŋ ⁵	ของที่มีปลายหรือยอดแหลมตั้งอยู่อันเดียว
กั้ง ki ⁸ ŋi ⁸	แตก tɛ:k ³	แตกอ้าน้อยใช้กับสิ่งของและต้นไม้ เช่น เปลือกไม้ขนาดเล็กแยกออกจากกัน
ผีหลั phi: ⁵ li: ⁵	บาน ba:n ²	ดอกไม้ขนาดเล็กบานเล็กน้อยใช้กับดอกไม้ดอกเดียว
วิดๆ wit ⁸ wit ⁸	ปลิว piw ¹	สิ่งของอันเดียวขนาดใหญ่กำลังปลิวอยู่
วินๆ win ⁵ win ⁵		สิ่งของขนาดเล็ก จำนวนน้อยกำลังปลิวอยู่
กั้ง ki ⁸ ŋi ⁸	ไหล me:n ²	อาการของสิ่งของขนาดเล็กไหลออกมาเล็กน้อย เช่น หัวมันขนาดเล็ก, ชิง
ซิบๆ sip ⁶ sip ⁶	ร้องไห้ hay ⁵	ร้องไห้เบาๆ สูดจมูกบ่อยๆ (ร้องไห้กระซิก)
ซิวๆ siw ⁶ siw ⁶	ลมพัด lom ² pat ⁵	ลมพัดเบาๆและเย็น พัดแรงกว่า ซู่ๆ
จิ้นๆ cin ⁵ cin ⁵	วิ่ง lon ⁴	ลักษณะการวิ่งเร็วใช้กับ เด็กและคนผอมมากๆ วิ่ง
วินๆ win ⁵ win ⁵	หมุน mun ¹ / phat ⁷	ลักษณะวงล้อขนาดเล็ก เช่น ล้อรถจักรยาน หมุนไปเร็วๆ, ของเล็กๆหมุนเร็ว
ลิดๆ lit ⁸ lit ⁸	ไหล lay ¹	ไหลออกมาปริมาณน้อยแต่ไหลไม่ขาดใช้กับน้ำหรือไหลน้อยมากใช้กับเลือด เช่น เลือดไหลลิดๆ
ปิดๆ pit ⁸ pit ⁸		ไหลน้อยเป็นครั้งคราว, หยดเป็นหยดๆ
ณึม ñim ⁶		ไหลออกมานิดหน่อยแล้วหยุดหายไปใช้กับเลือดเท่านั้น
ตึงึง ting ⁵ ñing ⁵	ห้อย hc:y ⁵	ของขนาดเล็กมากห้อยอยู่ เช่น ตุ่มหูขนาดเล็กที่ห้อยลงมา
คิกๆ khik ⁸ khik ⁸	หัวเราะ khay ⁵ hu:a ¹	หัวเราะเบาๆ

ตาราง 22 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
จิ๋ว ci: ⁵ wi: ⁵	กลวง ku:ɑŋ ¹	กลวงเล็กน้อย เช่น ไม้ที่ผูกพันเป็นโพงขนาดเล็ก
กิมมิม kim ² mim ²	ดำ dam ²	สีดำมากใช้กับสิ่งของที่มีขนาดเล็กมากหรือใช้กับเด็กที่ตัวดำมากๆ
ติก tik ⁷	ตัน tan ¹	ใช้กับคนที่อ้วนมากเนื้อแน่นเท่านั้น
ปิ pi: ⁵	ร้อน hɔ:n ⁶	ร้อนจากแดด แสบไหม้ ร้อนมาก
จิลี ci: ⁸ li: ⁸	แหลม li:am ⁵ / le:m ¹	ลักษณะแหลมและมีขนาดเล็ก เช่น เข็ม
ปัง piŋ ⁵	เจียบ dak ⁷	เจียบสนิท ใช้กับสถานการณ์ต่างๆไป เช่น ในห้องสมุดที่มีคนอ่านหนังสือแต่เจียบมาก
ปังหลัง piŋ ⁵ liŋ ⁵	แดง de:ŋ ²	สีแดงสดใช้กับของขนาดเล็ก เช่น เด็กเล็กๆที่มีริมฝีปากสีแดงๆ, พริกขี้หนูเม็ดเล็กสีแดง
คิลี khi: ⁸ li: ⁸	ดำ dam ²	ใช้กับสิ่งที่มีรอยเปื้อนหรือคราบสกปรกที่มีสีดำบนวัตถุหรือผิวหนังของคนเป็นจุดๆ หรือเป็นบริเวณเล็กๆ
ติงๆ tiŋ ⁵ tiŋ ⁵	ติง khe:ŋ ⁴	เครียดมาก, ติงมาก, คับมาก, ติงเบริยะใช้กับอาการของคนหรือใช้กับสิ่งของที่คับมาก
จิวๆ ciw ⁵ ciw ⁵	เย็น yen ²	เย็นมาก เย็นเหมือนน้ำแข็ง
กิดดิด kit ⁷ dit ⁷	สั้น san ⁵	สั้นมากหรือของขนาดเล็กและสั้น เช่น กระจับปิ้งสั้นมากๆ

1.1.2 หน่วยเสียงสระ /e e:/ มักจะสื่อความหมายในลักษณะขนาดใหญ่ ปริมาณมาก รูปร่างใหญ่ ดังตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 23 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /e e:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
เอื้อะเมอะ	?ə ⁵ mə ⁵	ก้อน	kw:ŋ ⁵	ก้อนขนาดใหญ่ที่สุด
เป็กเซ็ก	pək ⁸ sək ⁸	ผม	phom ¹	ผมที่มัดและมีปริมาณมาก, ผมดก
เคอะเลอะ	khə ⁸ lə ⁸	รอยบาก	bak ⁷	ลักษณะรอยที่เกิดจากของมีคมขนาดใหญ่, มีเพียงอันเดียว
เต็นเหวิน	tən ⁵ wən ⁵	วง	wɔŋ ²	ใช้กับสิ่งของที่วงขนาดใหญ่ เช่น หน้าปัดนาฬิกาทรงกลมขนาดใหญ่
เบื้อะเลอ	bə ⁸ lə ⁸	หน้า	na: ⁵	คนที่มีใบหน้ากว้างและหน้าตาไม่สวย
เป็นเหวิน	pən ⁵ wən ⁵			หน้าใหญ่และกลมมาก
เจ็มเจ้อ	cəm ³ cə ³	จืด	ca:ŋ ¹	รสจืดใช้กับอาหารทุกประเภท รสจืดระดับกลางๆ ไม่จืดเท่ากับ จะแห้งตืดแปด และ แปด
เก็กเด็ก	kək ⁷ dək ⁷	ตรง	su: ⁴	ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะตรงและมีความแข็งขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้ที่ลำต้นตรงและอยู่กึ่งกลางน้ำอย่างมั่นคง
เอ็มเจ็ม	?ə:m ⁶ cə:m ⁶	เขียว	khi:aw ¹	เขียวอ่อน เช่น สีใบมะขามออกใหม่
เลอะเทอะ	lə ⁸ thə ⁸	ตรง	su: ⁴	ลักษณะตรงใช้กับคนที่มีรูปร่างอ้วนและร่างใหญ่
เจ้อเค้อ	cə: ⁵ khə: ⁵	นั่ง	ka da:ŋ ⁵	นั่งมาก เพราะตกใจสุดขีด, อากาหรือค หรือใช้กับคนที่นั่งอยู่นิ่งๆอย่างสงบ เช่น นั่งสมาธิ
เก็งเด็ง	kə:ŋ ⁵ də:ŋ ⁵	ผอม	phɔ:m ¹	ใช้กับคนผอมและสูงมาก
เอ็มเจ็ม	?ə:m ⁵ cə:m ⁵	เหลือง	lu:ŋ ¹	ไม่เหลืองมาก, เกือบเหลือง เช่น มะม่วงใกล้สุก
เก็งเด็ง	kə:ŋ ⁵ də:ŋ ⁵	สูง	su:ŋ ¹	ลักษณะคนสูงแต่มีน้ำมีนิ้ว, สูงมาก

1.1.3 หน่วยเสียงสระ /e e:/ มักสื่อความหมายในลักษณะสั้น ขนาดเล็กหรือผอม และปริมาณน้อย แสดงระดับอาการ เสียง แสง รสชาติ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 24 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ε ε:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
เขาวัง swε:η ⁶	เขา khaw ¹	เขาแมงกว้างขนาดเล็กลักษณะแหลมยาว
เขาวัง swε:η ⁶	จมูก hu: ² daη ²	จมูกโต่งขนาดเล็ก
เข้แห้ง se: ⁵ le: ⁵	แดด de:t ³	แสงแดดจ้าหลังฝนตก
แจ๊ะแพะ cε? ⁸ fe? ⁸	ตุ่มที่ผิวหนัง tum ³	ตุ่มบนผิวหนังขนาดเล็กที่เป็นหนอง
แต่บ tep ⁷	พุง khi: ⁵ pum ¹	คนผอมๆไม่มีพุง (หน้าท้องแบนราบ)
คะและ khe? ⁸ le? ⁸	ม้วน mu:an ⁶	ลักษณะสิ่งของม้วนขนาดเล็ก
แต้นแห้วน te:n ⁵ we:n ⁵	วง woη ²	ใช้กับของขนาดเล็ก เช่น วงแหวน
แผ้แห้ง phe: ⁵ le: ⁵	หน้า na: ⁵	ผู้หญิงที่ใบหน้าเรียวเล็กหน้าขาวๆ
แม่บๆ mep ⁴ mep ⁴	กะพริบตา pap ⁸ ta: ¹	กะพริบตาชวนให้น่าสงสาร
แห้งบๆ ηε:p ³ ηε:p ³	กิน kin ¹	สิ่งที่กินขนาดเล็กอ้าปากไม่กว้าง
แห้งบๆ ηε:p ⁷ ηε:p ⁷	เคี้ยว ki:aw ⁶	กินอย่างรวดเร็วใช้กับของแข็งขนาดเล็กและกรอบ เช่น เมล็ดพืชของคั่ว
แห่นักๆ nek ⁸ nek ⁸		สิ่งที่เคี้ยวขนาดเล็กมีลักษณะเหนียว เช่น หมากฝรั่ง
แจ้บๆ cep ⁷ cep ⁷		เคี้ยวของขนาดเล็กๆ มีเสียงดัง
แต่กๆ dek ⁷ dek ⁷	ซัก cak ⁸	เด็กตัวเล็กกำลังซักอย่างต่อเนื่อง
และแพะ le? ⁸ the? ⁸	เข็ด ηε:n ⁶	ลักษณะคนที่หน้าเข็ดขึ้นดูเหมือนหยิ่งยโสหรือโกรธ
แต่่วๆ dew ³ dew ³	ดิน din ⁵	เด็กทารกดินด้วยท่าทางอารมณ์ดี
แต่กๆ dek ⁷ dek ⁷		ดินอยู่กับที่ใกล้ตาย เช่น ไม้ตัวเล็กๆดินและตายในที่สุด
แคว้วดๆ khwet ⁸ khwet ⁸		อาการดินแบบทुरนทुरาย เช่น ไม้โดนทูป หรือ เด็กเล็กที่เดินด้วยอาการไม่พอใจหรือไม่ได้ตั้งใจมากๆ

ตาราง 24 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
แต่บ tep ⁸	แตก te:k ³	ลักษณะการแตกของเมล็ดทำให้เกิดเสียงดังเล็กน้อย
ซื่อและทะ sw: ⁴ le? ⁸ the? ⁸	นอน no:n ²	อาการของคนที่นอนใกล้ตายหรืออาการของคนตัวเล็กที่นอนขมไม่สบายอยู่คนเดียว
ซื่อแฉืดแฉืด sw: ⁴ ce? ⁸ le? ⁸		นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนว่างเล็ก
ซื่อแต่้นแหล่ sw: ⁴ ten ¹ le? ¹		เด็กนอนหงายตัวตรง
แต่บแส่บ te:p ⁴ se:p ⁷		อาการของคนนอนใกล้ตายที่มีร่างกายชুবวม
อ่อมๆ ?em ³ ?em ³	บ่น com ³	บ่นเสียงเบาอยู่คนเดียว
แบ่มๆ bem ³ bem ³		พูดเร็วๆบ่นด้วยตาด้วย เสียงดัง, ต่อกว่าซึ่งๆหน้า
แผ่แหล่ phe: ⁵ le: ⁵	บาน ba:n ²	ดอกไม้ขนาดกลางบานอยู่ดอกเดียว
เว็บๆ wep ⁸ wep ⁸	บิน bin ²	นกขนาดเล็กบินไปบินมา
แห้งดๆ ɲet ⁷ ɲet ⁷	ปวด pu:at	ปวดไม่มาก ปวดเล็กน้อยปวดเป็นจุดๆ เช่น ปวดหัวเล็กน้อย
แซ่วๆ swew ⁴ swew ⁴	ฝนตก fon ¹ tok ¹	ฝนตกปริมาณน้อยและไม่ยอมหยุดแต่ไม่หนักเท่าซึกๆ
อ่อมๆ ?em ³ ?em ³	พูด ?u: ⁵	พูดเสียงเบามากแทบไม่ได้ยินจังหวะการพูดเร็วกว่าอ่อมๆ
แย้บๆ yep ⁸ yep ⁸	พ็อน fo:n ⁶	ลักษณะการพ็อนแบบไม่มีแบบแผนแต่ดูสวยงาม เช่น พ็อนในขบวนแห่เครื่องไทยทานเข้าวัดในภาคเหนือ
แ่่นแะแ่่นแ่ ?e:n ³ ?e? ⁷ ?e:n ³ ?e: ⁵		พ็อนรำแบบชาวบ้าน, พ็อนขบวนแห่เครื่องไทยทานเข้าวัดในภาคเหนือใช้กับคนที่มีอาการเมาสุราร่วมด้วยและมีความสุขสนุกสนาน
แ่่นแะแ่่นแ่ ?e:n ³ ?e? ⁷ ?e:n ³ ?e: ⁵	เมา maw ²	คนเมาแบบไม่มีสติและมักทำกริยาอย่างอื่นร่วมด้วย เช่น คนที่เมาสุราและร้องเพลงเรื่อยเปื่อยอย่างไม่มีสติ
แ้งแก้ง ce:ɲ ⁵ ke:ɲ ⁵	ยึน yu:n ²	คนที่ผอมและดูไม่มีแรงยืนอยู่

ตาราง 24 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
แง้ๆ ηε: ⁵ ηε: ⁵	ร้องไห้ hay ⁵	เด็กร้องไห้ (ร้องไห้แง้ๆ) เช่น เด็กร้องไห้เพราะหิว นม
แซ่ม swem ⁴	ลุ่ม kon ⁴	สิ่งที่มีขนาดเล็กลุ่มลงใช้กับคนหรือต้นไม้เท่านั้น เช่น ต้นไม้ขนาดเล็กลุ่มลง หรือ คนผอมรูปร่าง เล็กลุ่มลง
เว็บๆ wεp ⁸ wεp ⁸	วี wi: ²	ใช้ของขนาดเล็กพัดและพัดเบาๆ เช่น ใช้ฝา กระป๋องนมขนาดเล็กพัดเบาๆ
แจ้วๆ cε:w ⁴ cε:w ⁴	ไหล lay ¹	แม่น้ำสายเล็กและปริมาณน้อยที่ไหลเร็ว (ไหลเชี่ยว)
แควะ khwe? ⁸	หัก hak ⁷	ไม้ขนาดเล็กหัก
แงะ ηε? ⁸		ไม้ขนาดเล็กมีความเหนียว หัก
แล็ดๆ let ⁸ let ⁸	หัวเราะ khay ⁵ hu:a ¹	หัวเราะเสียงแหลมไม่ยอมหยุดใช้กับผู้หญิง
แก๊ะแงะ ke? ⁸ ηε? ⁸	อ้า ki: ⁴	ลักษณะการอ้าเล็กน้อยของแผล เช่น มีบาด แผลอ้าเล็กน้อยหรือใช้กับสิ่งของที่อ้า เล็กน้อยแต่อ้าน้อยกว่า กะแงะ เช่น ปลายไม้สอย ผลไม้อ้าเพียงเล็กน้อย
อ้อแหม้ ?ε: ⁵ me: ⁵	อ่อน ?ε:n ³	ลักษณะการอ่อนของสิ่งของ เช่น ไม้คานหาบ ของเวลาที่หาบของหนักแต่ไม่ถึงกับงอ
แก้วัด kwεt ⁸	กลม mon ²	ลักษณะกลมเกลี้ยงใช้กับสิ่งของและคน เช่น ลูกแก้ว หรือคนที่หน้าอ้วนกลม
เหม็นแฮ่ mε:n ⁵ le:n ⁵	ขาว kha:w ¹	ลักษณะคนที่หน้าเล็ก, ผิวขาวๆหรือใช้กับ ลักษณะสิ่งที่มีขนาดเล็กสีขาว เช่น เมล็ด ข้าวสารที่ขาวๆยาวๆลีบๆ
แก๊กแด๊ก kek ⁷ dek ⁷	แข็ง kheŋ ¹	สิ่งของที่มีลักษณะแข็งมากหรือกัดไม่เข้า เช่น ไม้, กระดุกสัตว์

ตาราง 24 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
เล็กแท็ก	lɛk ⁸ thɛk ⁸	งอน	kon ⁵ ŋɛ:n ⁶	กั้งอนใช้กับคนผอมและรูปร่างสูงใหญ่
แผ่ด	phɛt ⁷	จืด	ca:ŋ ¹	จืดมากใช้กับอาหารประเภทแกงและรสจืดมากกว่า จะแห้งดแผ่ด
แซ่ด	sɛt ⁸	ตรง	su: ⁴	ตรงมาก เช่น ถนนสายนี้ตรงมาก ใช้กับเส้นทาง
แก็กแด็ก	kɛk ⁷ dɛk ⁷			ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะยาวตรงและแข็งขนาดเล็ก เช่น ไม้สอยผลไม้ ที่ทำจากไม้ไผ่ลำเล็กๆขนาดพอมือ
แต่บแหญ่บ	tɛp ⁷ ŋɛp ⁷	บาง	ba:ŋ ²	บางมากใช้กับผ้า เช่น ผ้าเช็ดหน้าพับแล้วบางแต่บแหญ่บ
แต่บแปบ	tɛp ⁸ pɛp ⁸			บางมากกว่าแต่บแหญ่บ ใช้กับกระดาษ เช่น กระดาษที่พับแล้วบางแต่บแปบ
แล่วน	lwen ⁴	เปื่อย	pə:y ³	ผักเปื่อยจนแทบไม่ต้องเคี้ยว, ผักเปื่อยจนละ
แต่บแชบ	tɛp ⁷ kɛp ⁷	พอง	pw:ŋ ²	ตุ่มบนผิวหนังที่พองและขนาดเล็กหรือลักษณะการพองเล็กน้อย เช่น แผลพุพองจากน้ำร้อนลวก
แจ็ดแล็ด	cɛt ⁸ lɛt ⁸	ยาว	ŋa:w ²	ลักษณะยาวตรง, ขนาดเล็ก เช่น งูตัวเล็กๆที่นอนตายลำตัวยาวเล็กน้อย
แม่บ	mɛp ⁸	เลื่อม	lu:am ⁵	สะอาดเยี่ยม, ไม่มีที่ติ เช่น รถที่เช็ดถูอย่างสะอาดจนขึ้นเงาหรือพื้นบ้านที่ทำความสะอาดอย่างดี
แจ๊ะและ	cɛ? ⁸ lɛ? ⁸	แหลม	li:am ⁵ / lɛ:m ¹	ลักษณะแหลมและยาวขนาดใหญ่กว่า จีลี เช่น ไม้สำหรับปักตุ้งใต้หมู
แสบ	sɛp ⁷	เจียบ	dak ⁷	เจียบสนิทในทันทีใช้กับสถานการณ์ที่มีคนอยู่หลายคน
แซ่ว	sɛw ⁴	ตรง	su: ⁴	ตรงมาก ใช้กับอาการนอนของคน เช่น นอนซื่อแซ่ว

ตาราง 24 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
และแตะ	le? ⁸ the? ⁸	ลักษณะตรงใช้กับคนร่างเล็กๆ เช่น คนผอมๆ นอนแนบในแนวตรง
แฉ่แต่	?ε: ¹ te: ¹	เตี้ย tam ³ คนต่ำมาก ใช้กับคนที่รูปร่างผอมแต่เตี้ย
แต่็ก	tek ⁸	แน่น nen ⁵ แน่นมาก เช่น ปิดฝาภาชนะแน่นมาก หรือ จับมือกันไว้แน่นมาก
แฉ่แค	ce: ⁵ khe? ⁴	ผอม pho:m ¹ ใช้กับคนที่ตัวเล็กๆและผอม
แก้งแต่้ง	ke:ŋ ⁵ dε:ŋ ⁵	ใช้กับคนที่ผอมมากและสูง
แป็ด	pet ⁷	เหลว le:w ¹ เหลวมากใช้กับอาหาร เช่น ตำลึงที่บดกับตับบด จนละเอียดมาก หรือ เสียหายไม่มีชิ้นดีใช้กับสิ่งของ เช่น แก้วที่แตกละเอียด

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระหน้า /i i:/ /ε ε:/ มักสื่อความหมายในลักษณะของสิ่งที่มีขนาดเล็ก มีปริมาณน้อย ส่วนสระ /e e:/ แสดงความหมายต่างไป คือ มักสื่อความหมายขนาดใหญ่ ปริมาณมาก และเมื่อเปรียบเทียบการสื่อความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระหน้า /i i:/ กับ /e e:/ และ /i i:/ กับ /ε ε:/ ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักเดียวกันที่แสดงความหมายของขนาด พบว่า คำที่ประสมด้วยสระ /i i:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เล็กและแหลมกว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /e e:/ และ คำที่ประสมด้วยสระ /i i:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เล็กกว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ε ε:/ เช่น ผมปักซึก /phom¹ pik⁸ sik⁸/ หมายถึง ผมน้อย, ผมสั้นๆ ผมเป็๊กซึก /phom¹ pək⁸ sək⁸/ หมายถึง ผมที่มัดและมีปริมาณมาก, ผมดก แหลมจีลี /li:am⁵ ci?⁸li?⁸/ หมายถึง ลักษณะแหลมและมีขนาดเล็ก เช่น เข็ม แหลมแฉ๊ะ และ /li:am⁵ ce?⁸le?⁸/ หมายถึง ลักษณะแหลมและยาวขนาดใหญ่กว่า จีลี เช่น ไม้สำหรับปักตุ้งไล่หนู เป็นต้น ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระหน้า /e e:/ กับ /ε ε:/ ไม่สามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของความหมายได้เนื่องจากไม่พบคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระดังกล่าวที่ปรากฏร่วมกับคำหลักเดียวกัน

1.2 หน่วยเสียงสระกลาง /w u:/ /ə ə:/ /a a:/

1.2.1 หน่วยเสียงสระ /w u:/ สื่อความหมายในลักษณะใหญ่ ปริมาณมาก ดังตารางต่อไป

ตาราง 25 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /w u:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
อึกใหญ่ก	?w:k ³ kw:k ³	กอง	kw:ŋ ¹	กองขนาดปานกลาง มักเป็นผ้าชุ่มๆ ของที่เปียกๆ หนักๆกองอยู่ เช่น ผ้าที่เปียกกองอยู่
ตุงๆ	tuŋ ⁶ tuŋ ⁶	ควัน	khwan ²	กลุ่มควันขนาดเล็ก ลอยช้าและมีกลิ่นเหม็น มาจากกองไฟ
บุงๆ	bunŋ ⁶			ลมพัดทำให้ควันโขมงมากขึ้น ลอยขึ้นเร็ว ปริมาณมากที่สุด
จุงบุง	cunŋ ³ puŋ ³	รู	hu: ²	ลักษณะรูที่ทะลุมีขนาดใหญ่ เช่น ฝาบ้านหรือหลังคาเป็นรูขนาดใหญ่
ตุงบุง	tuŋ ³ puŋ ³			ลักษณะรูที่ทะลุมีขนาดใหญ่ เช่น ฝาบ้านหรือหลังคาเป็นรูขนาดใหญ่
ฟืด	phu? ⁸ chu? ⁸	หน้า	na: ⁵	หน้าบึ้งใช้กับผู้หญิงที่อารมณ์ไม่ค่อยดี
บึก	buk ⁸	กลืน	lu:n ²	กลืนอย่างรวดเร็ว
ฟืด	phut ⁸	ขาด	put ⁷	ลักษณะการขาดอย่างรวดเร็วใช้กับหนังยางหรือเชือกที่มีความเหนียว
หังดๆ	ŋut ⁷ ŋut ⁷	เคี้ยว	ki:aw ⁶	เคี้ยวของที่ไม่แข็งหรือไม่อ่อนมากนัก เช่น มะพร้าวอ่อน
ตึกๆ	duk ⁸ duk ⁸	ชัก	cak ⁸	คนป่วยที่อาการหนัก, คนตัวใหญ่กำลังชัก
เสือก	su:ak ³	ดิน	din ⁵	พยายามดินไปด้วยตนเอง เช่น เด็กทารกดินเหมือนจะคลาน
บุง	bunŋ ⁴	ตก	tok ⁷	ลักษณะการตกของสิ่งของที่หนัก เช่น คนตกนั่งร้าน, หินก้อนใหญ่ตก
ตุง	tuw: ⁴	แตก	te:k ³	คนจำนวนหนึ่งตกใจแล้ววิ่งหนีคนละทิศละทาง เช่น คนเล่นไฟวิ่งหนีตำรวจ

ตาราง 25 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
บึง	bwŋ ⁶		ลักษณะการวิ่งหนีคนละทิศละทาง ใช้กับสัตว์ เช่น วัวเป็นฝูงตกใจวิ่งหนีอย่างแตกตื่น	
กึ่งดัง	kwŋ ³ dwŋ ³	นอน	นอน นว:n ²	คนร่างใหญ่และอ้วนมากนอนอยู่คนเดียว
หึ่งๆ	ŋw:t ⁷ ŋw:t ⁷	ปวด	pu:at	ปวดเข้าไปในกระดูกมากขึ้นเรื่อยๆ
ซึกๆ	swk ⁸ swk ⁸	ฝนตก	fon ¹ tok ¹	ฝนตกหนักมากและไม่ยอมหยุดสักทีและมีปริมาณน้ำฝนมาก
ทึดๆ	thwt ⁸ thwt ⁸	ไฟลุก	fay ² luk ⁸	ไฟลุกขึ้นเร็วและมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เปลวไฟสูง และเกิดจากการเผาสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นบริเวณกว้างแต่ไม่ขยายบริเวณ
อ้อๆ	?w: ⁵ ?w: ⁵	ร้องไห้	hay ⁵	ร้องไห้นานมาก(ร้องไห้เป็นวรรคเป็นเวร)
บึงๆ	bwŋ ⁶ bwŋ ⁶	ลมพัด	lom ² pat ⁵	ลมแรงปานกลางและแรงกว่าใช้ๆ
บึง	bwŋ ⁴	ล้ม	kon ⁴	คนที่อ้วนมากล้มลงอย่างรวดเร็วหรือต้นไม้ขนาดใหญ่และไม่มีกิ่งก้านล้มลงอย่างรวดเร็ว
ทึดๆ	twt ⁸ twt ⁸	สั้น	san ³	สั้นเพราะหนาวเหมือนคนที่จะเป็นไข้
เผือก	phw:ak ³	ขาว	kha:w ¹	ขาวเป็นบริเวณกว้าง เช่น สวนดอกไม้ที่มีสีขาวเต็มไปหมด
คิ๊ญ	khw? ⁸ kw? ⁸	งอน	kon ⁵ kwŋ ³	ก้านงอนใช้กับคนอ้วนและรูปร่างสูงใหญ่ก้านงอนเห็นได้ชัด
อึกมึก	?wk ⁸ mwk ⁸	ชื้น	cum ⁴	ลักษณะสิ่งของที่ชื้นและชุ่มน้ำอยู่บ้างเล็กน้อย ใช้กับเสื้อผ้า เช่น ผ้าที่ซักแล้วไม่มีแดดทำให้ชื้นมาก
บึงหลัง	pwŋ ⁵ lwŋ ⁵	แดง	de:ŋ ²	แดงเข้มใช้กับของขนาดใหญ่หรือเป็นบริเวณกว้าง เช่น ท้องฟ้าสีแดงเข้ม เข้มกว่าแดงปะหลัง
คิ๊ล	khw? ⁸ lw? ⁸	ดำ	dam ²	ดำสนิทใช้กับสิ่งของที่มีขนาดใหญ่หรือคนที่มีรูปร่างสูงใหญ่ เช่น หม้อขนาดใหญ่ที่มีสีดำมากๆ

ตาราง 25 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
ทัก	thuk ⁸	มีด	mw:t ⁴	มีดสนิทและอยู่ในสถานการณ์น่ากลัว
ตึนมัน	tu:n ⁴ mwn ⁴	หนา	na: ¹	ผิวหนังกูหนาน่า ใช้กับผิวหนังกูคนเช่น แมลงต่อย แล้วมีรอยนูนหนาเป็นปื้นใหญ่
จิดๆ	cu:t ⁴ cu:t ⁴	หนาว	na:w ¹	อาการหนาวเหมือนจะเป็นไข้และหนาวเป็นพักๆ
ตัง	tu:n ⁶	เหม็น	men ¹	เหม็นมากและไม่หายเหม็นสักที เช่น เหม็นเน่า
ฮิน	khun ³			เหม็นฉุน เช่น ยาสูบ
ฮิน	khun ³	หอม	hw:m ¹	หอมมากจนเหม็น เช่น กลิ่นดอกสบันงา ดอกจำปีจำปาที่ส่งกลิ่นตลอด หรือคนที่ใส่ผ้าหอมและกลิ่นแรงมาก
อึงปึง	?u:n ³ pu:n ³	อ้วน	tuy ⁵	คนที่มีลักษณะอ้วนใหญ่
จิดกือ	cu: ⁵ ku: ⁵	เจ็บ	dak ⁷	เจ็บมากใช้กับคนที่นั่งเจ็บอยู่คนเดียวและมีอารมณ์เศร้าอยู่
โล่ง	lu:n ⁶	โล่ง	lo:n ⁴	โล่งกว้าง เช่น ห้อง, บริเวณห้องโถง ใช้กับบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น ห้องโล่งมาก
ตึกตึก	tu:k ⁸ ku:k ⁸	หนัก	nak ⁷	หนักมากใช้กับของที่ขนาดใหญ่และตัน เช่น เสาบ้านหนักมาก
ปึกคึก	pu:k ⁸ ku:k ⁸	หนา	na: ¹	ของหนาและหนัก เช่น มีดที่ทำจากเหล็ก
คืด	ku: ⁸ cu: ⁸	เหลือ	lu:an ¹	เหลือมาก เช่น มะม่วงสุก, จีวรพระ, ไข่ไม้ไผ่ ร่วง

1.2.2 หน่วยเสียงสระ /ə ə:/ มักสื่อความหมายในลักษณะขนาดใหญ่ รูปร่างสูง บอกระดับบรส และเสียงดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 26 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ə ə:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
เื้ออะเมอะ	?ə ⁵ mə ⁵	ก้อน	kw:n ⁵	ก้อนขนาดใหญ่ที่สุด
เป็กเซ็ก	pək ⁸ sək ⁸	ผม	phom ¹	ผมที่มัดและมีปริมาณมาก, ผมดก
เคอะเลอะ	khə ⁸ lə ⁸	รอยบาก	bak ⁷	ลักษณะรอยที่เกิดจากของมีคมขนาดใหญ่, มีเพียงอันเดียว
เดินเหิน	tən ⁵ wən ⁵	วง	won ²	ใช้กับสิ่งของที่วงขนาดใหญ่ เช่นหน้าปัดนาฬิกา ทรงกลมขนาดใหญ่
เป๊กกะเด็ก	pək ⁷ ka ⁷ dək ⁷	หัว(ผม)	hu:a ¹	หัวกระดกขึ้นหรือการผกหัวขึ้นใช้กับคนตัวโต
เพ้อเหลือ	pə ⁵ lə ⁵	หน้า	na: ⁵	หน้ากลมใหญ่
เบือะเลอ	bə ⁸ lə ⁸			คนที่มีใบหน้ากว้างและหน้าตาไม่สวย
เป็นเหิน	pən ⁵ wən ⁵			หน้าใหญ่และกลมมาก
เต็งเห็ง	tə:ŋ ⁵ kə:ŋ ⁵	แขวน	khwe:n ¹	สิ่งของขนาดใหญ่แขวนอยู่กับที่และอยู่ในระดับสูง
เต็งเห็ง	tə:ŋ ⁵ kə:ŋ ⁵	กระโดด	te:n ⁵ , do:t ³	ลักษณะอาการที่เื่อมถึงสิ่งที่อยู่ด้านบน, กระโดดขึ้นเล็กน้อย
เจืออะเมอะ	cə ⁸ mə ⁸	นั่ง	nan ⁴	คนตัวใหญ่นั่งขัดสมาธิอยู่
เผ้อเหลือ	pha: ⁵ lə ⁵	บาน	ba:n ²	ดอกไม้ขนาดใหญ่บาน เช่น ดอกทานตะวัน
เต็งเก็ง	tə:ŋ ⁶ kə:ŋ ⁶	ยาน	kā:n ²	สิ่งของขนาดใหญ่ที่ผูกไว้หรือถูกยึดไว้หย่อนลง เช่น ป้ายผ้าขนาดใหญ่หย่อนลงมามาก
เจ็งเก็ง	cə:ŋ ⁵ kə:ŋ ⁵	ยื่น	yw:n ²	คนสูงยื่นอยู่
เจืออะเลอะ	cə ⁸ lə ⁸	ยื่น	kā:w:n ⁴	ลักษณะสิ่งที่เลยออกมามากและมีขนาดใหญ่ เช่น กิ่งไม้ขนาดใหญ่ยื่นออกไปนอกรั้วบ้านมาก
เื่อมเจิม	?ə:m ⁶ cə:m ⁶	เขียว	khi:aw ¹	เขียวอ่อน เช่น สีใบมะขามออกใหม่
เลอะเทอะ	lə ⁸ thə ⁸	ตรง	su: ⁴	ลักษณะตรงใช้กับคนที่มีรูปร่างอ้วนและร่างใหญ่
เจ้อเค้อ	cə: ⁵ khə: ⁵	นั่ง	ka ⁷ da:ŋ ⁵	นั่งมาก เพราะตกใจสุดขีด, อาการช็อค หรือใช้กับคนที่นั่งอยู่นิ่งๆอย่างสงบ เช่น นั่งสมาธิ

ตาราง 26 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
เก็งเด็ง kə:ŋ ⁵ də:ŋ ⁵	ผอม pho:m ¹	ใช้กับคนผอมและสูงมาก
เอ้มเจ้ม ?ə:m ⁵ cə:m ⁵	เหลือง lu:əŋ ¹	ไม่เหลืองมาก, เกือบเหลือง เช่น มะม่วงใกล้สุก
เก็งเด็ง kə:ŋ ⁵ də:ŋ ⁵	สูง su:ŋ ¹	ลักษณะคนสูงแต่มีน้ำมีนวล, สูงมาก

1.2.3 หน่วยเสียงสระ /a a:/ มักสื่อความหมายในลักษณะที่กว้าง ขนาดใหญ่ ปริมาณมากและลักษณะการเคลื่อนไหวเร็ว ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 27 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /a a:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
ก้านงาน ka:n ⁴ ŋan ⁴	กอง ko:ŋ ¹	กองขนาดใหญ่มาก สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล
อากหญาก ?a:k ³ ŋa:k ³		กองขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกองทิ้งไว้ เช่น กองผ้าเวลารอซัก, กองผักที่ขายไม่หมด
อีมะมะ ?a ⁸ ma ⁸ ?	ก้อน ko:n ⁵	ก้อนขนาดใหญ่แต่เล็กกว่าไอ้ะมีมะมีลักษณะเปี้ยก เช่น มูลวัวมูลควายที่เปี้ยกอยู่
ซ่ายฮ่าย say ⁴ hay ⁴	ขน khon ¹	ขนยาวรุงรัง เช่น สุนัขขนยาวรุงรัง
เต้าๆ taw ⁶ taw ⁶	ควัน khwan ²	กลุ่มควันขนาดใหญ่ ลอยเป็นระลอกต่อเนื่อง
มาบ ma:p ⁴	ตา ta: ¹	ตากลมโต, ตาดู
ซ่ายฮ่าย say ⁴ hay ⁴	ผม phom ¹	ผมยุ่งแบบไม่ได้หวีผม
หลาม la:m ¹	พุง khi: ⁵ pum ¹	คนร่างใหญ่ที่มีพุงใหญ่
อ้าดฟาด ?a:t ⁴ fa:t ⁴		พุงขนาดใหญ่มากใช้กับคนอ้วน
บั้งๆ baŋ ⁶ baŋ ⁶	ลม lom ²	ลมแรงมากพัดอย่างต่อเนื่อง
หนาบๆ na:p ³ na:p ³	เห็งอ ya:ŋ ²	ไม่สบายตัว, ตัวเหนียวเหนอะหนะ, เห็งอเล็กน้อยกว่าหนาบเหนบ

ตาราง 27 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
จำกัดลาด ca:t ⁴ la:t ⁴	กระโดด ten ⁵	การกระโดดไปไกลใช้กับสัตว์ที่ตัวเล็กหรือคนที่ผอมมาก
หญาบๆ ģa:p ³ ģa:p ³	กะพริบตา pap ⁸ ta:1	กะพริบตาซ้ำๆ
หงาบๆ ŋa:p ³ ŋa:p ³	กิน kin ¹	กัดคำใหญ่ๆอ้าปากกว้าง เช่น กินแตงกวาเป็นลูก
กากหวาก ka:k ³ wa:k ³	ขาด kha:t ³	ขาดเป็นบริเวณกว้าง เช่น เลื้อยขาดเป็นวงกว้างขนาดใหญ่
ตากหวาก ta:k ³ wa:k ³		ขาดเป็นบริเวณกว้าง เช่น เลื้อยขาดเป็นวงกว้างขนาดใหญ่
พาด pha:t ⁵	ขาด put ⁷	อาการฉีกหรือดึงผ้าให้ขาดอย่างรวดเร็ว
จว้ากๆ cwa:k ⁸ cwa:k ⁸	ขุด khut ⁷	ลักษณะการขุดหลุมกว้างและลึกกว่าจ๊อกๆ
ญาบๆ ģa:p ⁴ ģa:p ⁴	คั่น khan ²	คั่นมากทั้งตัว
งวาบๆ ŋwa:p ⁷ ŋwa:p ⁷	เคี้ยว ki:aw ⁶	การเคี้ยวอาหารที่มีขนาดใหญ่และกรอบอย่างรวดเร็ว เช่น กินแตงกวาเป็นลูกๆ
หญากๆ ģa:k ³ ģa:k ³		ลักษณะการเคี้ยวอาหารซ้ำๆให้ละเอียด เช่น เคี้ยวหมาก
ควาบๆ khwap ⁴ khwap ⁴		ลักษณะของการเคี้ยวของกรอบ เช่น ข้าวเกรียบ, มะม่วงดิบที่มีความกรอบ
ป้ากๆ pa:k ⁸ pa:k ⁸	เคาะ tɔ:y ³	เสียงเคาะไม้ไผ่ที่ผ่าแล้วแรงๆมีเสียงดัง
ด้าวๆ daw ³ daw ³	ดิน din ⁵	ดินเหมือนลูกขี้ดินเกือบตายใช้กับสัตว์ เช่น สุนัขโดนตีดินด้าวๆ
ควาดๆ khwa:t ⁸ khwa:t ⁸		ดินตาย ทูรนทูรายหรือแสดงอาการไม่พอใจหรือเสียใจอย่างแรงใช้กับเด็กตัวโตและดั้นซ้ำกว่าแค่วืดๆ
ต้างญ้างๆ ta:ŋ ⁵ ģa:ŋ ⁵ ta:ŋ ⁵ ģa:ŋ ⁵	เดิน ti:aw ²	เดินก้าวยาวๆและรีบร้อนใช้กับคนสูงใหญ่

ตาราง 27 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
ต้างฎ้าง ta:ŋ ⁵ ka:ŋ ⁵	กระโดด te:n ⁵ , do:t ³	กระโดดสูงเพื่อเอาของที่อยู่ที่สูง
จะล่า่นๆ ca?la:n ⁴ ca?la:n ⁴	เดือด du:at ³	เดือดพล่าน(แรงมาก)เป็นฟองขนาดใหญ่
ก๊ะงะ ka? ⁸ ŋa? ⁸	แตก te:k ³	แตกอ้ามากใช้กับสิ่งของและต้นไม้ เช่น เปลือกไม้ขนาดใหญ่แยกออกจากกัน
งว่า ŋwa? ⁴		ลักษณะไม้กำลังแตกอ้าออกจากกัน
ญวาบ ñwa:p ⁴		ลักษณะการแยกออกจากกันของสิ่งที่มีขนาดเล็กและปริมาณมาก เช่น ฝูงปลา, มดแตกรัง
ฮ้างๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶	เท tho:k ³	ลักษณะการเทสิ่งของที่มีปริมาณมาก เช่น เทข้าวเปลือกใส่ถัง
ชว่า swa: ⁴		ลักษณะการเทน้ำใส่ถังด้วยภาชนะขนาดเล็ก, เททีเดียว เช่น ถังน้ำขนาดเล็กหรือขันน้ำ
กั้ง kaŋ ⁶		ลักษณะการเททิ้ง, เททิ้งที่เดียวอย่างรวดเร็วด้วยภาชนะขนาดใหญ่ เช่น กะละมัง
ข้างหล้าง kha:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵	ทิ้งไว้ hi:a ⁴	สิ่งของที่ทิ้งไว้โดยไม่สามารถใช้งานได้ มักใช้กับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ เช่น จักรยานหรือรถเก๋าๆที่ใช้งานไม่ได้จอดทิ้งไว้
อาบปาบ ?a:p ³ pa:p ³	นอน no:n ²	นอนคว่ำและเหยียดแขนให้สุด
อ่ามปาม ?am ³ pam ³		คนอ้วนนอนคว่ำอยู่
ก่างด่าง kaŋ ³ daŋ ³		คนตัวใหญ่นอนหลับอยู่คนเดียว
จ้ำดล้าด ca:t ⁴ la:t ⁴		นอนพักจากความเหนื่อยล้าใช้กับคนร่างใหญ่
จ๊ะมะ ca? ⁸ ma? ⁸	นั่ง naŋ ⁴	นั่งขัดสมาธิไม่ยอมลุกใช้กับคนผอม
ว๊าบๆ wa:p ⁸ wa:p ⁸	บิน bin ²	นกตัวใหญ่มากบินไปบินมา
หวาบ wa:p ³	ปวด pu:at	ปวดบริเวณกว้าง ปวดมาก เช่น ปวดแผลที่เป็นหนอง

ตาราง 27 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
งว๊าบ ɲwa:p ³		ปวดบริเวณกว้าง ปวดมาก เช่น ปวดแผลที่เป็นหนอง
หงาวๆ ɲa:w ¹ งว๊าวๆ ɲa:w ¹	ปวดท้อง cɛb ⁷ tɔ:ɲ ⁶	อาการปวดท้องมีลมเป็นครั้งเป็นคราว, เจ็บเป็นพักๆและไม่ถาวร
บ๊าะๆ ba? ⁸ ba? ⁸	ฝนตก fon ¹ tok ¹	ฝนตกหนักและตกลงมาอย่างรวดเร็ว
ฮั้งๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶		ฝนเริ่มตกและมีที่ท่าว่าจะตกหนักและเห็นมาจากระยะไกล
จะลาดๆ ca?la:t ⁴ ca?la:t ⁴	พุ่ง puŋ ⁴	ลักษณะการพุ่งไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถบังคับให้หยุดได้ ใช้กับการขับรถเช่น ขับรถพุ่งจะลาดๆ, ขับเร็วไม่มีการเบรก
จะหวัะจะกวัะ ca?wa? ⁷ ca?kwa? ⁷	พุด ?u: ⁵	ลักษณะการพุดเสียงดังและพุดด้วยน้ำเสียงฮ้วนสั้นไม่น่าฟัง
ลवादๆ lwa:t ³ lwa:t ³	ไฟลุก fay ² luk ⁸	ลักษณะไฟลุกขึ้นเป็นบริเวณกว้างและขยายบริเวณออกไปเรื่อยๆ
พะๆ fa? ⁸ fa? ⁸	ลั่น lon ⁶	น้ำลั่นเต็มไปหมด, เอ้อลั่นไปทั่วบริเวณกว้าง
ฮั้งๆ haŋ ⁶ haŋ ⁶	ลมพัด lom ² pat ⁵	ลมพัดแรงมากจนหลังคาปลิวและแรงกว่าบั้งๆ
ชว๊าม swam ⁴	ลุ่ม kon ⁴	สิ่งที่มีขนาดใหญ่ลุ่มลงใช้กับคนหรือต้นไม้เท่านั้น เช่น ต้นไม้ขนาดใหญ่ลุ่มลง หรือ คนอ้วนรูปร่างสูงใหญ่ลุ่มลง
ผาดๆ pha:t ³ pha:t ³	เลีย li:a ²	ลักษณะการเลียของสัตว์ขนาดใหญ่กำลังเลียสิ่งที่เป็นของแข็ง เช่น วัวควายกำลังเลียโปง
จะลาดๆ ca?la:t ⁴ ca?la:t ⁴	วิ่ง lon ⁴	คนสูงใหญ่กำลังวิ่ง
จ๊าดลาดๆ cat ⁴ la:t ⁴ cat ⁴ la:t ⁴		ลักษณะการวิ่งที่มองเห็นจากระยะไกลๆ
ก้างห้ง่าง kaŋ ⁵ ɲaŋ ⁵	หงาย ɲa:y ¹	ลักษณะของมีคมหงายขึ้น เช่น มีดหงายก้างห้ง่าง
ลवादๆ lwa:t ⁴ lwa:t ⁴	ไหล lay ¹	ลักษณะการไหลของน้ำที่มีปริมาณมาก

ตาราง 27 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย	
กั้งๆ	kan ⁶ kan ⁶	ไหล lay ¹	ลักษณะการไหลออกมาอย่างรวดเร็วปริมาณมาก, ไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่, จากที่สูงลงมาปริมาณมากและเร็ว
บั้งๆ	ban ⁶ ban ⁶		ลักษณะการไหลออกมาอย่างรวดเร็วปริมาณมาก, ไหลออกมาจากท่อที่มีขนาดใหญ่, จากที่สูงลงมาปริมาณมากและเร็ว
ยั้งๆ	han ⁶ han ⁶		น้ำไหลจากที่สูงมากและตกลงมาในปริมาณมาก เช่นน้ำตก
ซว่วๆ	swa? ⁴ swa? ⁴		น้ำตกไหลลงมาแตกเป็นฟองกระจายออกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง
คว๊าบ	khwa:p ⁸	หัก hak ⁷	ไม้ขนาดใหญ่และหักได้ง่าย
ควะๆ	khwa? ⁸ khwa? ⁸	หัวเราะ khay ⁵ hu:a ¹	หัวเราะเสียงดังมาก อารมณ์ดีมากๆ ใช้กับผู้ชาย
ก๊ะงะ	ka? ⁸ ɲa? ⁸	อ้ำ tsi: ⁴	ลักษณะการอ้ำเล็กน้อยของแผลหรือสิ่งที่มีขนาดใหญ่แต่อ้ำมากกว่า ก๊ะงะ เช่น แผลที่เกิดจากมีดฟันเขนหรือประตูที่เปิดอ้ำเล็กน้อย
บั้งๆ	ban ⁶ ban ⁶	อาเจียน ha:k ⁴	อาเจียนออกมาทีละมากๆ
หมากกาก	ma:k ³ ka:k ³	ขาว kha:w ¹	ขาวซีดหรือขาวปนกับสีอื่นและสีออกหม่นๆใช้กับสิ่งของ เช่น เสื้อขาวหมากกาก
มาบๆ	ma:p ⁴ ma:p ⁴		ลักษณะสีขาวที่ใช้กับสิ่งที่มีแสงสะท้อนเท่านั้น เช่น แสงสะท้อนจากสังกะสี
กาดาก	ka:k ³ da:k ³	แข็ง khɛŋ ¹	แข็งมากใช้กับของที่ขบไม่แตก เช่น หนังกวายจีที่แข็งมาก

ตาราง 27 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย
ฮ้ำม ham ⁴	แดง de:ŋ ²		แดงเป็นบริเวณกว้างใช้กับท้องฟ้าเวลาพลบค่ำหรือบริเวณกว้างๆที่มีสีแดงเต็มไปหมด เช่น สวนขนาดใหญ่ที่ปลูกดอกกุหลาบสีแดง
ซางฮาง sa:ŋ ² ha:ŋ ²			แดงจางๆ, แแดงไม่สดใช้กับสิ่งของเท่านั้น
ตาบหญาบ ta:p ³ ka:p ³	บาง ba:ŋ ²		ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะบางและมีผิวหยาบ เช่น ฝ้ายดิบบางตาบหญาบ
ปาดจาด pa:t ³ ca:t ³	ปูด pu:t ⁴		ปูดออกมามาก เช่น ตาที่ปูดบวมมากเนื่องจากถูกต่อย
ลั้งๆ lan ⁶ lan ⁶	ยุ่ย puy ⁴		ยุ่ย แยกออกจากกันง่ายแต่ไม่ถึงกับเป็นผง เช่น ข้าวเหนียวไม่สามารถปั้นเป็นคำได้เป็นเม็ดๆ แยกกัน หรือของแห้งกรอบแตกออกจากกันง่าย
ว่าวๆ waw ⁴ waw ⁴	ร้อน ho:n ⁶		ลักษณะเจ็บคออย่างรุนแรงอาการปวดและร้อนบริเวณที่ปวดท้อง
มาบๆ ma:p ⁴ ma:p ⁴	เลื่อม lu:am ⁵		เลื่อมแบบมีแสงสว่างสะท้อนเป็นระยະๆ
อว่ายๆ ?wa:y ³ ?wa:y ³	เหม็น men ¹		เหม็นเป็นพักๆ
ฮ้ำม ham ⁴	เหลืออง lu:an ¹		เหลือองฮ้ำม, เป็นบริเวณกว้าง เช่น ทุ่งดอกบัวตอง
ตาบหญาบ ta:p ³ ka:p ³	เหี่ยว hi:aw ³		เหี่ยวตาบหญาบ ใช้กับผิวหนังที่เหี่ยวและหย่อนยานมากๆ เช่น ผิวหน้า
อ้าดฟาด ?a:t ⁴ fa:t ⁴	อ้วน tuy ⁵		ลักษณะคนที่อ้วนมากๆเคลื่อนตัวลำบาก
จ้ำดลาด cat ⁴ la:t ⁴	ตรง suw ⁴		นอนหงายราบกับพื้นเป็นแนวตรงใช้กับคนรูปร่างสูงใหญ่
ก้างด้าง ka:ŋ ⁵ da:ŋ ⁵	ผอม pho:m ¹		ใช้กับคนผอมและสูงมาก ผอมมากกว่าแก๊งค์
หนากๆ na:k ³ na:k ³	เหนียว ni:aw ¹		เหนียวมากใช้กับอาหาร เช่น เนื้อหมูที่เหนียวเคี้ยวยาก

ตาราง 27 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
ขากหลา kha:k ³ la:k ³	หม่น mon ³	ลักษณะสิ่งของที่ดูกลางแก่กลางใหม่ หรือสีหม่นบ้างขาวบ้าง
ฮ้างฮ้าง ?a:p ⁸ ha:p ⁸	เหี่ยว hi:aw ³	ใบไม้ขนาดใหญ่เหี่ยว เช่น ใบยาสูบฝั่งแดง, ดอกที่มีขนาดใหญ่เหี่ยว ใช้กับต้นไม้หรือพืช
ก้างด้าง ka:ŋ ⁵ da:ŋ ⁵	สูง su:ŋ ¹	ลักษณะคนที่สูงผอมและหน้าไม่ค่อยดี

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าเสียงสระกลาง /u u:/ /ə ə:/ /a a:/ มักจะแสดงความหมายในลักษณะใหญ่ และเน้นปริมาณมากเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นยังแสดงความหมายในลักษณะเร็ว และลักษณะที่ราบไปกับพื้น และเมื่อเปรียบเทียบการสื่อความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระกลาง /u u:/ /ə ə:/ /a a:/ ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักเดียวกัน พบว่า คำที่ประสมด้วยสระ /u u:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เล็กกว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /a a:/ และ คำที่ประสมด้วยสระ /ə ə:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ใหญ่กว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /a a:/ เช่น กองอากาศ /kw:ŋ¹?a:k³ka:k³/ หมายถึง กองขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นกองทิ้งไว้ เช่น กองผ้าเวลารอซัก, กองผักที่ขายไม่หมด กองอีกหญ้า /kw:ŋ¹?u:k³kw:k³/ หมายถึง กองขนาดปานกลาง มักเป็นผ้าชุมๆ ของที่เปียกๆ หนักๆ กองอยู่ เช่น ผ้าที่เปียกกองอยู่ ก้อนเอ๊ะเมอะ /kw:n⁵?ə?⁵mə?⁵/ หมายถึง ก้อนขนาดใหญ่มากที่สุด ก้อนอะมะ /kw:n⁵?a⁵ma⁵?/ หมายถึง ก้อนขนาดใหญ่แต่เล็กกว่าเอ๊ะเมอะ และไอ๊ะมิ๊ะ มีลักษณะเปียก เช่น มูลวัวมูลควายที่เปียกอยู่ เป็นต้น

1.3 หน่วยเสียงสระหลัง /u u:/ /o o:/ /w w:/

1.3.1 หน่วยเสียงสระ /u u:/ สื่อความหมายในลักษณะกลมมน ปริมาณมาก และขนาดใหญ่ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 28 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /u u:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
อู่มอู่ม	?um ⁶ lum ⁶	ก้อน	kw:ŋ ⁵	ลักษณะก้อนกลมขนาดใหญ่มาก
อู่ม	?um ⁵	ควั่น	khwan ²	กลุ่มควั่นขนาดใหญ่ ลอยขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาจากกองขยะ
ปุกชุก	puk ⁸ suk ⁸	ผม	phom ¹	ผมหนา, ดัดผม(แบบพองฟู)
งูน	ŋun ²	พิน	khi:aw ⁵	เขี้ยวซ้อน (อยู่ตำแหน่งพินหน้าและยื่นออกมาเล็กน้อย)
พุย	puy ⁶	ลาย	la:y ²	ลายไม่ใหญ่มากขนาดกลางและมีลายเป็นจำนวนมาก
ปู้สุนใหญ่	pu ⁸ sun ³ ķun ³	ห้ว(ผม)	hu:a ¹	ผมยุ่งและฟูมาก
ดูก	du:k ³	หน้า	na:5	ลักษณะหน้าเหลี่ยม, มีโหนกแก้มสูงเห็นได้ อย่างชัดเจน
ตุ๊กตุ๊ก	tuk ⁸ ķuk ⁸	กระโดด	ten ⁵	การกระโดดที่ใช้กับสัตว์ที่มีน้ำหนักมากกระโดด เช่น คางคกตัวอ้วนกระโดด
ถุบๆ	ķup ⁸ ķup ⁸	กะพริบตา	pap ⁸ ta:1	กะพริบตาแบบช้าๆแต่ถี่กว่าถุบๆ
หมุมๆ	mum ¹ mum ¹	กิน	kin ¹	ลักษณะการเคี้ยวเต็มปาก
ถุบๆ	ķup ⁸ ķup ⁸	คั่น	khan ²	คั่นมากและคั่นอย่างต่อเนื่อง
หงุบๆ	ŋu:p ³ ŋu:p ³	เคี้ยว	ki:aw ⁶	ลักษณะการกินของแข็งเคี้ยวแล้วมีเสียงดัง เช่น มะละกอทิ้งสุกทิ้งดิบ
ตุ้มๆ	dum ⁵ dum ⁵	เดิน	ti:aw ²	เดินเร็วแบบรีบร้อนมาก
ตุ้ม	tum ⁴	แตก	te:k ³	ลักษณะการระเบิดทำให้เกิดเสียงดัง ใช้กับของ ขนาดใหญ่ เช่น ดอกไม้ไฟ, ระเบิด
อูบปุบ	?up ⁷ pup ⁷	นอน	nc:ŋ ²	ลักษณะการนอนคว่ำของผู้หญิง
อูบปุบ	?up ⁸ pup ⁸			ลักษณะการนอนคว่ำของเด็กเล็กๆ
อู่มๆ	?um ³ ?um ³	บ่น	com ³	ลักษณะการบ่นคนเดียวไม่ค่อยได้ยิน, แอบว่า เอง

ตาราง 28 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
บุ่มๆ	bum ³ bum ³	บ่น	com ³	บ่นเสียงดังอยู่คนเดียวไม่สนใจว่าใครจะฟังหรือไม่
วุ่นๆ	wun ⁴ wun ⁴	ปลิว	piw ¹	สิ่งของจำนวนมากกำลังปลิว
กุ๊้ง	ku? ⁸ ɲu? ⁸	ไผ่	me:n ²	สิ่งที่ไผ่ออกมาขนาดใหญ่และไผ่ออกมาเล็กน้อย เช่น หัวมันขนาดใหญ่
สุ่ยๆ	suy ¹ suy ¹	ฝนตก	fon ¹ tok ¹	ฝนตกเล็กน้อย ไม่ยอมหยุดเป็นละออง, ฝนตกปรอยๆ
บู้ย	buy ⁵	ยิ้ม	ɲim ⁶	ยิ้มอย่างมีความสุขแต่ไม่ได้ฉีกยิ้มจนเห็นฟัน
ซู้ยๆ	suy ⁶ suy ⁶	ลมพัด	lom ² pat ⁵	ลมพัดเบาๆเย็นสบายและพัดต่อเนื่อง
จู้คู้	cu: ⁵ khu: ⁵	หมอบ	mu:p ⁴	คนตัวใหญ่หมอบอยู่
ตื้น	tun ⁴	ไหล	lay ¹	ลักษณะการไหลช้าแต่มีปริมาณน้ำมาก
กู้ดๆ	kut ⁸ kut ⁸			ไหลไม่ยอมหยุดมีปริมาณมากใช้กับเลือดเท่านั้น
กุกงุก	kuy ³ ɲuy ²	อ้า	ɲi: ⁴	ลักษณะที่อ้าเกือบหลุดใช้กับแผลหรือรอยฟันเกือบหลุดออกจากกันเท่านั้น
อู่มอู่ม	?um ⁶ lum ⁶	กลม	mon ²	กลมขนาดใหญ่ เช่น ลูกบอล
หมุ่นหลุ่น	mun ⁵ lun ⁵	ขาว	kha:w ¹	สีขาวที่ใช้กับสิ่งของที่มีลักษณะใหญ่และกลมๆ เช่น กลุ่มด้ายสายสัญญาณ
สุนบุน	sun ³ bun ³			สีขาวใช้กับสิ่งที่มีลักษณะคล้ายปูนและมีความมาก เช่น ขาวเหมือนปูนดอกฝ้ายที่มีความมาก
กุ่มมุ่ม	kum ² mum ²	ดำ	dam ²	สีดำใช้กับสิ่งของที่มีขนาดใหญ่เท่านั้น และดำน้อยกว่า คีลี
มูกี้	mu? ⁸ ku? ⁸	ทุ้	mum ⁴	ลักษณะทุ้มมากหรือใช้กับสิ่งของขนาดใหญ่ ที่มีปลายทุ้ เช่น ไม้ไผ่ที่เหล่าให้ปลายทุ้หรือ ดินสอใช้งานจนทุ้มมากๆ

ตาราง 28 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
มุกี้	mu? ⁸ ku? ⁸	ทุ่	mum ⁴	ลักษณะทุ่มากหรือใช้กับสิ่งของขนาดใหญ่ ที่มี ปลายทุ่ เช่น ไม้ไผ่ที่เหลาให้ปลายทุ่หรือ ดินสอ ใช้งานจนทุ่มากๆ
หนู่กๆ	nuk ⁷ nuk ⁷	นึม	nu:an ²	ใช้กับสิ่งของที่นึมและขนาดใหญ่ เช่น ฟองน้ำ
พู่หู้	phu: ⁵ lu: ⁵	ปูด	pu:t ⁴	ปูดมากเล็กน้อย เช่น ตาปูดบวมเล็กน้อยจาก การร้องไห้
ห่มุ่นๆ	mun ⁵ mun ⁵	เปื่อย	pə:y ³	เปื่อยมากใช้กับอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์
ตู่บขบ	tup ⁷ khup ⁷	พอง	pɔ:n ²	ลักษณะแผลหรืออาการพองที่หน้าๆมีขนาด ใหญ่และบวม เช่น ฝีที่ปูดบวมขนาดใหญ่
คุ่ม	khum ⁶	มืด	mw:t ⁴	มืดไม่เห็นอะไร, กรณีฝนกำลังจะตก, ครึ้มฟ้า ครึ้มฝน
ซุ่มลุ่ม	sum ⁶ lum ⁶			มืดสลัว, เห็นบ้างไม่เห็นบ้าง
วูปๆ	wup ⁸ wup ⁸	ร้อน	hw:n ⁶	ร้อนเป็นพักๆเนื่องจากเปลวแดดถูกลมพัดมา ร้อนเป็นพักๆ
ล้วย	luy ⁶	อ้วน	tuy ⁵	ต้วล้วย
จุ่มจุ่ม	cum ³ ?um ³	เขียว	khi:aw ¹	เขียวเข้มและเป็นบริเวณกว้าง เช่น ใบไม้, ใบตองที่รวมกันเป็นบริเวณกว้างดูสบายตา
ตุ้ญ	tu? ⁸ ku? ⁸	บวม	bu:am ²	หน้าบวม เช่น คนตี้มเหล้าหนัก, อาการบวมที่ เกิดจากแมลงกัดต่อย
กุดตุ้ด	kut ⁷ du: ⁷	สั้น	san ⁵	ลักษณะของขนาดใหญ่ที่เป็นท่อนๆ สั้นๆ เช่น ตอไม้

1.3.2 หน่วยเสียงสระ /o o:/ มักสื่อความหมายในลักษณะสิ่งของขนาดใหญ่ และมีปริมาณมาก ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 29 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /o o:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
ก้อนโหน่ง ko:n ⁴ ŋo:n ⁴	กอง ko:ŋ ¹	กองขนาดใหญ่ เช่น กองข้าวที่มีขนาดใหญ่ ปริมาณมาก
โถกใหญ่ก ?o:k ³ ko:k ³		กองขนาดใหญ่ ใช้กับสิ่งของที่มีน้ำหนักเบา เช่น กองฟาง
โอะโอะ ?o? ⁸ mo? ⁸	ก้อน ko:n ⁵	ก้อนขนาดใหญ่ เช่น มูลควาย
โอะโอะ co? ⁸ mo? ⁸		ก้อนขนาดใหญ่ เช่น มูลควาย
โ้ว wo:ŋ ⁶	เขา khaw ¹	เขาวัวที่มีขนาดใหญ่และโค้งเข้าหากัน
โ้ว swo:ŋ ⁶		เขาแมงกว้างขนาดใหญ่
โ้ว swo:ŋ ⁶	จมูก hu: ² dan ²	จมูกโตงขนาดใหญ่
ป่ม pom ¹	ตา ta: ¹	ลักษณะตาขนาดใหญ่, เปลือกตาปูดใหญ่ (ไทรอยด์)
ปกหลก pok ⁷ lok ⁷	ตุ่มที่ผิวหนัง tum ³	ตุ่มตามผิวหนังที่นูนขึ้นมาเห็นได้ชัด
ปีกคก pok ⁸ khok ⁸	ป่ม pom ¹	ป่มแข็งขนาดใหญ่ ใช้กับสิ่งของ เช่น เชือก หรือ ใช้กับกระดูกที่โบนขนาดใหญ่
โอิงโหม้ง ?oŋ ⁵ moŋ ⁵	ปลัก, แอ่ง bu:ak ³	ปลักหรือแอ่งขนาดใหญ่
โองๆ mo:ŋ ² mo:ŋ ²	ไฟ fay ²	ไฟขนาดใหญ่มากกำลังกะพริบ
โคะโละ kho? ⁸ lo? ⁸	ม้วน mu:an ⁶	ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนขนาดใหญ่ เช่น กระดาษม้วนใหญ่
โ้วโ้ว co: ⁵ wo: ⁵	รู hu: ²	รูขนาดใหญ่มาก ใหญ่กว่าใจดวง เช่น ปากถ้ำ
โอดโหวด co:t ³ wo:t ³		รูขนาดกลาง
โอดโหวด ko:t ³ wo:t ³		ลักษณะรูขนาดใหญ่ที่ทะลุถึงกัน เช่น เสามีรูขนาดใหญ่

ตาราง 29 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
โล่งเก๊ะโล่งโก๋น lo:ŋ ⁴ ko? ⁸ lo:ŋ ⁴ ko:n ¹	ฐ hu: ²	ลักษณะเป็นช่องหรือเป็นรูตลอดถึงกันเป็นระยะทางยาว
โก้ ko:ŋ ⁵	ลาย la:y ²	ลายเต็มไปหมด และขนาดใหญ่ เช่น สุนัขที่มีลายจุดหรือลายต่างรอบตัว
โก้เก๊ะโก้โก ko:ŋ ³ ko? ⁸ ko:ŋ ³ ko: ²	กั้ม kom ⁵	กั้มๆเงยๆใช้กับคนเท่านั้น
โก้เง๊ะ ko? ⁸ ŋo? ⁸	กั้ม ŋom ⁶	ลักษณะของต้นไม้ที่โน้มลงเมื่อเวลาลมพัดหรือใกล้จะหักหรือโค่นลง
ลกชก lok ⁸ sok ⁸		อาการเมาคอตก, ใช้กับคน, คนไม่สบาย
ลกกก lok ⁸ ŋok ⁸		กั้มจนจะติดพื้น, คอตก
ตึกญัก tok ⁸ ŋok ⁸	กระโดด ten ⁵	ลักษณะของคนหรือสัตว์ที่มีขนาดใหญ่กระโดด เช่น กบตัวใหญ่หรือคนร่างใหญ่กระโดด
โห่งโห่ง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶	โห่ง ko:ŋ ³	ลักษณะโห่งกว้างและยาว, โห่งยาวของต้นไม้ เช่น ไม้ไผ่ที่โห่งงอ
โห่งโห่ง tho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶		คนแก่ที่ผอมสูงและตัวโตหลังโห่ง
พด phot ⁸	ขาด put ⁷	ลักษณะการดึงออกจากกันอย่างรวดเร็วและง่ายกว่า พืด
จ๊กๆ cok ⁸ cok ⁸	ชูด khut ⁷	ลักษณะการชูดเพื่อทำเครื่องหมายใช้เสียมชูด เช่น เวลาขึ้นแปลงผัก, ชูดเป็นหลุมลึกกว่าจ๊กๆ
โต้งโห่ง ton ⁴ khon ⁴	คลาน ka:n ²	เด็กที่คลานเกือบเดินได้แล้ว
โห่งโห่ง mon ⁴ khon ⁴		ลักษณะของคนตัวใหญ่ที่กำลังคลาน
ก๊กๆ kok ⁸ kok ⁸	เคาะ tɔ:y ³	เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ไผ่ขนาดเล็ก
โก้ๆ kon ⁵ kon ⁵		เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้กลวงขนาดใหญ่ เช่น ฮอก(อุปกรณ์คล้ายกระดิ่งทำด้วยไม้)
ป๊กๆ pok ⁸ pok ⁸		เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ที่ตันหรือหนาขนาดใหญ่

ตาราง 29 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
โก่งเกี๊ยะโก่งโก koŋ ³ ko? ⁸ koŋ ³ ko: ²	เดิน ti:aw ²	คนแก่เดินลำบากด้วยความเจ็บป่วย
โต้งใหญ่้ง to:ŋ ⁵ ti:ŋ ⁵	กระโดด te:n ⁵ , do:t ³	กระโดดสูงเพื่อเอื้อมเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่สูงมาก
โป๊ะๆ bo? ⁸ bo? ⁸	เดี๊อด du:at ³	เดี๊อดพลา้นเป็นพองขนาดปานกลางและตัมในภาชนะที่มีขนาดปานกลาง
บ๊ัดๆ bot ⁸ bot ⁸		เดี๊อดแบบรุนแรง เป็นพองขนาดใหญ่ใช้กับภาชนะขนาดใหญ่
โป๊ะ bo? ⁸		ลักษณะการตกของสิ่งที่มีลักษณะกลมและมีน้ำหนักไม่มากนัก เช่น ตะกร้า, กระบุง, มะพร้าวแห้ง
จ๊กป๊ก cok ⁷ pok ⁷	ตั้ง taŋ ⁵	ของสิ่งเดียวอันเดียวตั้งอยู่ลักษณะเด่นและมีขนาดใหญ่
ตัม tom ⁴	แตก te:k ³	เสียงที่เกิดจากประทัดขนาดปานกลางเสียงเบากว่าตัม
ตีบ top ⁸		ลักษณะสิ่งของที่ทำด้วยดินเผา แตกง่าย เช่น หม้อดินเผา
โถกใหญ่ก ?o:k ³ ti:ŋ ³	นอน no:n ²	คนตัวเล็กนอนรวมกันหลายคนในบริเวณไม่กว้างนัก
ก๊ก๊ก kok ⁸ ŋok ⁸	นั่ง naŋ ⁴	นั่งหลังโก่งใช้กับคนรูปร่างสูง
จ๊กป๊ก cok ⁸ pok ⁸		นั่งคนเดียวเป็นเวลานานๆใช้กับคนตัวใหญ่
จ๊กป๊ก cok ⁷ pok ⁷		นั่งคนเดียว, คนที่เป็นผู้ใหญ่ นั่งอยู่
โจ๊ะโมะ co? ⁸ mo? ⁸		เด็กอ้วนๆนั่งอยู่กับที่
วบๆ wop ⁸ wop ⁸	บิน bin ²	นกตัวใหญ่บินอยู่ตัวเดียว
โจ๊ะโพะ co? ⁸ fo? ⁸	เป็นพอง pen ¹ fo:ŋ ²	เป็นพองปริมาณมากใช้กับอาหารบูดที่มีพองขึ้นเป็นจำนวนมาก

ตาราง 29 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
โถงๆ tɔ:k ⁸ tɔ:k ⁸	ไฟลุก fay ² luk ⁸	ลักษณะเปลวไฟลุกแบบซ้ๆและเป็นเปลวไฟขนาดใหญ่ลุกอย่างต่อเนื่อง
โว่ๆ wo? ⁴ wo? ⁴		ไฟลุกขึ้นเร็วและต่อเนื่อง เช่น ไฟที่ทำอาหารที่ต้องใช้ไฟแรงๆ
โຈ້ງโຈ້ງ co:ŋ ⁵ ko:ŋ ⁵	ยี่น yu:n ²	คนสูงใหญ่, สูงมากยี่นอยู่
โກ້ๆ ko: ⁶ ko: ⁶	ร้องไห้ hay ⁵	ร้องไห้เสียงดังมาก ไม่ยอมหยุด(ร้องไห้พุ่มพ่าย)
โຈกๆ co:k ³ co:k ³	ลั่น lon ⁶	น้ำลั่นปริมาณมากและเสียงดังมาก เช่น เปิดน้ำแรงๆใส่ถังและน้ำลั่นออกมา
โຈ້ๆ so: ⁶ so: ⁶	ลมพัด lom ² pat ⁵	ลมพัดแรงและเย็นสบาย
โມ່งๆ mon ⁴ mon ⁴	ลอย lo:y ²	ลักษณะการลอยของสิ่งที่มีขนาดใหญ่และเห็นได้ชัด
โມ່งโຈ້งๆ mon ⁴ kon ⁴ mon ⁴ kon ⁴		ลักษณะการลอยและจมใช้กับของขนาดใหญ่ เช่น มะพร้าวแห้งเดียวลอยเดียวจมน้ำ
วบๆ wop ⁸ wop ⁸	วี wi: ²	ใช้ของขนาดใหญ่พัดอย่างรวดเร็วและแรง เช่น ใช้พัดขนาดใหญ่พัดแรงๆ
จั่นๆ con ⁵ con ⁵	เวียนหัว maw ² hu:a ¹	เวียนหัวมากและคล้ายจะเป็นลม
วันๆ won ⁵ won ⁵	หมุน mun ¹ / phat ⁷	หมุนไปเรื่อยๆ เช่น ล้อรถ, ที่ปั่นฝ้าย
โລะๆ(แฉนวนอน) lo? ⁸ lo? ⁸	ไหล lay ¹	ลักษณะการไหลออกตามแฉนวนอน เช่น โรงสีข้าวที่กระสอบข้าวไหลออกมาต่อเนื่องกัน
โຈกๆ co:k ³ co:k ³		ไหลลงมาคล้ายน้ำตกขนาดเล็กไหลแรงๆ ไม่กระจายมาก
โຕ້งโຕ້ง to:ŋ ⁵ tɔ:ŋ ⁵	ห้อย ho:y ⁵	ของขนาดใหญ่ห้อยอยู่ เช่น กระสอบใส่ของห้อยอยู่
โຈ้โห้ว co: ⁵ wo: ⁵	กลวง ku:an ¹	กลวงหรือรูโหว่ขนาดใหญ่ใช้กับวัสดุที่เป็นไม้ เช่น ต้นไม้มีรูโหว่ขนาดใหญ่

ตาราง 29 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
โค้งโค้ง $koŋ^5 ɲoŋ^5$	คด $ko:t^8$	ใช้กับลักษณะสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา
โหล้งโหล้ง $loŋ^5 ɲoŋ^5$		ใช้กับลักษณะสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้คด, ถนนที่เลี้ยวไปมา
โห่งโห่ง $tho:ŋ^6 no:ŋ^6$	งอ $ko:ŋ^3$	ลักษณะหลังโก่งใช้กับคนหลังโก่งและผอมสูง แต่หลังโก่งกว่าและรูปร่างใหญ่กว่าท้องน่อง ใช้กับคนทั่วไปยกเว้นคนแก่
โต้งโต้ง $to:ŋ^5 ko:ŋ^5$	เบา baw^2	เบาทั้งสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น กระจับปี่ใหญ่ เบาโต้งโต้ง
ปักคก $pok^8 khok^8$	ปูด $pu:t^4$	ลักษณะการปูดบวมมีขนาดใหญ่มาก เช่น หัวโนเท่าลูกมะนาว
โล่ๆ $lo:6 lo:6$	ยุ่ย puy^4	ยุ่ยเป็นผงละเอียดมาก เช่น แกลบอ่อน
โว่ๆ $wo^4 wo^4$	ร้อน $hw:ŋ^6$	ร้อนจากอาการคัน เป็นตุ่มทางผิวหนัง หรือแผล
โตบโขบ $to:p^3 kho:p^3$	หนา $na:1$	ลักษณะสิ่งที่หนาและมีขนาดใหญ่ใช้กับเปลือกไม้ เช่น เปลือกไม้หนาและมีขนาดใหญ่
โม่ๆ $mo:ŋ^2 mo:ŋ^2$	ใส say^1	ใสโม่ๆ ใช้กับสิ่งของหรือดวงตาเท่านั้น
โคะโคะ $kho?^8 lo?^8$	เก่า kaw^3	เก่ามากไม่มีประโยชน์แล้วใช้กับสิ่งของที่มีขนาดใหญ่ เช่น จักรยานเก่ามากจอดทิ้งไว้
โค้งโค้ง $koŋ^5 ɲoŋ^5$	งอ $ŋw:2$	คนที่รูปร่างใหญ่นอนงอหรือขดตัว เช่น คนรูปร่างใหญ่นอนตะแคงงอตัวอยู่
โค้งโค้ง $ko:ŋ^5 do:ŋ^5$	ผอม $phw:m^1$	ใช้กับคนผอมและสูงมากๆ สูงกว่าเก็งเด็ง
โล่งโ๊ะโล่งโ๊ะ $lo:ŋ^4 ko?^8 lo:ŋ^4 ko:n^1$	โล่ง $lo:ŋ^4$	โล่งมากๆ ไม่มีอะไรเหลือเลยใช้กับสถานที่ทั้งหมด เช่น บ้านหลังนี้โล่งมากๆ ไม่มีอะไรเลย

1.3.3 หน่วยเสียงสระ /ว ๖:/ สื่อความหมายในลักษณะกลม ปริมาณน้อยและขนาดหรือรูปร่างเล็ก ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 30 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ว ๖:/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
อ็อกอ็อก	?๖k ⁷ ก๖k ⁷	กอก	kw:ŋ ¹	กอกเล็กๆ เช่น ข้าวสารกอกเล็กๆ ผักกอกเล็กๆ หรือกอกเสื้อผ้าที่ไม่ได้ซักกอกเล็กๆ
จ็อกป็อก	c๖k ⁷ p๖k ⁷	ก้อน	kw:n ⁵	ลักษณะก้อนแข็งขนาดใหญ่และใหญ่กว่าจึกปึก
อ้อมล้อม	?๖:m ⁶ ๖:m ⁶			ลักษณะก้อนเล็กๆกลมๆขนาดพอดี
เอ๊ะเอะ	?๖? ⁸ m๖? ⁸			ก้อนขนาดเล็ก เช่น ก้อนเมียงที่ยังเปียกอยู่
จอนๆ	c๖n ³ c๖n ³	ควัน	khwan ²	ควันขึ้นเป็นสายเล็กๆ ลอยขึ้นไปอย่างช้าๆใกล้จะดับ
ป็อกค็อก	p๖:k ⁸ kh๖:k ⁸	ปม	pom ¹	ปมแข็งขนาดเล็กหรือใช้กับกระดูกโปนขนาดเล็ก
อ่องหม่อง	?๖ŋ ⁵ m๖:ŋ ⁵	ปลัก,แอ่ง	bu:ak ³	ปลักหรือแอ่งขนาดเล็ก
อ่อย	?๖y ¹	ผม	phom ¹	ผมอ่อนเส้นเล็กบาง ใช้กับผมเด็กเล็กเท่านั้น
ป็อกซ็อก	p๖k ⁸ s๖k ⁸			ผมที่มัดสูงๆและมีผมเหลือน้อย หรือคนผมบางที่รวบผมสูง
อ็องป็อง	?๖:ŋ ⁶ p๖:ŋ ⁶	พุง	khi: ⁵ pum ¹	คนตัวเด็กมีหน้าท้องหรือพุงขนาดใหญ่
อ็องอ็อง	?๖:ŋ ⁴ ก๖:ŋ ⁴			คนตัวเด็กมีหน้าท้องหรือพุงขนาดใหญ่
อ็องอ็อง	?๖:ŋ ⁶ ก๖:ŋ ⁶			ลักษณะคล้ายพุงโงก้นปอด
เคาะเคาะ	kh๖? ⁸ ๖? ⁸	ม้วน	mu:an ⁶	ลักษณะสิ่งของเป็นม้วนขนาดกลาง
จ้อห้ว	c๖: ⁵ ๖๖: ⁵	ฐู	hu: ²	ฐูลึกแต่เล็กกว่าใจดโหวด ฐกลมตรงๆ เช่น ฐู
กอดหอด	ko:t ⁵ ๖๖:t ⁵			ลักษณะเป็นฐหรือ โฟรงเล็กๆ
ซ้อยๆ	s๖:y ⁶ s๖:y ⁶	ลม	lom ²	ลมหนาวพัดเอื่อยๆมาเป็นพักๆ
จอย	c๖:y ²			ลมพัดเย็นสบายพัดเป็นพักๆ
พ้อย	p๖:y ⁶	ลาย	la:y ²	ลักษณะลวดลายเล็กๆ เช่น แมวลายที่มีลายเล็กๆเต็มตัว

ตาราง 30 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
ซื่อหล้อ sw: ⁵ lo: ⁵	หน้า na: ⁵	ผู้หญิงที่หน้าเครียดๆ, หน้าอมทุกข์ (หน้าถมึงทึง)
ต๊อญ้ออก tk ⁸ kw ⁸	กระโดด ten ⁵	ลักษณะการกระโดดของคนหรือสัตว์ที่มีขนาดเล็ก เช่น เขียด คนรูปร่างเล็ก
ท้อญ้อง thw: ⁶ kw: ⁶	โก่ง kw: ³	คนแก่หลังค่อมและมีรูปร่างผอมสูง
จ้อกๆ cw ⁸ cw ⁸	ขุด khut ⁷	ลักษณะการขุดของขนาดเล็กโดยใช้ปลายมีด เช่น ขิง, ข่า
ต้อญ้อง tw: ⁵ kw: ⁵	แขวน khwe:n ¹	สิ่งของขนาดเล็กแขวนอยู่กับที่และอยู่ในระดับต่ำ เช่น สร้อยพระ
ต้อค้อง tw ⁴ khw ⁴	คลาน ka:n ²	ลักษณะของเด็กตัวเล็กที่กำลังคลาน
ป้อกๆ pw ⁸ pw ⁸	เคาะ tw:y ³	เสียงที่เกิดจากการเคาะไม้ทรงกระบอกขนาดเล็กๆและเสียงเบากว่าป้อกๆ
ก้องเก้อะก้องกอ kw ³ kw? ⁸ kw ³ kw: ²	เดิน ti:aw ²	คนแก่เดินหลังโก่งไปๆมาๆ
เบ้อะๆ bw? ⁸ bw? ⁸	เด็ด dw:at ³	เด็ดแบบตุนใช้เวลานาน, ค่อยๆเด็ดใช้กับภาชนะใบเล็ก
เบ้อะ bw? ⁸	ตก tok ⁷	ลักษณะการตกของสิ่งที่มีขนาดเล็กๆ เช่น ลูกนกกตกจากรัง
จ้อกป้อก cw ⁷ pw ⁷	ตั้ง taj ⁵	ของเล็กๆป้อมๆทรงกระบอกตั้งอยู่อันเดียว เช่น แก้วน้ำ, กระจ่างนม
อ้องป้อง ?w: ⁶ pw: ⁶	ตั้งครรภี ma:n ²	ลักษณะหน้าท้องขนาดใหญ่มากของหญิงตั้งครรภี
อ้อกญ้อก ?w ⁷ kw ⁷	นอน nw:n ²	คนนอนป่วยและร่างกายผอมแห้ง
ก้อกจ้อก kw ⁸ kw ⁸	นั่ง nan ⁴	นั่งหน้าอใช้กับคนรูปร่างเล็ก
ก้อกว้อก kw ⁸ wkw ⁸		นั่งคนเดียวชวนน่าสงสาร
จ้อกป้อก cw ⁷ pw ⁷		เด็กนั่งยองๆ เช่น เด็กเล็กนั่งอยู่, นั่งบนตอไม้

ตาราง 30 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย	
เจ้าะเมาะ	caʔ ⁸ maʔ ⁸	นั่งยองๆ ใช้กับคนที่ตัวเล็กๆ	
หย่องเขาะ	yaŋ ³ khaʔ ⁷	นั่งยองๆ ใช้กับคนผอม	
ผ้อหล้อ	pha: ⁵ lo: ⁵	บาน ba:n ²	ดอกไม้ขนาดพอดีกำลังบานอยู่
เก้อเงาะ	kaʔ ⁸ ŋaʔ ⁸	โผล่ me:n ²	สิ่งที่โผล่ออกมามีขนาดเล็กมีลักษณะงอและโผล่ออกมาเล็กน้อย
อ่อมๆ	?a:m ³ ?a:m ³	พุด ?u: ⁵	ลักษณะการพุดแบบช้าๆค่อยๆพุดแต่ช้ากว่าอ่อมๆและเสียงเบาฟังไม่ค่อยชัด
ต้องก้อง	ta: ⁶ ko: ⁶	ยาน ka:n ²	สิ่งของขนาดเล็กที่ผูกไว้หรือยึดไว้หย่อนลง เช่น เต้านมขนาดเล็กของคนแก่ที่ตัวผอมๆหย่อนยาน
เจ้าะเลาะ	caʔ ⁸ lo: ⁸	ยื่น ka:u: ⁴	ลักษณะสิ่งที่ยื่นออกมาหรือเลยออกมาเล็กน้อย เช่น ยื่นหน้าออกมาจากหน้าตาเล็กน้อย
จอกๆ	ca:k ³ ca:k ³	สั้น lon ⁶	น้ำสั้นสายเล็กๆและมีปริมาณน้อยและเสียงดัง
ม่อ่งๆ	ma: ⁴ ma: ⁴	ลอย lo:y ²	ลักษณะการลอยของสิ่งที่มีขนาดเล็ก
อ้อกหญ้อก	?a:k ⁷ kã:k ⁷	วาง ka: ²	วางทิ้งไว้ ใช้กับเสื้อผ้าที่มีปริมาณน้อย เช่น เสื้อสองตัววางทิ้งไว้
หญ้อ่งๆ	ka: ³ ka: ³	สั้น san ³	สั้นเพราะกลัว, สั้นหนาวจากลมหนาว
งอนๆ	ŋa: ² ŋa: ²		ลักษณะของคนแก่หัวสั้น
เจ้าะเคาะ	caʔ ⁸ khaʔ ⁸	หมอบ mu:p ⁴	คนตัวเล็กและต่ำทำท่าหมอบ
จอกๆ	ca:k ³ ca:k ³	ไหล lay ¹	ลักษณะการไหลลงมาปริมาณน้อยๆสายเล็กๆ
นอง	na: ²		ลักษณะน้ำไหลอย่างรวดเร็วปริมาณมากไปทั่วบริเวณ (น้ำท่วม)
ต้องญ้อง	ta: ⁵ ko: ⁵	ห้อย ha:y ⁵	ของขนาดเล็กห้อยอยู่ เช่น ลูกขนม, มะม่วงห้อยอยู่(แกว่งไปมา)
เลาะๆ	lo: ⁸ lo: ⁸	อาเจียน ha:k ⁴	อาเจียนออกมาอย่างต่อเนื่องแต่ไม่รุนแรงเท่าบั้งๆ มักใช้กับเด็ก
อ้อมล้อม	?a:m ⁶ lo:m ⁶	กลม mon ²	กลมและมีขนาดเล็ก เช่น ลูกมะนาว

ตาราง 30 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	คำ	ความหมาย	
จ้อห้วน	๕๖:๕ ๕๖:๕	กลวง	ku:an ¹	ลักษณะกลวงขนาดกลางใหญ่กว่าจี้หู้
ค้อย	khə:y ⁵	ขม	khom ¹	ขมมากใช้กับอาหารเท่านั้น เช่น ดีควายที่ได้ ลาบขมมาก
หล่องหง่อง	๖๗ ⁵ ๗๖ ⁵	คด	kot ⁸	ใช้กับลักษณะสิ่งของที่มีขนาดเล็ก เช่น เหล็กเส้น , ตะปู
คอญอ	khə:๒ ๒๖:๒	งอ	kw:๓	หลังโกง, คนนั่งหลังโกง, คนตัวเล็กหลังอใช้กับ คนแก่หรือคนที่มีรูปร่างเล็กเท่านั้น
ท้องน่อง	thə:๗ ๖๖:๗ ⁶			ลักษณะหลังโกงใช้กับคนหลังโกงและผอมสูงใช้ กับคนทั่วไปยกเว้นคนแก่
กอมมอม	kw:m ² m๖:m ²	ดำ	dam ²	สีดำใช้กับสิ่งของขนาดเล็ก
อ้อกหม้อก	?๖k ⁷ m๖k ⁷	ตัน	tan ¹	ใช้กับคนที่อ้วนและเนื้อแน่น แต่อ้วนน้อยกว่า ตึก
หน่อๆ	n๖k ⁷ n๖k ⁷	นึ่ม	nu:an ²	ใช้กับสิ่งที่มีขนาดเล็กและนึ่ม เช่น ขนมหั้วลอยที่ นึ่มมากๆ
ต้องญ้อง	tw:๗ ⁵ ๒๖:๗ ⁵	เบา	baw ²	เบาใช้กับสิ่งของขนาดเล็ก เช่น ถุงใส่ห่อหมาก เบาต้องญ้อง
ตอบขอบ	tw:p ³ khə:p ³	พอง	pw:๗ ²	ลักษณะตุ่มหรือแผลที่พองและมีขนาดเล็ก เช่น แผลอักเสบที่ปวดบวมเล็กน้อย
ช้อกป้อก	s๖k ⁷ p๖k ⁷	หม่น	mon ³	สิ่งที่ดูเก่ามากใช้กับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ เช่น บ้าน หลังนี้หม่นช้อกป้อก
ซ้อย	sw:y ⁶	หอม	hw:m ¹	ลักษณะกลิ่นหอมที่ส่งกลิ่นเป็นพักๆ เช่น หอม กลิ่นดอกจำปีเป็นพักๆ
ก้องหง่อง	kw๗ ⁵ ๗๖๗ ⁵	งอ	๗๖:๒	คนหรือสัตว์ที่ขนาดเล็กนอนงอหรือขดตัว เช่น แมวนอนขดตัวในตะกร้า
หล่องหง่อง	๖๗ ⁵ ๗๖๗ ⁵			คนหรือสัตว์ที่ขนาดเล็กนอนงอหรือขดตัว เช่น แมวนอนขดตัวในตะกร้า
ป้อกค้อก	p๖k ⁸ kh๖k ⁸	เตี้ย	tam ³	คนตัวต่ำ ใช้กับคนตัวต่ำและรูปร่างอ้วน

ตาราง 30 (ต่อ)

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
จ๋อมหล้อบ	cv:m ⁵ lɔ:m ⁵	เปียก
จ๋อบลอบ	cv:p ⁴ lɔ:p ⁴	เปียก
ก๋องด๋อง	kw:ŋ ⁵ dv:ŋ ⁵	ผอม
ส่อกต๋อก	sɔk ⁷ tɔk ⁷	หมอง
ชื้อบฮื้อบ	?vɔp ⁸ hɔp ⁸	เหี่ยว
จ๋อดล๋อด	cv:t ⁷ lɔt ⁷	สะอาด
ก๋อดด๋อด	kw:t ⁷ dv:t ⁷	สั้น
จ๋องก๋อง	cv:ŋ ⁵ kw:ŋ ⁵	สูง

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระหลัง /u u:/ /o o:/ /ɔ ɔ:/ นั้นมักจะแสดงความหมายลักษณะกลมมน ปริมาณน้อย ขนาดเล็ก และเมื่อเปรียบเทียบการสื่อความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระหลัง /u u:/ /o o:/ /ɔ ɔ:/ ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักเดียวกัน พบว่า คำที่ประสมด้วยสระ /ɔ ɔ:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เล็กกว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /u u:/ และ คำที่ประสมด้วยสระ /o o:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ใหญ่กว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ɔ ɔ:/ เช่น ปลัก, แอ่งโอิงโหม้ง bu:ak³ /?oŋ⁵ moŋ⁵/ หมายถึง ปลักหรือแอ่งขนาดใหญ่ ปลัก, แอ่งอ้องหม้อ /bu:ak³ ?vɔŋ⁵ mw:ŋ⁵/ หมายถึง ปลักหรือแอ่งขนาดเล็ก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสมกับความหมาย

2.1 หน่วยเสียงสระประสม /ia/

หน่วยเสียงสระประสม /ia ia:/ ไม่สามารถเจาะจงความหมายลักษณะใดลักษณะหนึ่งได้ เนื่องจากข้อมูลมีปริมาณน้อย ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 31 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ia i:a/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
เมียงๆ mi:an ²	ไฟ fay ²	ไฟขนาดเล็กกำลังกะพริบ
เพียะ phia? ⁸	แตก te:k ³	เสียงที่เกิดจากการแตกของแก้ว, กระจก ที่มี ความบาง
เนี้ยะๆ nia? ⁸ nia? ⁸	อ่อน ?w:n ³	ลักษณะสิ่งที่อ่อนนุ่มมากๆ เช่น ขนมหวาน, แป้ง เปียก

2.2 หน่วยเสียงสระประสม /ua/

หน่วยเสียงสระประสม /ua u:a/ ไม่สามารถเจาะจงความหมายลักษณะใดลักษณะหนึ่งได้
ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 32 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ua u:a/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
เสือก su:ak ³	เดิน din ⁵	พยายามเดินไปด้วยตนเอง เช่น เด็กทารกเดิน เหมือนจะคลาน
เล็ๆ lwa? ⁴	ไหล lay ¹	สิ่งของจำนวนมากไหลมาเรื่อยๆ เช่น ขยะไหล มาตามน้ำเรื่อยๆ
เผือก phw:ak ³	ขาว kha:w ¹	ขาวเป็นบริเวณกว้าง เช่น สวนดอกไม้ที่มีสีขาว เต็มไปหมด

2.3 หน่วยเสียงสระประสม /ua u:a/

หน่วยเสียงสระประสม /ua u:a/ สื่อความหมายสิ่งที่มีปริมาณมากและขนาดใหญ่ ดังนี้

ตาราง 33 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ua u:a/

คำแสดงภาพลักษณ์	คำ	ความหมาย
ก้วนง่วน ku:an ⁴ ŋuan ⁴	กอง ko:ŋ ¹	ลักษณะของขนาดใหญ่และน้ำหนักเบา เช่น จอมปลวก, กองผ้า, กองนุ่น

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระ /ia i:a/ /ua u:a/ /ua u:a/ นั้นไม่สามารถเจาะจงความหมายลักษณะใดลักษณะหนึ่งได้อย่างชัดเจน เนื่องจากคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยหน่วยเสียงสระประสมดังกล่าวมีปริมาณน้อย จึงทำให้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสมกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ไม่ชัดเจนดังเช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระเดียวกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ข้างต้น

ดังนั้นจากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระที่ต่างกันตามระดับเสียงมีผลทำให้ความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ เปลี่ยนไป เช่น คำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระสูงหน้า /i i:/ ให้ความหมายขนาดเล็ก ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ที่ประสมด้วยสระกลางหลัง /o o:/ และ /ɔɔ:/ จะให้ความหมายขนาดใหญ่ตามลำดับ เช่น ฐัจฉี / hu:²ci:⁵wi:⁵/ หมายถึง ฐขนาดเล็กมาก เช่น ฐเข็ม ฐจ้อหั่ว / hu:²co:⁵wo:⁵/ หมายถึง ฐเล็กแต่เล็กกว่าใจหด ฐกลมตรงๆ เช่น ฐปู และ ฐจ้อหั่ว /hu:²co:⁵wo:⁵/ หมายถึง ฐขนาดใหญ่มาก ใหญ่กว่าใจหด เช่น ปากถ้ำ เป็นต้น

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าสระที่เปลี่ยนไปมีผลทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปในลักษณะที่ขยายขนาดขึ้น ปริมาณที่เพิ่มขึ้น หรือ มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปซึ่งมีผลต่อการเลือกใช้คำแสดงภาพลักษณ์ให้เหมาะสมกับขนาด ปริมาณ และลักษณะต่างๆที่มีความแตกต่างกันได้เป็นอย่างดี และทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์รวมถึงการเลือกใช้คำแสดงภาพลักษณ์ได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ วิมลเกษม. (2534). *ภาษาถิ่นเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารคดี.
- . (2549). *ภาษาไทยถิ่นเหนือ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร จำกัด.
- กระทรวงมหาดไทย. (2553). *แผนที่อำเภอแม่แจ่ม*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2553, จาก
<http://www.amphoe.com/menu.php?mid=1&am=148&pv=13>
- . (2553). *แผนที่ตำบลท่าผา*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2553, จาก
<http://www.amphoe.com/menu.php?mid=1&am=148&pv=13>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). *แผนที่จังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2553, จาก
<http://thai.tourismthailand.org/destination-guide/>
- จรรยา บุญพันธ์ และคณะ. (2524). *พจนานุกรมภาษาไทยกรุงเทพ-ไทยเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ ไชยศรี. (2527). *คำขยายกริยาในภาษาถิ่นลำพูน*. วิทยานิพนธ์ อศ.ม. (ภาษาศาสตร์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพร แสงกระจ่าง. (2516). "ภาษาจากความรู้สึก" *กรองภาษาและวรรณกรรม*. หน้า 14-31
กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ. (2510). นิรุกติศาสตร์ – ภาษาถิ่น. ใน *ภาษาไทยชั้นสูงของชุมชนภาษาไทย*.
หน้า 639-670. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- ธนานันท์ ตรงดี. (2535). *ความเป็นสากลของศัพท์รรดในภาษาไทยเหนือ*. วิทยานิพนธ์ อศ.ด.
(ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นราธิปพงศ์ประพันธ์กรมหมื่น (2534). *พระอัจฉริยภาพด้านภาษาศาสตร์ของพลตรีพระเจ้าวรวงศ์ไ
กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- นววรรณ พันธุเมธา. (2544). *คลังคำ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล. (2505). *หน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์อศ.ม. (ภาษาไทย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฝอยทอง (สมบัติ) สมวธา. (2546). *เล่าขานตำนานเมืองแจ่ม*. หน้า 15-16. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์
- มาลี ไพรสน. (2540). *รายงานการวิจัยคำวิเศษณ์ในภาษาล้านนา : การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์*.
เชียงใหม่: มิ่งเมือง.
- มีวรรณ ลีรัตน์. (2520). คำขยายในภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ *วารสารมนุษยศาสตร์* 10(3): 98-106.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2531). *ภาษาถิ่นตระกูลไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2543). *โครงสร้างของภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2544). *ภาษาไทยถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น*. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไท จำกัด.
- สอนศรี พิลาไชย. (2534). *คำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรียา ทองคำ. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรียา รัตนกุล. (2544). *อรรถศาสตร์เบื้องต้น*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2528). *ลักษณะคำซ้ำในภาษาลานนา*. *วารสารมนุษยศาสตร์*. 13(1-2): 47-50.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ลำอาง หิรัญบุรณะ. (2522). *การเข้าถึงวรรณคดีด้านวิภาษศาสตร์, มนุษยศาสตร์ปริทัศน์*. 1: 56-73.
- อยู่เคียง แซ่ไคว. (2520). *หมวดคำในภาษาไทยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ อศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อนุমানราชธน, พระยา. (2532). *นิรุกติศาสตร์ เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมฉบับแม่ฟ้าหลวง*. เชียงใหม่: มิ่งเมือง.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2546). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุษณา อารี. (2546). *คำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยพวน อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์ อศ.ม. (ภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

Brown, J.Marvin. (1985). From Ancient Thai to Modern Dialects. Bangkok: White Lotus Co,Ltd.

Doke, Clement M. (1935). Bantu Linguistic Terminology. New York: Longmans, Green, and Company.

Samarin, William J. (1970). Inventory and choice in expressive language word. n.p.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้บอกภาษา

ในการเก็บข้อมูล คำแสดงภาพลักษณะในภาษาไทยถิ่น อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาทั้งหมด 17 คน โดยแบ่งเป็นผู้บอกภาษาหลักจำนวน 6 คน และผู้บอกภาษาเพื่อตรวจสอบข้อมูล 11 คน โดยแบ่งพื้นที่ ดังนี้

รายชื่อผู้บอกภาษาหลัก จำนวน 6 คน

หมู่บ้านอาสาม

1. นายปิ่น โอบอ้อม
อายุ 77 ปี บ้านเลขที่ 7 หมู่ 4 ตำบลท่าผา อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่
2. นางนาค คิตสม
อายุ 88 ปี บ้านเลขที่ 8 หมู่ 4 ตำบลท่าผา อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านยางหลวง

1. นายดำคำ กุลนันท์
อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 31 หมู่ 6 ตำบลท่าผา อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่
2. นางหอม ริยะนา
อายุ 76 ปี บ้านเลขที่ 45 หมู่ 6 ตำบลท่าผา อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านไร่

1. นายอินคำ นิปุณะ
อายุ 71 ปี บ้านเลขที่ 73 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่
2. นางเลิศ คำมาวัน
อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 84 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่

รายชื่อผู้บอกภาษาเพื่อตรวจสอบข้อมูล

หมู่บ้านอาสาม

1. นางตีบ โอบอ้อม (ถึงแก่กรรมเมื่อ เดือนพฤศจิกายน 2552)
อายุ 79 ปี บ้านเลขที่ 7 หมู่ 4 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านทัพ

1. นายกอนแก้ว อินตะก้อน
อายุ 85 ปี บ้านเลขที่ 16 หมู่ 5 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. นายซ้อย คึดสม
อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 212 หมู่ 5 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านยางหลวง

1. นางผัน จันตะมัง
อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 87 หมู่ 6 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. นางเกียงคำ กุลนันท์
อายุ 74 ปี บ้านเลขที่ 31 หมู่ 6 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านไร่

1. นายบุญ วงศ์ชื่อ
อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 95 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. นางจันทร์ทา นิปุณะ
อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 73 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
3. นางมุกดา เจริญวงศ์
อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 106 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
4. นางแก้วนา จันตะมัง
อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 41 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
5. นางดี บุญเทียม
อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 112 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
6. นางผ่องพรรณ วิเศษคุณ
อายุ 54 ปี บ้านเลขที่ 47 หมู่ 10 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกฤษณา สมบัติ
วันเดือนปีเกิด	22 สิงหาคม 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	113 / 1 หมู่ 1 ถนนเชียงใหม่-หางดง ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	ค.บ. (ภาษาไทย) เกียรตินิยมอันดับ 1 จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2553	ศศ.ม. (ภาษาไทย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร